

Kestävää asumista - isännöinnin keinoja muuttaa asumisen kulutuskäyttäytymistä

Kristiina Pellia

2025 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Kestävää asumista - isännöinnin keinoja muuttaa asumisen kulutuskäyttäytymistä

Kristiina Pelliä
Kestävän kasvun johtaminen
Opinnäytetyö
Maaliskuu 2025

Kristiina Pellia

Kestävää asumista - isännöinnin keinoja muuttaa asumisen kulutuskäyttäytymistä

Vuosi 2025 Sivumäärä 120

Kasvava ja urbanisoituva ihmiskunta tarvitsee yhä enemmän puhdasta ilmaa, vettä, ruokaa ja energiaa, mutta luonnonvarojen kulutus aiheuttaa ympäristöongelmia ja kiihdyttää ilmastonmuutosta. Ilmastonmuutoksen vaikutukset koskettavat ihmisiä kaikkialla maapallolla uhaten niin hyvinvointia kuin taloutta. Toimenpiteitä tarvitaan heti ja yhteiskunta on jo alkanut ymmärtää ihmisten päivittäisten valintojen merkityksen ympäristölle. Suomessa asuminen on yksi merkittävimpiä ilmastovaikutusten aiheuttajia.

Opinnäytetyön toimeksiantajana on SKH-Isännöinti, joka on pääkaupunkiseudulla ja Uudellamaalla toimiva isännöintiyritys. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miten isännöinti voi edistää kerrostaloasukkaiden kulutuskäyttäytymisen muuttamista kestävämpään suuntaan. Tarkoituksena on löytää konkreettisia keinoja, joilla isännöinti voi muuttaa kerrostaloasukkaiden kulutusta kestävämmäksi, edistää ympäristöystävällisiä käytäntöjä ja vähentää asumisen ympäristövaikutuksia, hyödyttäen sekä asukkaita että yhteiskuntaa.

Opinnäytetyön tietoperusta pureutuu perusteellisesti ympäristötutkimukseen ja ihmiskunnan ympäristövaikutuksiin ja erityisesti asumisen ympäristövaikutuksiin. Koska tutkimuksen avulla pyritään edistämään asumisen kulutuskäyttäytymisen muutosta, tietoperusta paneutuu myös kuluttajakäyttäytymiseen. Koska usein yksittäiset kuluttajat eivät usko voivansa vaikuttaa ilmastonmuutokseen ja ympäristövaikutuksiin globaalilla tasolla, kattavalla tietoperustalla havainnollistetaan koko vaikutusketju.

Tutkimuksessa hyödynnettiin monimenetelmällistä lähestymistapaa, triangulaatiota sekä integraatiota. Kerrostaloasukkaiden käsityksiä asumisen kulutustottumuksista, motivaatiotekijöitä ja isännöinnin roolin näkemistä asumisen hiilijalanjäljen pienentämisen mahdollistajana tutkittiin kyselytutkimuksen avulla, joka pohjautuu kuluttajakäyttäytymisen muuttamisen malleihin. Kyselyn tuloksia analysoitiin graafisen tarkastelun, ristiintaulukoinnin ja Khiin neliö-testin avulla sekä hyödyntämällä integraatiota. Puolistrukturoitujen haastatteluiden avulla syvennettiin tutkittavan ilmiön ymmärtämistä ja tuloksia analysoitiin aineistolähtöisen sisällysanalyysin keinoin mm. teemoittelun avulla.

Keskeiset tutkimustulokset osoittavat, että sosiodemografiset tekijät, kuten sukupuoli, ikä, koulutustaso, asuinpaikka ja asumismuoto, vaikuttavat asumiseen liittyvään kulutukseen. Asumisen kulutuskäyttäytymisen muutosta edistävät tekijät ovat erityisesti asumiskustannusten alentaminen ja mahdollisuus vaikuttaa myönteisesti ympäristöön. Muutoksen tueksi kaivataan kuitenkin myös mitattua tietoa. Isännöinnillä nähdään olevan merkittäviä mahdollisuuksia vaikuttaa tähän kehitykseen. Tutkimustulosten pohjalta luotiin value-in-value -malli sekä kolmitasoinen toimenpideohjelma, joka tarjoaa isännöintiyrityksille konkreettisia työkaluja taloyhtiöiden kestäväen asumisen kulutuksen edistämiseen. Value-in-value mallia sekä toimenpideohjelmaa voidaan hyödyntää koko isännöintialalla. Value-in-value -malli on sovellettavissa myös muihin aloihin ja yrityksiin, jotka haluavat tuottaa arvoa ympäristölle tuottamalla arvoa asiakkailleen tai sidosryhmilleen.

Asiasanat: kuluttajakäyttäytyminen, kuluttajakäyttäytymisen muutos, asuminen, kestävä asuminen, isännöinti

Kristiina Pelliä

Sustainable Living - Property Management Strategies to Change Housing Consumption Behavior

Year

2025

Pages

120

A growing and urbanizing humanity requires more and more clean air, water, food, and energy, but the consumption of natural resources causes environmental problems and accelerates climate change. The effects of climate change impact people all over the globe, threatening well-being and the economy. Immediate action is needed, and society has already begun to understand the significance of people's daily choices for the environment. In Finland, housing is one of the most significant contributors to climate impacts.

The thesis is commissioned by SKH-Isännöinti, a property management company operating in the Helsinki metropolitan area and Uusimaa. The aim of the study is to explore how property management can promote more sustainable consumption behavior among apartment residents. The purpose is to identify concrete methods for property management to encourage sustainable practices, reduce the environmental impact of housing, and benefit both residents and society.

The theoretical framework of the thesis thoroughly addresses environmental research and the environmental impacts of humanity, with a particular focus on the environmental impacts of housing. Since the research aims to promote changes in housing consumption behavior, the theoretical framework also covers consumer behavior. Often, individual consumers do not believe they can influence climate change and environmental impacts on a global scale, so the comprehensive theoretical framework clarifies the entire impact chain.

The research utilized a mixed-method approach, triangulation, and integration. The perceptions of apartment residents regarding housing consumption habits, motivational factors, and the role of property management in enabling the reduction of the housing carbon footprint were studied through a survey based on models of consumer behavior change. The survey results were analyzed using graphical examination, cross-tabulation, and the Chi-square test, as well as integration. Semi-structured interviews were used to deepen the understanding of the phenomenon under study, and the results were analyzed using data-driven content analysis, including thematic analysis.

The key research findings indicate that sociodemographic factors such as gender, age, education level, place of residence, and type of housing impact housing consumption. Factors that promote changes in housing consumption behavior include reducing housing costs and the opportunity to positively impact the environment. However, measured data is also needed to support the change. Property management is seen as having significant opportunities to influence this development. Based on the research findings, a value-in-value model and a three-level action program were created, providing property management companies with concrete tools to enable sustainable housing consumption in housing companies. The value-in-value model and action plan can be utilized across the entire property management industry. The value-in-value model is also applicable to other sectors and companies that aim to create value for the environment by generating value for their customers or stakeholders.

Keywords: consumption behavior, changing consumption behavior, housing, sustainable living, property management

Sisällys

1	Johdanto	7
1.1	Tavoite ja tarkoitus.....	7
1.2	Tutkimuksen rakenne	8
2	Ihmiskunnan vaikutus ympäristöön	9
2.1	Ihminen ilmastonmuutoksen kiihdyttäjänä	9
2.1.1	Teollisuusmaiden vastuu ja kaupunkien rooli ilmastonmuutoksessa	10
2.1.2	Suomi osana ilmastonmuutosta	11
2.2	Asumisen vaikutus ympäristöön	14
2.2.1	Asumisen tilastoja Suomesta	14
2.2.2	Asumiseen suurimmat kuluttamisen kohteet.....	16
2.2.3	Keinoja asumisen kuluttamisen vähentämiseen	19
2.2.4	Isännöinnin rooli asumisen kuluttamisessa	21
2.3	Ilmastoviestintä ja kestävän yhteiskunnan osa-alueet	21
3	Kuluttajakäyttäytyminen ympäristöön vaikuttavana tekijänä.....	23
3.1	Kestävä elämäntapa kuluttajakäyttäytymisessä.....	23
3.2	Sosiodemografisten tekijöiden merkitys.....	25
3.3	Identiteetin ja motivaation rooli kuluttajakäyttäytymisessä	26
3.4	Kestävän kuluttajakäyttäytymisen esteitä	29
3.5	Kuluttajakäyttäytymisen muuttaminen	31
3.6	Kuluttajakäyttäytymisen muuttamisen malleja	34
3.6.1	Antikuluttaminen.....	34
3.6.2	4DT-malli	36
3.6.3	Motivaatioperustainen malli.....	38
3.7	Tietoperustan synteesi.....	40
4	Tutkimusprosessi	41
4.1	Monimenetelmällinen lähestymistapa, triangulaatio ja integraatio	42
4.2	Vaiheittain selittävä tutkimusasetelma	44
4.3	Määrällinen tutkimus	44
4.3.1	Kyselytutkimuksen suunnittelu ja toteuttaminen	45
4.3.2	Määrällisen aineiston analysointi.....	49
4.4	Laadullinen tutkimus	50
4.4.1	Haastattelujen suunnittelu ja toteuttaminen.....	51
4.4.2	Laadullisen aineiston analysointi.....	52
4.5	Integraatio aineistojen analysoinnissa	53
5	Tutkimusaineisto ja tulokset	54
5.1	Kyselytutkimus	54

5.1.1	Vastaajien sosiodemografiset tekijät.....	54
5.1.2	Kerrostaloasukkaiden omat käsitykset ja asumisen kulutustottumukset....	58
5.1.3	Kerrostaloasukkaiden asumisen kestävän kulutuskäyttämisen motivaatiotekijät	70
5.1.4	Isännöinnin rooli asumisen hiilijalanjäljen pienentämisen mahdollistajana	91
5.2	Puolistrukturoidut teemahaastattelut.....	97
5.2.1	Mahdollisuudet ja epäilykset.....	97
5.2.2	Monenkirjavat esteet.....	98
5.2.3	Alhaisemmat asumiskulut ja rahan säästyminen kannustimina	100
5.2.4	Viileys ei ole ongelma - pääosin	101
5.2.5	Näkemyksiä käytännön toteutuksesta ja kanavista	102
5.2.6	Haastatteluaineiston kvantifiointi.....	103
5.3	Yhteenveto tutkimustuloksista	104
6	Kehitysehdotukset toimeksiantajalle	108
6.1	Kestävästä asumisesta uutta arvoa asukkaille ja taloyhtiöille - arvojen tunnistaminen.....	108
6.2	Taloyhtiö- ja kotitalousprofiilit sekä toimenpideohjelma	110
6.3	Value-in-value -mallista apua asumisen kulutuskäyttämisen muutoksen edistämiseen	111
7	Johtopäätökset ja pohdinta	113
7.1	Tietoperustan ja tulosten vuoropuhelu	113
7.2	Tutkimuksen työelämälähtöisyys ja tulosten siirrettävyys	115
7.3	Tutkimusetiikka, luotettavuuden arviointi ja aineistonhallinta	117
7.4	Jatkotutkimusaiheet.....	119
	Lähteet	121
	Kuviot	133
	Taulukot	135
	Liitteet.....	136

1 Johdanto

Jo reilut kaksi vuosikymmentä sitten professori Kai Wartiainen totesi: ”Yhteiskunnassa on tapahtunut oleellinen muutos: olemme siirtyneet rajattomien resurssien ja rajallisten teknisten mahdollisuuksien yhteiskunnasta sellaiseen, jossa on rajattomat tekniset mahdollisuudet, mutta hemmetin rajalliset resurssit. Savea ja puuta oli ennen määrättömästi ja rakennettiin vain niistä. Nyt meillä on määrättömästi tekniikkaa, mutta ilmasta ja puhtaasta vedestä alkaa olla pulaa”. (Tiainen 2000, 14.) Jatkuvasti kasvavalla ja urbanisoituvalla ihmiskunnalla on lisääntyvä tarve puhtaalle ilmalle, puhtaalle vedelle, ravitsevalle ruoalle sekä energialle. Luonnonvarojen kuluttaminen nykyiseen tapaan aiheuttaa ilmastonmuutosta, ilman saastumista, biodiversiteetin vähenemistä, veden, ruoan ja energian saannin vaikeutumista, maaperän ja vesistöjen happamoitumista ja kemikalisoitumista ja lisäksi pandemioiden lisääntymistä. (Kulmala 2021, 31-32.) Koko maapallo tulee kokemaan ilmastonmuutoksen vaikutukset (Climate Change 2021, 120) ja kaikki maapallon ihmiset varallisuuteen katsomatta joutuvat tavalla tai toisella kohtaamaan ilmastonmuutoksen (Gates 2021, 212). Luonnon sietokyky heikkenee koko ajan ja se uhkaa ihmiskunnan talouden ja hyvinvoinnin perustaa. Toimenpiteitä tilanteen muuttamiseksi tarvitaan heti, sillä mitä hitaammin toimitaan, sitä vakavammiksi ihmiskunnan tekojen vaikutukset muuttuvat. (Dufva & Rekola 2023, 11.) Yhteiskunta on kuitenkin alkanut ymmärtää päivittäisten valintojen vaikutuksen ympäristöön. Samalla on luotu uusia käsitteitä kuten elämänlaatu ja kestävät elämäntavat, jotka kertovat siitä, että kestävyys on alkanut kytkeytyä kuluttajien päivittäiseen päätöksentekoon. (Akenji & Chen 2016, vi.)

Liikkumisen lisäksi asuminen on Suomessa kotitalouksien suurimpia hiilidioksidipäästöjen lähteitä (Isännöintiliitto 2020). Kotitalouksien kulutustottumuksia on suuri vaikutus, sillä mm. kotien lämmitys, energiankulutus sekä vedenkäyttö vaikuttavat merkittävästi kasvihuonepäästöihin. Asumisen kulutuksessa on huomattava potentiaali hiilidioksidipäästöjen vähentämisessä ja ilmastonmuutoksen hillinnässä. Lisäksi isännöinnillä ja taloyhtiön päättävässä asemassa olevilla on merkittävä vaikutusmahdollisuus asukkaiden hiilijalanjälkeen. (Nauges & Wheeler 2017, 87; Isännöintiliitto 2020.)

1.1 Tavoite ja tarkoitus

Tämä opinnäytetyö tehdään toimeksiantona SKH-Isännöinnille, mutta näkökulma on vahvasti koko isännöintialaa kehittävä. SKH-Isännöinti on vuonna 1982 perustettu isännöintiyritys, jonka tehtävänä on tuottaa monipuolisia, tehokkaita ja asiakaslähtöisiä palveluita erilaisille taloyhtiöille. Yhtiö sitoutuu kehittämään taloyhtiöiden toimintaa ja johtamista tekemällä asunnon omistamisesta osakkaille palkitsevaa ja luomalla asumisen iloa. SKH-Isännöinnin

visiona on olla isännöintialan johtava yritys pk-seudulla. (SKH-Isännöinti 2024a; SKH-Isännöinti 2024b.)

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miten isännöinti voi edistää kerrostaloasukkaiden asumiseen liittyvän kulutuskäyttäytymisen muuttamista kestävämpään suuntaan. Tavoitteena on kartoittaa asukkaiden käsityksiä asumisen kuluttamisesta, tunnistaa esteitä ja motivaatiotekijöitä sekä löytää ratkaisuja, joiden avulla isännöinti voi tukea ja edistää asumisen kestävästä kulutuskäyttäytymistä. Tutkimuksen tarkoituksena on löytää konkreettisia keinoja tai toimintamalleja, joilla isännöinti voi pyrkiä muuttamaan kerrostaloasukkaiden asumisen kulutusta kestävämpään suuntaan. Kehitettävillä ratkaisuilla pyritään auttamaan isännöintiä edistämään ympäristöystävällisiä käytäntöjä ja vähentämään asumisen ympäristövaikutuksia, mikä hyödyttää sekä asukkaita että laajemmin koko yhteiskuntaa. Tutkimusta ohjaavat tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

- 1 Mitkä asumisen kuluttamisen osa-alueet vaikuttavat ympäristöön ja ilmastonmuutokseen eniten?
-
- 2 Mitkä ovat kerrostaloasukkaiden käsitykset ja omat kulutustottumukset näillä osa-alueilla?
  - 3 Millaisia ovat kerrostaloasukkaiden asumisen kulutuksen esteet ja motivaatiotekijät?
  - 4 Millä tavoin isännöinti voi tukea ja edistää asumisen kuluttajakäyttäytymisen muutosta kestävämpään suuntaan?

Kysymykset jakautuvat kahteen tasoon, jolloin ensimmäisen tason kysymykseen vastataan tietoperustan avulla. Ensimmäisen tutkimuskysymyksen kokonaisuus muodostaa perustan seuraavan tason tutkimuskysymyksille. Tällöin toisen tason kysymykset 2-4 muodostavat varsinaiset kehittämistyön tutkimuskysymykset. Tämä rakenne auttaa lähestymään tutkimuksen aihetta loogisesti ja etenemään kohti kehitysratkaisuja ja johtopäätöksiä systemaattisesti.

1.2 Tutkimuksen rakenne

Tässä opinnäytetyössä luvut 2 ja 3 luovat tutkimuksen tietoperustan. Luku 2 kertoo ihmiskunnan vaikutuksista ympäristöön erityisesti asumisen näkökulmasta, esittelee asumisen kulutuksen tilastotietoa Suomesta ja avaa asumisen kuluttamisen merkittävimpiä kohteita. Luvussa käsitellään myös ilmastoviestintää ja kestävästä yhteiskunnan osa-alueita. Luku 3 puolestaan syvennyy kuluttajakäyttäytymiseen ympäristöön vaikuttavana tekijänä. Luvussa käsitellään kestävästä elämäntapaa, sosiodemografisten tekijöiden, identiteetin ja motivaation merkitystä sekä kestävästä kuluttajakäyttäytymisen esteistä. Luku esittelee myös kuluttajakäyttäytymisen muuttamisen malleja, jotka soveltuvat asumisen kuluttamisen kontekstiin. Luvun lopussa ihmiskunnan vaikutusta ympäristöön ja kuluttajakäyttäytymisen roolia tarkastellaan näiden

aihealueiden muodostaman teoreettisen synteessin kautta sovellettuna asumisen kuluttamiseen. Luvussa 4 esitellään tutkimuksen menetelmä, tutkimusasetelma sekä aineistonkeruu- ja analysointimenetelmät. Luku 5 käy läpi tutkimusaineistoa, sen tuloksia ja analyysien tarjoamia havaintoja sekä esittelee tutkimustulosten yhteenvedon. Luvussa 6 esitellään tutkimustulosten pohjalta luotuja kehitysehdotuksia toimeksiantajalle. Luku avaa arvojen tunnistamisen osuutta asumisen kuluttajakäyttäytymisen kokonaisuudessa, esittelee kolmen tason toimenpideohjelman ja huipentuu value-in-value -mallin esittelyyn. Viimeisessä luvussa tarkastellaan tutkimuksen vaikutuksia, menetelmien soveltuvuutta ja lopputulosta sekä arvioidaan tutkimuksen luotettavuutta. Luvun päätteeksi esitellään tärkeimmät suositukset jatkotoimenpiteiden osalta.

2 Ihmiskunnan vaikutus ympäristöön

Ruotsalainen fyysikko ja kemisti Svante Arrhenius nosti vuonna 1896 ensimmäisenä esille, että ihmisillä on mahdollisuus vaikuttaa maapallon ilmastoon, ja laski maapallon lämpötilan riippuvuuden kasvihuonekaasuista. Tällöin kuitenkin epäiltiin, että mikäli päästöillä on oikeasti vaikutusta, ilmasto lämpenisi äärimmäisen hitaasti. Vuonna 1995 IPCC:n raportti vahvisti kokonaistutkimuskäytön pohjalta, että ihmisen toiminnalla on vaikutuksia maailmanlaajuiseen ilmastoon. Täydentyvän tutkimusaineiston perusteella vuonna 2001 julkaistiin uusi IPCC:n raportti, joka vahvisti havainnot ilmaston lämpenemisestä ihmiskunnan aiheuttamana. (Ahteen-sivu 2020, 32; Oksanen 2012, 30-31.)

2.1 Ihminen ilmastonmuutoksen kiihdyttäjänä

Ihmisen toiminta edistää ilmastonmuutosta ja aiheuttaa ilmakehän hiilidioksidin, metaanin ja typpioksidin pitoisuuksien lisääntymisen; ihmiskunnan toiminta lisääkin ilmakehään vuosittain 51 miljardia tonnia kasvihuonekaasuja. Samalla auringon lämpö imeytyy näihin kaasuihin tehokkaammin aiheuttaen maapallon lämpötilan nousun. (Saramäki 2020, 13; Gates 2021, 9; Climate Change 2021, 4-6.) Luonto ei kykene nopeasti säätelemään ilmakehän hiilidioksidimääriä, jolloin niitä kertyy ilmakehään vuosien saatossa huomattavia määriä. Etenkin hiilidioksidin osuus kasvihuonepäästöistä vaikuttaa eniten maapallon pintalämpötilan nousuun. Ilmaston kannalta ei ole myöskään merkitystä sillä, missä päin maapalloa hiilidioksidia syntyy, vaan hiilidioksidin ja muiden kasvihuonekaasujen kokonaismäärällä ilmakehässä. (Laitinen 2019, 23, 33.) Myös ylikulutus sekä luonnonvarojen kuten kivihiilen, maakaasun ja öljyn liikakäyttö joh-tavat ympäristön laadun heikkenemiseen ja kiihdyttävät ilmastonmuutosta (Abdullah Abbas Amer, Meyad, Meyad & Mohsin 2024, 1). Ilmastonmuutos aiheuttaa merenpinnan nousua, joka uhkaa niin ihmisiä ja rakennuksia kuin infrastruktuuria (Hiltunen 2019, 74-75). Lisäksi rankka-sateet, hirmumyrskyt, äärimmäisen kuivuuden myötä lisääntynyt metsäpalojen määrä, jääti-köiden kiihtynyt sulaminen sekä ylipäättään lisääntyvät ilmaston ääri-ilmiöt ovat selkeitä

todisteita jo toteutuneista ilmaston muutoksista (Kyllönen 2020, 126; Climate Change 2021, 15; Parker, Parchment & Gordon-Strachan 2023, 4408, 4413). Ilmastonmuutoksen myötä tapahtuva vesistöjen lämpeneminen ja happamoituminen muuttavat ekologisia prosesseja, jotka ylläpitävät ekosysteemin monimuotoisuutta, terveyttä ja jatkuvuutta. Tällaiset muutokset voivat romahduttaa kalakantoja tai pakottaa ne siirtymään viileämmille alueille. (Lynch, Di-Santo, Olden, Chu, Paukert Gundermann, Lang, Zhang & Krabbenhoft 2023, 2, 6, 10; Nagelkerken, Allan, Booth, Donelson, Edgar, Ravasi, Rummer, Vargés & Mellin 2023, 2, 8, 16-17.)

Myös globaalilla tasolla tapahtuva väestönkasvu ja veden kysynnän lisääntyminen asettavat lisää paineita jo ennestään niukoille vesivaroille. On arvioitu, että maailmanlaajuinen veden kysyntä kasvaa 55 prosenttia vuoteen 2050 mennessä ja ilman toimenpiteitä veden niukkuus ja sen aiheuttamat ongelmat pahenevat entisestään. (Salehi 2022, 1-3.) Lisäksi monien kriittisten raaka-aineiden kuten kuparin, litiumin, koboltin, galliumin, neodyymin, dysprosiumin ja nikkelin riittävyys on uhattuna, mutta samalla Pariisin ilmastopöytäkirjan 1,5 asteen tavoite käytännössä vaatii tärkeiden raaka-aineiden käyttöä hiilineutraalin yhteiskunnan rakentamiseksi (Pajunen & Toivonen 2022).

2.1.1 Teollisuusmaiden vastuu ja kaupunkien rooli ilmastonmuutoksessa

Kehittyneet maat aiheuttavat suurimman osan maapallon kasvihuonekaasupäästöistä (Ritchie 2019), sillä korkean tulotason maat käyttävät kuusi kertaa enemmän luonnonvaroja per henkilö ja ovat vastuussa kymmenen kertaa suuremmista ilmastovaikutuksista kuin alhaisen tulotason maat (Global Resources Outlook 2024, xiv, 46, 56, 122). Länsimaista elämäntapaa pidetään syyllisenä paheneviin ympäristöongelmiin (Moberg, Aall, Dorner, Reimerson, Ceron, Sköld, Sovacool & Piana 2019, 497; Tian, Zhong, Chen, Feng, Sun, Zhang, Shao, Liu & Hubacek 2024, 1-3), lisäksi maailmanlaajuiset kauppavirrat ja tuotannot sekä luonnonvarojen virtaukset ovat toimineet länsimaisen elämäntavan mahdollistajina (Valkonen, Pyyhtinen, Lehtonen, Kinnunen & Huilaja 2019, 16; Hiltunen 2019, 214). Välttääkseen hallitsemattoman ilmastonmuutoksen, korkean elintason maiden täytyykin vähentää päästöjään 80-95 prosenttia (Limnell, Hiltunen & Dufva 2022, 52; Amanatidis & Petit 2024).

Maapallon kaupunkilaisten määrä ylitti jo vuonna 2006 maaseudulla asuvien määrän ensimmäistä kertaa koko historiassa (Barlow 2007, 22). Kaupunkialueiden lämpenemistä edistävät kaupunkigeometria (rakennusten määrä, koko ja läheisyys toisiinsa nähden), kaupunkeihin keskittyvät ihmisten toiminta ja asuminen sekä kaupunkien muodostavien materiaalien lämpöä säilyttävät ominaisuudet (mm. betonielementit, asfaltoidut tiet ja alueet sekä tummat katot) (Climate Change 2021, 204-205). Kuumina päivinä tiheästi asutuissa kaupungeissa lämpötila pysyy korkeana myös öisin ja pidempään verrattuna lähiöihin tai maaseutualueisiin. Tällöin voidaan puhua urban heat island -ilmiöstä. (Ikäheimo & Antikainen 2020.) Suurin osa maapallon ihmisistä asuu nimenomaan kaupungeissa ja kaikista kasvihuonekaasupäästöistä

60-80 prosenttia liittyy kaupunkiin. Kaupungeissa tapahtuu huomattava osa kulutuksesta, yhteisten tavoitteiden asettamisesta sekä tulevaisuuden kehityksen määrittämisestä. Tällöin kaupungeissa asuvien valinnoilla ja kulutuspäätöksillä on maailmanlaajuisesti erittäin iso vaikutus. (Eranti & Faehnle 2022, 175; Akenji & Chen 2016, vi; Global Resources Outlook 2024, xiv.)

Marraskuussa 2024 julkaistu artikkeli *Keeping the global consumption within the planetary boundaries* paljastaa nykytilanteen, jonka mukaan maailman rikkain kymmenys on vastuussa 43 prosentin hiilipäästöistä, 23 prosentin HANPP:stä (Human Appropriation of Net Primary Production, joka tarkoittaa ihmisen vaikutusta ekosysteemin biomassan tuotantoon), 26,1 prosentin typensidontatarpeesta, 24,7 prosentin fosforilannoitteiden käytöstä, 18,5 prosentin makean veden kulutuksesta sekä 37,2 prosentin biosfäärin eheyden menetyksestä. Aukasta kohden laskettuna rikkaimman kymmenyksen ympäristövaikutukset ovat 4277 kertaa suuremmat kuin alimman tuloluokan edustajien. (Tian ym. 2024, 2-3.)

Resurssien liiallinen käyttö aiheuttaa sen, että tulevaisuudessa monia resursseja ei ole riittävästi ja osan hankintakustannukset kohoavat (Hiltunen 2019, 147-148). Kyse ei kuitenkaan ole pelkästään rikkaiden kulutuksesta. Lähes kaikkialla maapallolla ihmiset pysyvät terveempinä ja elävät pidempään. Tällöin myös kulutus kasvaa ja henkilöä kohti kuluva energia määrä nousee, samalla kohoavat myös kasvihuonepäästöt. Lisäksi haasteena on koko maapallon väestön määrän kasvu. (Gates 2021, 57; Global Resources Outlook 2024, 19.) Siksi ilmastonmuutosta hillitseviin toimiin on ryhdyttävä heti, sillä sen torjumisesta tulee yhä vaikeampaa, mitä kauemmin sen aloittamisen suhteen odotetaan. Mikäli torjumistoimenpiteisiin ei ryhdytä saman tien, ilmastonmuutoksen tuomia muutoksia on pahimmillaan jopa mahdotonta estää. (Dufva & Rekola 2023, 11; ymparisto.fi 2024.) Hallitsemattoman ilmastonmuutoksen torjunnassa tarvitaan eri tahoilta ja eri aloilta ja ympäristökysymykset on otettava huomioon kaikessa päätöksenteossa ja yhteiskunnallisessa ohjauksessa (Hormio 2020, 105; Id & Laaksonen 2012, 43). Vastuullinen ilmastotoiminta painottuu vahingollisten vaikutusten ennakointiin, estämiseen ja minimointiin ja avainasemassa ovat riittävän laajat, oikea-aikaiset ja oikeasuhteiset ilmastotoimet (Ahteensuu 2020, 39).

2.1.2 Suomi osana ilmastonmuutosta

Mallinnustutkimusten mukaan kesien piteneminen ja kesälämpötilojen kohoaminen maapallon pohjoisosissa aiheuttaa laajaa jään ja lumen sulamista, mikä osaltaan vähentää planeetan heijastavuutta ja samalla lisää aurinkoenergian imeytymistä maan pintaan. Maaperän lämpeneminen ja jäätiköiden sulaminen taas johtavat merenpinnan nousuun. (Climate Change 2021, 154.) Suomessa ilmastonmuutos vaikuttaakin etenkin termisen talven (keskilämpötila alle 0 celsiusastetta) sekä termisen kesän (keskilämpötila yli 10 celsiusastetta) pituuteen. Lounais-Suomessa terminen talvi on jo noin kuukauden verran lyhentynyt ja merkittävin muutos on

tapahtunut Ahvenanmaalla. (Hiltunen 2019, 33-34.) Asiantuntijat arvioivat tekemiensä ilmastomallien pohjalta, että vuosisadan loppupuolella Länsi-Suomessa ei koeta enää ollenkaan termistä talvea. Sitra ja Gaia Consulting ovat arvioineet, että Suomen keskilämpötila voi nousta jopa 6 celsiusastetta, mikäli kasvihuonekaasupäästöjen kasvu jatkuu samanlaisena kuin tähän asti. (Hiltunen 2019, 33-34.) Lisäksi tulevaisuudessa havumetsän määrä Suomessa voi vähentyä huomattavasti tai jopa kadota kokonaan ja puurajan siirtyessä ylöspäin myös tuntuu uhkaavat kadota ja metsien monimuotoisuus on vaarassa. Ilmaston lämpenemisen myötä myös routa vähenee, mikä heikentää puiden ankkuroitumista maahan talvikauden aikana ja näin lisää metsätuhoja; myös rankkasateet lisääntyvät. Lisäksi hyönteisten aiheuttamat tuhot kasvavat, sillä riittävän kovan pakkasen puuttuessa tuhohyönteiset eivät kuole. Ilmaston lämmetessä myös eläinlajit vaihtuvat. (Hirvasnoro 2021; WWF 2020; Euroopan parlamentti 2018.)

Ympäristöön liittyvissä puheissa Suomi näyttäytyy vahvasti ympäristötietoisena maana ja selityksenä tälle usein on suomalaisten eläminen lähempänä luontoa verrattuna moniin muihin maihin. Silti Suomi on monien muiden länsimaiden ohella saavuttanut korkean elintason ja se on tapahtunut ekologisen kestävyuden kustannuksella. (Räsänen, Schönach & Maarkoski 2021, 440-441.) Teollistumisen ja taloudellisen modernisoitumisen myötä kuluttaminen on myös etäännyttänyt luonnonvarojen lähteistä ja tuotannon sekä liiketoimintaan liittyvän päätöksen hajoantumisen myötä on syntynyt ekologista välinpitämättömyyttä. (Myllyntaus 1991, 101-103.) Samalla ympäristö mielletään globaaliksi ympäristöksi ja se tuo esille myös kaukana toisistaan olevien ihmisten ja alueiden keskinäisen riippuvuuden ja samalla luo laajoja yhteyksiä sekä vastuita ihmisten välille. (Ylönen 2010, 88-89.)

Vielä reilu vuosikymmen sitten suomalaiset olivat huolissaan ympäristöongelmista muiden maiden kansalaisia vähemmän. Lisäksi lähiympäristöön liittyvä huolestuneisuus oli vielä vähäisempää kuin kansallisiin tai globaaleihin ympäristöongelmiin liittyvä. (Junto 2010, 105-106.) Ympäristöajattelu on kuitenkin myös Suomessa pikkuhiljaa muuttunut luonnonsuojelusta enemmän maailmanlaajuisten ympäristöriskien hallintaan ja ihmisten toiminnan on myönnetty aiheuttavan ympäristölle haittaa (Väyrynen 2021, 402-403). Viime vuosina tehtyjen kyselytutkimusten mukaan kasvihuonekaasupäästöjä eniten aiheuttavat maat, Suomi mukaan lukien, myöntävät ilmastonmuutoksen, ovat huolestuneita siitä ja myöntävät, että oma toiminta osaltaan edistää ilmastonmuutoksen kiihtymistä. Ilmastonmuutoksen kieltäjiä on hyvin pieni vähemmistö (Vainio 2021, 214; Rohweder 2017, 30). Kun vuonna 2015 kyselytutkimuksessa huolestuneisuudesta ilmastonmuutoksen vaikutuksista vain 29 prosenttia paljasti muuttaneensa käyttäytymistään ilmastonmuutoksen takia, vuonna 2019 vastaava luku oli jo 41 prosenttia (Ympäristöministeriö 2019). Puolestaan Taloustutkimuksen vuonna 2019 tekemän tutkimuksen mukaan 76 prosenttia suomalaisista kokee, että ilmastonmuutos on todellinen ja vakava uhka. Huolestuneiden joukosta esiin nousevat erityisesti naiset, opiskelijat, 18-24-vuotiaat, 50-65-vuotiaat sekä pääkaupunkiseudulla asuvat. Vastaajat myös toivat esille sen, että vastuu ilmastonmuutoksen torjunnasta on jokaisella. Vastanneista 55 prosenttia uskoo omilla

energiavalinnoillaan olevan merkitystä ilmastonmuutoksen torjunnassa, 35 prosenttia on laskenut kotinsa huonelämpötilaa ja 32 prosenttia on valmis maksamaan enemmän, mikäli valittavana on ympäristöystävällisempää sähköä. (Salonen 2019.) Vuoden 2023 ilmastobarometrin mukaan vastaajista 74 prosenttia on valmiita säästämään sähkön kulutuksessa kysynnän ollessa suurimmillaan; vuonna 2019 siihen oli valmiita 62 prosenttia tutkimukseen osallistuneista. Vastaajista 67 prosenttia ilmoitti jo vähentäneensä lämmön- ja sähkönkulutusta, 52 prosenttia kertoi tekevänsä ilmaston kannalta kestäviä valintoja ja 43 prosenttia puolestaan ilmastoystä vähentäneensä tavaroiden hankkimista. (Kotila & Hyry 2023.)

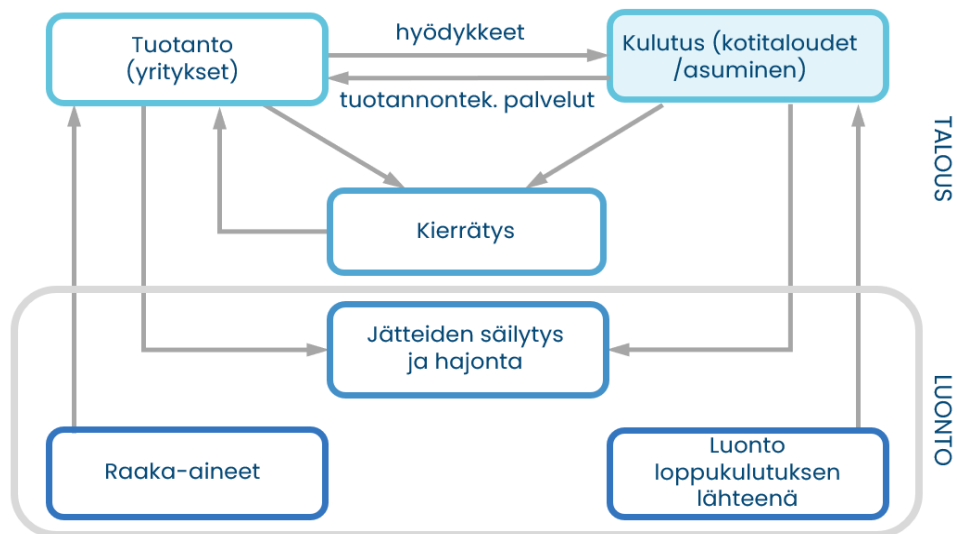
Suomen ympäristötietoisuus on muuttunut aiemmasta yksittäisten ongelmien tunnistamisesta maailmanlaajuiseen ja kokonaisvaltaiseen ympäristöajatteluun, jossa huomioidaan ympäristönsuojelun tavoitteet ja tarpeet. Ympäristötietoisuus merkitsee ajattelutapoja, arvoja ja ympäristökäsityksiä sekä näistä johtuvia toimintamalleja. (Räsänen, Schönach & Kaarkoski 2021, 412.) Suomessa ilmastokriisi onkin ollut tärkeimpiä puheenaiheita sen jälkeen, kun lokakuussa 2018 julkaistiin IPCC:n (Intergovernmental Panel on Climate Change) raportti ilmastomuutoksen aiheuttamista haittavaikutuksista (Laitinen 2019, 21). Suomen ilmastolain mukainen tavoite on vähentää päästöjä 55-60 prosenttia vuoteen 2030 mennessä (vuoden 1990 tasoon verrattuna) ja olla hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä (Huttunen, Kuuva, Kinnunen, Lemström & Hirvonen 2022, 15, 68; Siljander, Cederlöf & Skoglund 2023). Joulukuussa 2024 valtioneuvoston ilmastovuosikertomus 2024 toteaa, että ilman lisätoimia Suomi ei tule saavuttamaan hiilineutraaliustavoitettaan vuoteen 2035 mennessä (Miettinen & Haanperä 2024).

Suomalaisen kuluttajan hiilijalanjälki on vuositasolla noin kymmenen tonnia, kun esimerkiksi kiinalaisen on neljä tonnia ja intialaisen puolestaan kaksi tonnia (Limnell, Hiltunen & Dufva 2022, 43; Lettenmeier, Akenji, Toivio, Koide & Amellina 2019, 28). Hiilijalanjäljellä tarkoitetaan toiminnan tai tuotteiden elinkaaren aikana suoraan ja epäsuorasti aiheutuvien hiilidioksidipäästöjen kokonaismäärää. Hiilijalanjälki sisältää yksilöiden, väestöjen, hallitusten, organisaatioiden ja yritysten toiminnan sekä palveluiden ja tuotteiden elinkaaren ja se mitataan kilogrammoissa tai tonneissa hiilidioksidia. (Wiedmann & Minx 2007, 4.) Suomessa kotitalouksien hiilipäästölähteen ykkössijaista kisaavat asuminen sekä liikenne, joista kumpikin muodostaa noin kolmasosan hiilipäästöjen kokonaismäärästä; riippuu tarkasteluvuodesta, kumpi on ollut suurin (Saramäki 2020, 23; Rohweder 2017, 36; Ruuskanen & Valkonen 2021, 303; Salo & Nissinen 2017, 14). Yhtenä syynä suomalaisten suureen asumisen hiilijalanjälkeen on pitkä lämmityskausi, mutta toisaalta myös lisääntyvät kuumat kaudet kasvattavat viilennyksen tarvetta niin maailmalla kuin Suomessa. Suurimman osan asumiseen kuluva energiasta aiheuttaa veden lämmittäminen, toiseksi suurimman puolestaan asuintilojen lämmittäminen. Vuositasolla suomalaisen kotitalouden keskimääräinen lämmitysenergian kulutus on melkein 20 000 kWh, joka aiheuttaa yli 3 500 kg CO₂-ekvivalentin päästöt. (Saramäki 2020, 23.) Suomen ympäristökeskuksen, Luonnonvarakeskuksen sekä Helsingin yliopiston tekemän tutkimuksen mukaan suomalaisten kotitalouksien hiilijalanjäljen puolittaminen ei ole mahdotonta. Asumisen

kohdalla tämä tarkoittaa mm. vähäpäästöisiin energialähteisiin siirtymistä sekä kuluttajakäyttäytymisen muutosta. (Valtioneuvosto 2023.)

2.2 Asumisen vaikutus ympäristöön

Elämäntapojen hiilijalanjälki tarkoittaa tarkastelumaan keskivertokansalaisen hiilijalanjälkeä, joka myös ottaa huomioon suorat ja välilliset päästöt (Lettenmeier ym. 2019,15). Asuminen on yksi suurimmista ympäristöä kuormittavista kulutuksen osa-alueista sekä maailmalla (Living Planet Report 2020, 57) että Suomessa (Mänty & Toivonen 2017). Asuntoihin kohdistuu yhä enemmän vaatimuksia, joita muokkaavat mm. lisääntyvä etätyö, harrastukset, yksilöllisyyden korostuminen sekä väestön ikääntyminen. Elämäntapamuutosten myötä myös energiankulutus kasvaa. Asumisen toimialalla onkin herätty pohtimaan sitä, että pelkästään asumisen tekniset ratkaisut eivät ole ympäristön kannalta riittäviä. (Tiainen 2000, 35.) Huolimatta siitä, miten energiatehokkaiksi asuinrakennukset on tehty, ympäristöä säästävässä toiminnassa tarvitaan myös asukkaiden omaa panosta (Bratel 2012, 14). Korkman (2017, 98) on osuvasti havainnollistanut kuluttajan, talouden ja luonnon vuorovaikutusta sekä osa-alueet, joihin kotitalouksien kulutuksella on vaikutusta (kuvio 1).

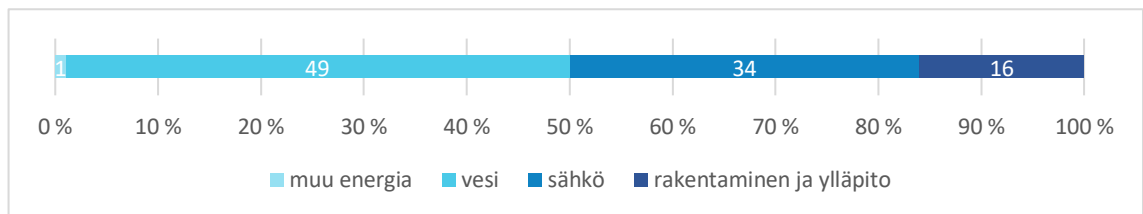

Kuvio 1: Asumiseen liittyvä kulutus osana talouden ja luonnon vuorovaikutusta (mukaillen Korkman 2017, 98)

2.2.1 Asumisen tilastoja Suomesta

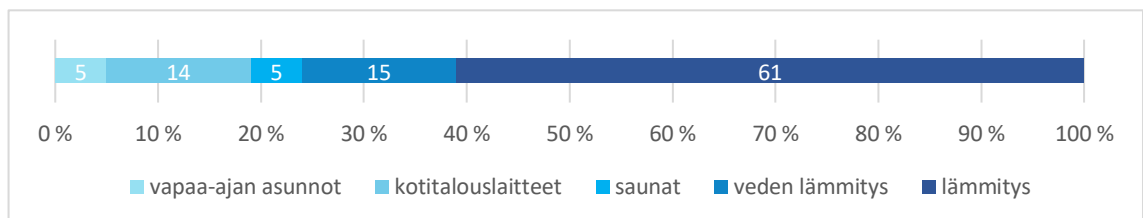
Suomessa vuoden 2023 lopussa 1,26 miljoonaa asuntokuntaa eli 48 prosenttia kaikista maan asuntokunnista asui kerrostaloissa. Näistä yli 860 000 asui kerrostaloasunnossaan yksin. (Ronkainen 2024.) Keskivertosuomalaisen asunto on kooltaan noin 40 neliometriä ja yhden asuin-neliömetrin hiilijalanjälki on 62 kilogrammaa CO₂ e/m². Asuntojen ison keskikoon ja pitkien lämmityskausien vuoksi suomalaiset lämmittävät asuintiloja paljon. Vuotuisesta 2 500 kilogramman (CO₂) asumiseen liittyvästä asumisen hiilijalanjäljestä sähkö muodostaa noin

kolmanneksen ja se pitää sisällään myös lämmitykseen käytetyn sähkön. Kaukolämmön osuus puolestaan on vielä suurempi, sillä se on laajasti käytössä ja kaukolämmöllä on kohtalaisen suuri hiili-intensiteetti. Muiden energialähteiden osuus puolestaan on hyvin pieni (kuvio 2). (Lettenmeier ym. 2019, 35-36.) Isännöintiliitto (2024a) uutisoi lokakuussa 2024, että kerrostaloista edelleen melkein 90 prosenttia lämpenee kaukolämmöllä. Taloyhtiön lämmityskulut nousevat myös vedenkulutuksen myötä, sillä kerrostaloissa asukkaiden kuuman veden lämmitys tapahtuu kaukoverkossa, jolloin suihkuttelu ei näy asukkaan omassa sähkölaskussa (Kiinteistölehti 2022).

Kuvio 2: Asumisen hiilijalanjälki Suomessa (%): 2 500 kg CO₂ e/hlö/v (mukaillen ym. 2019, 36)

Motivan (2024a) mukaan vuosina 2000-2022 kotitalouksien energiankulutus lisääntyi 27 prosentilla, samalla kotitalouksien määrä kasvoi 23 prosentilla ja asuntojen kokonaispinta-ala 36 prosentilla. Motivan kotitalouksien energian loppukäytön jakauma vuodelta 2022 näkyy kuviossa 3. Taulukossa 1 puolestaan on esitetty suihkun, kylvyn ja saunomisen CO₂-päästöt.

Kuvio 3: Kotitalouksien energian loppukäytön jakauma 2022 (mukaillen Motiva 2024a)

Taulukko 1: Suihkun, kylvyn ja saunan CO₂-päästöt (mukaillen Turku Energia 2024; mukaillen Harvia 2024; mukaillen Fingrid 2024)

	Litraa vettä	Lämmitys kWh	CO ₂ kg/kerta
Sähkösauna + suihku	60	10,5	2,0
Kylpy	150-200	6,3-8,3	1,2-1,6
Sähkösaunan lämmittäminen	-	7-9	1,6
Suihku (5 min)	60	2,5	0,4

Ruoanlaitto, kylmälaitteet sekä tiskaaminen sekä kodin elektroniikka kuluttavat kerrostaloasunnossa lähes kaksi kolmasosaa sähköstä. Myös valaistus kuluttaa merkittävästi sähköä, vaikka valaistusratkaisut ovat muuttuneet energiatehokkaiksi. (Vattenfall 2024.) Esimerkiksi

kuukaudessa yksiön sähkönkulutus on keskimäärin 130 kWh, kaksion noin 170 kWh ja kolmion puolestaan noin 215 kWh (Fortum 2024).

Kotitalouksien kuluttaminen liittyy läheisesti käsityksiin siitä, mikä on ihmisten mielestä normaalia ja tavallista. Esimerkiksi energian- ja vedenkulutus ovat ympäristövaikutuksiltaan huomattavia kuluttamisen muotoja, mutta eivät aina ole tiedostettua kuluttamista. Päästäkseen kulutuskäyttäytymistä selittäviin tekijöihin, yksittäisten valintatilanteiden asemesta täytyy tutkia kulutuskäyttäytymistä ohjaavia käytäntöjä ja kulttuuriin liittyviä malleja, koska puhtauteen, mukavuuteen ja viihtyvyyteen liittyvät käsitykset ohjaavat huomattavasti kuluttamista. (Valkonen & Litmanen 2010, 164.) Asuminen onkin ihmisen elämän moniulotteinen ilmiö, joka ulottuu jokaiseen kuluttajaan (Kempainen, Uusitalo & Kuoppamäki 2017, 33).

2.2.2 Asumiseen suurimmat kuluttamisen kohteet

Asumisen kohoaminen huomattavaksi trendiksi 2000-luvulla on vaikuttanut asumisen ihannekuvaan vaatimattomuuden suosimisesta kohti näyttävyyden ihannointia. Tällöin normien noudattaminen on tehnyt tilaa oman elämäntavan oikeutukselle, itsensä ilmaisemiselle sekä omiin harrastuksiin ja toimintatapoihin kohdistuvien haaveiden esille nostamiselle. Asumiseen yhdistetyt yksilölliset halut ja toiveet voidaankin tulkita uhkana hyväksytyjen yleisten normien toteutumiselle. (Kempainen, Uusitalo & Kuoppamäki 2017, 35-36.) Energian kokonaiskulutuksen ilmastopäästöistä noin 40 prosenttia on asumisesta syntyviä päästöjä. Asumisen suurimmat ympäristövaikutukset aiheutuvat energian, sähkön ja veden kulutuksesta. (Suomen luonnonsuojeluliitto 2024.)

Makeaa vettä on vain noin kolme prosenttia koko maapallon vedestä ja suurin osa makeasta vedestä on varastoitunut jäätiköihin. Todellisuudessa vain alle prosentti maapallon vedestä on ihmisille käyttökelpoista. Makea vesi myös jakautuu epätasaisesti maantieteellisen näkökulman lisäksi myös taloudellisesti, poliittisesti ja sosiaalisesti tarkasteltuna. Huolimatta siitä, että Suomessa makeaa vettä on yltäkyläisesti, makean veden niukkuus kohdistuu 40-60 prosenttiin maapallon väestöstä. Veden niukkuus tarkoittaa tilannetta, jossa veden tarve tai sen käyttö menee yli vesivarojen luonnollisen uusiutumiskyvyn. Niukkuuden lisäksi haasteena on myös makean veden huono laatu ja puutteellinen vesihuolto. Ilmastonmuutoksen myötä tapahtuva merenpinnan nousu voi aiheuttaa myös meriveden sekoittumisen pinta- ja pohjaveteen, mikä puolestaan muuttaa veden juomakelvottomaksi. Myös makean veden kestämatön käyttö pahentaa maailman vesitilannetta. (Sojamo, Keskinen & Kummu 2017, 116-117; Hiltunen 2019, 75, 148.) Ilmastonmuutoksen vaikutusten vahvistuessa puhtaan veden saatavuus huononee edelleen. Maailman ilmatieteen järjestö WMO:n johtaja Petteri Taalas kertoo, että ihmiskunnan näkökulmasta vesipula onkin riskeistä suurin. (Saavalainen 2022.) Väestömäärään suhteutettuna Suomessa on paljon vesivaroja ja ihmiset ovat tottuneet käyttämään vettä huolettomasti (Motiva 2024b). Suomessa kerrostalossa vedenkulutus vuorokaudessa on keskimäärin

jopa 155 litraa henkilöä kohti (Talotekninen teollisuus ja kauppa 2021; Virta & Pylsy 2011, 26), kun tavoitetaso on 100-120 litraa (Sand 2018). Yksilötason vedenkäyttötottumuksilla on suuri vaikutus veden kulutukseen ja se vaihtelee alle 50 litran kulutuksesta jopa yli 300 litran kulutukseen per henkilö vuorokaudessa (Isännöintiliitto 2024b). Lämpimän veden kulutus näkyy eniten peseytymisen kohdalla (Ala-Kotila, Vainio & Vesanen 2018, 19; Virta & Pylsy 2011, 27-28; Isännöintiliitto 2024b) ja vuoden 2020 vedenkäyttötutkimuksen mukaan siihen kului 45 prosenttia. Keittiöön vettä kuluu 17,5 prosenttia, pyykinpesuun 15 prosenttia ja WC:hen samoin 15. Eri kotitalouksien vedenkäytössä on kuitenkin hyvinkin suuria eroja. (Motiva 2024b.) Isännöintiliiton (2024b) mukaan esimerkiksi vuokralla asuessa vesi voi kuulua vuokraan, jolloin asukas ei välttämättä edes tule ajatelleeksi vedenkulutustaan.

Yksi suurimmista kotitalouksien ympäristökuluttamisen muodoista on pyykinpesu. Jo vuonna 2010 Suomessa kertyi pyykkiä noin 1,35 miljardia kiloa vuositasolla ja tästä kotitalouksien osuus on 90 prosenttia. Päämääränä saada puhtaita vaatteita, ihminen ei välttämättä edes tiedosta kuluttavansa energiaa ja vettä, vaan kulutuskäyttäytymistä ohjaavat aika pitkälti puhtauteen ja mukavuuteen liittyvät kulttuuriset käsitykset. Myös peseytymiseen liittyvät vahvasti käsitykset puhtaudesta, viihtyisyydestä ja tarkoituksenmukaisuudesta. Tällöin käsitys henkilökohtaisesta hygieniasta ei ole vain henkilökohtaista, vaan siihen liittyy myös ajatus siitä, mikä on ja mikä ei ole nyky-yhteiskunnassa sosiaalisesti hyväksyttävää. Suomessa kulttuurinen vaikutus näkyy siinä, että sauna ja puhtaus liitetään yhteen sekä saunaa pidetään puhtauden ja hyvinvoinnin lähteenä, jolloin saunomista parikin kertaa viikossa pidetään välttämättömänä. (Valkonen & Litmanen 2010, 165-166.)

Vuodesta 1950 alkaen **energian käyttö** on globaalilla tasolla kasvanut todella paljon. Vuonna 2017 koko maapallolla kulutettiin yli viisinkertainen määrä energiaa vuoteen 1950 verrattuna. (Hiltunen 2019, 159-160.) Vuonna 2023 maailmanlaajuinen primäärienergian kulutus oli noin 620 eksajoulea, mikä on noin kaksi prosenttia enemmän kuin edellisenä vuonna. Maailmanlaajuisen energiankulutuksen ennustetaan kasvavan lähivuosikymmeninä edelleen. (Statista 2025.) Valtava sähkönkäyttö aiheuttaa ilmastopäästöjä (Limnell, Hiltunen & Dufva 2022, 43) ja asukkaiden päivittäisillä valinnoilla on merkittävä vaikutus energiankulutukseen ja asumisen ympäristövaikutuksiin (Mänty & Toivonen 2017). Kansainvälinen energiajärjestö (IEA) arvioi, että vuoteen 2050 mennessä sähkön kysyntä kasvaa edelleen kolminkertaiseksi nykyisestä. Esimerkiksi ilmastointilaitteiden suosion kasvaessa ennustetaan, että vuoteen 2050 mennessä jopa 25 prosenttia globaalista ilmaston lämpenemisestä johtuu ilmastoinnissa (Wilson-Powell 2023, 106). Suomesta löytyy kokonaisuudessaan 1,45 miljoonaa lämpöpumppua ja kotitalouksien määrään suhteutettuna se on eniten koko Euroopassa. Suurin osa suomalaisten kotien lämpöpumpuista on ilmalämpöpumppuja, joita löytyy joka kolmannelta omakotitalosta, mutta kerrostaloissa tällä hetkellä vain alle joka kymmenennessä on ilmalämpöpumppu. Tulevina vuosina kysynnän odotetaan kasvavan nimenomaan taloyhtiöiden keskuudessa. (Lämpöykkönen 2023.)

Suomessa ensimmäinen kunnallinen kaukolämpöjärjestelmä otettiin käyttöön Helsingissä 1950-luvulla. Asuintilojen lämmitys onkin hyvä esimerkki tilanteesta, jossa käsitykset ohjaavat kuluttamista, sillä lämmitystä ohjailee asukkaan käsitys mukavuudesta. Käsitys asuintilojen mukavuudesta ei kuitenkaan perustu pelkkään yksilövalintaan, vaan siihen vaikuttavat myös aika ja kulttuuri. (Lehmuskoski 2019; Valkonen & Litmanen 2010, 164.) Esimerkiksi nykyäänä vakiintuneen käytännön mukaan Suomessa asuinkiinteistöjen normaalina lämpötilana pidetään 20-22 astetta, mikä on myös tutkimusten mukaan asukkaille terveellisin (Valkonen & Litmanen 2010, 164; Korkala 2018, 18; Hengitysliitto 2024). Maailmanjärjestö WHO:n mukaan asuintilojen lämpötilan on kuitenkin oltava vähintään 18 astetta (Karvonen 2016). Myös Suomen asumisterveysasetuksen mukaan niin lämmityskaudella kuin sen ulkopuolellakin asuintilojen lämpötilan vähimmäismäärä on 18 astetta (Sosiaali- ja terveysministeriön asetus asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisistä olosuhteista sekä ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista 2015). Vertailun vuoksi Ranskassa ja Britanniassa puolestaan energiatehokkuuslaskennassa käytössä olevat sisälämpötilastandardit ovatkin 18-19 astetta. Rakennuslehden teettämän tutkimuksen mukaan Suomessa 23 asteen sisälämpötila on hyvin yleinen ja tutkitusta ajanjaksosta 40 prosentin ajan sisälämpötila ylitti 23 astetta. (Lehmuskoski 2019.) Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tekemässä tutkimuksessa yli 24 asteen lämpötiloja mitattiin noin 17 prosenttia tutkitusta ajasta, mutta alle 21 asteen lämpötiloja vain kuusi prosenttia tutkitusta ajasta. Tutkimuksen alhaisin mitattu keskimääräinen lämpötila oli 19 astetta. (Haverinen-Shaughnessy 2016.) Rakennuslehti huomauttaakin, että monista tutkimuksista päätellen suomalaisissa taloyhtiöissä on turhan korkeat lämpötilat. (Lehmuskoski 2019.)

Suomi on muutenkin **kuluttamisen** kärkimaita (Pirtonen 2023). Jo vuonna 2010 tuotteiden ja palveluiden osuus Suomen kulutuksen hiilijalanjäljestä oli noin 26 prosenttia. Arvion mukaan tuotteiden ja palveluiden hiilijalanjälkeä voitaisiin pienentää jopa kolmanneksella, mikä toisi vuositasolla noin 0,5 tonnin kasvihuonekaasupäästöjen säästön asukasta kohti, kun tarkastellaan kuluttajan tuotteiden ja palveluiden kokonais- eikä pelkästään asumiseen liittyvää muuta kulutusta. (Salo & Nissinen 2017, 19.)

Jätteiden osalta puolestaan maailmanpankki varoittaa, että mikäli jätteiden määrän tuottamiseen ei puututa, vuonna 2050 jätteen määrä on jopa 70 prosenttia suurempi kuin vuonna 2016, mikä tarkoittaa globaalilla tasolla 3,4 miljardia tonnia jätettä vuodessa (Hiltunen 2019, 174). Kotitalousjäte on asumisesta syntynyttä jätettä eikä sen piiriin lasketa kotitalouksien ulkopuolella syntynyttä kotitalouden tuottamaa jätettä eikä jätettä, joka ei ole yhdyskuntajätettä (HSY 2024). Viemärointi, kuljetusmenetelmät sekä jätteenkäsittelyn infrastruktuuri mahdollistavat jätteen hallinnan kytkemisen kotien arkeen. Kuitenkin ymmärrys syntyvän kotitalousjätteen määrästä on hämärtynyt, sillä jätteiden käsittely usein tapahtuu kaukana ihmisten asuinympäristöstä. Tehokas jäte käsittelyn infrastruktuuri onkin mahdollistanut sen, ettei asukkaiden käytännössä tarvitse kohdata tuottamaansa jätettä. Jo 1980-luvun lopussa kansainvälisessä politiikassa myönnettiin, että jätteellä ja luonnonvarojen hupenemisella,

kasvihuonepäästöjen lisääntymisellä, ympäristön saastumisella sekä kestävä kehityksen mahdollisuuksilla on yhteys. (Valkonen ym. 2019, 19-21.) Varsinaiseen asumiseen verrattuna kierrättämisen vaikutus kotitalouksien ilmastopäästöihin jää pieneksi, mutta se ei tarkoita sitä, ettei kierrättämisestä olisi hyötyä. Yhdyskuntajätteestä suurin osa on kotitalouksien tuottamaa ja kotitalouksien kierrätysaktiivisuudella on vaikutusta siihen, ohjautuvatko materiaalit kiertoon. (Saramäki 2020, 83.) Yhtenä tärkeänä asiana on biojätteen oikeaoppinen lajittelu, sillä joutuessaan sekajätteen sekaan ja maatuessaan jätteestä muodostuu metaania (Pirkkamaa 2017, 5), joka on hiilidioksidia 28 kertaa vahvempi kasvihuonekaasu (Suomen Kaasuyhdistys 2020, 4). Jätepolitiikassa jätteen vähentämisen ohella nähdään tärkeänä panostaa jätteen synnyn estämiseen. (Valkonen ym. 2019, 41-42.)

Jättemäärien vähentäminen on myös tärkeä tavoite koko Suomessa. Tilastokeskuksen selvityksen mukaan jätteen määrä on ollut vuodesta 2010 lähtien tasaisessa kasvussa, mutta viime vuosina kasvu on tasaantunut. Kotitalousjätteen määrä kuvastaa hyvin kulutustottumuksia ja kierrätysaste puolestaan kertoo lajittelun tehokkuudesta. (Suomen ympäristökeskus 2022.) Kierrätysasteessa Suomi jääkin EU:n kierrätysasteen keskiarvosta selvästi jälkeen, myös jätteen määrä on EU:n keskiarvoa suurempi (Pirtonen 2023).

2.2.3 Keinoja asumisen kuluttamisen vähentämiseen

Elämäntapojen laajoilla muutoksilla voidaan merkittävästi edistää pääsyä 1,5 asteen ilmastotavoitteiden saavuttamiseen vuoteen 2030 mennessä (Lettenmeier ym. 2019, 5). Suomalaisten vedenkulutusta on mahdollista vähentää peräti kolmanneksella ilman, että elämänlaadusta joutuu tinkimään. Vuosien ajan tehtyjen tutkimusten mukaan huoneistokohtainen vesimittari edistää vedenkulutuksen vähentämistä jopa kolmanneksella. (Talotekninen teollisuus ja kauppa 2021.) Asumisen kulutuksessa vettä voi säästää myös valitsemalla vettä säästävät kalusteet, harventamalla pyykinpesuväliä ja pesemällä täysiä koneellisia pyykkiä tai tiskejä, hyödyntämällä taloyhtiön pesutupaa, ottamalla nopeampia suihkuja ja välttämällä veden juoksumista sekä kulutuksenmukaisella laskutuksella (Saramäki 2020, 26, 31; Sand 2018). Taloyhtiön suunnalta vedenkulutuksen vähentämistä voidaan edistää pienentämällä veden painetta (Sand 2018).

Nopein ja helpoin tapa pienentää kodin energiankulutusta puolestaan on huoneiston lämpötilan alentaminen. Asiantuntijoiden mukaan jo yhden asteen lämpötilan lasku säästää lämmitysenergiaa noin viisi prosenttia, pidemmän poissaolon ajaksi lämpötilaa voi laskea ja säästää energiaa vieläkin enemmän. (Kuluttajaliitto 2024; Retta 2024; Lehmuskoski 2019.) Taloyhtiö voi myös hallituksen päätöksellä laskea sisälämpötilaa 1-2 asteella taloyhtiötasolla, kunhan asumisterveysasetuksen mukainen 18 asteen lämpötila ei alitu (Asianajotoimisto Kuhanen, Asikainen ja Kanerva 2024). Muita keinoja vähentää asumisen energiankulutusta ovat asuminen pienemmissä neliöissä, poistoilmaventtiilien säännöllinen puhdistaminen,

lämpöpattereiden termostaattien kääntäminen pois päältä tuuletuksen aikana, sälekaihtimien asentaminen ikkunoiden väliin ja niiden hyödyntäminen valontarpeen sekä lämmitys- ja viilennystarpeen mukaan, täysien pyykki- ja astianpesukoneellisten peseminen, tarpeettoman valaistuksen sammuttaminen, kylmäkalusteiden ovien tiiveyden varmistaminen sekä yösähkön hyödyntäminen (Saramäki 2020, 25, 33; Black & Cherrier 2010, 444-445; Gates 2021, 295-296). Heinilä, Lilja, Saarikivi, Huvila & Moritz (2011, 132-133) ehdottavat myös energiansäästökampanjoita, jolloin taloyhtiön tavoitteena on säästää mahdollisimman paljon energiaa ja mukana kampanjassa ovat niin asukkaat kuin isännöitsijä ja kiinteistöhuolto. Kampanjassa vaikuttavassa roolissa ovat palkinnot, joiden avulla osallisuutta pyritään kasvattamaan. Olennaisena osana kampanjoita toimii säästeliääseen energiankulutukseen painottuva ja kannustava viestintä.

Ratkaisuna yleiseen kuluttamisen vähentämiseen, jotka asumisessakin tavoitteellaan, Salo ja Nissinen (2017, 19) ehdottavat yhtenä keinona pienentää kasvihuonekaasupäästöjä pidentämällä jo hankittujen tavaroiden elinkaarta. Samoilla linjoilla on myös Tilastokeskuksen yliaktuaari ja ilmiöasiantuntija Heidi Pirtonen (2023) sekä ympäristöministeriö (2024). Mitä taas tulee kotitalousjätteisiin ja kierrättämiseen, Suomessa jätepolitiikka perustuu vahvasti EU:n sääntelyyn. Vuonna 2021 uudistetulla jätelailla pyritään edistämään kierrätystä ja kiertotaloutta vuoteen 2035 mennessä. (Närhi & Salmenperä 2024.) Lisäksi ympäristöministeriö sekä työ- ja elinkeinoministeriö edistävät kiertotalouspalveluiden saatavuutta ja lisäävät niiden houkuttelevuutta valtioneuvoston kiertotalouden strategian ohjelman periaatepäätöksen (2021, 6-7) mukaisesti. Periaatepäätös sisältää laajan yhteistyöverkoston kokoamisen, kattavan ja innostavan tavan jakaa tietoa kiertotalouden palveluista sekä jakamislustojen ja korjaus- sekä jälleenmyyntipalveluiden mahdollistamisen. Myös vuosina 2022-2024 luotu Kiertotalouden green deal, joka on suunnattu yritysten ja toimialajärjestöjen ohella kunnille ja maakunnille, edistää kiertotaloustoimia. Kuluttajien eli asukkaiden vastuulle jää näistä palveluista selville ottaminen ja niiden hyödyntäminen. Kiertotalouden toimenpiteet osaltaan auttavat pysäyttämään luonnonvarojen kulutuksen kasvun ja vähentävät ilmasto- sekä muita ympäristövaikutuksia. (Ympäristöministeriö 2024a; ympäristöministeriö 2024b.) Myös Saramäki (2020, 84) sekä Valkonen (ym. 2019, 62-63) nostavat esille oikeaoppisen kierrättämisen toteutumisen mahdollistamisen, joka puolestaan tarkoittaa taloyhtiön jäte- ja kierrätystilojen saatavuutta ja käyttömukavuus. Heinilä (ym. 2011, 134, 140-141) muistuttaa myös yhteiskäytötavaroiden hankinnan mahdollisuudesta, jolloin harvoin tarvittavia välineitä ei jokaisen asukkaan tarvitse hankkia omaksi, sekä taloyhtiön kierrätyshuoneen perustamisesta.

Tutkimustulosten mukaan huoli ilmastonmuutoksesta vaikuttaa positiivisesti kotitalouksien kuluttamisen hillitsemiseen. Tällöin ympäristön hyväksi toimimaan motivoituneet kotitaloudet vähentävät mm. veden ja energian kulutustaan. Kotitaloudet, jotka eivät ole huolissaan ilmastonmuutoksesta, eivät omaksu säästävämpää kulutuskäyttäytymistä yhtä todennäköisesti, joten näiden kotitalouksien kohdalla mm. taloudelliset kannustimet voivat olla ensisijaisia

tekijöitä ohjaamisessa kestävämpään kulutukseen. (Nauges & Wheeler 2017, 91-92.) Toisaalta myös sosiaalisia normeja hyödyntämällä voidaan kannustaa asumisen kuluttamisen vähentämiseen (White, Hardisty & Habib 2019, 127). Viime kädessä voidaan käyttää pakottavia keinoja, joilla pyritään hallitsemaan kuluttajien vastuuttomuutta tai väärinkäytöksiä, jotka voivat syntyä mm. yhteisön luottamuspuolan vuoksi (Bhalla & Kansal 2025, 124).

2.2.4 Isännöinnin rooli asumisen kuluttamisessa

Koko kiinteistön energiataloudessa asukkaiden kulutustottumukset ovat olennaisessa roolissa, lisäksi tärkeää on huolehtia kiinteistön ylläpidon suunnitelmallisuudesta ja tavoitteellisuudesta (Virta & Pylsy 2011). Kunnossapidon lisäksi ammattitaitoisella isännöinnillä voidaan vaikuttaa taloyhtiöiden rakenteelliseen energiatehokkuuteen (Ilmastoviisas asuminen 2017, 21). Kuluttajien roolin merkitys kestävässä kulutuksessa kuitenkin nousee yhä tärkeämmäksi asiaksi. Kestävän kehityksen koulutuspaneelin mukaan on tärkeää saada kuluttajat tekemään tietoon pohjautuvia kulutuspäätöksiä, ottamaan vastuuta toiminnastaan ja ymmärtämään kulutuspäätösten vaikutus tuleviin sukupolviin. (Lee, Levy & Yap 2015, 597.) Kuluttajakäyttäytymisen muutos vaatii kuitenkin enemmän kuin koulutusta ja tietoa. Muutos kohti kestävästä kuluttajakäyttäytymistä on tehokkainta, jos se tapahtuu sellaisten yhteisöjen kautta, jotka ovat halukkaita harjoittamaan kestävästä kulutusta. (Lee, Levy & Yap 2015, 599.) Asumisen kohdalla se voi tarkoittaa juuri isännöintiä. Heinilä (ym. 2011, 144-145) muistuttaa myös viestinnän merkityksestä. Hän näkee yhteisen viestintäkanavan lisäävän asukkaiden palvelun tasapuolisuutta sekä arjen sujuvuutta, jolloin kaikki ajantasainen tieto on löydettävissä yhdestä paikasta ja on helposti kaikkien saatavilla; tiedotuksen puolesta puhuu myös Bratel (2012, 14). Lund (2017, 63) sekä Bratel (2012, 14) näkevät potentiaalin myös älykkäissä ratkaisuissa, jotka käyttävät hyväkseen teknologiaa ja digitaalista osaamista sekä tarjoavat seurantamahdollisuuksia ja kannustavat muuttamaan energiankulutustottumuksia.

Tulevaisuudessa asumisen energia- ja ympäristöherkkyyden merkitys kasvaa ja asumisen rooli korostuu, samoin asukkaiden osallistumis- ja valintamahdollisuudet. Samalla tulevaisuuden asumiselle määrätään uudenlaisia vaatimuksia, energia- ja ympäristösääntely lisääntyy ja vastakkain joutuvat yksilöllinen hyöty sekä yhteisön hyöty, joiden yhteensovittamista joudutaan punnitsemaan. Kestävän kehityksen näkökulmasta on olennaista, ettei kasvava yksilöllisyys, moniarvoisuus sekä monimuotoisuus nosta ympäristöön kohdistuvaa räsitystä. (Tiainen 2000, 22; Junto 2010, 297.) Hiltunen (2017, 48) puolestaan arvailee, että juuri ilmastonmuutoksen vaikutusten näkyminen elinympäristössä tulee olemaan tulevaisuudessa kuluttajien käyttäytymistä ohjaava tekijä.

2.3 Ilmastoviestintä ja kestävästä yhteiskunnan osa-alueet

Ilman tutkimustietoa ja viestintää ilmastonmuutosta ei pysty suoraan havaitsemaan. Tämän vuoksi yhteiskunta tarvitsee ilmastoviestintää sekä tutkimukseen perustuvaa tietoa

ymmärtääkseen ilmastonmuutosta. Ilmastoviestinnän avulla välitetään tieteellistä tietoa ilmaston muutoksista, niiden seurauksista sekä toimenpiteistä ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Tällöin viestintä ei myöskään ole pelkkää tiedon välittämistä, vaan lisäksi vaikuttamista. Ilmastoasioista viestivillä on huomattava valta toimia ihmisten ilmastoasioiden ymmärtämyksen ohjaajana ja yhteiskunnallisen ilmastokeskustelun suunnannäyttäjänä. Ilmastoviestinnässä on tärkeää huomioida, että sosiaalipsykologisten tutkimusten mukaan muiden näkemyksistä ja toimista tehdyillä havainnoilla on vahva vaikutus ihmisten omiin henkilökohtaisiin näkemyksiin ja toimiin. Haasteena on kuitenkin se, että tulkinnat ja näkemykset saattavat olla vääriä, sillä ihmisillä on taipumus arvioida muiden ilmastonäkemyksiä virheellisesti. Siksi tapauksissa, joissa kuluttajat, politiikan toimijat tai tutkijat päätyvät arvioimaan ilmastopositiivisten näkemysten kannatuksen väärin, on todella tärkeää, että ilmastoviestinnän avulla tilanteesta annetaan totuutta vastaava kuva. (Vainio 2021, 207-208, 214.)

Yhteiskunnallisen murroksen keskellä Suomessa ilmastoviestinnän olennainen tehtävä on luoda positiivisia mielikuvia hiilineutraalista Suomesta, joka on myös lähitulevaisuuden tavoite. Viestinnässä on tärkeää tuoda esille, että kuluttajille on olemassa konkreettisia vaihtoehtoja ja toimintatapoja, jotka mahdollistavat päästöjen vähentämisen. Ilmastotyössä luottamus yksilöiden välillä on tärkeää ja siksi myös tietoisuus siitä, että toisetkin toimivat ilmaston hyväksi, luo ihmisten välille luottamusta. (Vainio 2021, 219-220.) Keinoja lisätä ympäristötietoisuutta ovat tutkimus, tutkimusviestintä sekä julkinen keskustelu. Tutkitulle tiedolle on tarvetta etenkin elämäntapoihin ja kulutustottumuksiin kohdistuvan ympäristöjalanjäljen havainnollistamisessa sekä ympäristöjalanjäljen pienentämisen keinoista viestimässä. Yksilöille, kotitalouksille sekä organisaatioille suunnatuista odotuksista, velvoitteista sekä mahdollisuuksista yhteiskunnassa viestitään lainsäädännön, sanktioiden ja kannustimien kautta. (Hyytiäinen 2021, 103.) Teoksessa Sosiologisia lähestymistapoja yhteiskunnan ympäristösuhteeseen Ylösen ja Litmasen (2010, 69-70) mukaan Luhmannin systeemiteoriassa yhteiskunta tukeutuu kommunikaatioon. Systeemiteorian mukaan yhteiskunnan kyky tunnistaa ympäristöongelmia ja pyrkiä löytämään niihin ratkaisuja riippuu yhteiskunnan kyvystä keskustella niistä. (Ylönen & Litmanen 2010, 69-70.) Huolimatta siitä, että tieto ympäristön tilanteesta ei useinkaan johda toimintaan, tiedon ja toiminnan välillä on havaittavissa myös yhteyksiä, jolloin tieto nähdään motivaattorina toiminnalle (Ylönen 2010, 88). Reppmann, Harms, Edinger-Schons ja Foege (2024, 6) kuitenkin muistuttavat, että kuluttajalle suunnatussa kestävyysviestinnässä yksisuuntaisen tiedon levittämisen sijaan on tärkeää panostaa kaksisuuntaiseen vuorovaikutukseen.

Kun taas puhutaan kestävästä yhteiskunnasta, kestävä ja tavoitellun tulevaisuuden piirteet voivat olla samantyyppisiä ihmisten iästä, koulutuksesta, ammatista ja kulttuuritaidosta huolimatta. Kestävä yhteiskunta voidaan jakaa neljään pääkategoriaan, joita ovat kestävä ruoka ja maatalous, kestävä asuminen ja energia, kestävä kulutus sekä kestävä liikkuminen. Näistä ruokatuotanto ja -kulutus ovat merkittäviä ilmastonmuutoksen aiheuttajia ja

Suomessa ruokavalinnat muodostavat kuudenneksen keskimääräisestä hiilijalanjäljestä. Asuminen ja energia puolestaan muodostavat noin kolmanneksen keskimääräisestä suomalaisten hiilijalanjäljestä ja suurin osa päästöistä liittyy lämmityksen vaatimaan energiaan. Suomessa kotitalouksien energiankäyttö on vähentynyt valaistuksen ja kodinkoneiden osalta, mutta lämmitettävä asuinpinta-ala on kasvanut huomattavasti. (Salonen, Siirilä & Valtonen 2018, 2-4.)

Kestävä kulutus käsittää tavaroiden ja palveluiden kulutuksen sekä jätehuollon ja se muodostaa noin kolmasosan keskimääräisestä suomalaisten hiilijalanjäljestä. Kierrätys on yksi ensimmäisistä kestävä elämäntavan esimerkeistä Suomessa, mutta sen vaikutus ilmastonmuutokseen on melko pieni. Kestävä liikkuvuus puolestaan liittyy liikkumiseen ja kuljetukseen, jotka muodostavat viidenneksen keskimääräisestä suomalaisten hiilijalanjäljestä. Suomessa auton käyttö on kuitenkin yleistynyt, samoin ulkomaanmatkat. Julkisen liikenteen käyttö taas on lisääntynyt vain joillakin alueilla. (Salonen, Siirilä & Valtonen 2018, 2-4.)

Vastuullisia asumisen valintoja pohtivan kannattaa valita asuinpaikakseen tiiviisti rakennettu asuinalue, jossa palvelut ja työpaikka ovat helposti ja nopeasti saavutettavissa kävellen tai pyörällä, mikä osaltaan vähentää liikenteen päästöjä. Vaihtoehtoisesti vastuullinen asuja voi valita minimalismiin pohjautuvan omavaraistalouden maaseudulla. Asumiseen liittyvissä valinnoissa kestävyys ilmenee lämmitysmuodon valintana, omakotitaloasujilla kotitarveviljelynä ja biojätteen kierrättämisenä kompostin kautta mullaksi sekä aurinkopaneelien, lämmönkeräimien tai tuuligeneraattoreiden hyödyntämisenä. (Alkkiomäki 2019, 12; Vaasan yliopisto 2022.)

3 Kuluttajakäyttäytyminen ympäristöön vaikuttavana tekijänä

Tarkasteltaessa asukasta kuluttajana, on mahdollista löytää erilaisia näkökulmia siihen, millä tavoin asumispreferenssit muodostuvat ja mikä on niiden vaikutus todellisessa valintatilanteessa. Päätöksenteko ja kuluttaminen liittyvät olennaisesti asumiseen ja perustarpeiden lisäksi asuminen yhä enemmän liittyy elämäntapaan ja on osa yksilön itseilmaisua. (Juntto 2010, 66-67.)

3.1 Kestävä elämäntapa kuluttajakäyttäytymisessä

Kestävien elämäntapojen tutkimus on kuitenkin vasta kasvava ala ja tällä hetkellä se on hyvin riippuvainen kuluttajakäyttäytymisen teorioista. Elämäntavoissa ei aina kuitenkaan ole kyse kuluttamisesta, lisäksi ihmisten käyttäytymistä voi olla vaikea selittää tai ennustaa. (Akenji & Chen 2016, 12.) Tutkijat vaativatkin kokonaisvaltaisempien lähestymistapojen omaksumista tutkittaessa kestäviä käyttäytymismalleja, jotta voidaan paremmin tarttua ristiriitoihin kestävyteen liittyviin yksilöiden kuluttajakäyttäytymiseen. Samalla on tunnistettu tarve

huomioida yksilön identiteetin ja motivaation sekä kestävästä käyttäytymisestä välinen yhteys. (Garnelo-Gomez, Money & Littlewood 2022, 3273.)

Ihmiset ovat tapojensa orjia ja monet käyttäytymismallit ovat osa heidän säännöllisiä rutiinejaan (White, Hardisty & Habib 2019, 129). Elämäntapaa ja kulutuskäyttäytymistä ohjaavat monimutkaiset ja dynaamiset tekijät, jotka pohjautuvat perustarpeisiin ja haluihin sekä ilmaisevat henkilökohtaista tilannetta (identiteetti, yksilöllinen maku, arvot ja tulot) sekä ulkoisia, sosioteknisiä ja taloudellisia olosuhteita (sosiaalinen konteksti, kulttuuri, ryhmäpaine jne.). Lisäksi on olemassa luonnollisia ja fyysisiä tekijöitä, jotka sallivat tai rajoittavat elämäntapa- valintoja. (Akenji & Chen 2016, 17-19.) Akenji ja Chen (2016, 3) kuvaavat kestävästä elämäntapaa yhteiskuntaan upotettuna tapojen ja käyttäytymismallien kokonaisuutena, jota helpottavat yksilöllisen valinnan muodostavat instituutiot, normit ja infrastruktuurit luonnonvarojen käytön ja jätteen syntymisen minimoimiseksi samalla, kun tuetaan oikeudenmukaisuutta ja vaurautta kaikille.

Kulutustutkimuksessa painotetaan sekä yksilöiden aktiivisuutta että ulkoisten tekijöiden vaikutuksia ilmiön taustalla. Yksilöiden valinnoilla on merkitystä, mutta vaikutusta on myös poliittisilla, kulttuurisilla, taloudellisilla ja sosiaalisilla vaikuttajilla, joita ovat mm. lait, perinteet, ideologiset ja uskonnolliset käsitykset sekä palveluiden ja tuotteiden tarjoajat. (Ruuskanen & Valkonen 2021, 296.) Ympäristövastuullinen elämäntapa merkitsee ihmisten arkielämänsä päivittäisten päätösten vaikutusten ymmärtämistä sekä ympäristön kannalta mahdollisimman kestävien toimintatapojen tietoista valintaa ja omaksumista (UNEP 2024; Akenji & Chen 2016, vii) eli kuluttamiseen liittyy vahvasti moraalit, jolloin hyvää kuluttajaa voidaan kuvata vastuullisena, säästäväisenä ja harkitsevana (Pentikäinen 2009, 20). Voidaan puhua myös elämänpolitiikasta, joka muodostuu mm. oman elämän kulkuun, mahdollisuuksiin ja hyvinvointiin vaikuttavista ratkaisuista. Elämänpolitiikka on myös ihmisten elämän ohjaamista minimoidakseen uhkatekijöitä, jotka koetaan vaikeasti ymmärrettäviksi ja hallittaviksi; ympäristöriskit ovat juuri tällaisia. Tällöin maailmanlaajuiset ympäristömuutokset voivat ohjata ihmistä tekemään elämäntapapoliittisia ratkaisuja, mutta myös elämänpoliittiset valinnat voivat myönteisesti vaikuttaa ympäristön tilaan. (Mesimäki 2006, 89.)

Tutkijat huomauttavatkin, että kuluttajan käyttäytyminen ei perustu pelkkään ympäristötietoisuuteen (White, Hardisty & Habib 2019, 127). Elämäntavoista keskusteltaessa onkin muistettava sisällyttää myös ihmisen käyttäytyminen ja motivaatio, sillä elämäntavat merkitsevät sitä, miten ihmiset elävät ja miten he haluavat tulla yhteiskunnan havaitsemiksi. Nyky-yhteiskunnassa tämä kytkös liittyy usein kulutukseen. Elämäntapoihin liittyy myös näkökohtia, jotka edistävät ilmaston saastumista ja lämpenemistä. (Bratel 2012, 10.) Bratel (2012, 16) myös viittaa sosiologi Pierre Bourdieun näkemykseen siitä, että kuluttajan sosiaalinen asema ja elämäntarina muokkaavat toimintaa, jolloin yksilö ei sittenkään valitse omaa elämäntapaansa, vaan se rakentuu sosiaalisten olosuhteiden ja yhteiskunnallisten rakenteiden yhdistelmän

avulla. Lisäksi Turkkila (2019, 129) mainitsee kuluttamisen tutkimuksessa ihmismielen kahdesta ajattelutavasta: nopeasta, intuitiivisesta ja emotionaalista sekä hitaasta, harkitsevasta ja loogisesta. Nopea ajattelu ei vaadi pitkää pohdintaa, se on nopea ja luova, mutta altistaa virheille. Hidas ajattelu puolestaan aktivoituu monimutkaisissa tilanteissa, vaatii itsehillintää ja voi olla epämiellyttävää ja kuluttavaa.

Esimerkiksi harkinnan todennäköisyyden teoria (Elaboration Likelihood Model, ELM) lähtee oletuksesta, että yksilöt ovat vaikuttamisprosessissa aktiivisessa roolissa ja ovat motivoituneita muodostamaan ja ylläpitämään oikeita asenteita. Valintatilanteessa yksilö valitsee joko keskeisen tai perifeerisen reitin ja reitin valinta riippuu henkilön motivaatiosta ja kognitiivisista kyvyistä käsitellä saamaansa tietoa ja siihen vaikuttavat sekä yksilölliset että tilannekohtaiset tekijät. Motivoituneet yksilöt ovat kykeneviä vastaanottamaan ja käsittelemään saamaansa tietoa ja valitsevat keskeisen reitin. Tämä valinta johtaa usein pysyvämpiin asenteisiin ja ennustavat paremmin käyttäytymisen muutosta toivottuun suuntaan. Mikäli motivaatiota tai kognitiivisia kykyjä ei ole, henkilö valitsee perifeerisen reitin, jolloin mm. viestijän uskottavuudella ja houkuttelevuudella on suurempi vaikutus, jolloin myös reitin kautta muodostuvat asenteet eivät ennusta niin varmasti asenteiden ja käyttäytymisen muutosta. (El Hedhli & Zourrig 2023, 435-436; Kitchen, Kerr, Schultz, McColl & Pals 2014, 2033.)

Politiikan säätäjille puolestaan vastuullinen elämäntapa tarkoittaa suotuisan sääntely-ympäristön luomista, kuluttajien motivoimista ja heidän päätöksentekonsa helpottamista, markkinoiden kysynnän luomista kestävien julkisten hankintojen avulla sekä tutkimus-, kehitys- ja innovointitoiminnan tukemista. Yksityisen sektorin kannalta taas ympäristöystävällinen toiminta on kestävyuden sisällyttämistä liiketoiminnan ydinstrategioihin, jolloin voidaan luoda innovatiivisia tapoja vastata kuluttajien tarpeisiin ja samalla vähentää maapallon hupeneviin resursseihin kohdistuvaa painetta. Viestiminen tuotteiden kestävyysuorituskyvystä kuluttajien päätöksenteon tehostamiseksi kuuluu myös yksityisen sektorin ympäristövastuulliseen toimintaan. (Akenji & Chen 2016, vii.)

3.2 Sosiodemografisten tekijöiden merkitys

Kuluttajakäyttäytymiseen usein vaikuttavat henkilön sosiodemografiset tekijät, joita ovat mm. ikä, sukupuoli, siviilisääty, koulutustaso ja ammatti, tulot ja varallisuus, kotitalouden koko ja maantieteellinen sijainti (Supapo, Lozano, Tabañag & Querikiol 2022, 34.) Lisäksi kuluttajan päätöksentekoon vaikuttavat psykologiset seikat, mm. asenteet ja motivaatio. Kotitalouksissa jäsenten mieltymykset vaikuttavat kulutustottumuksiin ja valintoihin. Yksilöiden käyttäytyminen on ylipäättään sidoksissa myös muiden tekemiin päätöksiin, lisäksi ihmisen valintoihin vaikuttavat lukuisat institutionaaliset ja sosiaaliset seikat. Näiden tekijöiden yhdistäminen saattaa luoda ristiriitaisia odotuksia ja sisältöjä. Tällöin ymmärtääkseen kuluttajakäyttäytymistä, täytyy huomioida nämä tekijät ja lisäksi pohtia, millä tavoin vallitseva

yhteiskuntarakenne antaa mahdollisuuksia vastuulliselle kuluttamiselle. (Hiltunen 2017, 23; Juntto 2010, 60-61, 105; Black & Cherrier 2010, 445; Bratel 2012, 12; Hasu 2017, 26; Hormio 2020, 119-120; Olson, Szafraniec, Heinonen & Árnadóttir 2024, 2.)

Kun pohditaan asumispreferensseihin ja asumispäätöksiin liittyviä eroavaisuuksia, on tärkeää ottaa huomioon, ovatko päätökset yksilön itsenäisiä päätöksiä vai tekeekö hän päätöksensä yhdessä muiden, esimerkiksi perheen kanssa. Kuluttajakäyttäytymistä ja siihen vaikuttavia seikkoja tarkasteltaessa voidaan puhua neljästä erilaisesta tekijäkokonaisuudesta. Näistä kulttuurisidonnaiset tekijät koostuvat malleista sekä käyttäytymis- ja motivaatiotekijöistä, jotka ovat yksilön kulttuurikontekstissa sisäistettyjä. Asumispreferenssejä tutkittaessa erilaisten elämäntapakulttuurien tunnistaminen on olennaista. Elämäntapakulttuureilla viitataan ryhmään, joilla voidaan havaita yhtenäiset arvoperustat. Sosiaalisilla tekijöillä on yhtäläisyyksiä kulttuurisidonnaisiin tekijöihin, mutta sosiaalisten vaikuttajien muuttuminen voi tapahtua selvemmin ja nopeammin kuin kulttuuristen. Sosiaalisia vaikuttajia ovat mm. sosiaaliset roolit, perhevaiheet, statustavoittelu sekä erilaiset viiteryhvät, joihin henkilö tuntee kuuluvansa tai joihin kuulumista tavoittelee. Referenssiryhmä vaikuttaa voimakkaasti, mikäli asuminen liittyy elämäntavan ilmentämiseen ja statushakuisuuteen. Asumisen päätöksissä kuitenkin erittäin vahva vaikutus on perheellä, jolloin asumisen arvomaailma saadaan jo lapsuuden aikana vanhemmilta ja lapsuuden mieltymykset voivat kulkeutua omaan aikuisiän kotiin. (Juntto 2010, 66-67.) Henkilökohtaisia tekijöitä ovat henkilön ikä, elämänvaihe, persoonallisuus ja minäkuva yhdistettynä kuluttajan taloudelliseen tilanteeseen ja ne vaikuttavat kuluttajakäyttäytymiseen myös asumisen suhteen. Tällöin taloudellisten resurssien hahmottaminen on olennaista sekä se, millaiseksi kuluttaja näkee toimintansa mahdollisuudet olemassa olevien taloudellisten rajojen puitteissa. (Juntto 2010, 66-67; Kotler & Armstrong 2021, 160; Kempainen, Uusitalo & Kuoppamäki 2017, 36.) Psykologiset tekijät sisältävät motivaation, oppimis-, havainnointi- ja käsityskyvyn, asenteen ja uskomukset. Henkilön havainnot yhdessä omaan tilanteeseen sekä ympäristön luomiin mahdollisuuksiin liittyvien käsitysten kanssa vaikuttavat valintoihin eli yksilön lopulliseen käyttäytymiseen. Tämän vuoksi kuluttajat samankaltaisilla asumispreferensseillä ja sosiodemografisella taustalla voivat päätyä erilaisiin asuinvalintoihin. (Juntto 2010, 66-67.)

3.3 Identiteetin ja motivaation rooli kuluttajakäyttäytymisessä

Yksilön identiteetti koostuu kahdesta osa-alueesta: henkilöidentiteetistä ja sosiaalisesta identiteetistä. Henkilöidentiteetti pitää sisällään henkilökohtaisia ominaisuuksia ja luonteenpiirteitä, käyttäytymistä, moraalisia arvoja sekä kiinnostuksen kohteita. Henkilöidentiteetti erottaa eri yksilöt toisistaan henkilökohtaisten ominaisuuksien perusteella. Sosiaalinen identiteetti puolestaan on henkilön tietoisuus kuulumisesta tiettyyn sosiaaliseen ryhmään, joka koostuu joukosta yksilöitä, joilla on yhteisiä piirteitä kuten uskonto, ideologiat tai kulttuuriset normit. Sosiaalinen identiteetti keskittyy yksilön ominaisuuksiin, jotka ovat samanlaisia

kuin ryhmän muilla jäsenillä. Tutkimukset ovat myös havainneet henkilöidentiteetin ennustavan mahdollisia aikomuksia kestäväan kuluttajakäyttäytymiseen sekä sosiaalisen identiteetin ja kestäväan kuluttajakäyttäytymisen välisen yhteyden. Minäkuvan ja identiteetin nähdään vaikuttavan siihen, mitä ihmiset ovat motivoituneita tekemään, ja siihen, miten he ajattelevat, toimivat ja ymmärtävät niin itseä kuin muita. Tämän vuoksi pyrkiessä ymmärtämään käyttäytymistä, on tärkeää ottaa huomioon niin identiteetti kuin motivaatio. (Garnelo-Gomez, Money & Littlewood 2022, 3274-3275, 3278.) Kuluttajakäyttäytymisen yhteydessä identiteetin merkitys nostetaan esille myös SHIFT-mallissa, jonka mukaan kuluttaja pyrkii säilyttämään positiivisen näkemyksen omasta itsestään ja näkemys sekä käyttäytyminen vahvistuvat, kun kuluttaja saa olla osallisena ympäristön kannalta myönteisissä teoissa (Habib ym. 2021, 109-110).

Asumisen kontekstissa koti nähdään myös paikkana, joka vahvasti liittyy yksilön identiteetin muodostumiseen, ja koti asettuu korkealle suomalaisten arvoasteikossa (Kemppainen, Uusitalo & Kuoppamäki 2017, 34-35). Tällöin voidaan puhua paikkaidentiteetistä, joka tarkoittaa yksilön itsetuntoa fyysisessä ympäristössä. Se on identiteetin ulottuvuus, joka määrittelee, kuka henkilö on suhteessa siihen, missä hän on. Tällainen paikka voi olla mm. kuluttajan asuinpaikka ja -ympäristö. Koska identiteetille paikka on keskeinen tekijä, paikkaidentiteetillä, ympäristöasenteilla sekä kestäväällä kuluttajakäyttäytymisellä on vaikutusta toisiinsa. Tällöin myös kestävä kuluttaminen voi heijastaa halua ylläpitää ja säilyttää ympäristöä, josta on tullut osa itseä. (Lee, Levy & Yap 2015, 598-599, 603.)

Motivaatio on yksi tekijä myös yksilön ilmastokäyttäytymisessä. Joidenkin ilmastoystävällisten valintojen tekemiseen liittyvän motivaation ymmärtäminen on avaintekijä näiden toimien mahdollisuuksien havaitsemiseen ja sen käsittämiseen, miksi toiset ryhtyvät ilmastoystävällisiin toimiin ja toiset eivät. (Olson, Szafraniec, Heinonen & Árnadóttir 2024, 2.) Motivaatio merkitsee halua saavuttaa, pitää tai suojella jotakin tai vastaavasti myös halua välttää, poistaa tai tuhota jotakin (Locke 2023, 15). Motivaatio on myös sisäinen ärsyke tai ajuri, joka heijastaa tavoitteellista toimintaa. Se on myös energisoiva voima, joka saa aikaan toimintaa ja muuttuu tietoisiksi ja tiedostamattomiksi päätöksiksi. Kestäväan käyttäytymisen sisäisiä ja ulkoisia motivaatiotekijöitä tutkittaessa on noussut esille, että yksilöt käyttäytyvät kestävästi pääosin sisäisten palkkioiden motivoimina. Jotkut tutkimukset korostavat myös mm. pelillistämisen, ympäristön stimuloinnin (esim. lait) ja seuraamusjärjestelmien vaikutuksia yksilöiden itsemäärittelyn tunteeseen ja sen jälkeiseen kestäväan käyttäytymismallin omaksumiseen. (Garnelo-Gomez, Money & Littlewood 2022, 3276.) Motivaatio kestäväan tapojen omaksumiseen syntyy usein siitä, että yksilö hyväksyy ne järkevinä toimintatapoina ja ymmärtää niiden välttämättömyyden yhteiskunnan tulevaisuuden kannalta (Id & Laaksonen 2012, 46). Olson, Szafraniec, Heinonen ja Árnadóttir (2024, 8, 11) kuitenkin huomauttavat, että pohjoismaissa tehdyn tutkimuksen mukaan korkea ilmastomotivaatio on sosiodemografisia tekijöitä eli mm. ikää, tulo- ja koulutustasoa vahvempi ajuri ilmastotoimiin ryhtymiseen. Samalla motivaation taso vaikuttaa suoraan siihen, miten laajasti ja tehokkaasti yksilöt osallistuvat erilaisiin

ilmastotoimiin. Tällöin suuri motivaatio voi johtaa merkittäviin muutoksiin kuluttajakäyttäytymisessä. Bucher (2020, 12) puolestaan jakaa motivaation kuuteen eri tasoon (kuvio 4).

Kuvio 4: Käyttäytymisen motivaation tasot (mukaillen Bucher 2020, 12)

Alhaisimmalla tasolla kuluttajalla ei ole motivaatiota. Tämän tason kuluttaja hyvin epätodennäköisesti edes ryhtyy käyttäytymisen muutokseen. Seuraavalla tasolla on ulkoinen motivaatio, jolloin muutos tapahtuu ulkoisen voiman tai ärsykkeen (esim. valittamisen seurauksena tai taloudellisesta pakosta). Kun ulkoisesta vaikutuksesta tulee riittävän vahva ja asia iskostuu kuluttajan mieleen, motivaatio muuttuu sisäistetyksi. Kun kuluttajalla on omia syitä tietylle käyttäytymiselle, motivaatio muuttuu identifioituksi ja samalla vaihtuu kontrolloidun käyttäytymisen puolelta autonomiselle. Kun taas kuluttaja haluaa vahvistaa tärkeää arvoa tai käyttäytyminen on osa hänen identiteettiään, motivaation taso on integroitu. Kaikista autonomisiin on oleellinen motivaatio ja kuluttaja on tällä tasolla, kun hän muuttaa käyttäytymistään myös itsensä takia ja nauttii siitä. (Bucher 2020, 12-13.)

Myös yhdysvaltalaisen yhteiskuntatieteilijä Elinor Ostromin (2014, 124) mukaan saavuttaakseen päästövähennyksiä tarvitaan vahvaa sitouttamista ja luottamusta, joita kehitetään pienissä ja keskisuurissa yhteisöissä sekä tuetaan kaikilla tasoilla tapahtuvan seurannan avulla. Ihminen yleensä kuuluukin erilaisiin yhteisöihin ja niissä yksilöillä on erilaisia rooleja, jolloin juuri roolien puitteissa yksilöillä on mahdollisuuksia vaikuttaa myös yhteisöjensä kasvihuonepäästöihin. Ilmastönäkökulman ottaminen mukaan arkisiin valintoihin sekä ympäristöystävällisistä valinnoista keskusteleminen muiden kanssa voi osaltaan myös vaikuttaa vallitseviin kulkuskäyttäytymisen normeihin. (Hormio 2020, 118, 120-122.)

Motivaation sisältöön eli motiiveihin, tarkoitusperiin sekä tavoitteisiin voidaan vaikuttaa kannustimilla, sanktioilla, sosiaalisilla paineilla ja normeilla. Myös ympäristön ja kontekstin, jossa kuluttajat tekevät valintoja, kehystäminen on yksi vaikuttamisen keino. Lisäksi voidaan pyrkiä vaikuttamaan sisäisiin psyykkisiin prosesseihin, joissa motiivit muodostuvat, ja se voi tapahtua käynnistämällä automaattisia ja nopeita ajattelupolkuja hyödyntäen ajattelutyön heuristiikkaa ja normeja laukaisevia ulkoisia ylläkkeitä tai panostamalla systemaattiseen ja hitaaseen ajattelupolkuun, jolloin kuluttajat saadaan arvioimaan, mitä he jossakin tilanteessa todella arvostavat, tarvitsevat ja haluavat. (Honkanen 2016, 125-126.) Motivaatiota ja sen muuttamispotentiaalia pohdittaessa on myös muistettava, että se olennaisesti liittyy yksilöiden

Maslowin tarvehierarkian mukaisiin tarpeisiin (Szmigin ja Piacentini 2022, 261-262; Bucher 2020, 11).

3.4 Kestävän kuluttajakäyttäytymisen esteitä

Tutkijoiden mukaan kuluttajien ympäristötietoisuus rakentuu tiedollisista, asenteellisista sekä käyttäytymisvalmiuteen liittyvistä tekijöistä. Tutkimustulokset ovat usein osoittaneet, ettei ympäristötietoisuus välttämättä ulotu käyttäytymiseen ympäristön hyväksi. (Valkonen & Litmanen 2010, 159-160.) Tavat ja rutiinit ovat automaattisia, suhteellisen hallitsemattomia käyttäytymismalleja, joita ihmisen on helppo suorittaa. Kestävien kulutustottumusten rakentaminen voi olla avainasemassa ihmisten toimien ohjaamisessa. (Habib, White, Hardisty & Zhao 2021, 109.) Kuitenkin elämäntapojen ja rutiinien muuttamisen kestävään suuntaan voidaan kokea haasteelliseksi mm. sen vuoksi, että kuluttaja ei saa käyttäytymisensä muutoksesta välitöntä ja näkyvää hyötyä tai mielihyvän tunnetta, vaan käyttäytymisen muutoksen vaikutukset ovat välillisiä ja niiden merkitys näkyy enemmänkin yhteiskunnan tasolla (Id & Laaksonen 2012, 46). Suomalaisten osalta tutkimukset osoittavat, että suomalaiset suhtautuvat myönteisesti ympäristönsuojeluun, mutta eivät käytännön tasolla olekaan halukkaita hoitamaan omaa osuuttaan ympäristön hyväksi. (Valkonen & Litmanen 2010, 159-160.) Samanlaisia havaintoja on yleisestikin länsimaisten kuluttajien kohdalla (Kälviäinen 2020, 6). Id ja Laaksonen (2012, 42-43) kirjoittavat green gap -ilmiöstä, joka tarkoittaa asenteiden ja käyttäytymisen välille jäävää kuilua. Näissä ristiriitatilanteissa kuluttaja suhtautuu hyvin myönteisesti ympäristönsuojeluun ja ilmastonmuutoksen torjuntaan, mutta asenteet eivät ulotu kuluttajakäyttäytymiseen asti (Wiederhold & Martinez 2018, 422, 426; White, Hardisty & Habib 2019, 127). Salonen, Siirilä ja Valtonen (2018, 12) sekä Alkkiomäki (2019, 12) ovat esittäneet samoja havaintoja suomalaisista kuluttajista. Käyttäytymisen ristiriitaa voi selittää mm. preferensseillä, jotka Uusitalo (1991, 34-36) jakaa yksilöllisiin hyötypreferensseihin sekä sosiaaliin hyvinvointipreferensseihin. Halukkuus osallistua kollektiiviseen toimintaan usein vaatii sen, että yksilö tuntee saavansa siitä omakohtaista hyötyä. Ristiriitaisuuden suomalaisten ympäristöasenteissa Uusitalo (1991, 37) sekä Id ja Laaksonen (2012, 43) selittävät osittain vapaa- matkustamisella, jolloin yksilöt eivät ole halukkaita maksamaan tai hoitamaan omaa osuuttaan yhteisen hyödyn kuten hyvinvoivan ympäristön hyväksi, vaan yrittävät hyötyä muiden yhteistoiminnan kustannuksella itse siihen osallistumatta.

Uusitalo (1991, 42-43) huomauttaa, että yhteiskunnassa samanaikaisesti useat eri tahot määrittelevät ympäristöön liittyviä kysymyksiä, jolloin yksilöiden on hankala luoda selkeitä arvoihin perustuvia ympäristönsuojelun toimintamalleja. Usein myös yksilön edun tavoittelu jyrää sen seikan, että ympäristöasioissa yhteisen hyvän eteen toimiminen voi johtaa myös yksilön etuun. Vapaa- matkustamisen suurin syy voi olla myös tunne siitä, ettei omalla henkilökohtaisella toiminnalla ole merkittävää vaikutusta kokonaisuuteen. Yksilön ollessa epävarma muiden toiminnasta kyseinen asenne korostuu entisestään. Samanlaiset havainnot nostaa esille myös

Metelinen (2019, 7) Elämänmuutoksen empijat -julkaisussaan. Ratkaisuihin vapaamatkustamisen ongelmaan nähdään mm. yhteiskunnan yhteinen kontrolli tai riittävän ankarat rangaistukset, mikä voi parantaa yksilöiden uskoa siihen, että myös muut tekevät samoin yhteisen hyödyn hyväksi (Valkonen 2010, 161). Pentikäinen (2009, 52) kuitenkin huomauttaa, että toimissaan vastuullisesti yksilö ei välttämättä menetä mitään toimiessaan yhteisen hyödyn eteen, sillä yksilön ja yhteisön etu eivät ole toisiaan pois sulkevia vaihtoehtoja.

Vainio (2021, 215) puolestaan puhuu ajatusvääristymästä, jonka vuoksi huomattava osa kuluttajista ei ala ilmastomyönteisiin toimiin, koska he olettavat poikkeavansa kuvitellusta sosiaalisesta normista. Tällöin ympäristön kannalta haitallinen kuluttajatoiminta jatkuu, sillä kuluttajat uskottelevat itselleen, että muut hyväksyvät nämä haitalliset toimet, vaikka todellisuudessa näin ei olisi. Psykologi Tim Kasserin ja filosofi Clive Hamiltonin mukaan osa kuluttajista pelkää joutuvansa naurunalaiseksi ympäristöasioissa, mikä puolestaan saattaa estää kuluttajia siirtymästä ympäristön kannalta kestävämpiin tapoihin. Myös Black ja Cherrier (2010, 447-448) toteavat, että kuluttajalle sosiaalinen imago voi olla niin tärkeä ja pelko leimautumisesta ja jopa identiteetin muuttumisesta niin suuri, että kulutusikäytymisen muutos ei toteudu. Lisäksi Akenji ja Chen (2016, 12) nostavat esille teorian, jonka mukaan kulutus on osittain sosiaalinen ilmiö. Jokapäiväiset toimet kuten peseytyminen ja ruoanlaitto ovat perusasioita, joihin ihmiset osallistuvat sopiakseen laajempaan sosiaaliseen kontekstiin ja jossa vertaispaineella on merkitystä. Ihmisten elintavat ja kotitalouksien kulutus sisältävät erilaisia käyttäytymismalleja, jotka toteutuvat yhteisten sääntöjen ja sosiaalisten normien puitteissa. Nämä muovaavat ihmisten päivittäistä kulutusta yhdessä mm. ympäristöystävällisempiä ratkaisuja tarjoavat teknologian ja infrastruktuurin kanssa.

Valkonen ja Litmanen (2010, 161), Kälviäinen (2020, 49) sekä Massa (2010, 120-121) nostavat lisäksi esille myös syyllistämiskilven, joka on este, jonka yksilöt saattavat luoda puolustaakseen totuttua elämäntapaa yhteiskunnan syyllistämispaineita vastaan. Tällöin vaihtoehtoinen valitus menettää tehonsa tai jopa kääntyy itseään vastaan. Tutkimukset osoittavat, että etenkin ympäristöasiat ovat yksi niistä aiheista, jotka herättävät helposti syyllisyyttä. Tästä huolimatta juuri kuluttajan identiteetti näyttää olevan olennaisessa roolissa, kun pohditaan kuluttajakäytymisen muutosta. Kestävän kuluttajaroolin omaksuminen toisaalta myös antaa mahdollisuuden ilmaista niin itseään kuin myös sitä, keitä kuluttajat haluavat olla. (Black & Cherrier 2010, 448-450.)

Tutkimukset ovat myös osoittaneet, että yleisellä tasolla naiset ovat enemmän huolestuneita ympäristöongelmista kuin miehet (Juntto 2010, 105; Olson, Szafraniec, Heinonen & Árnadóttir 2024, 11); naisilla, etenkin keski-ikästä ylöspäin, huolestuneisuuden on todettu vaikuttavan myös kuluttajakäytymiseen. Toisaalta tutkimukset ovat myös paljastaneet, että ympäristöystävällinen kuluttajakäytymisen tapahtuu valikoiden ja motiivit ovat pääsääntöisesti muita kuin ympäristöön painottuvia. On myös huomattu, että kustannukset sekä

mahdollisuuksien puute ovat esteenä ympäristöystävälliselle toiminnalle. (Juntto 2010, 105-106.) Joissakin tutkimuksissa onkin todettu, etteivät perinteiset kuluttajakäyttäytymisen mallit, joita ovat mm. behavioristiset päätöksenteon prosessimallit sekä taloustieteen rationaalisen valinnan teoria, perustele todellisuutta riittävästi, sillä mallit käsittävät yksilön rationaalisen päätöksentekijänä. Kuluttaja, myös asumisen osa-alueella, perustaa päätöksensä rationaalisen päättelyn lisäksi mm. tunteisiin. (Juntto 2010, 63; Akenji & Chen 2016, 12.)

Kuluttajilla on usein myös se harhakäsitys, että pienetkin ympäristöystävälliset teot riittävät. Suomalaisten yleisimpiä ympäristöystävällisiä tekoja ovat jätteiden lajittelu ja kierrättäminen, mutta nämä toimet eivät riitä muuttamaan arkea kestäväksi, sillä kotitalousjätteet ovat vain pieni osa kotitalouksien kuluttamisen hiilijalanjäljestä ja muista vaikutuksista ympäristöön. Nyt ja tulevaisuudessa arjen pienten ympäristöystävällisten tekojen lisäksi tarvetta on perusteelliselle keskustelulle kestävästä sosiaalisista normeista, kulttuurisista odotuksista ja materiaalisesta perustasta, jolle kestävä arki rakennetaan. (Laakso & Aro 2022, 253-254.)

3.5 Kuluttajakäyttäytymisen muuttaminen

Järkevä kuluttajakäyttäytyminen merkitsee mm. ekologisen jalanjäljen pienentämistä muuttamalla elämäntapoja kestävämpään suuntaan (Rohweder 2017, 36; Olson, Szafraniec, Heino & Árnadóttir 2024, 1). Kulutuksen kehittäminen ja hallittu ohjaaminen ilmastoystävällisempään suuntaan vaatii kuitenkin muutoksia, joiden toteuttaminen täytyy aloittaa jo nyt (Saramäki 2020, 17). Kulutukseen liittyvää ekologista haastetta ei kuitenkaan voida ratkaista pelkästään taloudellisteknisillä ratkaisuilla, koska kuluttamiseen liittyy arvoja, asenteita, käsityksiä sekä käytäntöjä (Ruuskanen & Valkonen 2021, 296) ja järjestelmätason ratkaisujen lisäksi tarvitaan kulutustottumuksien ja elämäntapojen muutoksia (Limnell, Hiltunen & Dufva 2022, 52). Ymmärtämällä kuluttajien valinta- ja vaikutusmahdollisuuksia voidaan myös pyrkiä institutionaalisilla keinoilla vaikuttamaan asukkaiden valintakäyttäytymiseen mm. tilanteissa, joissa tavoitteena on ympäristövaikutusten vähentäminen (Hasu 2017, 22). Habib (ym. 2021, 109) muistuttaa, että muiden asenteilla, odotuksilla ja teoilla voi olla suuri vaikutus siihen, miten kuluttajat käyttäytyvät. Kuitenkin tällainen sosiaalinen vaikuttaminen on todettu melko toimimattomaksi, kun kyse on kestävään käyttäytymiseen kannustamisesta. (Habib ym. 2021, 109.) Toivotun kuluttajakäyttäytymisen saavuttamiseksi tarvitaan huolellista suunnittelua ja toteuttamiskelpoisten vaihtoehtojen tarjoamista kohtuullisilla kustannuksilla. Viimeaikaiset tutkimukset osoittavatkin, että yleensä ihmiset hyväksyvät yksilöllisen vastuun, mutta vaativat kuitenkin poliittista ohjausta ja tukea helpottamaan kuluttajakäyttäytymisen muutosta nähdessään yksilöiden kohdalle koituvan vastuun liian suurena. Nämä havainnot nähdään tärkeinä, sillä käyttäytymisinterventiot on suunnattu pääosin vapaaehtoiseen käyttäytymisen muutokseen. (Moberg ym. 2019, 506.) Samoilla linjoilla on Oksanen (2012, 25-26), jonka mukaan luonnonvarojen kestävä käytön ja siihen liittyvän sosiaalisen säätelyn pohjana toimii

ekologinen järkevyyt ja osittain myös sosiaalinen paine, jolloin yksilöiden käyttäytymistä rajoitetaan yhteisen hyvän vuoksi.

Ilmastonmuutoksen hillitseminen koetaan kuitenkin selvästi olevan kaikkien eli sekä yhteiskunnallisten toimijoiden että yksilöiden yhteisellä vastuulla (Moberg ym. 2019, 505). Ympäristöpolitiikka vaikuttamiskeinona nähdään usein kuitenkin rajoittavana toimena. Viime vuosikymmeninä ympäristöpolitiikan painotus on lähtenyt siirtymään rajoitusten sijaan kannustaviin toimiin. Rajoittaviakin keinoja kuitenkin tarvitaan ja mm. lainsäädäntö asettaa rajoituksia ja turvaa oikeuksia, jolloin lainsäädännössä määrätyt vaatimukset ympäristöä kuormittavalle toiminnalle ovat turvaamassa sekä ympäristöä että kuluttajien oikeuksia jopa tuleviin sukupolviin saakka. (Primmer 2021, 194.) Lainsäädännön ohella yhtenä keinona toimivat taloudelliset ohjauskeinot, joiden vaikutus jää kuitenkin heikommaksi. Sääntelyn ja taloudellisen ohjauksen lisäksi ympäristöpolitiikassa hyödynnetään paljon viestintää ja mm. kuluttajien tueksi on laadittu erilaisia ohjeistuksia, laskureita, tietoa sisältäviä aineistoja sekä neuvontapalveluita. Tiedolla ohjaamisen hyvä puoli on se, että tieto on räätälöity vastaanottajan mukaan ja on helposti otettavissa vastaan. Tiedolla ohjaaminen sopii etenkin hitaasti eteneviin ympäristöongelmiin. Tämä ohjauskeino on kuitenkin todettu olevan epävarmempi kuin sääntely tai taloudellisesti tapahtuva ohjaus eikä se vaikuta kuluttajien ratkaisuihin siinä määrin kuin on toivottu. (Primmer 2021, 195-197.) Osa yhteiskunta- ja taloustieteen tutkimuksista puolestaan kannattaa kuluttajien käyttäytymismuutoksen ohjaamista pienillä toimenpiteillä, tuuppauksilla. Osa tuuppauksista ei kuitenkaan tue ympäristöystävällisyyttä, ne voivat olla eettisesti ongelmallisia ja eikä niillä ole riittävän suurta vaikutusta ympäristön kannalta. (Sironen 2024, 30-33.) Habib (ym. 2021, 109) ehdottaa SHIFT-mallissa sosiaalisen vaikuttamiskeinon vaihtoehdoksi dynaamisia normeja, joihin kuluttajilla on taipumus mukautua, sekä motiivointia yhteisen päämäärän hyväksi.

Tutkimukset ja empiiriset kokemukset viittaavat siihen, että ihmiset eivät kuluta tarkoitukseen vahingoittaa ympäristöä; tällöin kuluttamisesta aiheutuvat ympäristövaikutukset ovat hyvinvoinnin tavoittelun tahaton seuraus. Yksilö kuluttaa tyydyttäkseen perustarpeensa, joita myös asuminen on. (Akenji & Chen 2016, 17.) Myös Hiltunen (2017, 24), Ruuskanen ja Valkonen (2021, 209) sekä Hasu (2017, 55) kirjoittavat yksilöiden perustarpeiden tyydyttämisestä ja viittaavat Maslowin tarvehierarkiaan, jossa asuminen voidaan sijoittaa hengissä pysymisen eli mm. juoman, ruoan, lämmön ja turvallisuuden mahdollistajana ja fysiologisten perustarpeiden tyydyttäjänä. Perustarpeiden lisäksi ihminen kuluttaa henkilökohtaisten halujen ja mieltymysten perusteella. (Akenji & Chen 2016, 17.) Mitä taas tulee suomalaisiin kuluttajiin, Elinkeinoelämän valtuuskunnan vuonna 2019 teettämän arvo- ja asennetutkimuksen mukaan asumiseen liittyvässä kulutuksen vähentämisessä suomalaiset ovat eniten (70 prosenttia) valmiita puolittamaan henkilökohtaisten hyödykkeiden kulutuksen, toiseksi eniten (66 prosenttia) energian käyttöä mm. laskemalla asuintilojen lämpötilaa. Niukka enemmistö (52

prosenttia) puoltaa myös siirtymistä kotitalouden siirtymistä täysin uusiutuvan energian käytön piiriin. (Metelinen 2019, 5.)

Kestävien elämäntapojen tarkasteluun liittyy paljon monimutkaisuutta ja niiden keskinäisiä riippuvuuksia. Syynä tähän on se, että kestävyys, toisin kuin esim. turvallisuus tai terveys, ei aina ole yhteisöjen toimintaan liittyvä kriteeri, sen vaikutukset eivät näy välittömästi tai suoraan ja tiedon ulottaminen ympäristöpolitiikkaan ja käytäntöön asti on usein tehotonta. Jotta kestävyys saadaan tehokkaammin liitettyä politiikkaan ja käytäntöön, on olennaista saada tietää, miksi ihmiset kuluttavat tietyissä konteksteissa ja mikä vaikuttaa heidän kuluttajakäyttäytymiseensä. Kontekstuaalinen käsitys saadaan kolmesta toisiinsa liittyvästä elintapatekijästä: motivaatiosta, ajureista ja taustatekijöistä. Näiden tekijöiden on oltava mukana painopisteinä, kun halutaan vaikuttaa kuluttajakäyttäytymiseen. Tässä yhteydessä motivaatio sisältää välittömiä henkilökohtaisia ja sosiaalisia syitä ja perusteluja, jotka pakottavat ihmiset ja yhteiskunnan tekemään tiettyjä päätöksiä tai asioita; ajureita puolestaan ovat olosuhteet, jotka toimivat motivaation tukena, normalisoivat sitä tai tekevät siitä käytännöllisen; taustatekijät taas ovat supertekijöitä, jotka päättävät elämäntavan tai kuluttajakäyttäytymisen mahdollisuudesta ja kolme keskeistä taustatekijää ovat asenteet, fasilitaattorit ja infrastruktuuri. (Akenji ja Chen 2016, 15.)

Tutkimusten mukaan oman edun tavoittelu tai huolestuneisuus ympäristöstä eivät erikseen ole riittäviä motivaattoreita kuluttajakäyttäytymisen muutokselle kestävämpään suuntaan. Kuitenkin oman edun tavoittelu yhdistettynä huoleen ympäristöstä toimii ajurina kohti kuluttajakäyttäytymisen muutosta. Oman identiteetin ollessa kuluttajille tärkeä, kestävä kulutuksen mukaiset talousjärjestelmät sekä tietynlaisen kuluttajakäyttäytymisen edistämisyrittäykset eivät saisi pyrkiä muutamaa ihmisiä kestäviksi kuluttajiksi, vaan niiden tulisi keskittyä korostamaan sitä, miten kestävät arvot ja käytännöt voivat mahdollistaa olemassa olevien identiteettien ilmaisemisen ja miten identiteetit edellyttävät näitä arvoja ja käytäntöjä. Tämä tutkimustulos viittaa siihen, että vihreä kulutus ei ole olennainen osa kestävästä kuluttajakäyttäytymisestä, ja samalla kyseenalaistaa vihreät brändit ja tuotteet, jotka suoraan tai välillisesti viittaavat siihen, että kuluttaminen, vaikkakin vihreinä markkinoitujen tuotteiden, auttaa muuttamaan nimenomaan kestäväksi kuluttajaksi eivätkä edusta niitä kuluttavan yksilön identiteettiä, joka on yksilöllinen. (Black & Cherrier 2010, 442, 448-500.) Myös Akenji (2014, 14) erottaa kestävästä kuluttamisesta.

Ympäristöpoliittisen keskustelun jakautuessa usein joko-tai-asetelmaan, jossa korostuvat joko järjestelmätason muutos tai yksilön ympäristöteot, kuluttajien osalta kuluttajavalinnoista syyllistäminen ei ole oikea tie kestävyysongelmien ratkaisemiseen (Kaaronen & Pulkka 2022, 196). Myöskään pelottelu ja liioittelu eivät toimi käyttäytymismuutoksen edistäjinä, kun kyseessä on sellaisen tapahtuman ehkäiseminen, jonka on määrä tapahtua vasta kaukana

tulevaisuudessa (Laitinen 2019, 21). Mm. Turkkila (2019, 126) nostaa esille tunteisiin vetoavan positiivisen viestinnän kuluttajakäyttäytymisen muutoksen edistäjänä.

3.6 Kuluttajakäyttäytymisen muuttamisen malleja

Vuosikymmenten varrella on kehitetty lukuisia kuluttajakäyttäytymiseen liittyviä viitekehys-
siä. Käyttäytymisen muutoksen viitekehykset ovat soveltuvan käyttäytymistieteen perusta ja
ne ovat olennaisessa roolissa julkisen ja yksityisen sektorin tutkimuksissa ja päätöksenteko-
prosesseissa. Viitekehykset tiivistävät strategiat ihmisten päätöksentekoon vaikuttamiseksi ja
mahdollistavat oivalluksia kuluttajien kompleksisista kuluttajatavoista. Sopivan viitekehysten
löytäminen riippuu siitä, millaista käyttäytymismuutosta pyritään saavuttamaan. (The De-
cision Lab 2024.)

3.6.1 Antikuluttaminen

Jo vuoden 1994 YK:n kestävän kulutuksen konferenssin myötä kestävästä kulutuksesta on syn-
tynyt monia poliittisia aloitteita, joista kolmen vahvimman joukossa on kulutuksen vähentämi-
nen (Moberg ym. 2019, 499). Kuluttamisen vähentämisen puolesta kirjoittavat useammat tut-
kijat. Mm. Bratel (2012, 15) tukee näkemystä, että kuluttaakseen kestävämmän kuluttajan on
kulutettava vähemmän. Kulutuksen taso muuttuu jatkuvasti uusien käytäntöjen ja normien
myötä, jolloin kulutuksen vähentäminen pitäisi kytkeä selkeämmin osaksi kuluttajan arjen te-
koja (Rinkinen 2022, 134). Myös Lettenmeier (ym. 2019, 48, 66) kertoo, että kulutuksen mää-
rällinen vähentäminen on yksi vähähiilisten elämäntapojen edistämisen keskeisistä keinoista.

Zavestoski (2002, 121-126) kuvaa antikuluttamista kuluttamatta jättämisenä ja kuluttamisen
vähentämisenä. Blackin ja Cherrierin (2010, 437) mukaan antikuluttamista voidaan toteuttaa
hylkäämisen, vähentämisen ja uudelleenkäytön avulla (kuvio 5). Lisäksi antikuluttamisen käy-
tännöt ylläpitävät yksilön tarpeiden ja ympäristön säilymisen tarpeiden välistä vaikutusta.
Tämä näkökulma siirtää kestävästä kulutuksesta pois rationaalisesta tiedonkäsittelystä ja ympä-
ristön kannalta motivoituneesta valinnasta kohti subjektiivisten ja yksilöllisten tarpeiden täyttä-
mistä.

Kuvio 5: Antikuluttamisen osa-alueet (mukaiillen Black & Cherrier 2010, 437; Zavestoski 2002, 121-126)

Antikuluttamisen tutkimus jakaa kuluttajat kahteen motivaatiotyyppiin. Ensimmäisellä tyy-
pillä kestävä kulutus nojaa rationaalsiin ja ympäristötietoisiin päätöksiin, jotka on tehty
vankkojen arvojen ja yhteiskunnan sekä instituutioiden vaikutuksesta. Nämä yksilöt haluavat

käyttää osan ajastaan ja rahastaan ilmaistakseen huolensa ja panostaakseen ympäristöön. Tällöin kestävästä kuluttajana oleminen edellyttää ympäristötietoisuutta ja tekoja, jotka menevät henkilökohtaisten halujen täyttämisen edelle. (Black & Cherrier 2010, 438-439; Zavestoski 2002, 124.) Toisella motivaatiotyypillä kuluttajakäyttäytymiseen kuuluu kulutuksen ja hyvinvoinnin yhteiskunnallisen ja kulttuurisen funktion uudelleenarviointi. Tämä näkemys edellyttää myös kulutuksen supistamista ja normatiivisen kehyksen uudelleenmäärittelyä. Tämän näkökulman edustajat luokitellaan ”ekologisiksi kansalaisiksi”, jotka ovat henkilökohtaisten motiivien vuoksi hylänneet tai vähentäneet kulutusta. Tällaisia motiiveja voi olla mm. rahan säästö. Tutkimuksessa vihreinä markkinoitujen tuotteiden ostajat myönsivätkin, että niiden ostaminen on satunnaista eivätkä kuluttajat ole omaksuneet vihreiden vaihtoehtojen ostamista pitkällä aikavälillä. (Black & Cherrier 2010, 439, 442.) Samoin Zavestoski (2002, 124) huomauttaa, että kuluttamisen vähentämisen tullessa kysymykseen, kuluttajat mieluummin vähentävät kulutusta asioissa, jotka eivät ole jokapäiväisen elämän kannalta merkittäviä.

Vaikka molempien motivaatiotyyppien kuluttajakäyttäytyminen on erilaista, taustalla olevat käyttäytymistyytit sekä niiden merkitykset ja roolit ovat yhteneväiset, joten Blackin ja Cherrierin tutkimus on katsonut tarkoituksenmukaiseksi yhdistää ne. Molemmat ryhmät ovat yhtä lailla nostaneet esille ympäristöhuolia liittyen mm. kasvihuonekaasupäästöihin, jätteiden hävittämiseen sekä ilman ja veden saastumiseen ja vesipulaan. Ne myös näkevät, että ympäristöhuolet, niiden mahdolliset seuraukset sekä kuluttajien toimintamotivaatio liittyvät selvästi toisiinsa. Tutkimus myös osoittaa, että kestävästä kuluttajakäyttäytymisen saavuttamiseksi antikulutuksen käytännöt sisällytetään osaksi jokapäiväistä elämää eikä niinkään ympäristöinvestointeihin. Myös tarkastelemalla kestävyuden käsitettä subjektiivisesta näkökulmasta antikulutuksen käytännöt voidaan sovittaa kestävämpään kuluttamiseen. (Black & Cherrier 2010, 441-443.) Tutkimus myös osoittaa, että identiteetit, tavoitellut identiteetit sekä identiteettiristiriidat vaikuttavat suuresti siihen, millaisiksi antikulutuksen käytännöt muodostuvat. Antikuluttamisen haasteena ovatkin identiteetin ja arvojen vaikutukset motivaatioon, mikäli nämä eivät tue kestävästä kuluttajakäyttäytymistä. Siksi markkinointipyrkimykset tietyn käyttäytymisen edistämiseksi eivät saisi pyrkiä muuttamaan yksilöitä kestäviksi kuluttajiksi, vaan pyrkimysten tulisi painottua korostamaan sitä, miten kestävät käytännöt ja arvot voivat auttaa olemassa olevien identiteettien ilmaisemisen ja kuinka nämä identiteetit tarvitsevat kestäviä käytäntöjä ja arvoja, mikä puolestaan voi auttaa kuluttajaa tuntemaan, ettei heidän tarvitse tinkiä muista osa-alueista voidakseen elää kestäväällä tavalla. Tämä mahdollistaa kestävyuden integroimisen osaksi identiteettiä. (Black & Cherrier 2010, 443-444; 448-450.)

Ympäristöpoliittiset ongelmat kohdistuvat konkreettisesti ympäristön ja luonnon kohteisiin, mutta ongelmien ymmärtäminen ja käsittely kohdistuu yhteiskunnallisten rakenteiden vaikutuksiin. Kysynnän hillitsemisen lisääminen strategioissa ja toimenpiteissä voi vielä auttaa pysymään päästörajatavoitteiden sisällä. Tällöin täytyy ymmärtää kuluttajien tapoja, joilla kulutuksen hillitsemistä ajatellaan, niiden taustalla olevia moraalisia käsityksiä ja

johdonmukaisuuksia sekä ihmisten käyttäytymistä ohjaavia keinoja ja oletuksia siitä, miten tietyt järjestelmät toimivat ja millaiset ohjaukset muokkaavat kuluttajien valintoja ja käyttäytymispolkuja. (Moberg ym. 2019, 498-500.) Kestävien elämäntapojen edistämiseksi täytyy muistaa myös kuluttajien käyttäytymismalleihin liittyvät lukkiutumisaikutukset, sillä todellisuudessa kuluttajat eivät aina pyri kuluttamaan enemmän, mutta heidän kuluttajakäytöksensä on lukkiutunut tiettyihin käyttäytymismalleihin. Tällöin käyttäytymisen muutosta voidaan pyrkiä edistämään yhteisillä toimenpiteillä. (Lettenmeier ym. 2019, 49.) Tottumusten ja arjen tapojen muuttaminen ei kuitenkaan välttämättä merkitse elintason laskua, mutta muutos voi tarkoittaa toimia, jotka voidaan kokea ikävinä, vaivalloisina tai kalliina (Saramäki 2020, 16-17; Black & Cherrier 2010, 444; Id & Laaksonen 2012, 43).

3.6.2 4DT-malli

Yksi teoria, joka käsittelee motivaatiota osana kestävästä käyttäytymisestä, on 4DT-malli (4 drive to). Se sisältää neljä luontaista motivaatiovoimaa: pyrkimyksen saavuttaa, pyrkimyksen kuulua johonkin, pyrkimyksen oppia ja pyrkimyksen puolustaa. Näistä pyrkimys saavuttaa viittaa sekä aineellisiin että aineettomiin hyödykkeisiin ja esimerkiksi tietyn aseman saavuttamiseen. Pyrkimys muodostaa suhteita kuvaa tarvetta kuulua tiettyyn sosiaaliseen ryhmään ja luoda suhteita sen jäseniin. Pyrkimys oppia on tarve tyydyttää uteliaisuutta, saada tietää ja ymmärtää ympäröivää maailmaa, se käsittää myös halun kouluttaa ja tiedottaa muita. Pyrkimys puolustaa on ihmisen luontainen halu puolustaa itselleen tärkeitä tavaroita, asioita, uskomuksia ja arvoja. 4DT:n osa-alueet voivat toimia rinnakkain tai kilpailla dominoivan tekijän roolista. Mallia pidetään monimutkaisena, mutta samalla nähdään, että juuri monimutkaisuus tekee siitä hyödyllisen, kun tutkitaan kestävästä käyttäytymisestä. Tarkastelemalla jokaisen voimatekijän täyttymistä tai täyttämättä jäämistä ja sitä, miten eri voimatekijät toimivat yhdessä, voidaan paremmin ymmärtää, miten yksi motivaatiotekijä voi tulla hallitsevaksi ja miten se vaikuttaa yksilön kestävyys-suhteen. (Garnelo-Gomez, Money & Littlewood 2022, 3277.)

Tutkimustulosten mukaan yksilöt voivat ilmaista sekä henkilökohtaista että sosiaalista identiteettiä kestävästä elämäntavan kautta (taulukko 2). Osa henkilöistä voi ilmaista molempien identiteettien liittyvän kestävyys-suhteen, samanaikaisesti tai erilaisten käyttäytymismallien tai identiteetin roolien kautta. Tutkimustulokset osoittavat myös, että sitoutuminen kestävästä elämäntapaan vaihtelee henkilökohtaisen tai sosiaalisen identiteetin mukaan. Tällöin yksilöt, joilla henkilökohtainen identiteetti nivoutuu kestävyys-suhteen, pyrkivät yhdenmukaiseen identiteetin ilmaisuun ja osoittavat johdonmukaista ja vahvaa sitoutumista erilaisiin kestäviin tapoihin. Puolestaan yksilöt, joilla vain sosiaalinen identiteetti nivoutuu kestävyys-suhteen, eivät yleensä ilmaise identiteettiään yhdenmukaisesti, he sitoutuvat kestäviin elämäntapoihin epäjohdonmukaisemmin ja vain hyötyjen vuoksi ja peilaavat muiden käyttäytymistä. (Garnelo-Gomez, Money & Littlewood 2022, 3285.) Garnelo-Gomez (2017, 313-314) kertoo myös sisäiseen motivaatioon liittyvien ajavien voimien eli pyrkimyksen oppia ja pyrkimyksen puolustaa

johtavan sitoutuneempaan kestävään käyttäytymiseen. Päinvastoin ulkoiseen motivaatioon liittyvien ajavien voimien eli pyrkimyksen saavuttaa ja pyrkimyksen kuulua johonkin on taipumus johtaa vähemmän sitoutuneeseen tai vain lyhytaikaiseen kestävään käyttäytymiseen.

Taulukko 2: Motivaatiot elää kestävästi neljän ajavan voiman avulla kuvattuna (mukaillen Garnelo-Gomez 2017, 313; Garnelo-Gomez, Money & Littlewood 2022, 3277, 3289)

	Ajavat voimat	Motivaatiot (toissijaiset voimat)	Identiteetti
Ulkonen motivaatio, sosiaalinen identiteetti	Pyrkimys saavuttaa	<ul style="list-style-type: none"> • saavuttaa kestävä status • saavuttaa taloudellinen turva • päästä kulutusvastaisen asenteen ilmaisemiseen 	Vahingossa kestävä
	Pyrkimys kuulua johonkin	<ul style="list-style-type: none"> • motivoituminen perheen vaikutuksesta • halu luoda ystävyysuhteita • yhteisöön tai sosiaaliseen ryhmään kuulumisen tunne 	Julkisesti kestävä
Sisäinen motivaatio, henkilökohtainen identiteetti	Pyrkimys oppia	<ul style="list-style-type: none"> • esimerkin näyttäminen muille • kaiken kyseenalaistaminen 	Yksityisesti kestävä
	Pyrkimys puolustaa	<ul style="list-style-type: none"> • puolustaa omia arvoja ja uskomuksia • puolustaa omaa terveyttä • puolustaa planeettaa 	Holistisesti kestävä

Eri identiteettiryhmiä voidaan motivoida kestävämpiin elämäntapoihin eri tavoin. Identiteetiltään vahingossa kestävä kuluttajat elävät kestävästi usein olosuhteiden pakosta ja heitä motivoi etenkin taloudellisen turvan saavuttaminen. Ratkaisu tämän ryhmän sitouttamiseen kestäviin valintoihin on konkreettisten (rahallisten) hyötyjen osoittaminen ja statuksen parantaminen kestävämpien elämäntapojen myötä. Samalla voidaan korostaa muiden kestäviä sosiaalisia normeja ja odotuksia kestävä käyttäytymisen ylläpitäjinä. Myös kestävien elämäntapojen roolimallien avulla voidaan parantaa vahingossa kestävien kuluttajien sitoutumista kestäviin toimintatapoihin. (Garnelo-Gomez & Money 2020, 3291, 3297-3298.) Julkisesti kestävä identiteettiä puolestaan motivoi palaute, jota yksilöt saavat sosiaalisissa tilanteissa, sekä kestävä tai vihreän maineen saavuttaminen. Lisäksi julkisesti kestävä identiteetin kuluttajaa motivoi sitoutuminen muihin samoin ajatteleviin sekä yhteisöön samaistuminen. Tällaisia yksilöitä voi sitouttaa kestävään käyttäytymiseen korostamalla kestävään käyttäytymiseen liittyvää statusta ja tunnustusta. Avainvaikuttajien viestinnän avulla voidaan myös pyrkiä osoittamaan, että sosiaaliset normit kestävyys suhteen voivat muuttua ja samalla varmistamaan, että kestävä käyttäytymisen kehitys ei pysähdy. (Garnelo-Gomez & Money 2020, 3290-3292, 3295, 3301.)

Yksityisen identiteetin edustajat puolestaan ovat perillä kestävyys liittyvistä haasteista, mutta eivät tavoittele yhteisön hyväksyntää tai tunnustusta kestävästä valinnoistaan. Nämä yksilöt ovat hyvin sitoutuneita kestävyys ja heitä motivoi mm. oppimishalun kokonaisvaltainen tyydyttäminen. Kestävään käyttäytymiseen heitä voi sitouttaa korostamalla asioiden tarvitsevan edelleen ratkaisuja ja positiivisten tulosten yhteyttä oppimiseen ja innovointiin sekä pyytämällä nämä yksilöt yhteiskehittämään ratkaisuja tärkeisiin kestävyys liittyviin

kysymyksiin. (Garnelo-Gomez & Money 2020, 3290, 3293, 3301.) Holistisesti kestävä identiteetti taas käyttää toiminnassaan kaikkia neljää ajavaa voimaa ja tällaisen identiteetin kuluttajilla kestävyys on olennainen osa henkilökohtaista ja sosiaalista identiteettiä. Tästä huolimatta pyrkimys puolustaa on kuitenkin ajavista voimista vahvin ja lisäksi tarve kuulua samoin ajattelevien yhteisöön. Kaikkien neljän ajavan voiman täytyminen toimii holistisen identiteetin motivaattorina, jolloin päämääränä on saavuttaa konkreettisia tuloksia, sitoutua samanhenkisiin ihmisiin, oppia tietoa jakamalla sekä puolustaa arvojaan, ympäristöä ja yhteiskuntaa. Tällaista henkilöä voi sitouttaa kestävään käyttäytymiseen korostamalla, millaisella toiminnalla ympäristöä ja yhteiskuntaa voidaan suojella sekä ottamalla mukaan kestävä toiminnan aktivisteiksi ja suunnannäyttäjiksi muille. (Garnelo-Gomez & Money 2020, 3289, 3292, 3301.)

3.6.3 Motivaatioperustainen malli

Motiiviperustainen malli on Vaasan yliopistolla professorina toimivan KTT Pirjo Laaksosen sekä Vaasan yliopistolla tutkimusassistenttina toimivan KTK Vappu Idin luoma viitekehys, jonka avulla pyritään motivaatiotekijöitä hyödyntämällä muuttamaan kuluttajien rutinoituneita käyttäytymismalleja kestävämmiksi. Viitekehys (taulukko 3) etenee seuraavien jäseneltyjen kysymysten pohjalta: Mikä voisi motivoida kuluttajat käyttäytymään kestävästi tässä tilanteessa? Mikä mahdollisesti estää kyseisen motivaation aktivoitumisen? Millaisen oppimisen avulla uusi rutiini voidaan pyrkiä luomaan? Millä tavoin uuden rutiinin omaksuminen oikeassa käyttäytymisympäristössä voidaan saavuttaa ja millä tavoin kestävä käyttäytymisen este voidaan poistaa? (Id & Laaksonen 2012, 52.)

Taulukko 3: Rutinoituneen käyttäytymisen muuttaminen ympäristöystävälliseksi (Id & Laaksonen 2012, 53)

Ympäristöystävällisen käyttäytymisen motivaatio	Este ympäristöystävälliselle rutiinille	Oppimisteoria (miten rutiini omaksutaan)	Keino esteen murtamiseksi
Altruistinen	Relevantin tiedon puute	Kognitiivinen oppiminen	Informaatio
Henkilökohtainen hyöty	Ei henkilökohtaisia kannustimia toimia	Välineellinen ehdollistaminen	Palkitseminen tai rankaiseminen
Sosiaalinen / deskriptiivinen normi	Ei sosiaalisen normin mukaista	Havainnoimalla oppiminen	Sosiaalisen / deskriptiivisen normin hyödyntäminen
Ei motivaatiota / behavioristinen	Ei pakotetta toimia	Klassinen ehdollistuminen	Pakottavat keinot

Ensimmäinen motivaatio on altruistinen ympäristönäkökulma. Tällöin kuluttajan odotetaan toimivan kestävästi, kun hän ymmärtää ympäristönäkökulman merkityksen ja käsittää käyttäytymisensä vaikutukset ympäristöön. Relevantin tiedon puute voi estää kestävien rutiinien muodostumisen, koska kuluttaja ei tiedosta käyttäytymisensä ympäristövaikutuksia. Uusien

rutiinien syntyminen voidaan saavuttaa kognitiivisen oppimisprosessin kautta, jolloin kuluttajalle annetaan tietoa hänen käyttäytymisensä ympäristövaikutuksista ja ohjeistetaan toimimaan kestäväällä tavalla. Esimerkiksi positiivisen vihjailun (positive cueing) avulla voidaan korostaa arkisia, mutta ympäristön näkökulmasta positiivisia käyttäytymismalleja ja niiden myönteisiä vaikutuksia ympäristölle. (Id & Laaksonen 2012, 54.)

Motivaation henkilökohtaisen hyödyn näkökulmasta ympäristöystävällinen käyttäytyminen nähdään egoistisena toimintana. Tällöin kuluttaja saattaa valita aina edullisimman tuotteen ja ympäristöystävällinen vaihtoehto valitaan vain, mikäli se on halvin. Esteenä kestäväille kuluttajakäyttäytymiselle on se, ettei kuluttaja koe saavansa siitä henkilökohtaista hyötyä eli hän ei löydä kannustimia toimia kestäväällä tavalla. Uuden rutiinin opettamiseksi voidaan hyödyntää välineellistä ehdollistamista, jolloin kuluttaja palkitaan toivotusta käyttäytymisestä, mikä puolestaan tuottaa henkilökohtaista hyötyä, ja tällöin käyttäytyminen myös selvästi erottuu huonommista vaihtoehdoista. Vastaavasti kuluttajia saatetaan myös rangaista ei-toivotusta kuluttajakäyttäytymisestä. (Id & Laaksonen 2012, 54.)

Sosiaalisen normin näkökulmassa korostuu ryhmään kuulumisen tarve olennaisena motivaationa käyttäytyä tietyllä tavalla tietyssä tilanteessa. Silloin kuluttaja toimii niin kuin uskoo sosiaalisen normin mukaista olevan. Sosiaalinen konteksti ja muiden tilanteessa olevien oletukset vaikuttavat suuresti. Mikäli kestävä käyttäytyminen ei vastaa sosiaalista normia, kestävä kuluttajakäyttäytyminen estyy. Uuden rutiinin oppimista voidaan edistää havainnointiin perustuvalla oppimisella hyödyntäen sosiaalista normia. (Id & Laaksonen 2012, 54.)

On myös tilanteita, joissa yksikään edellä mainituista motivaatioista ei dominoi kuluttajakäyttäytymistä. Yhtenä vaihtoehtona voi olla se, että mikä tahansa näistä keinoista voi saada kuluttajan käyttäytymään kestävästi, kunhan vanha rutiini puretaan ja kuluttaja patistetaan toimimaan eri tavalla. Toisessa vaihtoehdossa kuluttajalla ei ole motivaatiota toimia kestävästi keinosta riippumatta. Tällöin motivaatio on behavioristinen. Esimerkiksi vahva riippuvuus tuotteesta tai käyttäytymismallista voi estää kestävästä käyttäytymisestä ja voidaan puhua myös green gap -ilmiöstä eli kuilusta asenteiden ja käyttäytymisen välillä. Tällöin kuluttajat usein toivovat käyttäytymisen ohjauksen oikeaan suuntaan tapahtuvan hallinnollisesti, jolloin oma päätösvalta ja vastuu luovutetaan muille. Näissä tilanteissa kestävästä käyttäytymisestä esteenä on pakotteen puuttuminen. Uuden rutiinin ja käyttäytymismallin oppiminen tapahtuu klassisen ehdollistamisen avulla, jolloin kuluttajat tavallaan pakotetaan toimimaan tietyllä tavalla. Tällöin keinoina voivat olla mm. ympäristön rakenteellinen muokaus, poliittiset keinot sekä muut ei-vapaaehtoiseen toimintaan pyrkivät ja tyypiltään ei-palkitsevat toimet. (Id & Laaksonen 2012, 54-55.)

Tämän viitekehyksen potentiaali nähdään myös tulevaisuuden operatiivisena mallina, jolloin se voi auttaa yrityksiä ja muita organisaatioita ohjaamaan kuluttajakäyttäytymistä. Yhdessä

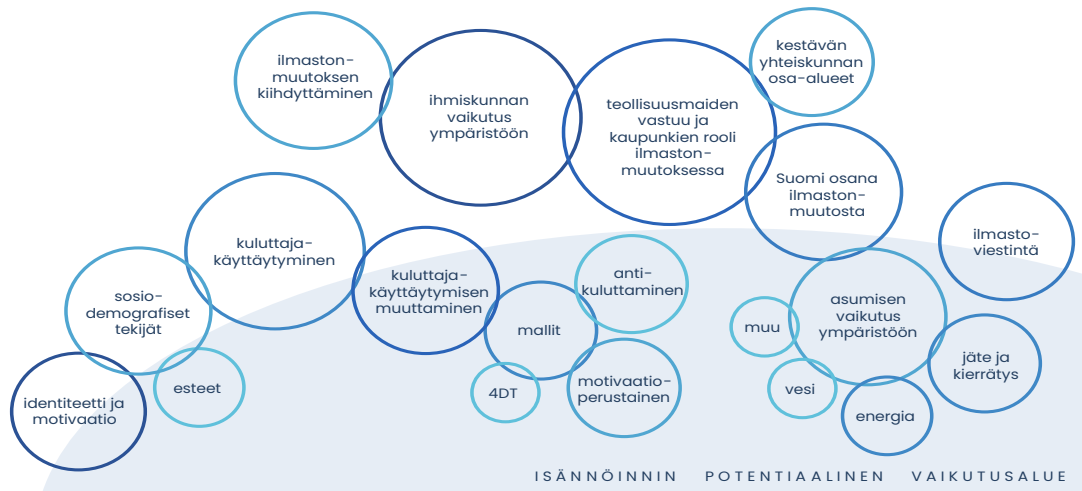
numeeristen mittareiden kanssa asetettujen tavoitteiden toteutumista voidaan seurata. Viitekehyksen soveltamisen kannalta on tärkeää, että rutinoitunutta käyttäytymistä pyritään muuttamaan muokkaamalla itse käyttäytymistilannetta. Lopulta kun motivaatioiden kautta luotu toiminta automatisoituu, motivaatio ei ole enää olennaisessa roolissa, sillä tilanteeseen liittyvät vihjeet laukaisevat toivotun käyttäytymisen. (Id & Laaksonen 2012, 56.)

3.7 Tietoperustan synteesi

Tässä luvussa käsitellään kuluttajakäyttäytymisen vaikutusta ympäristöön, kestävän elämäntavan käsitettä, sosiodemografisten tekijöiden sekä identiteetin ja motivaation merkitystä, esteitä ja kuluttajakäyttäytymisen muutoksen malleja. Edellisessä luvussa puolestaan perehdytään ihmiskunnan vaikutuksiin ympäristöön etenkin asumisen näkökulmasta, kestävän yhteiskunnan osa-alueisiin ja ilmastoviestinnän merkitykseen.

Ihmiskunnan toiminta, kuten luonnonvarojen liikkakäyttö ja ylikulutus, on johtanut kasvihuonekaasujen lisääntymiseen ilmakehässä sekä kiihdyttänyt ilmastomuutosta ja ympäristön laadun heikkenemistä. Tämä vaikuttaa ekosysteemeihin, lisää sään ääri-ilmiöitä ja uhkaa kriittisten raaka-aineiden riittävyttä. Väestönkasvu pahentaa tilannetta entisestään ja vaikutukset ovat maailmanlaajuisia. Suurimman osan päästöistä ja vaikutuksista aiheuttavat teollisuusmaat, erityisesti kehittyneet maat, ja samalla kaupunkialueet ovat merkittäviä päästöjen lähteitä ja kulutuksen keskittymiä, jolloin kaupunkilaisten valinnoilla ja kulutusikäyttäytymisellä on maailmanlaajuisesti suuri vaikutus. Suomessa ilmastomuutos vaikuttaa erityisesti talven pituuteen ja ilmaston lämpeneminen uhkaa metsien monimuotoisuutta sekä edistää eläinlajien vaihtumista. Asuminen on yksi suurimmista ympäristöä kuormittavista kulutuksen osa-alueista ja Suomessa asumisen hiilijalanjälki on merkittävä. Hallitsemattoman ilmastomuutoksen torjumiseksi kaikkien teollisuus- ja kehittyneiden maiden, myös Suomen, on vähennettävä ilmastopäästöjä merkittävästi.

Kestävä kuluttajakäyttäytyminen ja ympäristötietoisuus ovat avainasemassa ilmastomuutoksen torjunnassa ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. Siksi ympäristötietoisuuden lisääminen ja kuluttajakäyttäytymisen muutos kestäväan suuntaan ovat välttämättömiä toimia. Kuluttajien identiteetti ja motivaatio voivat ohjata ympäristöystävällistä käyttäytymistä, mutta lisäksi tarvitaan myös tiedon lisäämistä, kannustimia ja ohjaamista. Teoreettinen synteesi ihmiskunnan vaikutuksista ympäristöön ja kuluttajakäyttäytymisen muuttamisen tarpeesta muodostaa kokonaisvaltaisen tietoperustan, joka korostaa kuluttajien vastuuta ilmastomuutoksen hillitsemisessä asumisen kulutuksen kontekstissa ja tarkastelee isännöinnin potentiaalia osana tätä kokonaisuutta (kuvio 6).

Kuvio 6: Tietoperustan synteesi isännöinnin kontekstissa

4 Tutkimusprosessi

Tieteellisen tutkimuksen kohdalla käytetään mm. teoreettista viitekehystä sekä uuden tiedon tuottamista. Tieteellinen tutkimus vaatii järjestelmällisiä ja kurinalaisia työskentelytapoja sekä täsmällisyyttä, jolloin tietoa tuotetaan hyödyntäen tiettyjä tieteelliselle tutkimukselle hyväksytyjä menetelmiä. (Vilka 2015, 38-39.) Tämän tutkimuksen teoreettinen viitekehys koostuu kahdesta pääteemasta: ihmiskunnan vaikutuksesta ympäristöön sekä kuluttajakäyttäytymisestä. Ensin mainittu avaa ihmiskunnan ja erityisesti asumisen vaikutuksia luontoon sekä ympäristöön ja nostaa keskiöön suurimmat asumisen vaikuttavat tekijät. Jälkimmäinen puolestaan keskittyy kuluttajakäyttäytymiseen ja erityisesti identiteetin ja motivaation vaikutuksiin kuluttajakäyttäytymiseen. Yhdessä nämä kaksi pääteemaa muodostavat risteyskohdan, joka käsittää asumiseen liittyvän kuluttajakäyttäytymisen muutoksen potentiaalinen kestävä suuntaan. Kuluttajakäyttäytymisen teoriassa kuudesta erikseen tarkastellusta kuluttajakäyttäytymisen muuttamisen mallista on valittu kolme, joita hyödyntämällä ja yhdistämällä etsitään isännöintiyritykselle keinoja asumisen kuluttajakäyttäytymisen muuttamiseen kestävä suuntaan (kuvio 7).

Kuvio 7: Tutkimuksen teoreettinen kokonaisviitekehys

Tutkimusongelmaan pureudutaan neljän tutkimuskysymyksen kautta. Ensimmäisenä kysymyksenä on ”Mitkä asumisen kuluttamisen osa-alueet vaikuttavat ympäristöön ja ilmastonmuutokseen eniten?”. Tähän kysymykseen vastattiin teorian avulla, mikä mahdollisesti etenemisen seuraavien tutkimuskysymysten pariin, jotka ovat ”Mitkä ovat kerrostaloasukkaiden käsitykset ja omat kulutustottumukset näillä osa-alueilla?”, ”Millaisia ovat kerrostaloasukkaiden asumisen kulutuksen esteet ja motivaatiotekijät?” sekä ”Millä tavoin isännöinti voi tukea ja edistää asumisen kuluttajakäyttäytymisen muutosta kestäväään suuntaan?”. Näiden kysymysten avulla pyritään vastaamaan tutkimuksen tavoitteeseen selvittää, millä tavoin isännöinti voi edistää kerrostaloasukkaiden asumiseen liittyvän kulutuskäyttäytymisen muutosta kestävämmäksi, sekä tutkimuksen tarkoitukseen löytää konkreettisia työkaluja, joiden avulla tätä muutosta voidaan toteuttaa hyödyttäen sekä asukkaita että yhteiskuntaa. Vastauksia etsitään seuraavana kuvattujen menetelmien ja niiden analyysien avulla.

4.1 Monimenetelmällinen lähestymistapa, triangulaatio ja integraatio

Tässä tutkimuksessa hyödynnetään monimenetelmällistä tutkimusotetta ja hermeneuttista tiedonintressiä. Hermeneuttinen tiedonintressi tarkoittaa praktista eli tulkitsevaa tiedonintressiä, joka tavoitteena on tutkittavan ilmiön ymmärrettävä näkemyksen muodostaminen inhimillisestä näkökulmasta tarkasteltuna. Hermeneuttisen tiedon tavoitteena on inhimillisen toiminnan ymmärtämisen lisääminen, ja tiedonintressin menetelmiä ovat tulkitseva tiedonkeruu ja analyysi, joiden avulla tutkitaan ongelman tai ilmiön merkitystä, valintoja ja käyttäytymistä, odotuksia, preferenssejä sekä arvoja ja tiedonintressiä hyödynnetään mm. arvoanalyysien kehittämisessä. Tätä tiedonintressiä hyödynnetään, kun tutkitaan, miten saavutetaan yhteinen näkemys tulevaisuuteen liittyvässä ongelmassa tai ilmiössä. (Rubin & Lehtonen 2024; Vilka 2015, 64.)

Toiminta- eli kehittämistutkimus on osallistava tutkimustapa, jonka tarkoituksena on ratkaista käytännön ongelmia ja samanaikaisesti tuottaa muutosta. Toimintatutkimus sopiikin hyvin kehittämistyöhön. Toimintatutkimuksessa haetaan ratkaisuja kohdeorganisaation käytännön ongelmiin luoden samalla uutta tietoa sekä ilmiön ymmärtämistä. Tämä tutkimustapa keskittyy ongelmiin ja suuntautuu käytäntöön. Tutkimuksessa painotetaan sitä, miten asioiden pitäisi olla ja pyritään muuttamaan nykytilannetta, jolloin käytännön toiminnan ja teoreettisen tutkimuksen täytyy olla vuorovaikutuksessa. Toimintatutkimus osallistaa käytännössä toimivat henkilöt osaksi tutkimusta ja kehittämistä ja ratkaisu kehitetään yhdessä. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2015, 60-62.) Toiminnallinen tutkimus voi vastata käytännöstä kumpuavaan tunnistettuun tarpeeseen ja sen tuloksena voi olla mm. ohje, opas tai jopa opetusvideo tai tapahtuma (Vilka 2021, 32). Toiminnallisen tutkimuksen tavoitteena onkin, että tutkimuksen kohteena olevat henkilöt tunnistavat ongelmalliset käytännöt ja ottavat vastuun omasta toiminnastaan sekä toimintansa muuttamisesta (Vilka 2021, 177). Tässä tutkimuksessa tutkimustapa painottuu kehittämistutkimukseen, mutta tutkimuksessa on vahvasti myös

toimintatutkimuksen piirteitä. Tutkimuksessa asukkaat otetaan mukaan määrittelemään, mitkä keinot voivat motivoida muuttamaan asumisen kulutuskäyttäytymistä kestävämpään suuntaan, mitkä ovat mahdollisia asumisen kestävästä kuluttajakäyttäytymisestä esteitä ja mitkä viestintäkanavat sekä isännöintiyrityksen keinot tukevat mahdollista muutosta.

Laadullisen ja määrällisen tutkimuksen eroja ei enää nähdä toisiaan poissulkevinä, vaan ne nähdään yhä enemmän toisiinsa kietoutuvina ja toisiaan täydentävinä (Vilkkä 2021, 101). Tutkittavan ilmiön ollessa kompleksinen, monimenetelmällinen tutkimus mahdollistaa laadullisten ja määrällisten kysymysten esittämisen samassa tutkimuksessa ja luo lisäarvoa yhdistelemällä luovasti mutta systemaattisesti toisistaan erilaisia aineistoja, lähestymistapoja ja näkökulmia. Monimenetelmällinen tutkimus lisää tutkimuksen kattavuutta ja mahdollistaa myös laadullisen ja määrällisen tutkimuksen rajoja sekä auttaa rakentamaan perusteellisen kokonaiskuvan tutkittavasta ilmiöstä. Monimenetelmällisen tutkimuksen avulla voidaan pyrkiä ratkaisemaan myös arkielämän ongelmia soveltamalla induktiivista ja deduktiivista päättelyä yhdistettynä abduktiiviseen ajatteluun. (Åkerblad & Seppänen-Järvelä 2024, 10-12, 54; Vilkkä 2015, 70; Tuomi & Sarajärvi 2018, 78.) Myös monimenetelmällisessä tutkimuksessa tutkimusasetelma, menetelmällisten ratkaisujen perustelut sekä tutkimuksen käytännöt nivoutuvat yhteen ja näiden osa-alueiden välisiä suhteita voi tarkastella mm. ajattelemalla tutkimuksen tavoiteltua lopputulosta ja lisäksi siihen pääsemisen keinoja (Åkerblad & Seppänen-Järvelä 2024, 84). Siksi menetelmä sopii hyvin tämän opinnäytetyön tutkimukseen, jossa tarkoituksena on etsiä tiettyä lopputulosta (asumisen kuluttamisen vähentäminen ja muuttaminen kestävämmäksi) sekä keinoja siihen pääsemiseen (keinot asukkaiden motivoimiseen kuluttaa vähemmän ja kestävämmän).

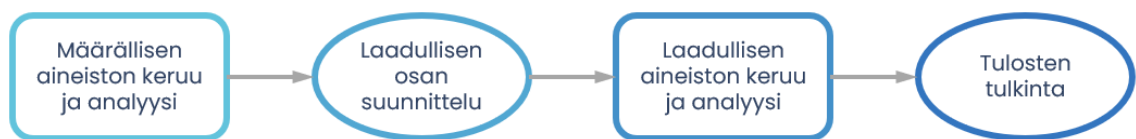
Kun monimenetelmällisyyttä perustellaan triangulaatiolla, sillä tarkoitetaan pyrkimystä vahvistaa tai varmistaa tutkimuksen tuloksia, mikä tapahtuu hyödyntämällä erityyppisiä aineistoja samassa tutkimuksessa (Åkerblad & Seppänen-Järvelä 2024, 60). Yleisiä tapoja hyödyntää monimenetelmällisyyttä ovat menetelmätriangulaatio sekä aineistotriangulaatio. Menetelmätriangulaatiossa tutkimuksessa yhdistyvät määrällinen ja laadullinen tutkimus. Aineistotriangulaatiossa puolestaan yhdistetään erilaisia aineistoja saadakseen monipuolisen käsityksen tutkittavasta kohteesta. Aineistotriangulaatiossa aineistokokonaisuudet voidaan myös luoda peräkkäin niin, että edellinen aineisto pohjustaa seuraavan kokoamista. (Vilkkä 2021, 101-102.) Tässä opinnäytetyössä ensimmäisenä oleva kyselytutkimus ja sen tulokset luovat pohjan laadullisen tutkimusosuuden haastattelulle.

Monimenetelmällisessä tutkimuksessa puhutaan myös integraatiosta, joka tarkoittaa määrällisen tutkimusosuuden ja laadullisen tutkimusosuuden vuorovaikutusta. Nimenomaan aineistojen välinen vuorovaikutus erottaa monimenetelmällisen tutkimuksen sellaisesta, johon muuten vain sisältyy sekä määrällistä että laadullista tietoa. Integraatio on tehtävä harkitusti, hienovaraisesti ja suunnitelmallisesti. Integraation on käytävä ilmi ainakin aineistonkeruussa

sekä tulosten analysoinnissa ja tulokinnassa, mutta se voi merkitä myös määrällisen ja laadullisen ajattelun systemaattista yhdistämistä tutkimuksen eri tasoilla ja eri vaiheissa. Integraatio toteutuu todennäköisimmin silloin, kun tutkija kykenee jo tutkimuskysymyksissään nostamaan esille syitä erilaisten aineistojen yhdistämiseen. (Vilka & Mankki 2024, 104-105; Åkerblad & Seppälä-Järvelä 2024, 25.) Tässä tutkimuksessa integraatiota sovelletaan sekä menetelmien että aineistojen vuorovaikutuksessa ja niiden analysoinnissa.

4.2 Vaiheittain selittävä tutkimusasetelma

Tämän tutkimuksen asetelma on vaiheittain selittävä (kuvio 8). Tässä asetelmassa tutkimus alkaa määrällisellä osuudella. Määrällistä osuutta seuraa laadullinen osuus, jonka tavoitteena on selittää tai jatkojalostaa määrällisen tutkimusosuuden tuloksia. Tämä asetelma sopii erityisesti tutkimuksiin, joissa pyritään selittämään määrällisessä analyysissä syntyneitä mielenkiintoisia, poikkeavia, yllättäviä sekä hämmentäviä havaintoja. Tämä asetelma on hyödyllinen myös silloin, kun tutkijan on tarkoitus käyttää määrällisen osuuden tuloksia tukemaan laadullisen osuuden toteutusta. Tutkijan täytyy kuitenkin kyetä rajaamaan pois määrällisistä havainnoista sellaiset, jotka eivät ole olennaisia laadullisen osuuden kannalta. (Vilka & Mankki 2024, 75-78.)

Kuvio 8: Vaiheittain selittävä tutkimusasetelma (Vilka & Mankki 2024, 80)

Tässä opinnäytetyössä aineistoa kerätään kyselytutkimuksella sekä puolistrukturoiduilla teemahaastatteluilta. Vaiheittain selittävässä tutkimuksessa integraatio tapahtuu mm. siinä vaiheessa, kun selitystä tarvitsevia määrällisiä havaintoja rajataan ja luonnostellaan laadullisen tutkimusosuuden tarkentavia tutkimuskysymyksiä, valitaan laadullisen osuuden osallistujia ja suunnitellaan laadullista tutkimusosuutta. Integraatiota sovelletaan sekä aineistonkeruussa että analyysissä, jolloin on varmistettava, että aineistonkeruu tapahtuu samasta aiheesta (Vilka & Mankki 2024, 81, 107).

4.3 Määrällinen tutkimus

Määrällinen eli kvantitatiivinen tutkimus pohjautuu tilasto-ohjelmilla toteutettuun numeeriseen analyysiin. Tutkimuksessa oletetaan, että oikealla tavalla mitattuna ja kokeiltuna saavutetaan todellisuutta koskeva, yksilöstä riippumaton tieto. Määrällistä tutkimusta käytetään, kun halutaan ymmärtää ja selittää ihmisten käsityksiä ja kokemuksia sekä niiden jakautumista. Lisäksi menetelmän ominaispiirteenä on, miten saatuja jakaumia pystyy tulkitsemaan numerotiedon avulla ja millaisia yhteyksiä käsitysten ja kokemusten välillä nousee esille

yleisellä tasolla. Määrällisen menetelmän tavoitteena on selittää, kuvata, kartoittaa, vertailla tai ennustaa ihmistä koskevia asioita, ominaisuuksia, kokemuksia tai ilmiöitä. Määrällinen tutkimus luo yleiskuvan tarkasteltavien muuttujien välisistä suhteista ja eroista. (Vilka 2021, 23.) Määrällinen tutkimus edellyttää myös tutkittavan ilmiön tuntemista sekä teorioita ja malleja, joiden avulla tutkimusongelmasta syntyy vahva esiyymmärrys. Tutkimuksessa tavoitellaan tutkimustulosten yleistämistä, jolloin otoksen perusteella tehdään yleistävät johtopäätökset. (Kananen 2011, 22, 27.)

Mikäli määrällistä tutkimusta ei ole mahdollista tehdä koko kohdepopulaatiolle eli kokonais-tutkimuksena, populaatiosta voidaan poimia otos, jolloin tilastollisia menetelmien avulla pyritään arvioimaan koko kohdepopulaation käyttäytymistä otoksen perusteella. Tällöin puhutaan otantatutkimuksesta. (Nummenmaa, Holopainen & Pulkkinen 2016, 24; Nummenmaa 2009, 24-25; Kananen 2011, 65.) Otannan toimivuuden kannalta asianmukainen otantamenetelmä sekä vastaajien valintaan liittyvä satunnaisuus ovat olennaisessa roolissa (Vehkalahti 2008, 43). Määrällisen tutkimuksen käytetyin tiedonkeruumenetelmä puolestaan on kyselylomake (Kananen 2011, 12). Tämän tutkimuksen populaationa ovat Suomen kerrostaloasukkaat ja tutkimuksen määrällinen osuus on toteutettu otantatutkimuksen avulla, tiedonkeruumenetelmänä puolestaan on kyselylomake.

4.3.1 Kyselytutkimuksen suunnittelu ja toteuttaminen

Tämän opinnäytetyön määrällinen tutkimusosuus tehdään kyselytutkimuksen avulla. Kyselylomakkeen kysymykset nojaavat tietoperustaan sekä tutkimuskysymyksiin. Kananen (2011, 39) mukaan määrällisen tutkimuksen kysymykset jaetaan aihealueisiin. Kyselylomake sisältää 31 kysymystä, jotka on jaettu neljään osioon: kysymykset 1-9 kartoittavat vastaajien sosiodemografisia tekijöitä, kysymyksillä 10-17 selvitetään vastaajien käsityksiä kestävästä asumisen kulluttamisesta sekä omia kulutustottumuksia ja kysymyksiä 18-23 avulla saadaan käsitys vastaajien motivaatiosta muuttaa asumisen kulutuskäyttäytymistä. Kysymykset 24-28 on johdettu kuluttajakäyttäytymisen teorian antikulluttamisen, 4DT- ja motivaatioperustaisesta mallista. Kysymykset 29-31 puolestaan selvittävät vastaajien tämän hetken tyytyväisyyttä isännöinnin kestävästä asumisen kulutuskäyttäytymisen mahdollistajana ja selvitetään vastaajien toiveita sen suhteen, mitä kanavaa hyödyntäen isännöinti voi motivoida asukkaita kestävämpään asumisen kuluttajakäyttäytymiseen. Kyselylomakkeelle on yhdistetty sekä strukturoituja että avoimia kysymyksiä. Osassa strukturoiduista kysymyksistä käytetään semanttista differentiaalimenetelmää eli vastakkaisia sanapareja (esim. säännöllisesti - ei koskaan; todella motivoitunut - en ollenkaan motivoitunut). Avoimista kysymyksistä K11-13:lla tavoitellaan nopeaa ja ytimekästä vastausta, kysymyksillä K16 ja K30 puolestaan laajempaa ja perusteellisempaa vastausta. Taulukossa 4 on esitetty kyselytutkimuksen kysymysten kytkös tietoperustaan.

Taulukko 4: Kyselytutkimuksen kysymysten linkittyminen tietoperustaan

Kysymys	Kytkös tietoperustaan
K1-9 Vastajan taustatiedot	<p>Kuluttajakäyttäytymiseen usein vaikuttavat henkilön sosiodemografiset tekijät, joita ovat mm. ikä, sukupuoli, siviilisääty, koulutustaso ja ammatti, tulot ja varallisuus, kotitalouden koko ja maantieteellinen sijainti (Supapo, Lozano, Tabañag & Querikiol 2022, 34.)</p> <p>Henkilökohtaisia tekijöitä ovat henkilön ikä, elämänvaihe [...] yhdistettynä kuluttajan taloudelliseen tilanteeseen ja ne vaikuttavat kuluttajakäyttäytymiseen myös asumisen suhteen. (Junto 2010, 66-67; Kotler & Armstrong 2021, 160; Kempainen, Uusitalo & Kuoppamäki 2017, 36.)</p>
K10 Miten huolissasi olet ilmaston lämpenemisestä ja ilmastonmuutoksesta?	<p>[...] kasvihuonekaasupäästöjä eniten aiheuttavat maat, Suomi mukaan lukien, myöntävät ilmastonmuutoksen, ovat huolestuneita siitä ja myöntävät, että oma toiminta osaltaan edistää ilmastonmuutoksen kiihtymistä. Ilmastonmuutoksen kieltäjiä on hyvin pieni vähemmistö (Vainio 2021, 214; Rohweder 2017, 30).</p>
K11 Mikä on mielestäsi sopiva asuinhuoneiston sisälämpötila (°C)? (avoin kysymys)	<p>[...] nykypäivänä vakiintuneen käytännön mukaan Suomessa asuinhuoneistojen normaalina lämpötilana pidetään 20-22 astetta (Valkonen & Litmanen 2010, 164; Korkala 2018, 18; Hengitysliitto 2024).</p>
K12 Mikä on mielestäsi sopiva vedenkulutus per henkilö vuorokaudessa kerrostaloasunnossa (l/vrk)? (avoin kysymys)	<p>Suomessa kerrostalossa vedenkulutus vuorokaudessa on keskimäärin jopa 155 litraa henkilöä kohti (Talotekninen teollisuus ja kauppa 2021; Virta & Pylsy 2011, 26), kun tavoitetaso on 100-120 litraa (Sand 2018).</p>
K13 Mikä on mielestäsi sopiva sähkönkulutus per henkilö kuukaudessa kerrostaloasunnossa (kWh/kk)? (avoin kysymys)	<p>Valtava sähkönkäyttö aiheuttaa ilmastopäästöjä (Limnell, Hiltunen & Dufva 2022, 43) ja asukkaiden päivittäisillä valinnoilla on merkittävä vaikutus energiankulutukseen ja asumisen ympäristövaikutuksiin (Mänty & Toivonen 2017).</p>
K14 Seuraatko omaa vedenkulutustasi (kulutettu määrä litroina)?	<p>Suomessa kerrostalossa vedenkulutus vuorokaudessa on keskimäärin jopa 155 litraa henkilöä kohti (Talotekninen teollisuus ja kauppa 2021; Virta & Pylsy 2011, 26), kun tavoitetaso on 100-120 litraa (Sand 2018).</p> <p>Isännöinti-ilto (2024b) mukaan esimerkiksi vuokralla asuessa vesi voi kuulua vuokraan, jolloin asukas ei välttämättä edes tule ajatelleeksi vedenkulutustaan.</p>
K15 Seuraatko omaa sähkönkulutustasi (kulutettu määrä kilowattitunteina)?	<p>Valtava sähkönkäyttö aiheuttaa ilmastopäästöjä (Limnell, Hiltunen & Dufva 2022, 43) ja asukkaiden päivittäisillä valinnoilla on merkittävä vaikutus energiankulutukseen ja asumisen ympäristövaikutuksiin (Mänty & Toivonen 2017).</p>

Kysymys	Kytkös tietoperustaan
<p>K16 Miten voisit asukkaana toimia mahdollisimman kestävästi? (avoin kysymys)</p> <p>K17 Miten omalta osaltasi vähennät asuminen hiilijalanjälkeä?</p>	<p>Elämäntapojen laajoilla muutoksilla voidaan merkittävästi edistää pääsyä 1,5 asteen ilmastotavoitteiden saavuttamiseen vuoteen 2030 mennessä (Lettenmeier ym. 2019, 5).</p> <p>Ympäristövastuullinen elämäntapa merkitsee ihmisten arkielämänsä päivittäisten päätösten vaikutusten ymmärtämistä sekä ympäristön kannalta mahdollisimman kestävien toimintatapojen tietoista valintaa ja omaksumista (UNEP 2024; Akenji & Chen 2016, vii)</p>
<p>K18 Olen valmis ympäristön hyväksi vähentämään vedenkulutusta</p>	<p>Ilmastonmuutoksen vaikutusten vahvistuessa puhtaan veden saatavuus huononee edelleen. Maailman ilmatieteen järjestö WMO:n johtaja Petteri Taalas kertoo, että ihmiskunnan näkökulmasta vesipula onkin riskeistä suurin. (Saavalainen 2022.)</p>
<p>K19 Olen valmis ympäristön hyväksi vähentämään energiankulutusta</p>	<p>Valtava sähkönkäyttö aiheuttaa ilmastopäästöjä (Limnell, Hiltunen & Dufva 2022, 43) ja asukkaiden päivittäisillä valinnoilla on merkittävä vaikutus energiankulutukseen ja asumisen ympäristövaikutuksiin (Mänty & Toivonen 2017).</p>
<p>K20 Olen valmis hyväksymään matalalta tuntuvan (18-19 °C) lämpötilan huoneistossa kovien pakkasjaksojen aikana (keskimäärin 5-10 päivää talvikauden aikana)</p>	<p>[...] monista tutkimuksista päätellen suomalaisissa taloyhtiöissä on turhan korkeat lämpötilat. (Lehmuskoski 2019.)</p> <p>Toimeksiantajan erityisesti esille nostama aihealue.</p>
<p>K21 Hyväksyn sen, että tarvittaessa ympäristön hyväksi toimiminen menee henkilökohtaisten halujeni täyttämisen edelle</p>	<p>[...] tilanteessa kestäväenä kuluttajana oleminen edellyttää ympäristötietoisuutta ja tekoja, jotka menevät henkilökohtaisten halujen täyttämisen edelle. (Black & Cherrier 2010, 438-439; Zavetoski 2002, 124.)</p>
<p>K22 Toimin ympäristön hyväksi vain, jos hyödyn siitä itse</p>	<p>Tämän näkökulman edustajat luokitellaan ”ekologisiksi kansalaisiksi”, jotka ovat henkilökohtaisten motiivien vuoksi hylänneet tai vähentäneet kulutusta. Tällaisia motiiveja voi olla mm. rahan säästö. (Black & Cherrier 2010, 439, 442.)</p>
<p>K23 Asumiseen liittyvän kulutuksen (esim. vesi ja sähkö) vähentäminen on minulle vaikeaa</p>	<p>Antikuluttamisen haasteena ovatkin identiteetin ja arvojen vaikutukset motivaatioon, mikäli nämä eivät tue kestävästä kuluttajakäyttäytymistä. [...] nämä identiteetit tarvitsevat kestäviä käytäntöjä ja arvoja, mikä puolestaan voi auttaa kuluttajaa tuntemaan, ettei heidän tarvitse tinkiä muista osa-alueista voidakseen elää kestäväällä tavalla. (Black & Cherrier 2010, 443-444; 448-450.)</p>
<p>K24 Kun mietit kestävästä asumisen kulkukäyttäytymistä, mikä sinulle on tärkeintä?</p>	<p>Motivaatiot elää kestävästi neljän ajavan voiman avulla kuvattuna (muokailen Garnelo-Gomez 2017, 313; Garnelo-Gomez, Money & Littlewood 2022, 3277, 3289)</p>

Kysymys	Kytöks tietoperustaan
K25 Mikä seuraavista vaihtoehtoista kuvaa parhaiten motivaatiotasoaasi pienentää omaa asumisen hiilijalanjälkeäsi?	Kuvio 4: Käyttäytymisen motivaation tasot (mukailten Bucher 2020, 12)
K26 Mikä seuraavista vaihtoehtoista motivoi sinua pienentämään oman asumisen hiilijalanjälkeäsi?	<p>Motivaatiot elää kestävästi neljän ajavan voiman avulla kuvattuna (mukailten Garnelo-Gomez 2017, 313; Garnelo-Gomez, Money & Littlewood 2022, 3277, 3289) Eri identiteettiryhmiä voidaan motivoida kestävämpiin elämäntapoihin eri tavoin. (Garnelo-Gomez & Money 2020, 3291, 3297-3298.)</p> <p>Mikä voisi motivoida kuluttajat käyttäytymään kestävästi tässä tilanteessa? (Id & Laaksonen 2012, 52.)</p>
K27 Mitkä ovat mahdollisia esteitä oman asumisesi hiilijalanjäljen pienentämiselle?	<p>Mikä mahdollisesti estää kyseisen motivaation aktivoitumisen? (Id & Laaksonen 2012, 52.)</p> <p>Asuintilojen lämmitys onkin hyvä esimerkki tilanteesta, jossa käsitykset ohjaavat kuluttamista, sillä lämmitystä ohjailee asukkaan käsitys mukavuudesta. (Lehmuskoksi 2019; Valkonen & Litmanen 2010, 164.)</p>
K28 Mikä seuraavista keinoista on mielestäsi tehokkain vaihtoehto kannustaa muuttamaan asumisen kulutuskäyttämistä ja pienentää asumisen hiilijalanjälkeä?	<p>Millä tavoin uuden rutiinin omaksuminen oikeassa käyttäytymisympäristössä voidaan saavuttaa ja millä tavoin kestävä käyttäytymisen este voidaan poistaa? (Id & Laaksonen 2012, 52.)</p> <p>Rutinoituneen käyttäytymisen muuttaminen ympäristöstävälliseksi (Id & Laaksonen 2012, 53)</p>
<p>K29 Miten hyvin taloyhtiösi tämänhetkinen isännöinti tukee asumisen kestävä kulutuskäyttämistäsi?</p> <p>K30 Millä tavoin toivot isännöinnin tukevan oman asumisesi hiilijalanjäljen pienentämistä? (avoin kysymys)</p>	<p>Kunnossapidon lisäksi ammattitaitoisella isännöinnillä voidaan vaikuttaa taloyhtiöiden rakenteelliseen energiatehokkuuteen (Ilmastoviasas asuminen 2017, 21).</p> <p>Muutos kohti kestävä kuluttajakäyttämistä on tehokkainta, jos se tapahtuu sellaisten yhteisöjen kautta, jotka ovat halukkaita harjoittamaan kestävä kulutusta. (Lee, Levy & Yap 2015, 599.) Asumisen kohdalla se voi tarkoittaa juuri isännöintiä.</p> <p>Kytkeytyy myös toimeksiantajan tarpeeseen.</p>
K31 Millä tavoin haluat saada tietoa siitä, miten voit vähentää oman asumisesi hiilijalanjälkeä?	<p>Heinilä (ym. 2011, 144-145) muistuttaa myös viestinnän merkityksestä. Hän näkee yhteisen viestintäkanavan lisäävän asukkaiden palvelun tasapuolisuutta sekä arjen sujuvuutta, jolloin kaikki ajantasainen tieto on löydettävissä yhdestä paikasta ja on helposti kaikkien saatavilla; tiedotuksen puolesta puhuu myös Bratel (2012, 14).</p> <p>Kytkeytyy myös toimeksiantajan tarpeeseen.</p>

Hyvin laadittu kysely luo pohjan laadukkaalle ja luotettavalle määrälliselle tutkimukselle, joten lomakkeen suunnittelulla, kysymysten muotoilulla ja testauksella on tärkeä rooli. Ennen varsinaista mittausta kyselylomake on aina testattava, jolloin muutama ihminen perusjoukosta täyttää kyselyn ja arvioi sitä kriittisesti (Vilka 2015, 108; Vilka 2007, 78). Tämän tutkimuksen kyselyn luomisessa hyödynnettiin Microsoft Formsia, joka on pilvipohjainen työkalu ja jonka avulla voidaan luoda kyselytutkimuksia sekä analysoida tuloksia. Ennen kyselyn levittämistä kysymykset tarkistettiin opinnäytetyön ohjaajalla ja toimeksiantajalla, testattiin muutaman vastaajan testijoukolla ja tehtiin palautteen perusteella tarvittavat muokkaukset ja täsmennykset.

Kun aineiston kerääminen tapahtuu kyselylomakkeella, kysely vaatii saatteen. Sen pohjalta vastaaja tietää, mihin tarkoitukseen hän tietojaan antaa ja mihin niitä käytetään. Saatekirjeen perusteella vastaaja tekee päätöksen tutkimukseen osallistumisesta tai osallistumattomuudesta. (Vilka 2007, 81.) Kyselylomakkeen saatetekstillä pyrittiin kattavasti, mutta tiiviisti avaamaan kyselytutkimuksen tavoitteet ja sisältö sekä tavoittamaan oikean kohderyhmän. Kyselytutkimuksessa aineiston keruuseen varataan yleensä 10-14 päivää. Lomakekyselyssä aineiston keruuta kuitenkin jatketaan, kunnes ennalta suunniteltu määrä aineistoa on saatu kokoon. (Vilka 2021, 135.) Testausvaiheen jälkeen kyselytutkimus oli auki 17 päivää ja vastausaika päättyi juuri ennen joulua 2024. Kyselyä ei ollut mahdollista jakaa hyödyntämällä toimeksiantajan asiakasrekisteriä, joten sitä on jaettu harkintaa käyttäen useammassa erityisesti asumiseen painottuvassa yksityisessä ja ylläpitäjien valvonnassa olevassa Facebook-ryhmässä, LinkedInissä, opiskeluyhteisössä sekä kahdessa työyhteisössä. Kysely oli vapaasti täytettävissä ja jaettavissa; tutkimuksen otos valikoitui satunnaisesti.

4.3.2 Määrällisen aineiston analysointi

Määrällisessä tutkimuksessa asioiden väliset riippuvuudet ovat olennaisessa roolissa, ja riippuvuussuhteiden löytämisen antaa myös mahdollisuuden vaikuttaa asioihin. Riippuvuudella tarkoitetaan sitä, että jollakin muuttujalla on vaikutusta toiseen muuttujaan. Ristiintaulukoinnin avulla voidaan tutkia muuttujien välistä riippuvuutta tai riippumattomuutta ja kuvailla niitä tunnusluvuilla. (Kananen 2011, 77-79; Vilka 2007, 129.) Tällöin kategoristen muuttujien frekvenssijakaumien tarkasteluun tarkoitettuista testeistä yksinkertaisin on Pearsonin χ^2 -testi, josta käytetään myös nimitystä Khiin neliö -testi. Laskukaavassa χ^2 -testisuure muodostetaan havaittujen frekvenssien ja odotettujen frekvenssien erotuksen avulla seuraavasti:

$$\chi^2 = \sum \frac{(f_o - f_e)^2}{f_e}$$

jossa f_o = havaitut frekvenssit ja f_e = odotetut frekvenssit

Lisäksi kaikkien odotettujen frekvenssien on oltava suurempia kuin 1, ja suurempia kuin 5 on oltava vähintään 20 prosenttia kontingenssitaulun soluista. Muuten X^2 -testin tulos ei välttämättä ole luotettava. (Nummenmaa 2010, 301-302.) Mikäli viiden havainnon sääntö ei toteudu jokaisen solun osalta, luokkia voidaan yhdistää tai jopa jättää pois. Luokkien yhdistäminen tai poistaminen täytyy kuitenkin tehdä järkeen perustuen. Lisäksi ristiintaulukoinnissa selittävä muuttuja sijoitetaan sarakemuuttujaksi ja selitettävä muuttuja puolestaan rivimuuttujaksi (Kananen 2011, 77-82.) Tulkittavuuden helpottamiseksi ristiintaulukointia varten havaintomäärät suositellaan muuttamaan prosenttiluvuiksi sekä sarakkeittain että riveittäin (Vilka 2007, 129).

Khiin neliö -testiä hyödynnetään ristiintaulukoitujen tietojen merkitsevyyden testaamisessa ja testin merkittävyyden tasot ovat seuraavat: alle 0,001 on erittäin merkitsevä, alle 0,01 on merkitsevä, alle 0,05 on melkein merkitsevä ja yli 0,05 ei ole merkitsevä. (Kananen 2011, 80-83.) Tilastollisessa päätelyssä esitetään tutkimusongelman osalta merkitykselliset jakaumaluvut, joita käytetään tulosten yleistämiseksi koko perusjoukkoon (Kananen 2011, 85). Vilka (2007, 129) kuitenkin muistuttaa, että ristiintaulukoinnin pohjalta ei voi tehdä päätelyä syy-seuraussuhteesta. Ristiintaulukoinnin tulkinta puolestaan perustuu tutkimusongelmaan, jolle etsitään ratkaisua. Ohjenuorana voidaan pitää, että taulukossa suositellaan kiinnittämään huomiota pieniin ja suuriin arvoihin sekä mahdollisiin riippuvuuksiin. Tässä yhteydessä riippuvuus tarkoittaa, että jonkin muuttujan arvo kasvaa tai pienenee, samalla kun toinen muuttuja pienenee tai kasvaa. Oikea tapa verrata sarakejakaumia on verrata niitä keskenään eikä kaikki-sarakkeen jakaumiin. (Kananen 2011, 87.) Mikäli tutkimuksen lähtökohdaksi on asetettu hypoteesi, sen testaaminen tarkoittaa teoreettiseen tai muuhun aikaisempaan tietoon pohjautuvan ennako-oletuksen vertaamista tutkimuksessa saatuun tulokseen (Vilka 2021, 137).

Tässä tutkimuksessa kyselytutkimuksen aineisto analysoidaan Microsoft Excelin ja graafisen tarkastelun avulla sekä IBM SPSS Statistics -ohjelman ristiintaulukointia käyttäen. SPSS tulee sanoista Statistical Package for Social Sciences ja on tarkoitettu käyttäytymis- ja yhteiskuntatieteiden tarpeisiin (Nummenmaa 2009, 21). Ristiintaulukoinnissa hyödynnetään myös Khiin neliö -testiä. Analysoinnissa integraatio näkyy myös määrällisten tulosten vertaamisena teoreettiseen viitekehykseen.

4.4 Laadullinen tutkimus

Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus on tutkimustapa, joka pohjautuu tulkintaan ja mahdollistaa ihmisten arjen monimuotoisen sosiaalisen todellisuuden tarkastelun, kun halutaan kuvata jokin ilmiö ihmisten kokemusten kautta tai ymmärtää heidän tuottamiaan subjektiivisia sekä monitulkintaisia merkityksiä (Vilka 2021, 17; Puusa & Juuti 2020, 59). Tutkimusprosessi etenee hermeneuttisesti eli kehämäisesti, tutkijan käydessä dialogia saadun

tutkimusaineiston kanssa. Tutkimusprosessin vaiheissa on usein päällekkäisyyksiä, jolloin tutkija liikkuu usein edestakaisin vaiheesta toiseen ennen lopputulosta. (Puusa & Juuti 2020, 73-74.)

Laadullisen tutkimuksen yleisimpiä menetelmiä kerätä aineistoa ovat kysely, haastattelu, havainnoiminen sekä erilaisista asiakirjoista koottu tieto sekä tilastojen hyödyntäminen. Laadullisen tutkimuksen tuloksena syntyy perusteellisia kuvailuja ja tulkintoja, se huomioi kontekstin ja vastaa kysymyksiin *miksi* ja *miten*. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 83; Vilkkä 2015, 94.) Laadullisessa tutkimuksessa teemahaastattelu eli puolistrukturoitu haastattelu etenee etukäteen määriteltujen, olennaisten teemojen sekä niihin liittyvien tarkentavien kysymyksien avulla. Haastattelussa etsitään merkityksellisiä vastauksia, jotka liittyvät tutkimuksen tarkoitukseen ja ongelmanasetteluun. Etukäteen valikoidut teemat puolestaan pohjautuvat tutkimuksen viitekehukseen. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 87-88.) Teemahaastattelun onnistumisen kannalta on olennaista, että tutkija ymmärtää tutkittavaa ilmiötä ja sen keskeisiä osa-alueita riittävästi (Puusa 2020, 112). Laadullisessa tutkimuksessa aineiston kokoa säätelee aineiston laatu eikä määrä, sillä laadullisen aineisto ei tavoittele yleistettävyyttä, vaan täydentää tutkittavan ilmiön ymmärtämistä (Vilkkä 2015, 150). Tässä opinnäytetyössä laadullinen tutkimusosuus on toteutettu puolistrukturoitujen haastattelujen avulla.

4.4.1 Haastattelujen suunnittelu ja toteuttaminen

Haastateltavien valinnassa on tärkeää valita henkilöt niin, että haastateltavilla on henkilökohtainen kokemus ja näkemys tutkittavasta ilmiöstä (Vilkkä 2015, 135). Tämän tutkimuksen ilmiön kriteerinä haastatteluun osallistumiselle on asuminen kerrostalossa Suomessa. Koska määrällisessä tutkimusosuudessa sosiodemografisista tekijöistä vaikuttavina muuttujina korostuvat mm. ikä, sukupuoli, koulutustaso, asumismuoto ja asuinpaikka, haastateltavat valittiin kyselytutkimuksen analysoinnin jälkeen näiden tekijöiden perusteella, tavoitteena haastatella erilaisilla taustoilla olevia henkilöitä (taulukko 5). Haastatteluun pyydettiin tutkijan tuttavapiiristä seitsemää kriteerit täyttävää henkilöä, joista viidellä oli aikataulujen puitteissa mahdollisuus osallistua haastatteluun; kaikki haastateltavat ovat eri talouksista.

Taulukko 5: Haastateltavien taustatiedot

	Sukupuoli	Ikä (v)	Koulutustaso	Asuinpaikka	Asumismuoto	Talouden tyyppi
H1	mies	45	ylioppilas	Helsinki	omistusasunto	lapsiperhe
H2	nainen	46	ylempi korkea-koulututkinto	Helsinki	omistusasunto	lapsiperhe
H3	nainen	36	alempi korkea-koulututkinto	muu pks	asumisoikeusasunto	aikuistalous
H4	nainen	80	ylempi korkea-koulututkinto	Helsinki	vuokra-asunto	aikuistalous
H5	nainen	44	ylioppilas	muu Suomi	vuokra-asunto	lapsiperhe

Haastatteluista neljä toteutettiin kasvotusten ja yksi tietokoneella Messenger-sovelluksen kautta, joka mahdollistaa niin video- kuin tavalliset keskustelut. Haastatteluihin varattiin 45 minuuttia aikaa; haastattelujen toteutunut kesto oli 21-37 minuuttia. Haastattelut litteroitiin haastattelupäivänä mahdollisimman pian, jolloin asiayhteyteen kuulumaton sisältö ja muu vapaa keskustelu jätettiin pois.

Haastattelut toteutettiin puolistrukturoituina teemahaastatteluina ja sen teemat luotiin tutkimuskysymysten 3 ja 4 sekä kyselytutkimuksen K20, K26, K28 ja K30 ympärille, joista muodostetaan seuraavat kysymysalueet:

- Miten suhtaudut lämmityskaudella satunnaisiin matalalta tuntuviin (18-19 astetta) sisälämpötiloihin? (K20 ja toimeksiantajan tarve)
- Miksi olet motivoitunut pienentämään oman asumisen hiilijalanjälkeä ja miten sinua voidaan motivoida pienentämään sitä? (K26 + K28)
- Miten isännöinti voi tukea oman asumisen hiilijalanjäljen pienentämistä? (K30)

Näillä kysymyksillä haetaan asukaslähtöisiä ja motivaatioon perustuvia vastauksia, joiden avulla tavoitellaan syvempää ymmärrystä kyselytutkimuksen lisäksi ja joiden avulla etsitään kehitysratkaisua tutkittavaan ilmiöön. Haastatteluiden alussa tunnustellaan haastateltavien yleistä mielipidettä isännöinnin osallistumisesta asumisen hiilijalanjäljen pienentämisen mahdollistamiseen.

4.4.2 Laadullisen aineiston analysointi

Laadullisen tutkimuksen analysoinnissa käytetään sisällönanalyysia. Se on menetelmä, jota hyödynnetään aineiston systemaattisessa ja objektiivisessa analysoinnissa. Sisällönanalyysi tiivistää tutkittavan ilmiön ja tulkitsee aineiston merkityksiä antaen ilmiöstä kattavan kuvan. Sen tavoitteena on järjestää aineisto tiiviiksi ja selkeäksi kokonaisuudeksi säilyttäen sen informaatioisisällön sekä lisäten aineiston informaatioarvoa. Analyysin avulla aineistosta tehdään selkeämpi, jotta tutkittavasta ilmiöstä voidaan tehdä luotettavia ja selkeitä johtopäätöksiä. Laadullinen käsittely perustuu loogiseen päättelyyn ja tulkintaan, jossa aineisto ensin pilkotaan osiin, käsitteellistetään ja kootaan uudelleen loogiseksi kokonaisuudeksi. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 117-118; 120-122.)

Yleisin sisällönanalyysitapa on aineistolähtöinen analyysi, jolloin analyysi koostuu kolmesta vaiheesta: aineiston pelkistämisestä, ryhmittelystä ja käsitteellistämisestä. Aineiston pelkistämisessä aineisto voi tarkoittaa auki kirjoitettua haastattelua, havainnointia tai asiakirjaa. Pelkistämävaiheessa tutkimuksen kannalta epäolennainen sisältö karsitaan pois, jolloin luodaan myös pohja ryhmittelylle. Ryhmittelyssä ilmiöön liittyvistä pelkistetyistä kuvauksista muodostetaan omat ryhmät, mikä luo perustan tutkimuksen perusrakenteelle ja alustavia hahmotelmia tutkittavasta ilmiöstä. Käsitteellistämävaiheessa muodostetaan teoreettisia

käsitteitä ja näkemyksiä tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 122-127.) Sisällönanalyysia voidaan jatkaa ja kvantifioida aineisto laskemalla, kuinka usein tietyt teemat toistuvat tai kuinka moni mainitsee saman asian (Tuomi & Sarajärvi 2009, 120). Tässä tutkimuksessa laadullisen tutkimuksen analyysina käytetään aineistolähtöistä sisällönanalyysia ja hyödynnetään teemoittelua, joka Tuomen ja Sarajärven (2009, 93) mukaan muistuttaa luokittelua, mutta painottuu siihen, mitä kukin teema sisältää ja mitä siitä on sanottu.

4.5 Integraatio aineistojen analysoinnissa

Monimenetelmällisessä tutkimuksessa integraatiopolku alkaa jo tavoitteiden sekä tutkimuskysymysten asettamisesta. Integraatiota edistää kysymysten muotoilu sellaisiksi, että vastaamiseen vaaditaan sekä määrällisiä että laadullisia menetelmiä sekä niistä saadun aineiston yhdistämistä. Aineistonkeruun ohella myös analysoinnin näkökulmasta integraatiota voidaan edistää varmistamalla, että aineistoa kerätään samasta aiheesta huolimatta menetelmien keskinäisistä eroista. Analyysivaiheessa voidaan puhua myös analyttisestä integraatiosta, joka tarkoittaa määrällisten ja laadullisten aineistojen erityispiirteiden tunnistamista ja arvostamista, aineistolle sopivien analyysimenetelmien käyttämistä sekä sitä, että nämä analyysit yhdessä muodostavat verkoston, joka vastaa tutkimuskysymyksiin. Integraatiota voidaan vahvistaa myös aineistomuunnoksilla, jolloin laadullinen aineisto muunnetaan määrälliseksi ja toisinpäin, minkä jälkeen muunnettu aineisto integroidaan alkuperäiseen tai muuntumattomaan aineistoon jatkoanalyysin tekemiseksi. Yleisin tilanne on se, että laadullinen aineisto muunnetaan määrälliseen muotoon. Tällöin laadullisessa analyysissa käytettyjä teemoja tai koodeja voidaan koota erilaisiksi määrällisiksi muuttujiksi. Laadullisen analyysin integraatiota voi tehostaa yhdistämällä teoria- ja aineistolähtöisiä näkökulmia. Tällöin laadullisessa analyysissa kannattaa hyödyntää teorialähtöisesti luotua analyysikehystä, jossa käytössä on samoja käsitteitä ja näkökulmia kuin tutkimuksen määrällisessä osiossa. (Vilkkä & Mankki 2024, 106-107, 109-110.) Laadullinen aineisto voidaan myös kvantifioida, mikä voi helpottaa analysointia ja saattaa myös tuoda aineiston tulkintaan uusia näkökulmia (Tuomi & Sarajärvi 2009, 120-121).

Monimenetelmällisessä tutkimuksessa laadulliset ja määrälliset tulokset voivat olla vahvistavia, jolloin ne mukailevat ja tukevat toisiaan, laajentavat tulokset puolestaan nostavat esille ilmiön eri näkökulmia ja ristiriitaiset tulokset taas osoittavat tutkimuksen kohteena olevan ilmiön monimutkaisuutta ja päällekkäisyyttä, jotka liittyvät sosiaaliseen todellisuuteen. Monimenetelmällisessä tutkimuksessa on kuitenkin oleellista etsiä ristiriitaisuuksia, jotka voivat johdattaa myös perusteellisempaan ymmärrykseen tutkittavasta ilmiöstä. (Vilkkä & Mankki 2024, 111.) Tässä tutkimuksessa integraatio näkyy tutkimuskysymysten asettamisessa, kyselytutkimuksen määrällisten ja laadullisten kysymysten yhdistämisenä sekä kyselytutkimuksen laadullisten osioiden muuntamisena määrälliseen muotoon mm. luokittelun avulla tehokkaamman analysoinnin varmistamiseksi. Sekä laadullista että määrällistä aineistoa analysoidaan myös teoreettista viitekehystä vasten.

5 Tutkimusaineisto ja tulokset

Tutkimuksen aineisto muodostuu kyselytutkimuksen vastauksista sekä haastattelujen materiaalista. Kaikki aineisto analysoitiin soveltuvilla menetelmillä. Seuraavissa kappaleissa käsitellään tarkemmin aineistot, niiden analyysit sekä tulokset.

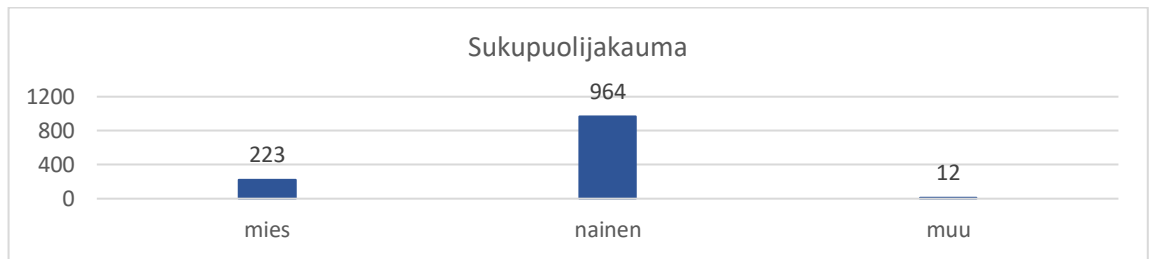
5.1 Kyselytutkimus

Kyselytutkimus oli auki 17 päivää ja kokonaisvastaajamäärä (n) oli 1199. Koska kyselyä ei ollut mahdollista jakaa toimeksiantajan kanavia hyödyntäen, kyselyä on jaettu etenkin asumiseen liittyvissä yksityisissä Facebook-ryhmissä, LinkedInissä, opiskeluyhteisössä sekä kahdessa työyhteisössä. Kanasen (2011, 67) mukaan kuluttajatutkimuksissa minimivastaajamäärä on 100, maantieteellisesti rajatuilla alueilla riittävänä määränä pidetään 500:tä, kun taas valtakunnalliset otantatutkimukset toteutetaan 1000 vastaajan avulla. Näin ollen tämän kyselytutkimuksen vastausmäärää voidaan pitää riittävänä. Tarkka hyväksytty vastaajamäärä on esitetty kysymyskohtaisesti, jotta opinnäytetyön avoimuus voidaan varmistaa (Kananen 2011, 72-73).

5.1.1 Vastaajien sosiodemografiset tekijät

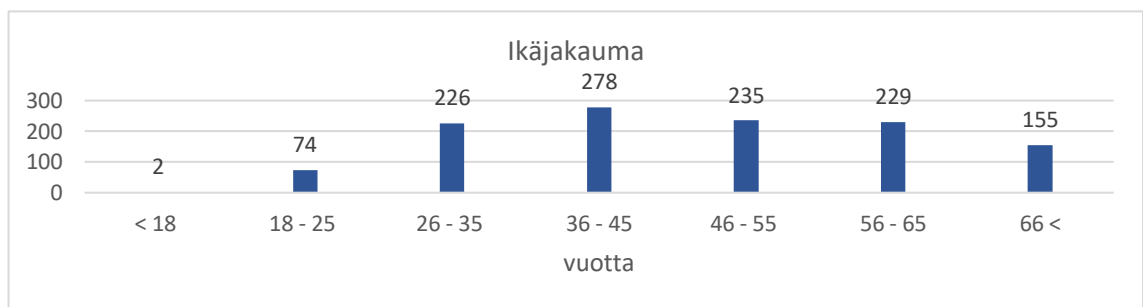
Kyselyn oli tarkoitus saavuttaa mahdollisimman monipuolinen ja kattava kerrostaloasukas-kunta sukupuolen, iän, koulutustason, tulotason, asumismuodon, talouden tyyppin, asukasmäärän ja asunnon koon suhteen. Vaikka SKH-Isännöinti toimii pääosin pääkaupunkiseudulla, vastaajia pyrittiin tavoittamaan ympäri Suomen, jotta tutkimustuloksia voi toiminnan laajentumassa ja tarpeen vaatiessa soveltaa ja skaalata kerrostaloihin koko Suomen alueella. Riittävän monipuolisilla demografisilla tekijöillä pyrittiin varmistamaan tutkimustulosten yleistettävyyttä. Kyselytutkimuksen demografisten tekijöiden perusteella voidaan todeta, että otanta on ollut kattavaa ja monipuolista, mikä käy ilmi seuraavista vastauksista.

K1:n vastaajamäärä on 1199. Suurin osa (964 vastaajaa eli 80,4 %) on naisia (kuvio 9), vaikka kyselyä jaettiin kohteissa, joissa sukupuolijakauma on mahdollisimman tasainen. Junton (2010, 105), Salosen (2019) sekä Olsonin (ym. 2024, 11) mukaan yleisesti ottaen naiset ovat miehiä enemmän huolissaan ympäristöongelmista, mikä voi osaltaan näkyä myös halukkuudessa vastata ympäristöön liittyviin kyselytutkimuksiin. Muunsukupuolisten osuus väestöstä on oletettavasti pienempi, mikä voi selittää muunsukupuolisten vähäisen osallistumisluvun. Sukupuolitiedon ollessa binäärinen Suomen väestötietojärjestelmässä (Keski-Petäjä 2019), muunsukupuolisten vastaajien osuutta suhteessa koko väestöön on tässä yhteydessä mahdoton arvioida. Tämän kyselytutkimuksen kattavuuden kannalta kuitenkin on tärkeää, että binäärisen sukupuolijaottelun lisäksi kysely tavoitti myös muunsukupuolisia vastaajia.

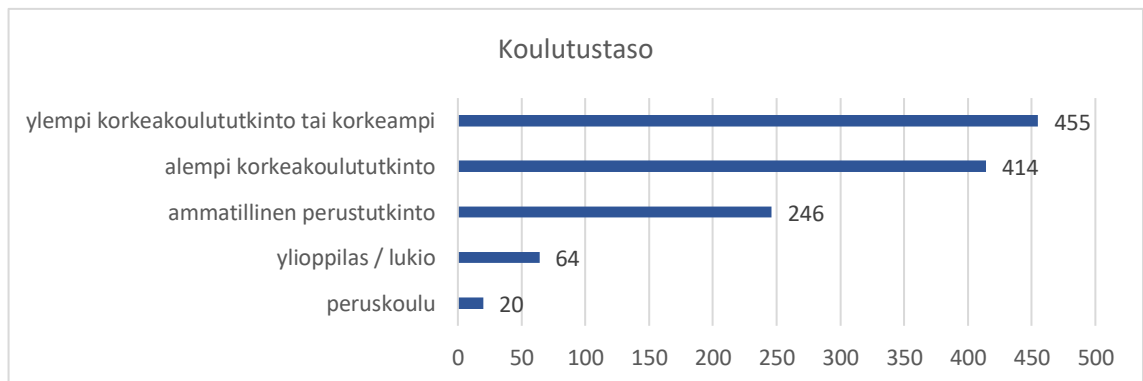
Kuvio 9: Kyselytutkimuksen vastaajien sukupuolijakauma (K1), n=1199

K2:n vastaajamäärä on 1199. Kysely tavoitti vastaajia kaikista ikäryhmistä (kuvio 10), joskin alaikäisiä vastaajia on vain kaksi. Kyselyssä pyrittiin tavoittamaan lähinnä täysi-ikäisiä vastaajia, jotka ovat osaltaan vastuussa myös alaikäisistä huollettavistaan. Kahden alaikäisen vastauksilla ei ole vastaajien kokonaismäärään nähden vaikutusta tutkimustuloksiin. Aktiivisin vastaajaryhmä on 36-45-vuotiaat (278 vastaaja eli 23,2 %) ja alaikäisiä vastaajia lukuun ottamatta vähiten aktiivinen vastaajaikäluokka on 18-25-vuotiaat (74 vastaajaa eli 6,2 %).

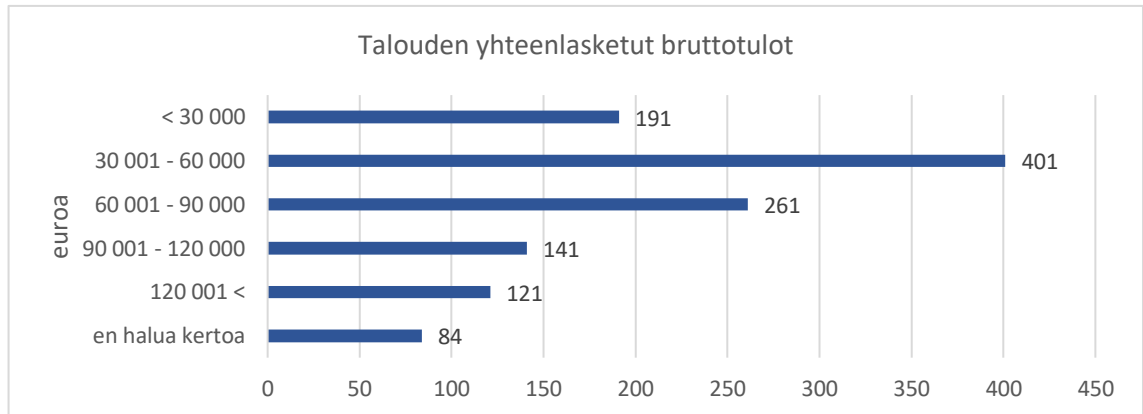
Kuvio 10: Kyselytutkimuksen vastaajien ikäjakauma (K2), n=1199

K3:n vastaajamäärä on 1199. Suurin osa (455 vastaajaa eli 38,0 %) on suorittanut ylemmän korkeakoulu- tai sitä korkeamman tutkinnon. Vähintään vastaajia (20 eli 1,7 %) on käynyt vain peruskoulun. Tarkempi kuvaus koulutustason jakautumisesta on esitetty kuviossa 11.

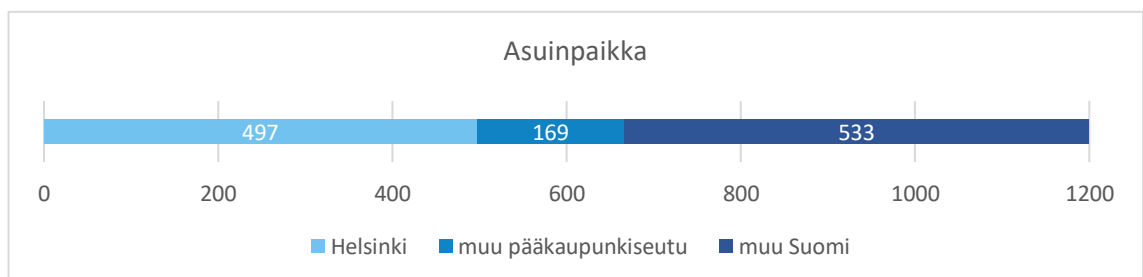
Kuvio 11: Kyselytutkimuksen vastaajien koulutustaso (K3), n=1199

K4:n vastaajamäärä on 1199. Kysely tavoitti myös eri tulotasojen vastaajatalouksia (kuvio 12). Suurin osa talouksista sijoittuu 30 001-60 000 euron tuloluokkaan. Tulotasoan ei halunnut kertoa 84 vastaajaa (7,0 %).

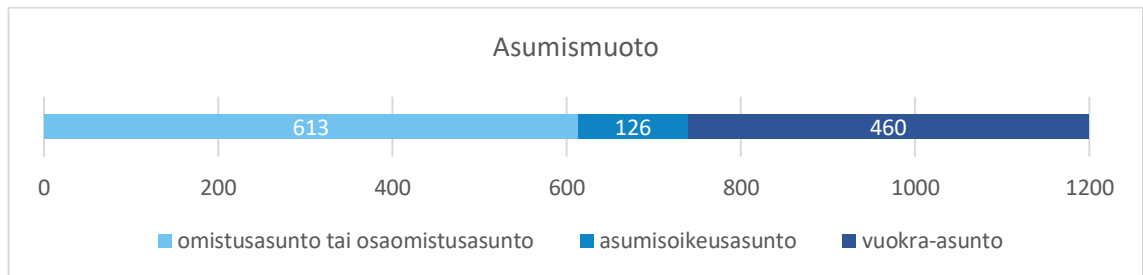
Kuvio 12: Kyselytutkimuksen vastaajien talouden yhteenlasketut bruttotulot (K4), n=1199

K5:n vastaajamäärä on 1199. Tämän opinnäytetyön toimeksiantaja toimii pääosin pääkaupunkiseudulla, minkä vuoksi K5:n vastausvaihtoehdot rajattiin Helsinkiin, muuhun pääkaupunkiseutuun ja muuhun Suomeen. Suurin osa on Helsingistä tai muualta pääkaupunkiseudulta (yhteensä 666 vastaajaa eli 55,5 %), muualta Suomesta vastaajia on 533 (44,5 %). Koska kyseessä on valtakunnallinen otantatutkimus, on olennaisen tärkeää, että vastaajia on riittävästi myös muualta Suomesta. Tarkempi kuvaus vastaajien asuinpaikasta kuviossa 13.

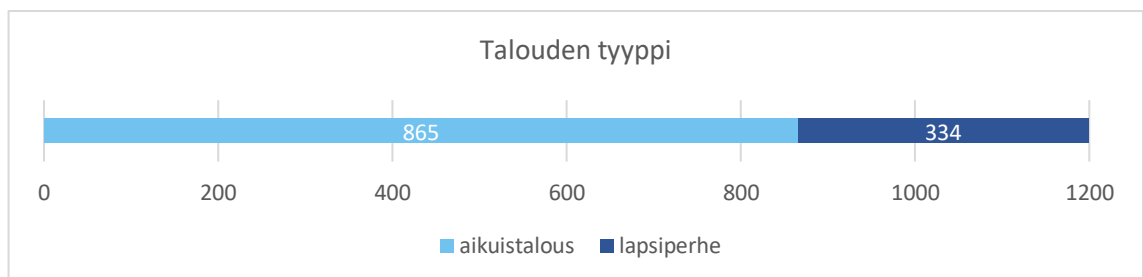
Kuvio 13: Kyselytutkimuksen vastaajien asuinpaikka (K5), n=1199

K6:n vastaajamäärä on 1199. Kyselytutkimuksen oli tarkoitus tavoittaa myös eri asumismuotojen asukkaita (kuvio 14). Reilu puolet (613 vastaajaa eli 51,1 %) asuu omistus- tai osaomistus-asunnossa, toiseksi eniten (460 vastaajaa eli 38,4 %) asuu vuokralla ja vähiten (126 vastaajaa eli 10,5 %) asumisoikeusasunnossa. Isännöintiliiton (2024b) mukaan vuokralla asuvilla vesi saattaa usein sisältyä vuokraan, jolloin asukas ei välttämättä kiinnitä huomiota vedenkulutukseensa. Asumisoikeusasujat otettiin tutkimukseen mukaan, sillä mitään asumismuotoa ei haluttu rajata pois, vaan huomioida tasapuolisesti kaikki kerrostaloasujat.

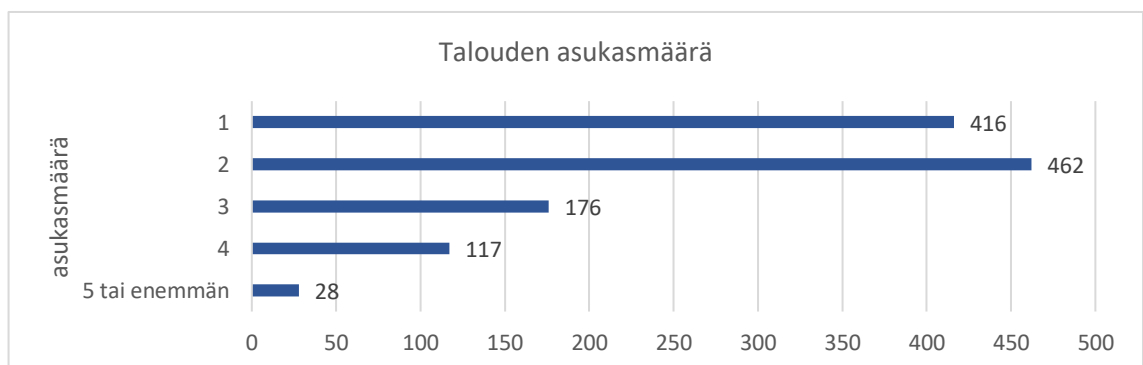
Kuvio 14: Kyselytutkimuksen vastaajien asumismuoto (K6), n=1199

K7:n vastaajamäärä on 1199. Kyselyyn vastasivat niin aikuistaloudet kuin lapsiperheet, joskin lapsiperheiden osuus ei yllä edes kolmannekseen (334 vastaajaa eli 27,9 %) aikuistalouksien ollessa selvästi aktiivisempia (865 vastaajaa eli 72,1 %), mikä käy ilmi kuviosta 15.

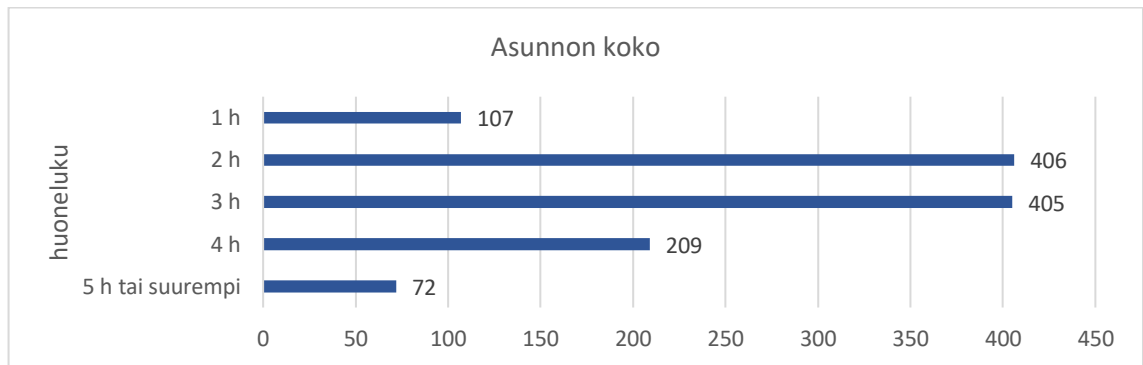
Kuvio 15: Kyselytutkimuksen vastaajien talouden tyyppi (K7), n=1199

K8:n vastaajamäärä on 1199. Aktiivisimmin kyselyyn vastasivat yhden tai kahden hengen taloudet, jolloin näiden yhteenlaskettu määrä on 878 vastaajaa (73,2 %). Vähiten vastaajia on suurissa perheissä, joissa on 5 tai enemmän jäsentä (28 vastaajaa eli 2,3 %). Vastaajatalouksien asukasmäärät on esitetty kuviossa 16.

Kuvio 16: Kyselytutkimuksen vastaajien talouden asukasmäärä (K8), n=1199

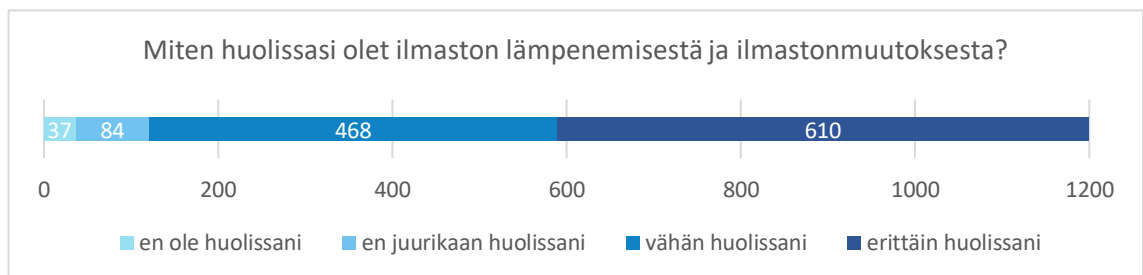
K9:n vastaajamäärä on 1199. Suurin osa asuu kaksiossa (406 vastaajaa eli 33,9 %) tai kolmiossa (405 vastaajaa eli 33,8 %), vähiten vastaajia on isoista, viiden huoneen tai vielä suuremmista asunnoista (72 vastaajaa eli 6 %), mikä käy tarkemmin ilmi kuviosta 17.

Kuvio 17: Kyselytutkimuksen vastaajien asunnon koko (K9), n=1199

5.1.2 Kerrostaloasukkaiden omat käsitykset ja asumisen kulutustottumukset

K10:n vastaajamäärä on 1199. Suurin osa (610 vastaajaa eli 50,9 %) on erittäin huolissaan ilmastosta lämpenemisestä ja ilmastomuutoksesta. Toiseksi eniten on vähän huolissaan olevia (468 vastaajaa eli 39,0 %). Kuitenkin noin joka kymmenes (121 vastaajaa eli 10,1 %) ei ole juurikaan tai ei ole ollenkaan huolissaan. Tarkemmat tiedot käyvät ilmi kuviosta 18. Kysymyksen valmiina vastausvaihtoehtoina ovat ”en ole huolissani”, ”en juurikaan huolissani”, ”vähän huolissani” sekä ”erittäin huolissani”, neutraalin vastausvaihtoehdon puuttuessa ohjaten vastaajaa pohtimaan huolestuneisuuttaan ja kallistumaan jompaankumpaan suuntaan.

Kuvio 18: Kyselytutkimuksen vastaajien huolestuneisuus ilmastosta lämpenemisestä ja ilmastomuutoksesta (K10), n=1199

Huolestuneisuustaso ristiintaulukoitiin myös vastaajien sukupuolen kanssa (kuvio 19). Ristiintaulukoinnin tuloksista nähdään, että erittäin huolissaan ilmastosta lämpenemisestä ja ilmastomuutoksesta on enemmän naisia (54,1 %) kuin miehiä (37,2 %) tai muunsukupuolisia (41,7 %); samoin ”en ole huolissani” -vaihtoehto on vähiten naisten valitsema. Khiin neliö -testi osoittaa erittäin merkitsevää riippuvuussuhdetta (tulos alle 0,001). Tarkastelussa on huomiotava, että kolmessa solussa (25 %) vastauksia on alle viisi, mikä voi vaikuttaa testin tulosten luotettavuuteen. Ristiintaulukoinnin ja Khiin neliö -testin tuloksia tukee Junton (2010, 105), Salosen (2019) sekä Olsonin (ym. 2024, 11) väite siitä, että tutkimusten mukaan naiset ovat miehiä enemmän huolestuneita ympäristöön liittyvistä ongelmista.

Huolestuneisuustaso * Sukupuoli Crosstabulation

		Sukupuoli			Total	
		mies	nainen	muu		
Huolestuneisuustaso	erittäin huolissani	Count	83	522	5	610
		% within Sukupuoli	37,2%	54,1%	41,7%	50,9%
	vähän huolissani	Count	98	369	1	468
		% within Sukupuoli	43,9%	38,3%	8,3%	39,0%
	en juurikaan huolissani	Count	27	55	2	84
		% within Sukupuoli	12,1%	5,7%	16,7%	7,0%
	en ole huolissani	Count	15	18	4	37
		% within Sukupuoli	6,7%	1,9%	33,3%	3,1%
Total		Count	223	964	12	1199
		% within Sukupuoli	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	76,827 ^a	6	<,001
Likelihood Ratio	51,721	6	<,001
N of Valid Cases	1199		

a. 3 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,37.

Kuvio 19: Ristiintaulukointi ja Khiin neliö -testi sukupuolen ja huolestuneisuustason välillä

Ristiintaulukoinnin avulla analysoitiin myös, onko asuinpaikalla ja huolestuneisuustasolla riippuvuutta (kuvio 20). Tulos korostaa helsinkiläisten suurta ”erittäin huolissani” -vastaajamäärää (64,6 %) ja samalla vähäistä ”en ole huolissani” -vastaajien määrää (1,8 %), jolloin asuinpaikalla on merkitystä huolestuneisuustasoon ja Khiin neliö -testi osoittaa erittäin merkitsevää riippuvuutta (alle 0,001). Huolestuneisuudella voi olla yhteyttä myös tietoisuuteen siitä, että ilmastonmuutos voi näkyä selvimmin eteläisen ja läntisen Suomen rannikkoalueilla, jolla terminen talvi on jo Hiltusen (2019, 33-34) mukaan lyhentynyt.

Huolestuneisuustaso * Asuinpaikka Crosstabulation

		Asuinpaikka			Total	
		Helsinki	muu pääkaupunkiseutu	muu Suomi		
Huolestuneisuustaso	erittäin huolissani	Count	321	67	222	610
		% within Asuinpaikka	64,6%	39,6%	41,7%	50,9%
	vähän huolissani	Count	148	79	241	468
		% within Asuinpaikka	29,8%	46,7%	45,2%	39,0%
	en juurikaan huolissani	Count	19	15	50	84
		% within Asuinpaikka	3,8%	8,9%	9,4%	7,0%
	en ole huolissani	Count	9	8	20	37
		% within Asuinpaikka	1,8%	4,7%	3,8%	3,1%
Total		Count	497	169	533	1199
		% within Asuinpaikka	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	67,366 ^a	6	<,001
Likelihood Ratio	68,571	6	<,001
N of Valid Cases	1199		

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 5,22.

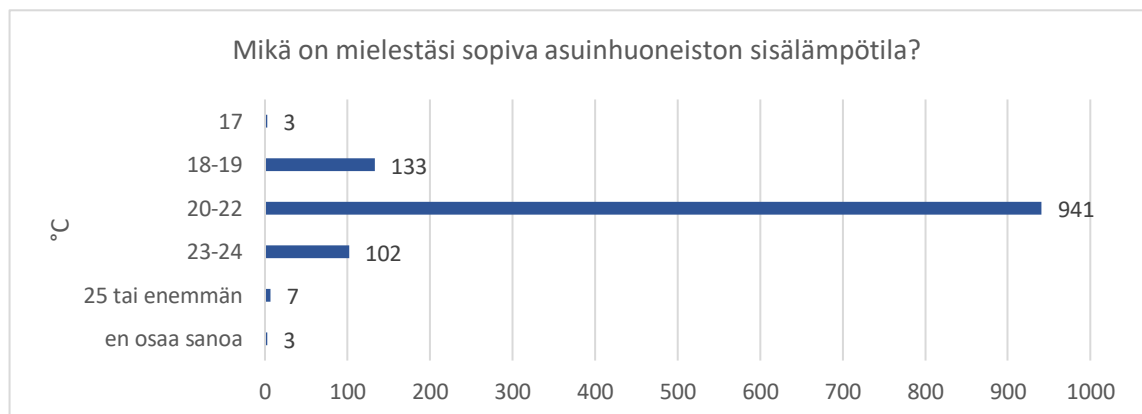
Kuvio 20: Ristiintaulukointi ja Khiin neliö -testi asuinpaikan ja huolestuneisuustason välillä

Sukupuolen ja asuinpaikan lisäksi ristiintaulukoinnin ja Khiin neliö -testin mukaan vastaajan huolestuneisuustaso on riippuvainen tämän koulutustasosta ja riippuvuus on erittäin

merkitsevä (testin tulos alle 0,001). Tuloksissa korostuu ylemmän korkeakoulututkinnon ja sitä ylemmän tutkinnon sekä alemman korkeakoulututkinnon ”erittäin huolissani” -huolestuneisuustaso. Puolestaan muiden sosiodemografisten tekijöiden ja huolestuneisuustason ristiintaulukointi tuotti ”ei merkitsevä” -tulokset (Khiin neliö -testin tulos yli 0,05).

K11:ssä ei ole valmiita vastausvaihtoehtoja eli kysymys on avoin. Tällä haluttiin selvittää tietämys yleisesti hyväksyttävistä sisälämpötiloista johdattelematta vastaajaa, sekä kartoittaa, eroaako vastaajien subjektiivinen kokemus sopivasta sisälämpötilasta yleisistä normeista. Vastaukset kvantifioitiin määrälliseen muotoon analysoinnin ja havainnollistamisen helpottamiseksi. Asteikko määriteltiin sen mukaan, mikä on vakiintunut ja suositeltu sisälämpötila, ja se muodostaa kuvion keskikohdan. Asteikko mahdollistaa vertailun, kuinka moni suosii yleistä ja suositeltua sisälämpötilaa kylmempiä ja kuinka moni taas lämpimämpiä sisälämpötiloja.

Hyväksytyjä vastauksia on 1189, jolloin 10 vastausta hylättiin asiayhteyteen kuulumattoman sisällön vuoksi. ”En osaa sanoa” -vastaukset otettiin analyysiin mukaan, sillä ne osaltaan kuvastavat vastaajan tiedon puutetta kysytyssä asiassa. Kuvio 21 osoittaa, että valtaosa (941 vastaajaa eli 79,1 %) kokee yleisesti sopivaksi todetun 20-22 asteen sisälämpötilan sopivaksi; tämä on myös Suomessa vakiintuneen käytännön mukainen normaali ja suositeltu sisälämpötila (Valkonen & Litmanen 2010, 164; Korkala 2018; Hengitysliitto 2024). Tätä viileämmässä viihtyy yhteensä 136 vastaajaa (11,4 %), joista 3 (0,3 %) alle asumisterveysasetuksen mukaisessa 18 asteen lämpötilassa, mutta asumisterveysasetuksen mukainen raja alittuu näillä vastaajilla vain yhdellä asteella. Suosituksia lämpimämmässä viihtyy yhteensä 109 vastaajaa (9,2 %) ja vain 3 vastaajaa (0,3 %) ei osaa sanoa sopivaksi kokemaansa sisälämpötilaa.

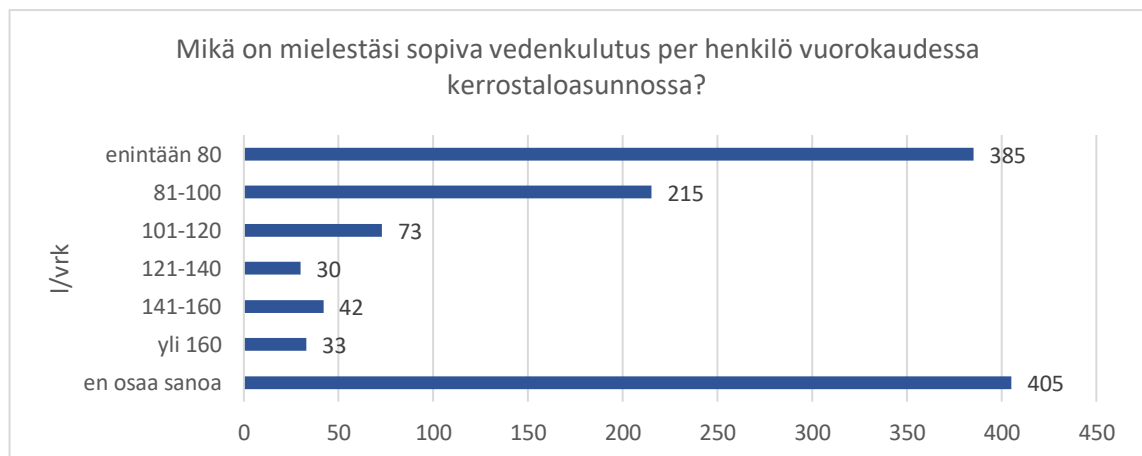

Kuvio 21: Kerrostaloasukkaiden mielestä sopiva asuinhuoneiston sisälämpötila (K11), n=1189

K12 on edellisen kysymyksen tavoin avoin, myös tässä tarkoituksena oli selvittää tietämys yleisestä vedenkulutuksesta ja peilata sitä omaan vedenkulutukseen. Tässäkin vastaukset kvantifioitiin analysoinnin ja havainnollistamisen helpottamiseksi. Asteikko määriteltiin 20

litran välein perustuen Sandin (2018) 100-120 litran kulutussuositukseen, lukuun ottamatta asteikon pienintä ja suurinta vaihtoehtoa.

Hyväksytyjä vastauksia on 1183, jolloin 16 vastausta hylättiin asiayhteyteen kuulumattoman sisällön vuoksi. Kuviosta 22 näkee, että suurin osa (405 vastaajaa eli 34,2 %) ei osaa kertoa sopivaa vuorokausitason vedenkulutusta. Lähes yhtä suuri määrä (385 vastaajaa eli 32,5 %) on sitä mieltä, että sopiva vuorokausikulutus on enintään 80 litraa. Taloteknisen teollisuuden ja kaupan (2021) mukaan Suomessa kerrostaloasukkaat kuluttavat kuitenkin vuorokaudessa keskimäärin jopa 155 litraa henkilöä kohti, kun Sandin (2018) mukaan tavoitetaso on 100-120 litraa. Kun tarkastellaan vastauksia, joiden mukaan sopiva vedenkulutus vuorokaudessa on enintään 120 litraa, vastausmäärä on yhteensä 673 (56,9 %), mikä on kuitenkin ristiriidassa toteutuneen vedenkulutuksen tilastojen kanssa. Id ja Laaksonen (2012, 54) kirjoittavat mm. tiedon puutteesta kestävien rutiinien mahdollistamisen esteenä, mikä voi olla syynä myös tässä yhteydessä. Tiedon puutteen puolesta puhuvat myös ”en osaa sanoa” -vastaukset, joita on vastauksista suurin osa.

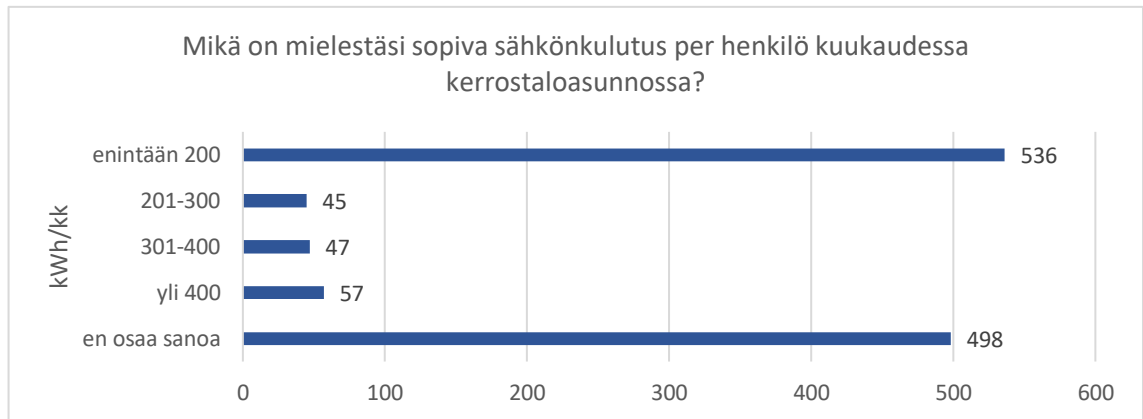

Kuvio 22: Sopiva vedenkulutus per henkilö vuorokaudessa (K12), n=1183

K13 on edellisten tavoin avoin kysymys, jolla selvitettiin tietämystä kuukausittaisesta sähkönkulutuksesta. Vastaukset kvantifioitiin analysoinnin ja havainnollistamisen helpottamiseksi. Koska sähkönkulutus vaihtelee sosiodemografisten tekijöiden lisäksi mm. kiinteistön lämmitysmuodon ja vuodenaikojen mukaan, asteikko on suuntaa antava ja kysymys painottuu vahvasti yleisen tietämystason kartoittamiseen. Vaasan sähkön (2020) mukaan yhden hengen kerrostaloasuntotalous kuluttaa kuukausitasolla keskimäärin 125 kilowattituntia, kahden hengen kerrostaloasunnossa kulutus on keskimäärin 105 kilowattituntia henkeä kohti ja kolmen hengen taloudessa puolestaan keskimäärin vajaan 100 kilowattituntia per asukas.

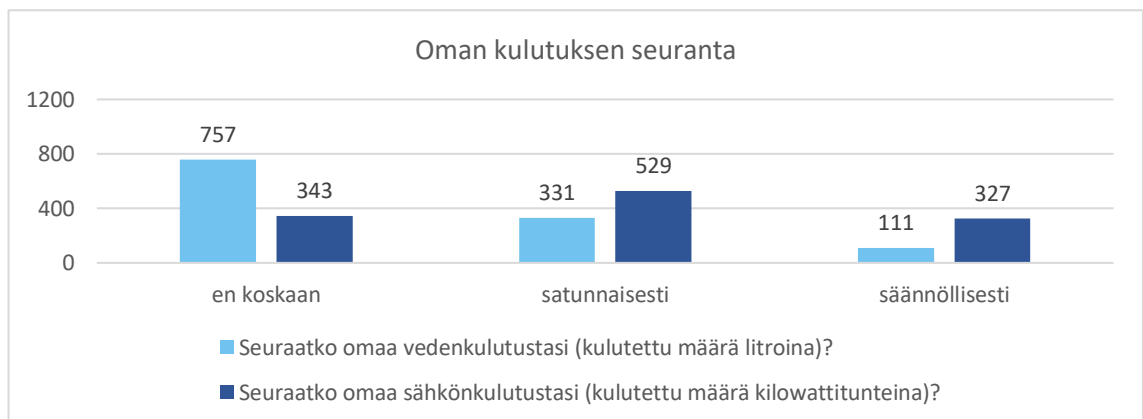
Hyväksytyjen vastausten määrä on 1183, jolloin 16 vastausta hylättiin asiayhteyteen kuulumattoman sisällön vuoksi. Kuviosta 23 käy ilmi, että suurin osa (536 vastaajaa eli 44,7 %)

kokee, että enintään 200 kilowattitunnin sähkönkulutus henkilöä kohti on sopivin. Kuitenkin 498 vastaajaa (42,1 %) ei osaa sanoa sopivaa sähkönkulutuksen määrää. Muut vastaukset jakautuvat kolmen muun vaihtoehdon välillä melko tasaisesti (45 vastaajaa eli 3,8 %, 47 vastaajaa eli 4 %; 57 vastaajaa eli 4,8 %). ”En osaa sanoa” -vastausten huomioiminen on tässä yhteydessä olennaista, sillä ne ilmaisevat vastaajien tiedon puutetta kysytyssä asiassa.

Kuvio 23: Sopiva sähkönkulutus per henkilö kuukaudessa (K13), n=1183

K14:ssä ja K15:ssä kartoitettiin, seuraavatko vastaajat omaa veden- ja sähkönkulutusta (kuvio 24). Vastausvaihtoehdot annettiin valmiiksi: ”en koskaan”, ”satunnaisesti” ja ”säännöllisesti”. Vastausmäärä on 1199. Suurin osa vastaajista (757 eli 63,1 %) ei koskaan seuraa vedenkulutustaan, sähkön kohdalla kulutusta ei seuraa 343 vastaajaa (28,6 %). Sähkönkulutuksen kohdalla satunnaisia seuraajia on enemmän (529 vastaajaa eli 44,1 %) kuin vedenkulutuksen seuraajia (331 vastaajaa eli 27,6 %). Myös säännöllisesti seurataan enemmän sähkönkulutusta (327 vastaajaa eli 27,3 %) kuin vedenkulutusta (111 vastaajaa eli 9,3 %).

Kuvio 24: Oman kulutuksen seuranta (vesi ja sähkö) (K14 ja K15), n=1199

Isännöintiliiton (2024b) mukaan vuokralla asuessa vesi voi kuulua vuokraan, jolloin asukas ei välttämättä edes tule ajatelleeksi vedenkulutustaan, jolloin hän ei myöskään seuraa sitä. Tämä voidaan analysoida ristiintaulukoinnin avulla (kuvio 25).

Seuraatko omaa vedenkulutustasi (kulutettu määrä litroina)? * Asumismuoto Crosstabulation

			Asumismuoto			Total
			omistusasunto tai osaomistusasunto	asumisoikeus asunto	vuokra-asunto	
Seuraatko omaa vedenkulutustasi (kulutettu määrä litroina)?	säännöllisesti	Count	71	15	25	111
		% within Asumismuoto	11,6%	11,9%	5,4%	9,3%
	satunnaisesti	Count	189	36	106	331
		% within Asumismuoto	30,8%	28,6%	23,0%	27,6%
	en koskaan	Count	353	75	329	757
		% within Asumismuoto	57,6%	59,5%	71,5%	63,1%
Total	Count	613	126	460	1199	
	% within Asumismuoto	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	25,991 ^a	4	<,001
Likelihood Ratio	26,929	4	<,001
N of Valid Cases	1199		

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 11,66.

Kuvio 25: Ristiintaulukointi ja Khiin neliö -testi asumismuodon ja vedenkulutuksen seurannan välillä

Ristiintaulukointi osoittaa, että nimenomaan vuokra-asunnoissa on eniten henkilöitä, jotka eivät seuraa vedenkulutustaan (71,5 %). Puolestaan säännöllisiä ja satunnaisia vedenkulutustaan seuraavia on vähemmän kuin muiden asumismuotojen kohdalla (5,4 % ja 23,0 %). Khiin neliö -testi osoittaa, että asumismuodon ja vedenkulutuksen seuraamisen välillä on erittäin merkitsevä riippuvuus (testin tulos alle 0,001). Huoneistokohtaisten vesimittareiden asentaminen uusiin rakennuksiin tuli pakolliseksi jo vuonna 2011 ja putkisaneerausten yhteydessä asennettavaksi vuonna 2013. Vanhempiin kohteisiin vesimittarit asennetaan sitä mukaa kuin niissä tehdään linjasaneerauksia ja siirtymäaika voi olla hyvinkin pitkä. (Valtioneuvosto 2020.) Tässä kyselytutkimuksessa ei selvitetty vastaajan kerrostalon rakennusvuotta tai mahdollista linjasaneerausajankohtaa, joten ei myöskään voida tehdä johtopäätöstä siitä, johtuuko vedenkulutuksen seuraamattomuus mittareiden puutteesta vai vastaajan haluttomuudesta seurata vedenkulutustaan.

Kun vertailun vuoksi analysoitiin asumismuotoa ja sähkönkulutuksen seuraamista, voidaan todeta, että asumismuodon ja sähkönkulutuksen seurannan välillä ei ole merkitsevää riippuvuussuhdetta Khiin neliö -testin tuloksen ollessa yli 0,05 (kuvio 26).

Seuraatko omaa sähkönkulutustasi (kulutettu määrä kilowattitunteina)? * Asumismuoto Crosstabulation

			Asumismuoto			Total
			omistusasunto tai osaomistusasunto	asumisoikeus asunto	vuokra-asunto	
Seuraatko omaa sähkönkulutustasi (kulutettu määrä kilowattitunteina)?	säännöllisesti	Count	174	36	117	327
		% within Asumismuoto	28,4%	28,6%	25,4%	27,3%
	satunnaisesti	Count	258	61	210	529
		% within Asumismuoto	42,1%	48,4%	45,7%	44,1%
	en koskaan	Count	181	29	133	343
		% within Asumismuoto	29,5%	23,0%	28,9%	28,6%
Total	Count	613	126	460	1199	
	% within Asumismuoto	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	3,844 ^a	4	,428
Likelihood Ratio	3,940	4	,414
N of Valid Cases	1199		

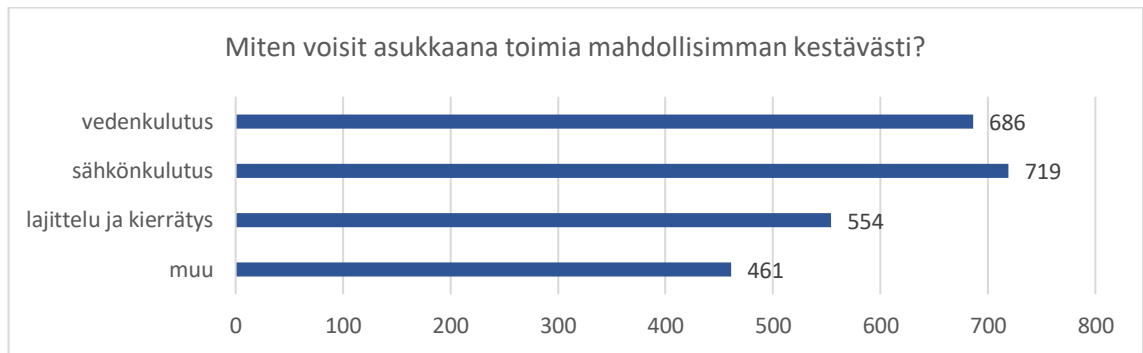
a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 34,36.

Kuvio 26: Ristiintaulukointi ja Khiin neliö -testi asumismuodon ja sähkönkulutuksen seurannan välillä

Sähkøyhtiöt usein tarjoavat sovelluksia oman sähkönkulutuksen seurantaan, mikä voi selittää sähkönkulutuksen suuremman seurannan vedenkulutukseen nähden, mutta tästäkään ei voida tämän kyselytutkimuksen perusteella tehdä varmaa johtopäätöstä. Kuten Garnelo-Gomez, Money ja Littlewood (2022, 3274-3275, 3278) kirjoittavat, henkilöidentiteetti ja mm. siihen kuuluvat kiinnostuksen kohteet voivat vaikuttaa myös käyttäytymiseen kuluttajana ja kuluttajakäyttäytymisen kestävyysasteeseen. Siispä nämä seikat voivat vaikuttaa myös asumisen kuluttajakäyttäytymiseen ja tähän tutkimukseen osallistuneisiin vastaajiin.

K16 puolestaan on avoin kysymys, jolla tavoiteltiin mahdollisimman kattavaa vastausta antamatta valmiita vaihtoehtoja. Kysymys on muodossa ”Miten voisit asukkaana toimia mahdollisimman kestävästi?”. Koska kestävyystermi kuluttamisen yhteydessä ei ole välttämättä kaikille tuttu, kysymystä tarkennettiin seuraavasti: ”Kestävyydellä tarkoitetaan toimintaa tai kehitystä, joka pitkällä aikavälillä varmistaa sen, ettei luonnonvaroja kuluteta loppuun eikä aiheuteta haittaa ympäristölle yhteiskunnalle tai taloudelle”.

Vastaukset kvantifioitiin analysoinnin ja havainnollistamisen helpottamiseksi, mutta jäljempänä niitä käsitellään myös laadullisesti. Hyväksytyjen vastausten määrä on 1147, jolloin 52 vastausta hylättiin vastaajan vastattua tyhjää tai asiaan liittymättömän sisällön vuoksi. Vastaukset ensin lajiteltiin neljään eniten vastauksia saaneeseen teemaan. Nämä teemat koskevat vedenkulutusta (686 vastaajaa eli 59,8 %), sähkönkulutusta (719 vastaajaa eli 62,7 %), lajittelua ja kierrätystä (554 vastaajaa eli 48,3 %) sekä muita teemoja (kuvio 28). Pääteemojen jakautuminen on esitetty kuviossa 27.

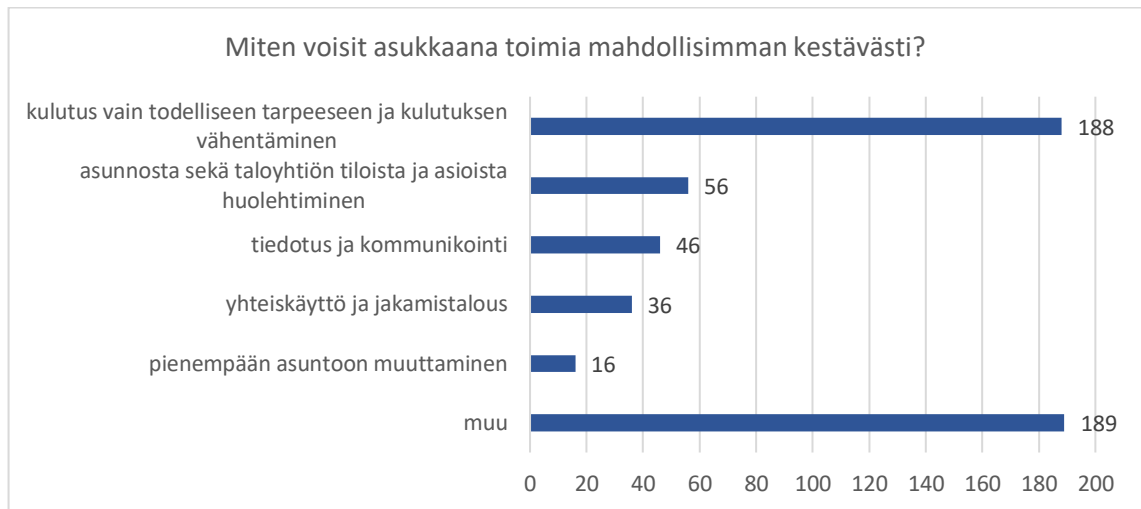

Kuvio 27: Avoimen kysymyksen vastauksissa korostuneet pääteemat (K16a), n=1147

Koska ”muu”-vastauksia on määrältään 461 (40,2 %), niitä tarkasteltiin edelleen tarkemmalla tasolla ja kvantifioimalla (kuvio 28). Näistä selvästi suurin osuus (188 vastaajaa eli 16,4 %) liittyy kulutuksen vähentämiseen ja todelliseen tarpeeseen perustuvaan kulutukseen. Tämä teema liittyy olennaisesti antikuluttamisen viitekehykseen, joka käsittää sekä kuluttamatta jättämisen että kuluttamisen vähentämisen (Zavetoski 2002, 121-126; Black & Cherrier 2010, 437). Myös Moberg (ym. 2019, 499), Bratel (2012, 15) sekä Lettenmeier (ym. 2019, 48, 66) korostavat kulutuksen vähentämisen tarvetta. Puolestaan huolehtiminen, joka liittyy niin itse asuntoon kuin taloyhtiön yhteisiin tiloihin ja asioihin, sai 56 vastausta (4,9 %). Myös tämä kohta voidaan liittää antikuluttamiseen siltä osin kuin antikuluttamisen malli sisältää myös uudelleen- ja pidempään käytön (Zavetoski 2002, 121-126; Black & Cherrier 2010, 437). Huolehtimalla tiloista sekä asioista voidaan varmistaa, että niitä voidaan myös käyttää pidempään.

Kolmanneksi eniten vastauksia ”muu”-kohdassa sai tiedotus ja kommunikointi (46 vastaajaa eli 4,0 %). Kuten Reppmann (ym. 2024, 6) toteaa, kuluttajalle suunnatussa kestävyysviestinnässä kannattaa panostaa kaksisuuntaiseen kommunikointiin pelkän yksisuuntaisen tiedottamisen sijaan tai ainakin sen lisäksi. Tiedotus sekä lisäksi mahdollisuus kahdensuuntaiseen kommunikointiin nousee sille myös tämän kyselytutkimuksen K16:n tuloksissa.

Yhteiskäytön ja jakamistalouden hyödyntäminen taas sai 36 vastausta, pienempään asuntoon muuttaminen puolestaan 16 vastausta. Yhteiskäytön ja jakamistalouden sekä pienempään asuntoon muuttamisen voidaan ajatella kuuluvan myös antikuluttamisen käyttäytymiseen yhdessä kuluttamisen vähentämisen ja todelliseen tarpeeseen perustuvan kulutuksen kanssa, jolloin näiden kolmen osa-alueen yhteenlaskettu vastausmäärä on 240, joka muodostaa 52,1 % ylätasen ”muu”-vastauksista ja 20,9 % kaikista hyväksytyistä vastauksista.

Kuvio 28: Avoimen kysymyksen muut teemat tarkemmin avattuna (K16b)

Näistä edelleen tarkemmin tarkasteltuna muut (189 vastausta) kestävän asumisen toimet liittyvät mm. asennemuutokseen, elintarvikkeiden hankintaan ja ruokailutottumuksiin, kestävään elämäntapaan kaikilla osa-alueilla, omien lasten opastamiseen kestävyysasioissa, luonnolle ystävällisempien siivous- ym. aineiden käyttöön, pihapiiristä ja ympäröivästä luonnosta huolehtimiseen, taloyhtiön ostopalveluiden kilpailuttamiseen vastuullisuusnäkökulmasta sekä matkustustottumuksiin. Näissä vastauksissa moni käsitteli aihetta myös laajemmasta kuluttajakäyttäytymisen näkökulmasta kuin pelkän asumisen näkökulmasta. Tämän kysymyksen (K16) vastauksia tarkasteltaessa on huomioitava, että sama vastaaja on voinut samassa vastauksessa valita tai mainita useampia kestävän asumisen kulutuskäyttäytymisen teemoja, jolloin kaikkien vastausten yhteenlaskettu määrä ei ole sama kuin vastaajien lukumäärä. Sama vastaaja on saattanut myös mainita useampia teemoja ”muu”-kohdassa, jolloin kuviossa 27 esitettyjen ”muu”-vastausten määrä ei ole sama kuin kuvio 28:ssa esitetyn tarkemman tarkastelun yhteenlaskettu määrä.

Koska K16 on kyselytutkimuksessa avoin kysymys, jolla tavoiteltiin perusteellisempaa vastausta, vastauksia tarkasteltiin myös laadullisesta näkökulmasta mm. teemoittelun avulla. Vastauksissa kestäväää kerrostaloasujaa kuvattiin mm. seuraavasti:

”Kuluttamalla kaikkia resursseja (sähkö, vesi, materiaalit, käyttötavarat jne.) mahdollisimman vähän. Hyödyntämällä lainaamista ja yhteiskäyttöä.” (Vastaaaja 9)

”Ensiksi tiedostamalla oman toiminnan todelliset vaikutukset ja seuraukset, ja sitten toimimalla ekologisemmin.” (Vastaaaja 547)

”Elää arkea kestävin periaattein. Jätteiden lajittelusta energian kulutukseen huomioida oman toiminnan vaikutukset.” (Vastaaaja 767)

"Kuluttaa materiaa niin vähän kuin mahdollista. Lainata ja vuokrata omistamisen sijaan. Osta aineettomia asioita (palveluita, elämyksiä). Lajitella jätteet oikein. Vaikuttaa taloyhtiössä siihen, että kaikki saadaan mukaan edistämään ja noudattamaan kestävämpää elämäntapaa. Järjestää kierrätystapahtumia, infoiltoja ja yhteistä tekemistä." (Vastaaaja 1112)

Useampi vastaaja nosti esille kulutuksen seurannan ja mittaamisen, jotka myös mahdollistavat asumisen kestävästä käyttäytymisestä:

"Helpompi ja yhtenäinen seuranta, voisi olla automatisoitu. Lisäksi tulosten esiin tuominen ja ihmisten vaikuttavuuden tiedostaminen." (Vastaaaja 52)

"Kulutuksen seuraaminen on tehty niin vaikeaksi, etten edes tiedä, miten seurata tai mikä on keskiarvoa." (Vastaaaja 91)

"Tärkeää olisi tietää tarkemmin, mikä on oma kulutuksen taso, jolloin myös reagointi ja ennakointi kulutukseen olisi helpompaa." (Vastaaaja 135)

"Suuri ongelma vuokra-asumisessa on se, että esimerkiksi vedenkulutustiedot eivät kulje vuokralaiselle saakka. Itse en ole näitä elämäni aikana missään saanut nähtäväksi, vaikka on ollut asuntokohtaisia mittareita. Tämä heikentää asukkaan omaa vedenkulutuksen seuranta." (Vastaaaja 441)

"Ajantasaiset veden- ja energiakulutuksen tiedot asukkaille/osakkaille." (Vastaaaja 708)

Vastaaajat ovat samoilla linjoilla Bratelin (2012, 14) sekä Lundin (2017, 63) kanssa siitä, että älykkäät ratkaisut, teknologia ja digitaaliset palvelut sekä ylipäättään seurannan ja mittaamisen mahdollistaminen voivat osaltaan toimia kannustimena kulutustottumusten muuttamiseen.

Osa ei kuitenkaan osaa hahmottaa asumisen kuluttamisen ja sen vaikutusten kokonaisuutta tai kokee pienten toimenpiteiden riittävän ollakseen kestävä asumisen kuluttaja:

"Elän normaalisti. Energia ja materia kiertää maailmassa eikä katoa." (Vastaaaja 243)

"Roskien lajittelu riittää." (Vastaaaja 327)

"Mielestäni jätteiden lajittelu on riittävä toimenpide kerrostalossa." (Vastaaaja 487)

"En käytä hissiä." (Vastaaaja 715)

Avoimista vastauksista näkyy mm. Laakson ja Aron (2022, 253-254) esille nostama kuluttajien harhakäsitys siitä, että pienetkin arkiset ympäristöystävälliset teot riittävät. Laakson ja Aron (2022, 253-254) mukaan suomalaiskuluttajien yleisimpiä ympäristöystävällisiä tekoja ovat juuri jätteiden lajittelu ja kierrätys, jotka muodostavat vain pienen osan asumisen kuluttamisen hiilijalanjäljestä. Nämä seikat näkyvät myös kyselytutkimuksen tuloksissa. Puolestaan Uusitalon (1991, 42-43) huomio siitä, että yhteiskunnassa useampi taho määrittelee ympäristöön liittyviä kysymyksiä, mikä hankaloittaa yksilön ympäristönsuojelun toimintamallien muodostumista, voi tässäkin tutkimuksessa päteä ainakin osaan vastauksista, vaikka Uusitalon tulkinta onkin vuosikymmenten takaa.

Toisaalta osa selvästi epäilee myös yksilön toimien merkitystä kokonaiskuvassa:

”Yksittäisten kansalaisten harteille sälytetään ”kestävyyttä” liikaa, ja näin myös syyllistetään yksilöitä. Organisaatiot, taloyhtiöt, kunnat, valtiot, tuottajaryitykset ja myyjät ovat suurimmassa vastuussa kestävästä kehityksestä.” (Vastaaaja 41)

”Yksittäinen asukas ei voi asialle juuri mitään.” (Vastaaaja 57)

”En näe juurikaan omalla toiminnalla vaikutusta globaaliin kulutukseen verrattuna - valitettavasti.” (Vastaaaja 183)

”Keskittymällä olennaiseen, eli ymmärtämällä, ettei suomalaisten ilmasto- päästöillä ole mitään tekemistä koko maapallon ilmastokuorman hillitsemisessä.” (Vastaaaja 569)

”Yksittäisten ihmisten valinnoilla taitaa olla aika vähän todellista merkitystä.” (Vastaaaja 908)

Vastauksista käy ilmi mm. Uusitalon (1991, 42-43) ja Metelisen (2019, 7) esille nostama vapaamatkustaminen, jolloin kuluttaja uskoo, ettei omalla henkilökohtaisella toiminnalla ole juurikaan vaikutusta kokonaisuuteen. Juntto (2010, 66-67) puolestaan huomauttaa, että asumisen päätöksissä perheellä on suuri vaikutus, jolloin asumisen arvomaailma saadaan jo lapsuudenkodista ja lapsuudenkodin mieltymykset voivat kulkeutua omaan aikuisiän kotiin. Koska kestävyysysteemasta ei ole vielä näkyvästi puhuttu useamman sukupolven ajan, vastaajien negatiivinen suhtautuminen yksilön vaikutusmahdollisuuksiin voi olla peräisin lapsuudenkodin ajatusmalleista ja mieltymyksistä.

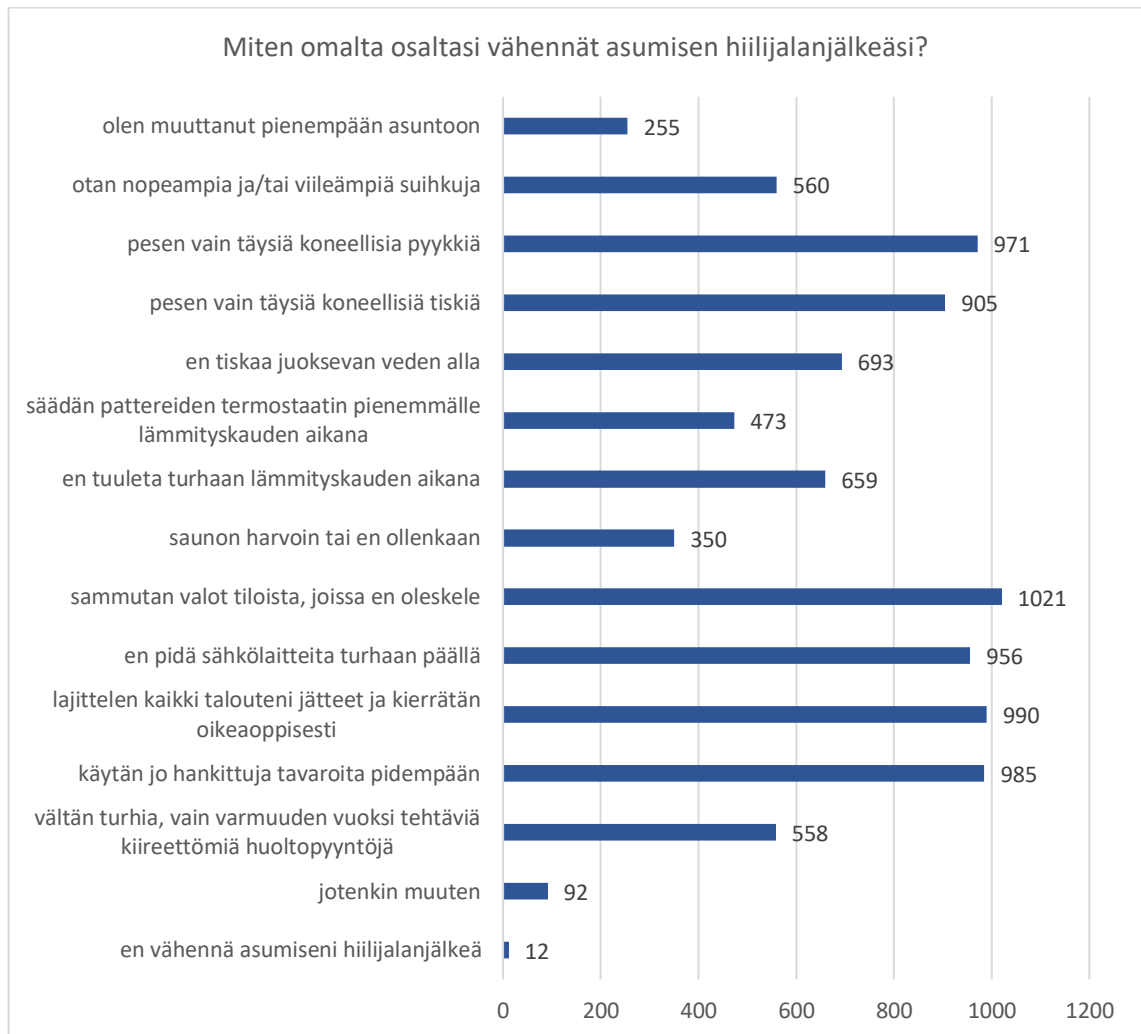
K17:ssä kartoitettiin käytännön toimia asumisen hiilijalanjäljen pienentämiseksi (kuvio 29). Vastausvaihtoehtoina on 13 strukturoitua, teoriasta johdettua vaihtoehtoa ja lisäksi ”jotenkin muuten” -vaihtoehto, joka antaa mahdollisuuden antaa oma vastaus. Vastaaajan on mahdollista valita useita vastausvaihtoehtoja. Hyväksytyjen vastausten määrä on 1198, jolloin 1

vastaus hylättiin asiaan liittymättömän sisällön vuoksi. Yleisimpiä toimenpiteitä, jotka valitsi yli 900 vastaajaa, ovat ”sammutan valot tiloista, joissa en oleskele” (1021 vastaajaa eli 85,2 %), ”lajittelen kaikki talouteni jätteet ja kierrätän oikeaoppisesti” (990 vastaajaa eli 82,6 %), ”käytän jo hankittuja tavaroita pidempään” (985 vastaajaa eli 82,2 %), ”pesen vain täysiä koneellisia pyykkiä” (971 vastaajaa eli 81,1 %), ”en pidä sähkölaitteita turhaan päällä” (956 vastaajaa eli 79,8 %) sekä ”pesen vain täysiä koneellisia tiskiä” (905 vastaajaa eli 75,5 %). Kolme vähiten vastauksia saanutta toimenpidettä ovat ”säädän pattereiden termostaatin pienemmälle lämmityskauden aikana” (473 vastaajaa eli 39,5 %), ”saunon harvoin tai en ollenkaan” (350 vastaajaa eli 29,2 %) sekä ”olen muuttanut pienempään asuntoon” (255 vastaajaa eli 21,3 %).

Vaikka vaihtoehto ”olen muuttanut pienempään asuntoon” keräsi valmiiksi annetuista vaihtoehtoista vähiten vastauksia, muuton ollessa huomattavasti radikaalimpi ja perusteellista harkintaa vaativa toimenpide muihin vaihtoehtoihin nähden, on kuitenkin todettava, että vastaajista useampi kuin joka viides on päätenyt muuttamaan pienempään asuntoon. Pienempien asuintilojen valinnan puolesta kestävän kulutuksen yhteydessä kirjoittaa mm. Lettenmeier (ym. 2019, 48, 66).

”Jotenkin muuten” -kohtaan saatiin 104 vastausta. Vastausaineiston läpikäynnin yhteydessä kävi ilmi, että näihin vastauksiin 12 henkilöä vastasi ”en vähennä asumiseni hiilijalanjälkeä”, loput 92 tarkensi vähentävänsä asumisen hiilijalanjälkeään jollain muulla tavalla kuin valmiissa vaihtoehtoissa. Tämän vuoksi K17:n ”jotenkin muuten” -vastaukset kvantifioitiin tarkemmin ja 12 ”en vähennä asumiseni hiilijalanjälkeä” -vastausta kvantifioitiin omaksi vaihtoehdokseen. On huomionarvoista, että vastausvaihtoehto ”en vähennä asumiseni hiilijalanjälkeä” ja muut vastausvaihtoehdot ovat toisensa poissulkevia. Tämän vuoksi kysymyksen koko aineisto käytiin tarkasti läpi mahdollisten ristiriitaisuuksien poistamiseksi. Koska vaihtoehtoa ”en vähennä asumiseni hiilijalanjälkeä” ei ollut valmiissa vastausvaihtoehtoissa, aineiston läpikäynnissä riitti, että ”jotenkin muuten” -vastauksista eroteltiin ”en vähennä asumiseni hiilijalanjälkeä” -vastaukset. Näin ollen nämä 12 vastaajaa muodostavat 1,0 %:n osuuden kaikista vastauksista.

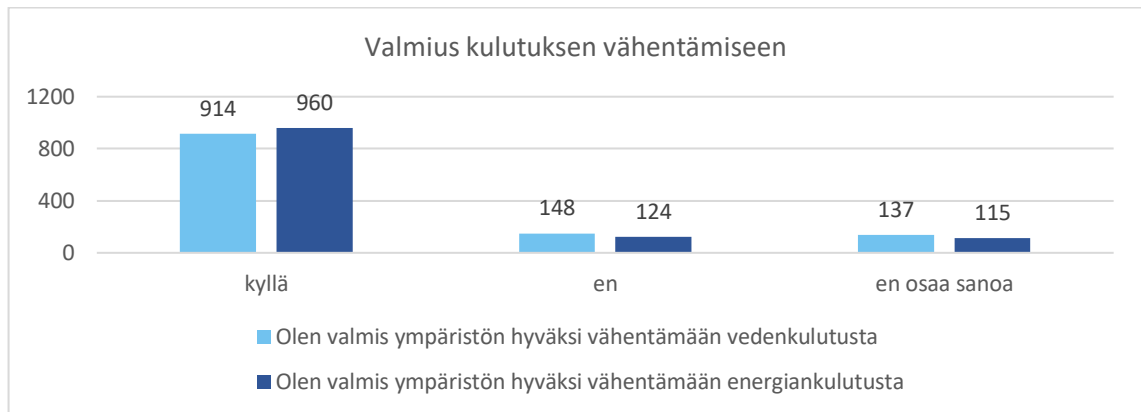
”Jotenkin muuten” -vastaukset puolestaan käsittävät mm. lasten hankkimatta jättämisen, muuttamisen Espanjaan talvikauden ajaksi, julkisen liikenteen käytön, päätöksen olla omistamatta autoa, villasukkien käytön sekä parvekkeen hyödyntämisen ruoan jäädyttämiseen.

Kuvio 29: Toimet asumisen hiilijalanjäljen pienentämiseksi (K17), n=1198

5.1.3 Kerrostaloasukkaiden asumisen kestävästä kulutuskäyttäytymisestä motivaatiotekijät

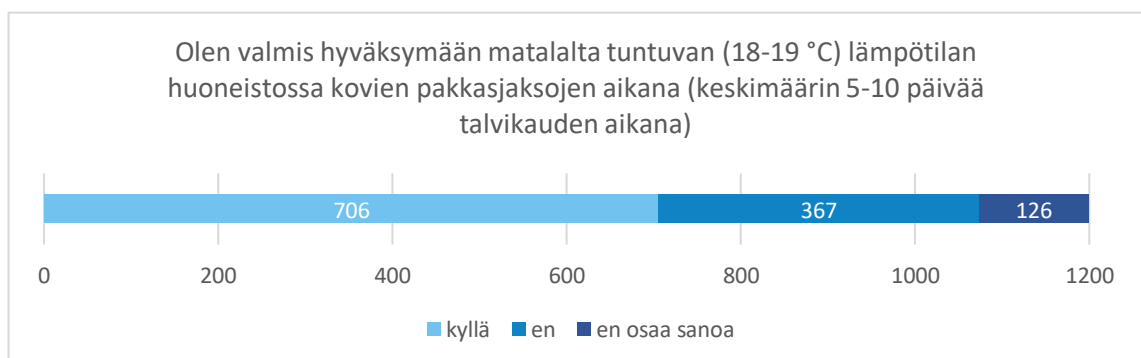
K18:lla ja **K19:**llä kartoitettiin valmiutta ympäristön hyväksi vähentää veden- ja energiankulutustaan (kuvio 30). Vastausmäärä on 1199. Vastausvaihtoehdot ovat ”kyllä”, ”en” ja ”en osaa sanoa”. Vastajista selvästi suurin osa on valmis vähentämään niin veden- (914 vastaajaa eli 76,2 %) kuin energiankulutustaan (960 vastaajaa eli 80,1 %) ympäristön hyväksi. ”Ei” ja ”en osaa sanoa” -vastausten määrä jakautui melko tasaisesti niin veden- kuin energiankulutuksen kohdalla.

Kuvio 30: Valmius kulutuksen vähentämiseen (vesi ja energia) (K18 ja K19), n=1199

Lettenmeier (ym. 2019, 48, 66) huomauttaa, että kulutuksen määrällinen vähentäminen on keino edistää vähähiilisiä elämäntapoja, ja asumisen kohdalla hän nostaa esille etenkin veden- ja energiankulutuksen vähentämisen. Kysymyksen vastausaineiston perusteella suomalaiset kerrostaloasujat ovat selvästi valmiita vähentämään veden- ja energiankulutustaan ympäristön hyväksi.

K20 selvitti, miten moni on valmis hyväksymään matalalta tuntuvat, mutta asumisterveysasetuksen mukaisissa rajoissa olevat sisälämpötilat (kuvio 31), joita on toimeksiantajan mukaan keskimäärin 5-10 päivää talvikauden aikana. Vastausmäärä on 1199. Suurin osa vastaajista (706 eli 58,9 %) hyväksyy satunnaiset matalalta tuntuvat sisälämpötilat, mutta peräti 367 vastaajaa (30,6 %) ei niitä hyväksy. Noin joka kymmenes (126 vastaajaa eli 10,5 %) ei osaa sanoa. Matalalta tuntuvien sisälämpötilojen hyväksyminen kuitenkin koskee lämpötiloja, jotka edelleen täyttävät asumisterveysasetuksen mukaiset arvot, joiden mukaan alin hyväksytty sisälämpötila on 18 astetta (Karvonen 2016; Sosiaali- ja terveysministeriön asetus asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisistä olosuhteista sekä ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista 2015).

Kuvio 31: Valmius hyväksyä satunnaisia matalia sisälämpötiloja (K20), n=1199

Ristiintaulukoinnin avulla (kuvio 32) voidaan todeta, että matalalta tuntuva lämpötilan hyväksyvät helpommin henkilöt, jotka ovat erittäin huolissaan (69,0 %) tai vähän huolissaan (53,0 %) ilmastonmuutoksesta ja ilmaston lämpenemisestä. Puolestaan he, jotka eivät ole huolissaan ilmastonmuutoksesta ja ilmaston lämpenemisestä (73,0 %), eivät ole valmiita hyväksymään matalalta tuntuvia sisälämpötiloja. Riippuvuussuhde huolestuneisuustason ja valmiuden matalampiin lämpötiloihin välillä on Khiin neliö -testin mukaan erittäin merkitsevä tuloksen ollessa alle 0,001.

Olen valmis hyväksymään matalalta tuntuva (18-19 °C) lämpötilan huoneistossa kovien pakkasjaksojen aikana (keskimäärin 5-10 päivää talvikauden aikana) * Huolestuneisuustaso Crosstabulation

			Huolestuneisuustaso				Total
			erittäin huolissani	vähän huolissani	en juurikaan huolissani	en ole huolissani	
Olen valmis hyväksymään matalalta tuntuva (18-19 °C) lämpötilan huoneistossa kovien pakkasjaksojen aikana (keskimäärin 5-10 päivää talvikauden aikana)	kyllä	Count	421	248	27	10	706
		% within Huolestuneisuustaso	69,0%	53,0%	32,1%	27,0%	58,9%
	en	Count	118	172	50	27	367
		% within Huolestuneisuustaso	19,3%	36,8%	59,5%	73,0%	30,6%
	en osaa sanoa	Count	71	48	7	0	126
		% within Huolestuneisuustaso	11,6%	10,3%	8,3%	0,0%	10,5%
Total	Count	610	468	84	37	1199	
	% within Huolestuneisuustaso	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	110,708 ^a	6	<,001
Likelihood Ratio	110,138	6	<,001
N of Valid Cases	1199		

a. 1 cells (8,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3,89.

Kuvio 32: Ristiintaulukointi ja Khiin neliö -testi huolestuneisuustason ja matalalta tuntuvien sisälämpötilojen hyväksymisen välillä

Valmiutta hyväksyä matalalta tuntuvia lämpötiloja analysoitiin myös asumismuodon näkökulmasta (kuvio 33). Ristiintaulukoinnin mukaan eniten valmiita ovat omistus- tai osaomistus-asunnossa asuvat (63,5 %), mutta myös vuokralla asuvat (58,3 %). Asumisoikeusasunnoissa asuvista puolestaan suurin osa ei ole valmis hyväksymään matalampia sisälämpötiloja (54,8 %). Khiin neliö -testituloksen ollessa alle 0,001 voidaan todeta, että asumismuodon ja valmiuden hyväksyä matalalta tuntuvia sisälämpötiloja on erittäin merkitsevä riippuvuus.

Olen valmis hyväksymään matalalta tuntuvan (18-19 °C) lämpötilan huoneistossa kovien pakkasjaksojen aikana (keskimäärin 5-10 päivää talvikauden aikana) * Asumismuoto Crosstabulation

		Asumismuoto			Total
		omistusasunto tai osaomistusasunto	asumisoikeus asunto	vuokra-asunto	
Olen valmis hyväksymään matalalta tuntuvan (18-19 °C) lämpötilan huoneistossa kovien pakkasjaksojen aikana (keskimäärin 5-10 päivää talvikauden aikana)	kyllä	Count	389	49	268
		% within Asumismuoto	63,5%	38,9%	58,3%
	en	Count	159	69	139
		% within Asumismuoto	25,9%	54,8%	30,2%
en osaa sanoa	Count	65	8	53	
	% within Asumismuoto	10,6%	6,3%	11,5%	
Total		Count	613	126	460
		% within Asumismuoto	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	41,699 ^a	4	<,001
Likelihood Ratio	38,789	4	<,001
N of Valid Cases	1199		

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 13,24.

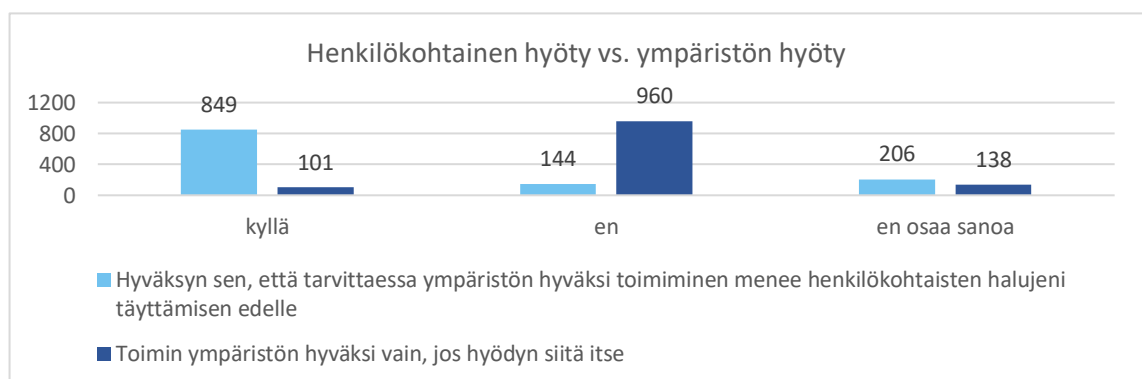
Kuvio 33: Ristiintaulukointi ja Khiin neliö -testi asumismuodon ja matalalta tuntuvien sisälämpötilojen hyväksymisen välillä

Koska asumisoikeusasujien vastaukset poikkesivat kahden muun asumismuodon vastaajien vastauksista, syyn selvittämiseksi ristiintaulukointia hyödynnettiin iän ja valmiuden kanssa hyväksyä matalammalta tuntuvia sisälämpötiloja. Tämän ristiintaulukoinnin Khiin neliö -testin tulos on 0,234, mikä tarkoittaa, ettei muuttujien välillä ole merkitsevää riippuvuussuhdetta. Kun taas ristiintaulukoinnin avulla tutkittiin iän ja asumismuodon välistä riippuvuussuhdetta käyttäen ikää selittävänä muuttujana, selviää, että asumisoikeusasunnoissa on suhteessa muihin ikäluokkiin eniten 66 vuotta täyttäneitä; iän ja asumismuodon ristiintaulukoinnin Khiin neliö -testin tulos on alle 0,001, mikä tarkoittaa erittäin merkittävää tilastollista riippuvuutta. Kun tilannetta analysoitiin niin, että selittäväksi muuttujaksi valittiin asumismuoto ja selitettäväksi muuttujaksi ikä, ristiintaulukoinnin mukaan asumisoikeusasujia on eniten 56-65-vuotiaiden sekä vähintään 66-vuotiaiden joukossa. Asumismuodon ja iän ristiintaulukoinnin Khiin neliö -testin tulos on alle 0,001 eli muuttujien välillä on erittäin merkitsevä tilastollinen riippuvuus. Näiden ristiintaulukointien ja Khiin neliö -testien perusteella voidaan päätellä, että asumisoikeusasujien haluttomuus hyväksyä matalalta tuntuvia sisälämpötiloja voi selittyä asumisoikeusasujien keskimääräisesti korkeammalla iällä.

Haluttomuutta hyväksyä satunnaiset matalalta tuntuvat sisälämpötilat voi osaltaan selittää myös asukkaiden tottuminen lämpimämpään sisälämpötilaan ja kuten Lettenmeier (ym. 2019, 49) valottaa, vastaajien kuluttajakäyttäytyminen on voinut lukkiutua tiettyihin käyttäytymismalleihin - tässä tapauksessa elämiseen lämpimämmässä sisälämpötilassa. Osa asukkaista voi kokea alemman sisälämpötilan elintalon laskuna. Kuitenkin Saramäki (2020, 16-17), Black ja Cherrier (2010, 444) sekä Id ja Laaksonen (2012, 43) huomauttavat, että kyse ei välttämättä

ole elintason laskusta, vaikka muutos voidaankin kokea ikävänä tai vaivalloisena. Uusitalo (1991, 42-43) sekä Metelinen (2019, 7) kirjoittavat myös oman edun tavoittelusta ja siitä, että ympäristöasioissa usein unohdetaan yhteisen edun tavoittelun tuottavan etua myös yksilölle. Alhaisemman sisälämpötilan kohdalla yhteinen ja sitä kautta myös yksilön etu kuitenkin konkretisoituu muualla kuin sisälämpötilassa tai etu ei konkretisoidu heti, mikä voi vaikeuttaa vastaajien syy-seuraussuhteiden hahmottamista, sillä asukkaat voivat tavoitella välitöntä hyötyä.

K21:lla ja **K22:**lla kartoitettiin, miten vastaajat ovat valmiita hyväksymään sen, että tarvittaessa ympäristön hyväksi toimiminen menee henkilökohtaisten halujen edelle, ja toisaalta myös sitä, kuinka moni toimii ympäristön hyväksi vain, jos hyötyy siitä itse (kuvio 34). Kysymyksen vastaajamäärä on 1199. Suurin osa eli 849 vastaajaa (70,8 %) hyväksyy sen, että tarpeen tullen ympäristön etu menee henkilökohtaisen edun edelle. Vastaavasti 960 vastaajaa (80,1 %) ei toimi ympäristön hyväksi vain sen takia, että hyötyisi siitä itse. Vastaajista 101 (8,4 %) toimii ympäristön hyväksi vain, mikäli saa siitä henkilökohtaista hyötyä ja puolestaan 144 vastaajaa (12,0 %) ei hyväksy sitä, että ympäristön etu menee henkilökohtaisten halujen edelle. Vastaajista 206 (17,2 %) ei osannut sanoa, hyväksyykö ympäristön edun menemisen omien halujen edelle ja vastaavasti 138 vastaajaa (11,5 %) ei osannut sanoa, toimiiko ympäristön hyväksi vain, mikäli saa siitä henkilökohtaista hyötyä.

Kuvio 34: Oman hyödyn ja ympäristön hyödyn punnitseminen (K21 ja K22), n=1199

Ristiintaulukoinnissa asumismuodon ja tarvittaessa ympäristön hyödyn etusijalle asettamisen välillä ei havaittu tilastollista riippuvuutta Khiin neliö -testin tuloksen ollessa 0,244 (yli 0,05), jolloin muuttujien välillä ei ole merkitsevää riippuvuutta. Myöskään asumismuodon ja oman edun etusijalle asettamisen välillä ei ristiintaulukoinnin ja Khiin neliö -testin perusteella ole merkitsevää tilastollista riippuvuutta tuloksen ollessa 0,540 (yli 0,05). Sen sijaan asuinpaikan ja tarvittaessa ympäristön hyödyn etusijalle asettamisen välillä ristiintaulukoinnin (kuvio 35) mukaan on tilastollinen riippuvuus. Tuloksista nähdään, että helsinkiläisistä 78,9 % on valmiita asettamaan ympäristön hyödyn omansa edelle, mikä on enemmän kuin muualla pääkaupunkiseudulla tai muualla Suomessa asuvien kohdalla. Ympäristön hyödyn omien edelle ei ole valmis asettamaan 8,0 % helsinkiläisistä, mikä taas on vähemmän kuin muualla asuvien kohdalla.

Khiin neliö -testin perusteella asuinpaikalla ja ympäristön hyödyn oman edelle asettamisen välillä on tilastollisesti erittäin merkitsevä riippuvuus tuloksen ollessa alle 0,001.

Hyväksyn sen, että tarvittaessa ympäristön hyväksi toimiminen menee henkilökohtaisten halujeni täyttämisen edelle * Asuinpaikka Crosstabulation

		Asuinpaikka				
			Helsinki	muu pääkaupunkiseutu	muu Suomi	Total
Hyväksyn sen, että tarvittaessa ympäristön hyväksi toimiminen menee henkilökohtaisten halujeni täyttämisen edelle	kyllä	Count	392	111	346	849
		% within Asuinpaikka	78,9%	65,7%	64,9%	70,8%
	en	Count	40	29	75	144
		% within Asuinpaikka	8,0%	17,2%	14,1%	12,0%
	en osaa sanoa	Count	65	29	112	206
		% within Asuinpaikka	13,1%	17,2%	21,0%	17,2%
Total	Count	497	169	533	1199	
	% within Asuinpaikka	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	29,344 ^a	4	<,001
Likelihood Ratio	29,728	4	<,001
N of Valid Cases	1199		

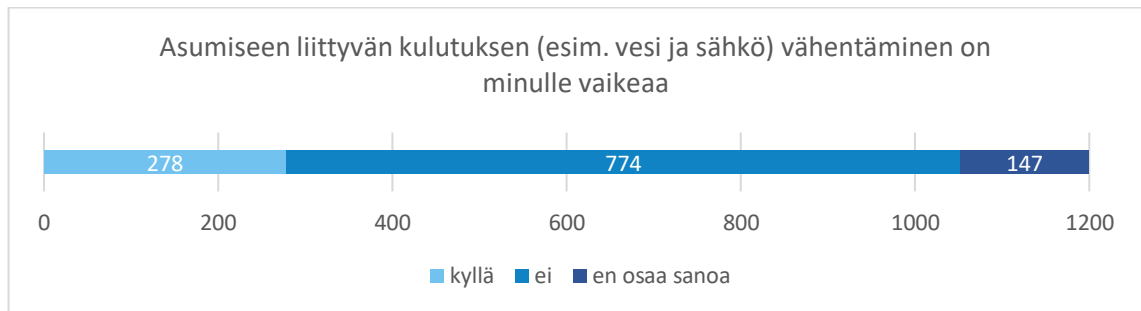
a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 20,30.

Kuvio 35: Ristiintaulukointi ja Khiin neliö -testi asuinpaikan ja tarvittaessa ympäristön etusijalle asettamisen välillä

Edellistä havaintoa tukee myös ristiintaulukointi asumispaikan ja muuttujan ”toimin ympäristön hyväksi vain, jos hyödyn siitä itse” välillä, jolloin ”ei”-vastauksia on vähemmän helsinkiläisten joukossa ja ”kyllä”-vastauksia taas etenkin muualla Suomessa asuvien joukossa. Khiin neliö -testitulokset näiden muuttujien välillä on alle 0,001, joka tarkoittaa erittäin merkitsevää tilastollista riippuvuutta.

Id ja Laaksonen (2012, 54) huomauttavat, että kestävän kuluttajakäyttäytymisen esteenä voi olla mm. se, ettei kuluttaja koe hyötyvänsä siitä henkilökohtaisesti. Kysymykset K21 ja K22 toimivat toistensa vastakohtina ja mittaavat samaa asiaa eri näkökulmasta, mikä näkyy hyvin vastausten jakautumisessa. K22:n asettelu on kuitenkin jyrkempi, mikä on voinut kannustaa suurempaa määrää vastaajista vastaamaan ”ei” verrattuna K21:n ”kyllä”-vastauksiin. Koska kestävän asumisen kuluttajakäyttäytymisen hyödyt voivat konkretisoitua välillisesti tai pitkän ajan päästä, ympäristön hyödyn kautta saavutettava henkilökohtainen hyöty voidaan kokea liian abstraktina ja epämääräisenä, mikä on voinut kannustaa vastaamaan ”en osaa sanoa”.

K23 selvitti, kokevatko vastaajat asumiseen liittyvän kulutuksen vähentämisen vaikeaksi (kuvio 36). Kysymyksen vastaajamäärä on 1199. Lähes neljäsosa (278 vastaajaa eli 23,2 %) kokee asumisen kulutuksen vähentämisen vaikeaksi, kun taas 774 vastaajaa (64,6 %) ei koe. Vastaajista 147 (12,3 %) ei puolestaan osaa sanoa, kokeeko asumisen kulutuksen vähentämisen vaikeaksi vai ei.

Kuvio 36: Asumiseen liittyvän kulutuksen vähentämisen vaikeus (K23), n=1199

Asumiseen liittyvän kulutuksen vähentämistä ei koe vaikeaksi 64,6 %. Se on samansuuntainen tulos kuin Elinkeinoelämän valtuuskunnan vuonna 2019 tehdyssä tutkimuksessa, jonka mukaan 70 % tutkimukseen osallistuneista oli valmiita puolittamaan henkilökohtaisten hyödykkeiden kulutusta ja 66 % puolestaan valmiita vähentämään asumisen energian käyttöä, joskin tämä tulos jää hieman jälkeen Elinkeinoelämän valtuuskunnan tutkimuksen tuloksista. Kuudessa vuodessa kuitenkin kuluttajien asenteissa ja mielipiteissä on voinut tapahtua muutoksia.

Ristiintaulukoinnin avulla analysoitiin vastaajan iän ja asumisen kulutuksen vähentämisen vaikeuden keskinäistä riippuvuutta (kuvio 37). Ristiintaulukoinnista käy ilmi, että ikäluokissa 46-55, 56-65 sekä yli 66 vuotta asumisen kulutuksen vähentämistä ei koeta vaikeaksi niin usein kuin muissa ikäluokissa. Khiin neliö -testin mukaan vastaajan iällä ja asumisen kulutuksen vähentämisen vaikeudella on erittäin merkittävä tilastollinen riippuvuus tuloksen ollessa alle 0,001. Ristiintaulukoinnista on jätetty pois ikäluokka ”alle 18-vuotiaat” (2 vastaajaa) ikäluokan ollessa alle 5 vastaajan suuruinen.

Asumiseen liittyvän kulutuksen (esim. vesi ja sähkö) vähentäminen on minulle vaikeaa * Ikä Crosstabulation

		Ikä							
			18 - 25	26 - 35	36 - 45	46 - 55	56 - 65	66 <	Total
Asumiseen liittyvän kulutuksen (esim. vesi ja sähkö) vähentäminen on minulle vaikeaa	kyllä	Count	30	65	77	38	35	33	278
		% within ikä	40,5%	28,8%	27,7%	16,2%	15,3%	21,3%	23,2%
	ei	Count	26	125	163	170	176	112	772
		% within ikä	35,1%	55,3%	58,6%	72,3%	76,9%	72,3%	64,5%
	en osaa sanoa	Count	18	36	38	27	18	10	147
		% within ikä	24,3%	15,9%	13,7%	11,5%	7,9%	6,5%	12,3%
Total	Count	74	226	278	235	229	155	1197	
	% within ikä	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Chi-Square Tests

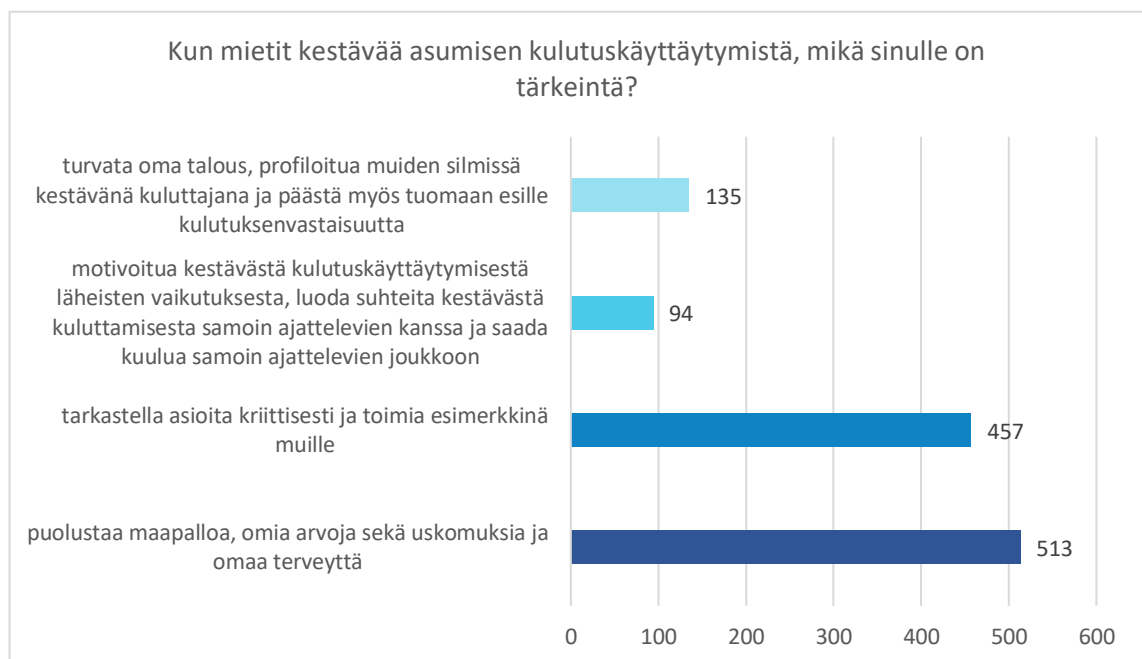
	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	69,557 ^a	10	<,001
Likelihood Ratio	69,902	10	<,001
N of Valid Cases	1197		

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 9,09.

Kuvio 37: Ristiintaulukointi ja Khiin neliö -testi iän ja asumisen kuluttamisen vähentämisen valmiuden välillä

Sen sijaan asumismuodon ja asumisen kulutuksen vähentämisen vaikeuden välillä ristiintaulukoinnin ja Khiin neliö -testin mukaan on melkein merkittävä tilastollinen riippuvuus tuloksen ollessa 0,034 (yli 0,01, mutta alle 0,05).

K24 tutki motivaatiota (ulkoinen tai sisäinen), identiteettiä (sosiaalinen tai henkilökohtainen), ajavaa voimaa eli pyrkimystä sekä motivaatiotekijöitä eli toissijaisia voimia. Vastauksista pystytään johtamaan kuluttajaidentiteetti, joka auttaa löytämään toimenpiteet kuluttajakäyttäytymisen muuttamiseen. Kysymys johdettiin suoraan 4DT-mallista ja vastaajia pyydetään valitsemaan neljästä vastausvaihtoehdosta sopivin. Kysymyksen vastaajamäärä on 1199. Vastausjakauma käy ilmi kuviosta 38.

Kuvio 38: Motivaatiot elää kestävästi 4DT:n vaihtoehtojen mukaan (K24), n=1199

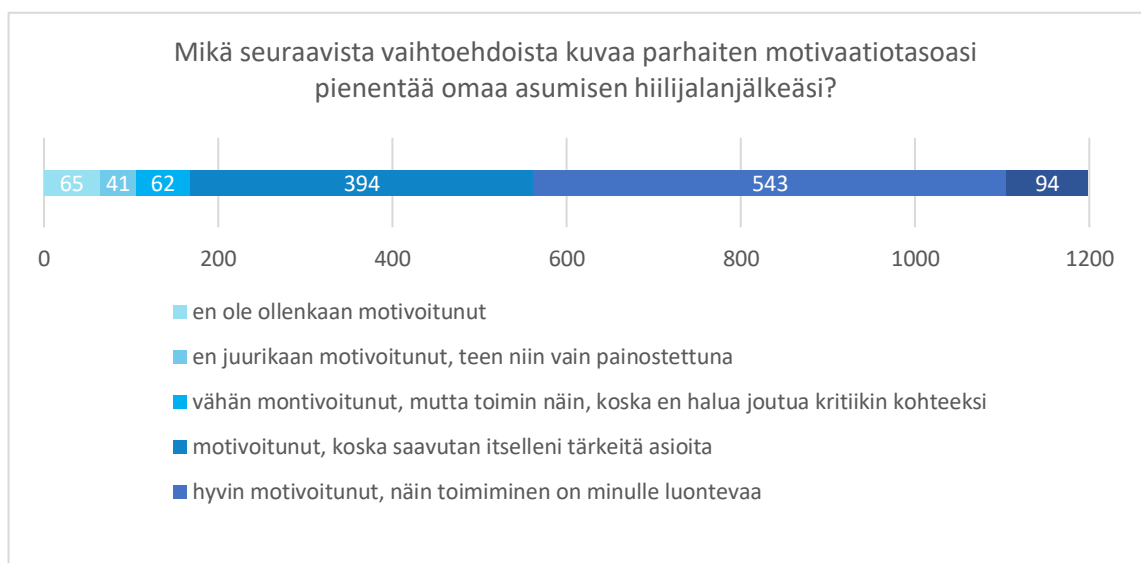
Vastaajista 135 (11,3 %) edustaa ulkoista motivaatiota sekä sosiaalista identiteettiä ja ajavana voimana on 4DT-mallin mukaan pyrkimys saavuttaa, jolloin kuluttajaidentiteetti on vahingossa kestävä. Vastaajista 94 (7,8 %) edustaa myös ulkoista motivaatiota ja sosiaalista identiteettiä, mutta ajavana voimana on pyrkimys kuulua johonkin; tällöin kuluttajaidentiteetti on julkisesti kestävä. Vastaajista 457 (38,1 %) edustaa sisäistä motivaatiota sekä henkilökohtaista identiteettiä ja ajavana voimana on pyrkimys oppia; tällöin kuluttajaidentiteetti on yksityisesti kestävä. Loput eli suurin osa (513 vastaajaa eli 42,8 %) edustavat myös sisäistä motivaatiota ja henkilökohtaista identiteettiä, mutta ajavana voimana on pyrkimys puolustaa ja kuluttajaidentiteetti on holistisesti kestävä. K24:n vastaukset koostettiin myös taulukkoon 6, mikä helpottaa analysointia ja auttaa määrittämään kehitysehdotukset.

Taulukko 6: Vastaaajien motivaatiot elää kestävästi neljän ajavan voiman avulla kuvattuna 4DT-malliin perustuen

Kuluttajaidentiteetti	Osuus vastaajista (%)		
Vahingossa kestävä	11,3	19,1	Ulkoinen motivaatio, sosiaalinen identiteetti
Julkisesti kestävä	7,8		
Yksityisesti kestävä	38,1	80,9	Sisäinen motivaatio, henkilökohtainen identiteetti
Holistisesti kestävä	42,8		

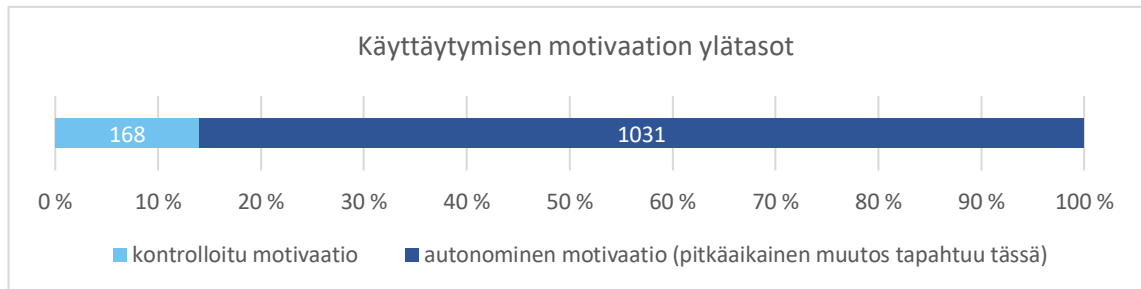
Taulukosta 6 voidaan nähdä, että ulkoisen motivaation ja sosiaalisen identiteetin edustajat, jotka koostuvat vahingossa kestävästä ja julkisesti kestävästä vastaajista, muodostavat selkeän vähemmistön 19,1 %:n yhteismäärällä. Sisäisen motivaation ja henkilökohtaisen identiteetin edustajat taas koostuvat yksityisesti kestävästä ja holistisesti kestävästä vastaajista ja ovat selvässä enemmistössä 80,9 %:n yhteismäärällä.

K25 mittasi motivaatiotasoa pienentää oman asumisen hiilijalanjälkeä (kuvio 39). Vastausvaihtoehtoina on kuusi eri motivaatiotasoa tarkemmin kuvaavaa vaihtoehtoa, jotka ovat Bucherin (2020, 12) käyttäytymisen motivaation tasojen mukaiset. Vastaaajien määrä on 1199. Vastaaajista 65:lla (5,4 %) ei ole ollenkaan motivaatiota (ei motivaatiota), 41 vastaajaa (3,4 %) ei ole juurikaan motivoitunut (ulkoinen motivaatio), 62 vastaajaa (5,2 %) on vähän motivoitunut (sisäistetty motivaatio), 394 vastaajaa (32,9 %) on motivoitunut (identifioitu motivaatio), suurin osa eli 543 vastaajaa (45,3 %) on hyvin motivoitunut (integroitu motivaatio) ja lopulta 94 vastaajaa (7,8 %) on todella motivoitunut (olennainen motivaatio).

Kuvio 39: Motivaatiotaso pienentää omaa asumisen hiilijalanjälkeä (K25), n=1199

Bucherin (2020, 12) mukaan kolmella ensimmäisellä tasolla motivaatio on kontrolloitu ja jälkimmäisellä kolmella tasolla motivaatio on autonominen ja myös pitkäaikainen muutos tapahtuu kolmella jälkimmäisellä tasolla. Kuvio 40 havainnollistaa, miten vastaajien motivaatio jakautuu ylätasolla. Tällöin voidaan todeta, että tulosten mukaan 1031 vastaajalla (86,0 %) on motivaation osalta valmiudet pitkäaikaiseen kuluttajakäyttäytymisen muutokseen.

Kuvio 40: Kerrostaloasukkaiden käyttäytymisen motivaation tasot ylätasolla (K25), n=1199

Ristiintaulukoinnin avulla tarkasteltiin iän ja motivaatiotason tilastollista riippuvuutta (kuvio 41). Tulosten perusteella 56-65-vuotiaat sekä tätä vanhemmat muodostavat suurimmat motivaatioluokituksen ryhmät ja ovat hyvin motivoituneita toimien luontevasti pienentäen asumisen hiilijalanjälkeä (51,1 % ja 67,1 %). Ikäluokat 18-25 ja 26-35 vuotta ovat motivoituneita saavuttaen itselleen tärkeitä asioita (44,6 % ja 37,2 %). Ristiintaulukoinnista jätettiin pois ikäluokka ”alle 18-vuotiaat” (2 vastaajaa) ikäluokan ollessa alle 5 vastaajan suuruinen.

Mikä seuraavista vaihtoehdoista kuvaa parhaiten motivaatiotasosi pienentää omaa asumisen hiilijalanjälkeäsi? * Ikä
Crosstabulation

		ikä						Total	
		18 - 25	26 - 35	36 - 45	46 - 55	56 - 65	66 <		
Mikä seuraavista vaihtoehdoista kuvaa parhaiten motivaatiotasosi pienentää omaa asumisen hiilijalanjälkeäsi?	todella motivoitunut ja teen sen erittäin mielelläni	Count	1	18	22	24	22	7	94
		% within ikä	1,4%	8,0%	7,9%	10,2%	9,6%	4,5%	7,9%
	hyvin motivoitunut, näin toimiminen on minulle luontevaa	Count	22	87	112	99	117	104	541
		% within ikä	29,7%	38,5%	40,3%	42,1%	51,1%	67,1%	45,2%
	motivoitunut, koska saavutan itselleni tärkeitä asioita	Count	33	84	94	86	66	31	394
		% within ikä	44,6%	37,2%	33,8%	36,6%	28,8%	20,0%	32,9%
	vähän motivoitunut, mutta toimin näin, koska en halua joutua kritiikin kohteeksi	Count	10	15	16	10	7	4	62
		% within ikä	13,5%	6,6%	5,8%	4,3%	3,1%	2,6%	5,2%
	en juurikaan motivoitunut, teen niin vain painostettuna	Count	3	8	11	4	9	6	41
		% within ikä	4,1%	3,5%	4,0%	1,7%	3,9%	3,9%	3,4%
en ole ollenkaan motivoitunut	Count	5	14	23	12	8	3	65	
	% within ikä	6,8%	6,2%	8,3%	5,1%	3,5%	1,9%	5,4%	
Total	Count	74	226	278	235	229	155	1197	
	% within ikä	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	77,242 ^a	25	<,001
Likelihood Ratio	77,911	25	<,001
N of Valid Cases	1197		

a. 3 cells (8,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,53.

Kuvio 41: Ristiintaulukointi ja Khiin neliö -testi iän ja asumisen hiilijalanjäljen pienentämisen motivaatiotason välillä

Kuviossa 42 ristiintaulukoitiin huolestuneisuustaso ja asumisen hiilijalanjäljen pienentämisen motivaatiotaso. Tuloksista on selvästi havaittavissa, että erittäin ja vähän huolissaan olevat ovat enemmän motivoituneita pienentämään asumisen hiilijalanjälkeä. Samoin vastaajat, jotka eivät ole huolissaan ilmaston lämpenemisestä ja ilmastonmuutoksesta, eivät myöskään ole niin motivoituneita. Muuttujille tehtiin myös Khiin neliö -testi, joka osoittaa, että muuttujien välillä on erittäin merkitsevä tilastollinen riippuvuus tuloksen ollessa alle 0,001.

Mikä seuraavista vaihtoehdoista kuvaa parhaiten motivaatiotasosi pienentää omaa asumisen hiilijalanjälkeäsi? *
Huolestuneisuustaso Crosstabulation

		Huolestuneisuustaso				Total	
		erittäin huolissani	vähän huolissani	en juurikaan huolissani	en ole huolissani		
Mikä seuraavista vaihtoehdoista kuvaa parhaiten motivaatiotasosi pienentää omaa asumisen hiilijalanjälkeäsi?	todella motivoitunut ja teen sen erittäin mielelläni	Count	78	13	2	1	94
		% within Huolestuneisuustaso	12,8%	2,8%	2,4%	2,7%	7,8%
	hyvin motivoitunut, näin toimiminen on minulle luontevaa	Count	350	175	16	2	543
		% within Huolestuneisuustaso	57,4%	37,4%	19,0%	5,4%	45,3%
	motivoitunut, koska saavutan itselleni tärkeitä asioita	Count	166	207	20	1	394
		% within Huolestuneisuustaso	27,2%	44,2%	23,8%	2,7%	32,9%
	vähän motivoitunut, mutta toimin näin, koska en halua joutua kritiikin kohteeksi	Count	9	36	14	3	62
		% within Huolestuneisuustaso	1,5%	7,7%	16,7%	8,1%	5,2%
	en juurikaan motivoitunut, teen niin vain painostettuna	Count	5	17	12	7	41
		% within Huolestuneisuustaso	0,8%	3,6%	14,3%	18,9%	3,4%
en ole ollenkaan motivoitunut	Count	2	20	20	23	65	
	% within Huolestuneisuustaso	0,3%	4,3%	23,8%	62,2%	5,4%	
Total	Count	610	468	84	37	1199	
	% within Huolestuneisuustaso	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Chi-Square Tests

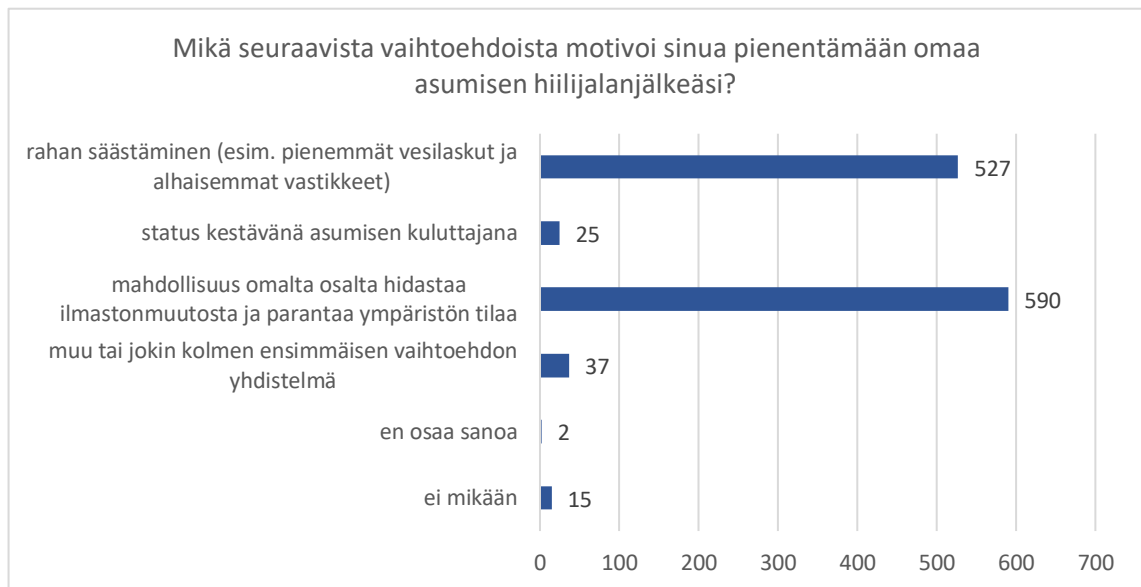
	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	540,860 ^a	15	<,001
Likelihood Ratio	385,524	15	<,001
N of Valid Cases	1199		

a. 7 cells (29,2%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,27.

Kuvio 42: Ristiintaulukointi ja Khiin neliö -testi huolestuneisuustason ja asumisen hiilijalanjäljen pienentämisen motivaatiotason välillä

K26:ssa kartoitettiin, mikä vastaajia motivoi pienentämään omaa asumisen hiilijalanjälkeä (kuvio 43). Vaihtoehtoina ovat ”rahan säästäminen”, ”status kestävänä asumisen kuluttajana”, ”mahdollisuus omalta osalta hidastaa ilmastonmuutosta ja parantaa ympäristön tilaa” ja ”jokin muu”, joista viimeinen vaihtoehto on avoin antaen vastaajalle mahdollisuuden tarkentaa vastaustaan. Hyväksytyjen vastausten määrä on 1196, jolloin 3 vastausta hylättiin vastaajan vastattua joko tyhjää tai kirjoitettuaan asiayhteyteen liittymätöntä sisältöä. ”Jotkin muuten” -vaihtoehdon valitsi 61 vastaajaa ja nämä vastaukset kvantifioitiin. Näistä 3 vastausta hylättiin yllä mainituista syistä. Puolestaan 4 vastausta siirrettiin kohtaan ”mahdollisuus omalta osalta hidastaa ilmastonmuutosta ja parantaa ympäristön tilaa”, sillä kyseiset vastaukset ovat ilman virhetulkintamahdollisuutta sopivat juuri tähän vaihtoehtoon. Loput 54

vastausta luokiteltiin sisällön perusteella seuraavasti: ”muu tai jokin kolmen ensimmäisen vaihtoehdon yhdistelmä”, ”en osaa sanoa” ja ”ei mikään”. Eniten vastaajia motivoi mahdollisuus omalta osalta hidastaa ilmastonmuutosta ja parantaa ympäristön tilaa (590 vastaajaa eli 49,3 %), mikä on lähes puolet kaikista hyväksytyistä vastauksista. Toiseksi jää rahan säästäminen (527 vastaajaa eli 44,1 %), joskin myös se muodostaa ison osan vastausten kokonaismäärästä. Status kestäväna asumisen kuluttajana motivoi vain 25 vastaajaa (2,1 %). Vastaajista 37 (3,1 %) puolestaan motivoituu jotenkin muuten tai kolmen edellä mainitun keinon yhdistelmästä. Vain 2 vastaajaa (0,2 %) ei osannut nimetä motivaatiotekijää ja 15 (1,3 %) ilmoitti, että heitä ei motivoi mikään.

Kuvio 43: Asumisen hiilijalanjäljen pienentämisen motivaatiotekijät (K26), n=1196

K26:lla myös testattiin K24:n tuloksia tuomalla mukaan vaihtoehdoksi selkeämmin ilmaistu taloudellinen kannustin, joka on suluissa tarkennettu asumisen kontekstin esimerkeillä (pienemmät vesilaskut ja alhaisemmat vastikkeet). K24:ssä vain 135 vastaajaa (11,3 %) pohtii asumisen kulutuskäyttäytymistä taloudelliset tekijät etusijalla yhdessä kyseisen vaihtoehdon muiden motivaatiotekijöiden kanssa, mutta kun taloudellinen kannustin nostetaan selkeämmin esille, sen valitseeikin jo 527 vastaajaa (44,1 %). Tästä voidaan päätellä, että konkreettisemmän tiedon tai selkeän kannustimen myötä vastaajat osaavat määritellä motivaationsa tarkemmin. Konkreettisten kannustimien nimeäminen nostaa esille myös sen mahdollisuuden, että kyseessä olevat vastaajat ovat sittenkin 4DT-mallin mukaisesti vahingossa kestäviä ja sisäisen motivaation ja henkilökohtaisen identiteetin sijaan heidän motivaationsa on ulkoinen ja identiteettinsä sosiaalinen. Garnelo-Gomez (ym. 2022, 3285) myös huomauttaa, että yksilöt voivat ilmaista sekä sosiaalista että henkilökohtaista identiteettiä kestävä elämäntavan kautta käyttäytymismallien tai roolien kautta. Tämän kysymyksen tulosten perusteella selkeillä kannustimilla voi olla vaikutus yksilön kuluttajaidentiteetin ilmaisuun.

Kun tarkastellaan muita vastauksia, ”jokin muu” -vastaajat avasivat tarkemmin motivaatiotekijöitään, joita ovat esimerkiksi seuraavat:

”Tunne siitä, että tekee osansa, vaikka se on vain pisara meressä ja voi siis seisoa sanojen takana.” (Vastaaja 106)

”Haluan taata lapsilleni paremman maailman.” (Vastaaja 896)

”Tunne siitä, että se on järkevää”. (Vastaaja 933)

Puolestaan vastaajat, jotka vastasivat ”ei mikään”, tarkensivat vastaustaan mm. seuraavasti:

”Keskityn merkittävimpiin asioihin eli lentämisen minimoimiseen.” (Vastaaja 237)

”Ei mikään. Asumisen pitää olla mukavaa ja siitä pitää saada nauttia.” (Vastaaja 388)

”Kyllä ne suurella hiilijalkaprintillä varustautuneet on ihan muualla kuin kerrostalossa.” (Vastaaja 779)

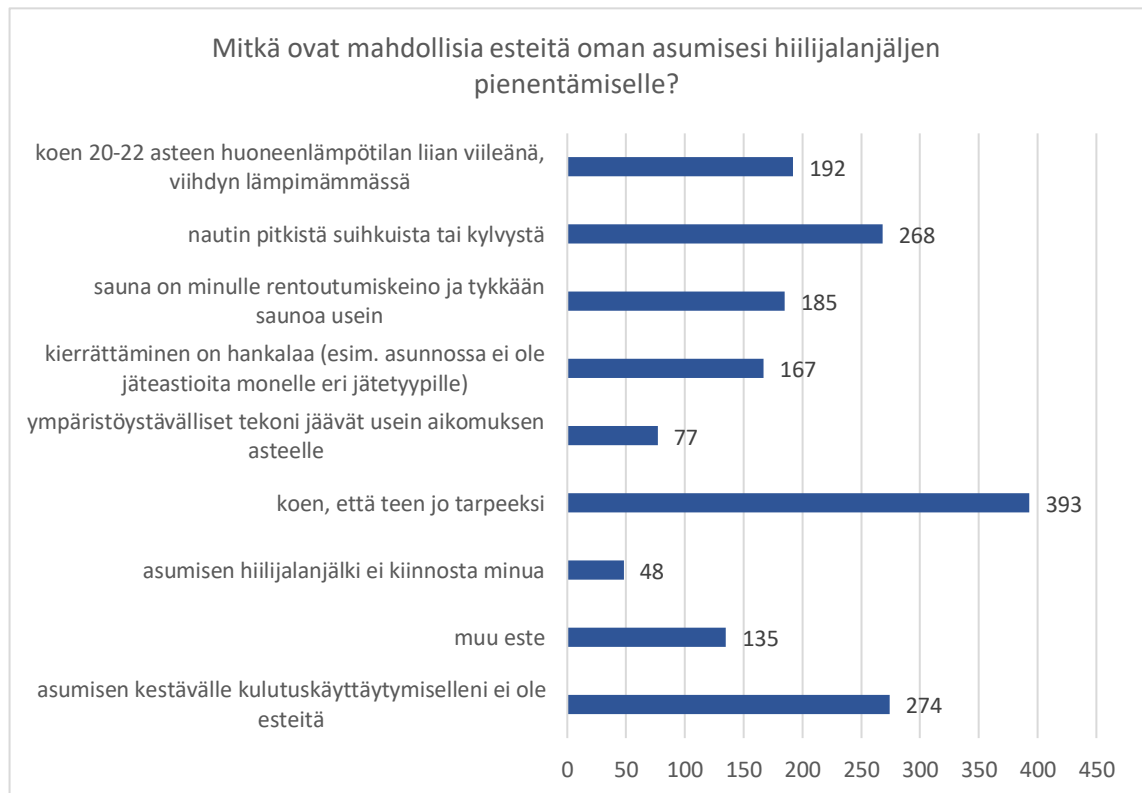
Vastaajat, joita mikään ei motivoi pienentämään omaa asumisen hiilijalanjälkeä, mm. asettavat asumiseen yhdistetyt yksilölliset halut ja toiveet etusijalle. Kempainen, Uusitalo ja Kuoppamäki (2017, 35-36) näkevät tällaisen käyttäytymisen uhkana kuluttajakäyttäytymisen muutokselle. Kukaan vastaajista ei kerro kuluttavansa tarkoituksenaan vahingoittaa ympäristöä, jolloin kuluttaminen liittyy perustarpeiden tyydyttämiseen ja kuluttamisesta aiheutuvat ympäristövaikutukset ovat usein hyvinvoinnin tavoittelun tahaton seuraus, kuten myös Akenji ja Chen (2016, 17) toteavat.

K27:lla vastaajat heräteltiin pohtimaan mahdollisia esteitä oman asumisen hiilijalanjäljen pienentämiseksi. Valmiit vastausvaihtoehdot ovat seuraavat: ”koen 20-22 asteen huoneenlämpötilan liian viileänä, viihdyn lämpimämmässä”, ”nautin pitkistä suihkuista tai kylvyistä”, ”sauna on minulle rentoutumiskeino ja tykkään saunoa usein”, ”kierrättäminen on hankalaa”, ”ympäristöystävälliset tekoni jäävät usein aikomuksen asteelle”, ”koen, että teen jo tarpeeksi”, ”asumisen hiilijalanjälki ei kiinnosta minua”, ”muu este” sekä ”asumisen kestäväälle kulutuskäyttäytymiselleni ei ole estettä”. Näistä ”muu este” on avoin vaihtoehto ja antaa vastaajalle mahdollisuuden avata estettä enemmän. Vastausvaihtoehdot johdettiin tutkimuksen tietoperustasta.

Kysymyksen vastaajamäärä on 1199. Kuviossa 44 esitetään eri esteiden valintakerrat ja sama vastaaja saattoi valita yhden tai useampia esteitä. Vastausten läpikäynnissä kävi ilmi, että moni vähintään kaksi vastausvaihtoehtoa valinnut vastaaja valitsi keskenään ristiriitaiset

vastausvaihtoehdot, joista toinen on ”asumisen kestäväälle kulutuskäyttäytymiselleni ei ole estettä” ja toinen jokin muista vaihtoehdoista. Tällöin ”asumisen kestäväälle kulutuskäyttäytymiselleni ei ole estettä” -vaihtoehdon valitsi jopa 392 vastaajaa. Yllä mainitun ristiriitatilanteen vuoksi kaikki vastaukset käytiin läpi ja ristiriitaiset vastaukset luokiteltiin uudelleen. Tällöin jonkin esteen valitseminen katsottiin vahvemaksi valinnaksi kuin ”asumisen kestäväälle kulutuskäyttäytymiselleni ei ole estettä”. Tarkastuksen ja uudelleenluokittelun myötä vaihtoehdosta ”asumisen kestäväälle kulutuskäyttäytymiselle ei ole estettä” poistettiin 118 vastausta. Samassa yhteydessä ”muu este” -vaihtoehdosta vastausten sisällön perusteella luokiteltiin 11 vastausta uudelleen.

Suurin osa (393 vastaajaa eli 32,8 %) valitsi esteeksi ”koen, että teen jo tarpeeksi”, toiseksi suurin este on ”nautin pitkistä suihkuista ja kylvyistä” (268 vastaajaa eli 22,4 %). Kolmanneksi yltää ”koen 20-22 asteen huoneenlämpötilan liian viileänä, viihdyn lämpimämmässä” saadessaan 192 vastaajan (16,0 %) äänen. Valmiista vastauksista vähiten esteenä koetaan ”asumisen hiilijalanjälki ei kiinnosta minua” 48 valinnalla (4,0 %). Muiden mahdollisten esteiden kohdalla mainittiin mm. perheenjäsenten vaikutus, lapset ja lemmikit, omaan terveyteen liittyvät tekijät sekä taloyhtiön rooli. Vaihtoehdon ”asumisen kestäväälle kulutuskäyttäytymiselleni ei ole estettä” puolestaan valitsi 274 vastaajaa (22,9 %), mikä tarkoittaa, että 77,1 % kyselytutkimukseen osallistuneista osaa nimetä yhden tai useamman esteen asumisen hiilijalanjäljen pienentämiseksi.

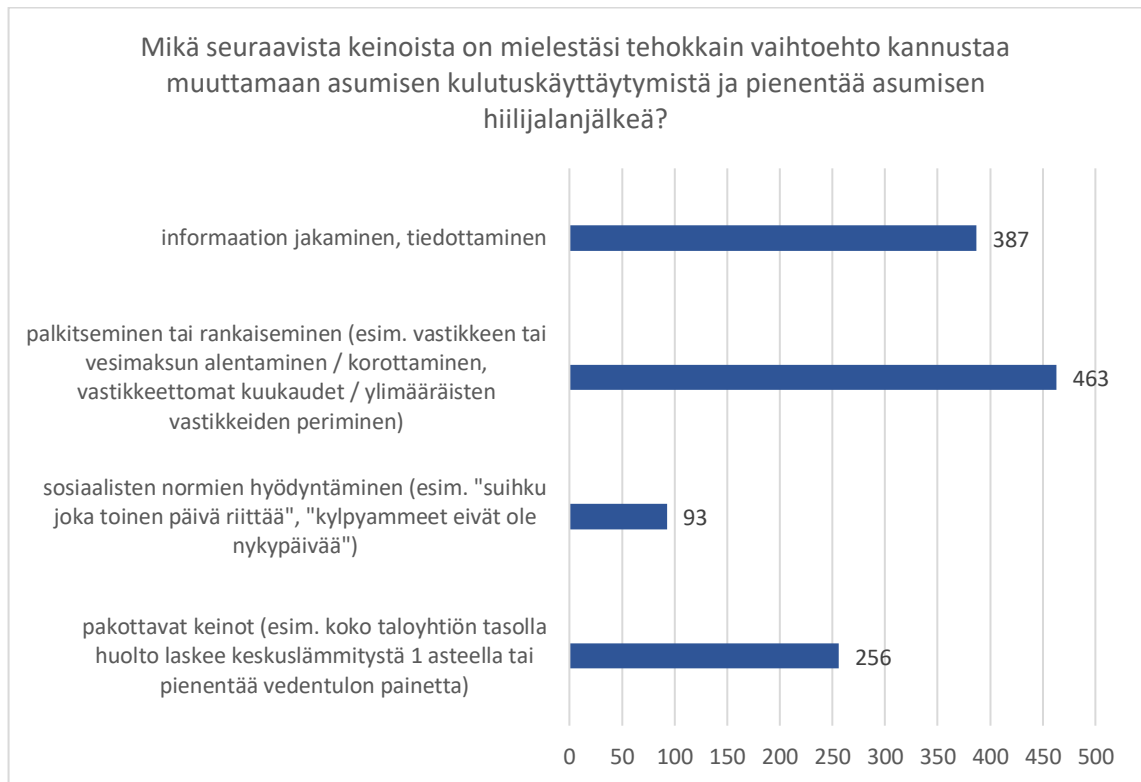
Kuvio 44: Asumisen hiilijalanjäljen pienentämisen esteet (K27), n=1199

Vastauksissa huomionarvoista on se, että K27:ssä peräti 192 vastaajaa (16,0 %) kokee asumisterveysasetuksen mukaisen lämpötilan liian matalana ja viihtyvänä lämpimämmässä, kun K11:ssä vain 109 (9,2 %) vastaajaa ilmoitti sopivaksi sisälämpötilaksi yli 22 asteen lämpötilan.

Vaihtoehdon ”koen, että teen jo tarpeeksi” suosio vahvistaa Laakson ja Aron (2022, 253-254) näkemystä siitä, että kuluttajilla on usein harhakäsitys siitä, että pienetkin arkiset teot ympäristön hyväksi riittävät. Tämä näkyy myös K16:n avoimissa vastauksissa, mutta K27:ssä erityisen vahvasti. Akenji ja Chen (2016, 17) huomauttavat, että asuminen kuuluu ihmisen perustarpeisiin, jolloin ihmiset tavoittelevat henkilökohtaista hyvinvointia, mikä johtaa myös tahattomaan ympäristöä vahingoittavaan kuluttamiseen, mikä näkyy myös K27:n vastausjakaumasta. Kemppainen, Uusitalo ja Kuoppamäki (2017, 45-36) toteavat, että asumiseen yhdistetyt yksilölliset toiveet ja halut voivat olla uhka yleisten normien ja käyttäytymisen muutoksen toteutumiselle. K27:n vastaukset puolestaan tukevat tätä väitettä.

K28:ssa kartoitettiin, mitkä keinot kannustavat kerrostaloasukkaita muuttamaan asumisen kulutuskäyttäytymistä ja pienentämään omaa asumisen hiilijalanjälkeä. Asiaa lähestytään Idin ja Laaksozen (2012, 53) motiiviperustaisen viitekehyksen kautta, jolloin keinot kuluttajakäyttäytymisen esteen murtamiseksi sovellettiin asumisen kontekstiin ja ne ovat seuraavat: informaation jakaminen ja tiedottaminen, palkitseminen tai rankaiseminen, sosiaalisten normien hyödyntäminen sekä pakottavat keinot. Kukin vaihtoehto tarkennettiin asumiseen liittyvillä esimerkeillä asiayhteyden hahmottamiseksi ja valinnan helpottamiseksi. Vastausjakauma on esitetty kuviossa 45. Valitsemalla sopivan keinon vastaaja määrittä samalla esteen käyttäytymisensä muuttamiselle. Koska K28 on hyvin olennainen tutkimuksen tulosten ja kehittämisehdotusten kannalta, jäljempänä tämän kysymyksen aineisto ristiintaulukoidaan useampaa muuttujaparia hyödyntäen.

Kysymyksen vastausmäärä on 1199. Suurin osa eli 463 vastaajaa (38,6 %) kokee palkitsemisen ja rankaisemisen tehokkaimmaksi keinoksi. Informaation jakamisen ja tiedottamisen valitsi 387 vastaajaa (32,3 %) ja pakottavat keinot näkee tehokkaimpana keinona 256 vastaajaa (21,3 %). Sosiaalisten normien hyödyntäminen koetaan vähiten tehokkaana keinona 93 vastauksella (7,8 %).

Kuvio 45: Tehokkain keino kannustaa kerrostaloasukkaita muuttamaan asumisen kulutuskäyttämistä ja pienentää asumisen hiilijalanjälkeä motivaatioperustaisen viitekehyksen mukaan (K28), n=1199

Idin ja Laaksosen (2012, 53) motiiviperustaiseen viitekehykseen perustuen, 38,6 %:lla vastaajista todennäköisesti puuttuu henkilökohtainen kannustin kestäväälle asumisen kulutukselle. Asumisen kontekstissa toimenpiteet voivat tarkoittaa mm. vastikkeettomia kuukausia, ylimääräisiä perittäviä vastikkeita, vastikkeiden alentamista tai korottamista, vesiennakkomaksun alentamista tai korottamista. Kannustimien sekä sanktioiden merkityksestä kirjoittavat myös Hyytiäinen (2021, 103) sekä Honkanen (2016, 125-126). Tämän vastaajaryhmän ympäristöstävällisen käyttäytymisen motivaatio on Iidin ja Laaksosen (2012, 53) viitekehyksen mukaan henkilökohtainen hyöty ja käyttäytymisen muuttamisen oppimisteoria on välineellinen ehdollistaminen.

Relevantti tieto taas puuttuu 32,3 %:lta. Tässä yhteydessä tiedon voidaan ajatella olevan joko yleistä kestävyteen liittyvää tietoa tai mm. K16:n vastauksista ilmenevää, omaan kuluttamisen mittaamiseen ja seurantaan liittyvää sekä oman taloyhtiön tietoa. Myös Vainio (2021, 207-208, 214) korostaa niin ilmastoviestinnän kuin tutkimukseen perustuvan tiedon välittämistä, jolloin tiedottamisen lisäksi on tarkoituksena vaikuttaa, kuten on myös tämän tutkimuksen kohdalla ja K28:n osalta tiedottamisen kohdalla, jolloin vastaajat myös ilmoittavat kaipaavansa tiedotusta toimintansa tueksi. Tämän vastaajaryhmän ympäristöstävällisen

käyttäytymisen motivaatio on Idin ja Laaksosen (2012, 53) viitekehyksen mukaan altruistinen ja käyttäytymisen muuttamisen oppimisteoria on kognitiivinen oppiminen.

Pakottavat keinot muodostaa 21,3 % vastauksista. Asumisen kontekstissa pakottava keino voi olla mm. keskuslämmityksen lämpötilan laskeminen yhdellä asteella koko taloyhtiön tasolla. Pakottavat keinot toimivat erityisesti tilanteissa, joissa henkilöllä ei ole motivaatiota ja ympäristöystävällisen käyttäytymisen motivaatio on behavioristinen. Tällöin Idin ja Laaksosen (2012), 53 mukaan soveltuva oppimisteoria on klassinen ehdollistuminen. Pakottavien keinojen avulla voidaan pyrkiä puuttumaan asumisen suurimpiin kulutuksen kohteisiin (vesi ja energia) myös sellaisten vastaajien kohdalla, jotka ovat K17:ssä ilmoittaneet ”en vähennä asumiseni hiilijalanjälkeä”, K18:ssa ja K19:ssä ilmoittaneet ”en ole valmis ympäristön hyväksi vähentämään vedenkulutusta ja/tai energiankulutusta”, K20:ssa ilmoittaneet ”en ole valmis hyväksymään matalalta tuntuvaa lämpötilaa huoneistossa kovien pakkasjaksojen aikana”, K21:ssa ilmoittaneet henkilökohtaisten halujen täyttämisen menevän ympäristön hyödyn edelle, K22:ssa ilmoittaneet toimivansa ympäristön hyväksi vain, mikäli hyötyvät siitä itse, K23:ssa todenneet asumisen liittyvän kulutuksen vähentämisen olevan vaikeaa, K25:ssa kolmen ensimmäisen motivaatiotason vastaajiin, K26:ssa ilmoittaneet, ettei heitä motivoi mikään ja K27:ssä ilmoittaneet ”asumisen hiilijalanjälki ei kiinnosta minua”, K30:ssa ilmoittaneet, etteivät kaipaa isännöinnin tukea oman asumisen hiilijalanjäljen pienentämiseen ja K31:ssa kertoneet, etteivät halua saada tietoa asumisen hiilijalanjäljen pienentämisen keinoista.

Sosiaalisten normien hyödyntämisen näkee toimivana keinona 7,8 %. Asumisen yhteydessä tällaisia normeja voivat olla ”suihku joka toinen päivä riittää”, ”kylpyammeet ja kylpeminen eivät ole nykypäivää”, ”alhaisempi sisälämpötila takaa paremmat yöunet”. Tässä yhteydessä ympäristöystävällisen käyttäytymisen motivaatio on Idin ja Laaksosen (2012, 53) mukaan sosiaalinen / deskriptiivinen normi ja uuden käyttäytymisen oppimisteoria on havainnoimalla oppiminen.

Kun ristiintaulukoinnin avulla tarkastellaan iän ja kannustavien keinojen välistä riippuvuutta (kuvio 46), voidaan havaita, että 66 vuotta täyttäneistä suurin osa (44,5 %) valitsi informaatien jakamisen ja tiedottamisen, 18-25-vuotiaista suurin osa (47,3 %) valitsi palkitsemisen tai rankaisemisen, samoin 36-45-vuotiaista (42,4 %). Khiin neliö -testin tulos on kuitenkin 0,005, mikä tarkoittaa, että muuttujien välillä on merkitsevä, mutta ei erittäin merkitsevä tilastollinen riippuvuus (tulos yli 0,001, mutta alle 0,01).

Mikä seuraavista keinoista on mielestäsi tehokkain vaihtoehto kannustaa muuttamaan asumisen kulutuskäyttäytymistä ja pienentää asumisen hiilijalanjälkeä? * Ikä Crosstabulation

		ikä						Total
		18 - 25	26 - 35	36 - 45	46 - 55	56 - 65	66 <	
Mikä seuraavista keinoista on mielestäsi tehokkain vaihtoehto kannustaa muuttamaan asumisen kulutuskäyttäytymistä ja pienentää asumisen hiilijalanjälkeä?	informaation jakaminen, tiedottaminen	Count	18	60	84	74	82	387
		% within ikä	24,3%	26,5%	30,2%	31,5%	35,8%	32,3%
	palkitseminen tai rankaiseminen (esim. vastikkeen tai vesimaksun alentaminen / korottaminen, vastikkeettomat kuukaudet / ylimääräisten vastikkeiden periminen)	Count	35	90	118	88	88	462
		% within ikä	47,3%	39,8%	42,4%	37,4%	38,4%	38,6%
	sosiaalisten normien hyödyntäminen (esim. "suihku joka toinen päivä riittää", "kylpyammeet eivät ole nykypäivää")	Count	11	19	15	17	16	92
		% within ikä	14,9%	8,4%	5,4%	7,2%	7,0%	7,7%
	pakottavat keinot (esim. koko taloyhtiön tasolla huolto laskee kesku lämmitystä 1 asteella tai pienentää vedentulon painetta)	Count	10	57	61	56	43	256
		% within ikä	13,5%	25,2%	21,9%	23,8%	18,8%	21,4%
	Total	Count	74	226	278	235	229	1197
		% within ikä	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	32,865 ^a	15	,005
Likelihood Ratio	32,168	15	,006
N of Valid Cases	1197		

a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 5,69.

Kuvio 46: Ristiintaulukointi ja Khiin neliö -testi iän ja asumisen hiilijalanjäljen pienentämisen keinojen välillä

Kun analysoidaan asumismuodon ja keinojen välistä suhdetta ristiintaulukoinnin avulla (kuvio 47) voidaan huomata, että asumisoikeusasujat ja vuokra-asujat kannattavat omistus- ja osaomistusasujia useammin keinoksi informaation jakamista ja viestintää (44,4 % ja 32,2 %). Pakottavat keinot valitsee useammin omistus- tai osaomistusasuja (25,1 %) kuin asumisoikeusasuja tai vuokra-asuja. Asumismuodolla ei puolestaan ole juurikaan vaikutusta palkitsemisen ja rankaisemisen valintaan tehokkaimpana keinona, sillä vastaukset jakautuivat eri asumismuotojen välillä melko tasan. Khiin neliö -testi osoittaa, että muuttujien välillä on erittäin merkitsevä tilastollinen riippuvuus tuloksen ollessa alle 0,001.

Mikä seuraavista keinoista on mielestäsi tehokkain vaihtoehto kannustaa muuttamaan asumisen kulutuskäyttämistä ja pienentää asumisen hiilijalanjälkeä? * Asumismuoto Crosstabulation

		Asumismuoto			Total	
		omistusasunto tai osaomistusasunto	asumisoikeus asunto	vuokra-asunto		
Mikä seuraavista keinoista on mielestäsi tehokkain vaihtoehto kannustaa muuttamaan asumisen kulutuskäyttämistä ja pienentää asumisen hiilijalanjälkeä?	informaation jakaminen, tiedottaminen	Count	183	56	148	387
		% within Asumismuoto	29,9%	44,4%	32,2%	32,3%
	palkitseminen tai rankaiseminen (esim. vastikkeen tai vesimaksun alentaminen / korottaminen, vastikkeettomat kuukaudet / ylimääräisten vastikkeiden periminen)	Count	234	48	181	463
		% within Asumismuoto	38,2%	38,1%	39,3%	38,6%
	sosiaalisten normien hyödyntäminen (esim. "suihku joka toinen päivä riittää", "kylpyammeet eivät ole nykypäivää")	Count	42	4	47	93
		% within Asumismuoto	6,9%	3,2%	10,2%	7,8%
	pakottavat keinot (esim. koko taloyhtiön tasolla huolto laskee keskuslämmitystä 1 asteella tai pienentää vedentulon painetta)	Count	154	18	84	256
		% within Asumismuoto	25,1%	14,3%	18,3%	21,4%
	Total	Count	613	126	460	1199
		% within Asumismuoto	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	23,736 ^a	6	<,001
Likelihood Ratio	24,116	6	<,001
N of Valid Cases	1199		

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 9,77.

Kuvio 47: Ristiintaulukointi ja Khiin neliö -testi asumismuodon ja keinojen välillä

Kun taas analysoidaan asuinpaikan ja keinojen riippuvuutta ristiintaulukoinnin avulla (kuvio 48), nähdään että Helsingissä asuvat (26,6 %) valitsevat muita asuinpaikkoja useammin pakottavat keinot. Muualla pääkaupunkiseudulla asuvien keskuudessa taas informaation jakaminen ja tiedottaminen valitaan useimmiten (42,0 %), muualla Suomessa asuvat puolestaan valitsevat useimmiten palkitsemisen tai rankaisemisen (42,0 %). On kuitenkin huomioitava, että eri asuinpaikkojen välillä ei ole kovin suuria eroja valittaessa keinoksi palkitsemisen tai rankaisemisen. Khiin neliö -testi puolestaan osoittaa, että muuttujien välillä on merkitsevää, mutta ei erittäin merkitsevää tilastollista riippuvuutta (tulos 0,002).

Mikä seuraavista keinoista on mielestäsi tehokkain vaihtoehto kannustaa muuttamaan asumisen kulutuskäyttäytymistä ja pienentää asumisen hiilijalanjälkeä? * Asuinpaikka Crosstabulation

		Asuinpaikka			Total	
		Helsinki	muu pääkaupunkiseutu	muu Suomi		
Mikä seuraavista keinoista on mielestäsi tehokkain vaihtoehto kannustaa muuttamaan asumisen kulutuskäyttäytymistä ja pienentää asumisen hiilijalanjälkeä?	informaation jakaminen, tiedottaminen	Count	149	71	167	387
		% within Asuinpaikka	30,0%	42,0%	31,3%	32,3%
	palkitseminen tai rankaiseminen (esim. vastikkeen tai vesimaksun alentaminen / korottaminen, vastikkeettomat kuukaudet / ylimääräisten vastikkeiden periminen)	Count	181	58	224	463
		% within Asuinpaikka	36,4%	34,3%	42,0%	38,6%
	sosiaalisten normien hyödyntäminen (esim. "suihku joka toinen päivä riittää", "kylpyammeet eivät ole nykypäivää")	Count	35	12	46	93
		% within Asuinpaikka	7,0%	7,1%	8,6%	7,8%
pakottavat keinot (esim. koko taloyhtiön tasolla huolto laskee keskuslämmitystä 1 asteella tai pienentää vedentulon painetta)	Count	132	28	96	256	
	% within Asuinpaikka	26,6%	16,6%	18,0%	21,4%	
Total		Count	497	169	533	1199
		% within Asuinpaikka	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	20,812 ^a	6	,002
Likelihood Ratio	20,243	6	,003
N of Valid Cases	1199		

a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 13,11.

Kuvio 48: Ristiintaulukointi ja Khiin neliö -testi asuinpaikan ja keinojen välillä

Tehokkaimman keinon valinta ristiintaulukoitiin erikseen myös kuuden muun sosiodemografisen tekijän kanssa, mutta sukupuolella, talouden bruttotuloilla, asukasmäärällä eikä asunnon koolla ollut merkitsevää tilastollista riippuvuutta valitun keinon kanssa (tulos yli 0,05). Puolestaan talouden tyyppillä ja valitulla keinolla (tulos 0,015) sekä koulutustasolla ja valitulla keinolla (tulos 0,013) on melkein merkitsevää tilastollista riippuvuutta (tulos yli 0,01, mutta alle 0,05).

Koska asumisen kuluttajakäyttäytymisen muutoksen täytyy saavuttaa myös sellaiset kuluttajat, jotka eivät hyväksy ympäristön hyväksi tapahtuvan toiminnan asettamista omien henkilökohtaisten halujen täyttämisen edelle, kuviossa 49 ristiintaulukoitiin ympäristön hyötyjen asettaminen omien halujen edelle sekä kuluttajakäyttäytymisen muuttamisen keinot. Tällä pyrittiin saamaan kiinni erityisesti vastaajat, jotka eivät hyväksy ympäristön hyödyn asettamista omien halujen edelle tai eivät ole varmoja, mutta ovat pohdinnan jälkeen valinneet sopivimmalta tuntuvan keinon. Ristiintaulukoinnin tuloksista käy ilmi, että suurin osa ympäristön hyödyn etusijalle asettamaan valmiista näkee tehokkaimpana keinona palkitsemisen tai rankaisemisen. Ympäristön hyötyjen etusijalle asettamiseen myönteisesti suhtautuvista myös pakottavat keinot valitaan useammin kuin kielteisesti suhtautuvista tai empijöistä. Sen sijaan ympäristön hyötyjen etusijalle asettamista vastaan olevista 43,8 % ja empijöistä 45,6 %

valitsee tehokkaimmaksi keinoksi informaation jakamisen ja tiedottamisen. Kuitenkin kielteisesti suhtautuvista 31,9 % ja empijöistä 34,5 % valitsee palkitsemisen tai rankaisemisen. Kun ristiintaulukoiduille muuttujille tehdään Khiin neliön -testi, tulos osoittaa, että muuttujien välillä on erittäin merkitsevä tilastollinen riippuvuus tuloksen ollessa alle 0,001.

Mikä seuraavista keinoista on mielestäsi tehokkain vaihtoehto kannustaa muuttamaan asumisen kulutuskäyttäytymistä ja pienentää asumisen hiilijalanjälkeä? * Hyväksyn sen, että tarvittaessa ympäristön hyväksi toimiminen menee henkilökohtaisten halujeni täyttämisen edelle Crosstabulation

			Hyväksyn sen, että tarvittaessa ympäristön hyväksi toimiminen menee henkilökohtaisten halujeni täyttämisen edelle			Total
			kyllä	en	en osaa sanoa	
Mikä seuraavista keinoista on mielestäsi tehokkain vaihtoehto kannustaa muuttamaan asumisen kulutuskäyttäytymistä ja pienentää asumisen hiilijalanjälkeä?	informaation jakaminen, tiedottaminen	Count	230	63	94	387
		% within Hyväksyn sen, että tarvittaessa ympäristön hyväksi toimiminen menee henkilökohtaisten halujeni täyttämisen edelle	27,1%	43,8%	45,6%	32,3%
	palkitseminen tai rankaiseminen (esim. vastikkeen tai vesimaksun alentaminen / korottaminen, vastikkeettomat kuukaudet / ylimääräisten vastikkeiden periminen)	Count	346	46	71	463
		% within Hyväksyn sen, että tarvittaessa ympäristön hyväksi toimiminen menee henkilökohtaisten halujeni täyttämisen edelle	40,8%	31,9%	34,5%	38,6%
	sosiaalisten normien hyödyntäminen (esim. "suihku joka toinen päivä riittää", "kylpyammeet eivät ole nykypäivää")	Count	69	10	14	93
	% within Hyväksyn sen, että tarvittaessa ympäristön hyväksi toimiminen menee henkilökohtaisten halujeni täyttämisen edelle	8,1%	6,9%	6,8%	7,8%	
	pakottavat keinot (esim. koko taloyhtiön tasolla huolto laskee keskuslämmitystä 1 asteella tai pienentää vedentulon painetta)	Count	204	25	27	256
	% within Hyväksyn sen, että tarvittaessa ympäristön hyväksi toimiminen menee henkilökohtaisten halujeni täyttämisen edelle	24,0%	17,4%	13,1%	21,4%	
Total	Count	849	144	206	1199	
	% within Hyväksyn sen, että tarvittaessa ympäristön hyväksi toimiminen menee henkilökohtaisten halujeni täyttämisen edelle	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	38,912 ^a	6	<,001
Likelihood Ratio	38,577	6	<,001
N of Valid Cases	1199		

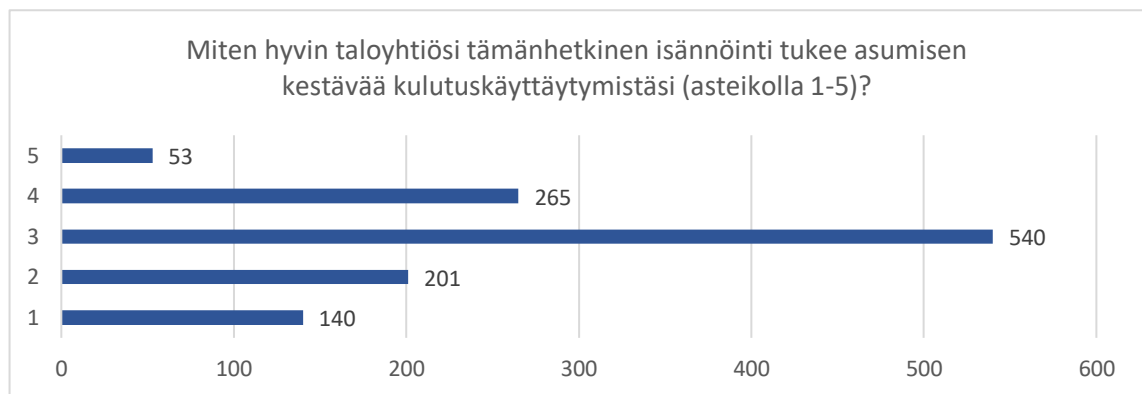
a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 11,17.

Kuvio 49: Ristiintaulukointi ja Khiin neliö -testi ympäristön hyödyn hyväksymisen ja valitun keinon välillä

Asumisen kulutuskäyttäytymisen keinoista informaation jakaminen ja tiedottaminen ei välttämättä johda kuluttajakäyttäytymisen muutokseen, vaikka tieto saavuttaisi kohderyhmän. Informaation jakaminen ei myöskään velvoita kohdetta mihinkään, mikä voi osaltaan selittää sen, että ympäristön hyötyjen etusijalle asettamista vastustavat tai empivät vastaajat valitsevat juuri tämän keinon. Esitetyistä keinoista informaation jakaminen ja tiedottaminen on pehmein ja jättää vastuun täysin asumisen kuluttajalle.

5.1.4 Isännöinnin rooli asumisen hiilijalanjäljen pienentämisen mahdollistajana

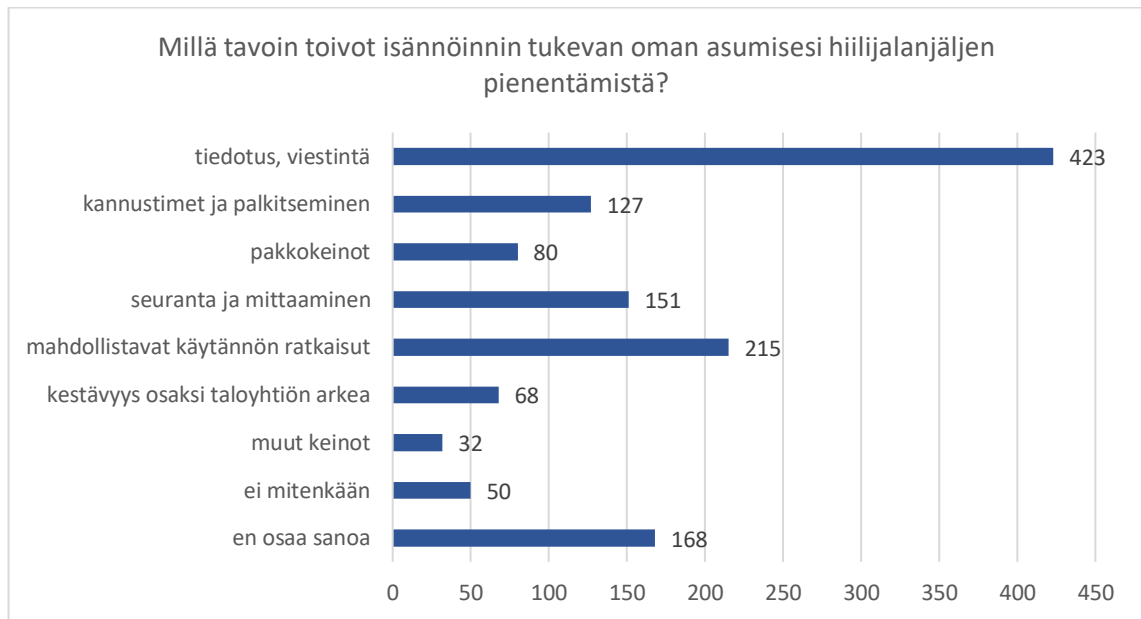
K29:ssa selvitettiin, miten vastaajien mielestä heidän taloyhtiönsä tämänhetkinen isännöinti tukee asumisen kestävästä kulutuskäyttäytymistä. Vastausasteikko on viisiasteinen, jossa 1 vastaa ”erittäin vähän” ja 5 puolestaan ”erittäin paljon”. Kysymyksen vastausmäärä on 1199. Suurin osa (540 vastaajaa eli 45,0 %) kokee isännöinnin tuen olevan keskitasoa. ”Erittäin paljon” ja ”paljon” eli keskitason ylittävät vastaukset valittiin kuitenkin harvemmin (yhteensä 318 vastausta eli 26,5 %) kuin ”vähän” ja ”erittäin vähän” -vaihtoehdot (yhteensä 341 vastausta eli 28,5 %). Vastausten jakauma käy ilmi kuviosta 50.

Kuvio 50: Arvio tämänhetkisestä isännöinnin kestävästä asumisen tuesta (K29), n=1199

K30:lla kartoitettiin, millä tavoin vastaajat toivovat isännöinnin tukevan asumisen hiilijalanjäljen pienentämistä ja kysymys pohjautuu vahvasti toimeksiantoon. Kysymys on avoin ja tavoittelee perusteellisempia vastauksia. Vastaukset kvantifioitiin analysoinnin ja havainnollistamisen helpottamiseksi, mutta jäljempänä ne käsitellään myös laadullisesti. Hyväksytyjen vastausten määrä on 1065, jolloin 134 vastausta hylättiin vastaajan vastattua tyhjää tai asiaan liittymättömän sisällön vuoksi. Tämän kysymyksen hylättyjen vastausten määrä on koko kyselytutkimuksen suurin: 11,2 %. Tästä huolimatta hyväksytyjen vastausten määrä täyttää valtakunnallisen tason tutkimuksen vastausten suositusmäärän (vähintään 1000 vastausta).

Kuvio 51 esittää toimenpiteet, jotka toistuvat eniten kyselytutkimuksen vastauksissa. Näistä ylivoimaisesti tiedotuksen ja viestinnän valitsi 423 vastaajaa (39,7 %). Toiseksi eniten vastauksia eli 215 (20,2 %) sai käytännön ratkaisujen mahdollistaminen. Seurannan ja mittaamisen mainitsi 151 vastaajaa (14,2 %) sekä kannustimet ja palkitsemisen puolestaan 127 vastaajaa (11,9 %). Pakkokeinojen kannalla on 80 vastaajaa (7,5 %) ja kestävyys osaksi taloyhtiön jokapäiväistä arkea ottaisi 68 vastaajaa (6,4 %). Muita keinoja mainitsi 32 vastaajaa (3,0 %) ja isännöinnin tuen keinoja ei osannut sanoa 168 vastaajaa (15,8 %). Vastaajista 50 (4,7 %) ei usko isännöinnin tukeen asumisen hiilijalanjäljen pienentämisessä tai ei ole kiinnostunut saamaan isännöinniltä tukea.

Kuvio 51: Kerrostaloasukkaiden toiveet isännöinnin tuen tavoista (K30), n=1065

Asumisen hiilijalanjäljen mahdollistavien käytännön ratkaisujen kohdalla (215 vastaajaa eli 20,2 %) vastaajat tarkensivat, että ratkaisut koskevat mm. kierrätysastioiden riittävyyttä ja monipuolisuutta, yhteiskäyttötiloja (esim. sauna), vesimittareiden asentamista ja patteriventtiileiden toimivuuden varmistamista sekä kiinteistöhuollon toimivuutta. Juntto (2010, 105-106) huomauttaa, että mm. mahdollisuuksien puute voi usein olla esteenä ympäristöystävälliselle toiminnalle. Siinä mielessä vastaajat ovat oikeilla jäljillä sen suhteen, että taloyhtiön ja kiinteistöhuollon on riittävästi mahdollistettava asumisen kestävä kulutuskäyttäytyminen. Suurin osa näistä vastauksista liittyy jätteen lajittelun ja kierrättämisen mahdollistamiseen. K30:n vastauksista, samoin kuin K16:n vastauksista, näkyy selvästi Laakson ja Aron (2022, 253-254) huomio siitä, että suomalaiskuluttajien yleisimpiä ympäristöystävällisiä tekoja ovat kierrättäminen ja jätteen lajittelu, joiden osuus asumisen hiilijalanjäljestä on todellisuudessa melko pieni. Kierrättämiseen ja jätteen lajitteluun liittyvistä vastauksista näkyy myös Laakson ja Aron (2022, 253-254) esille tuoma kuluttajien harhakäsitys siitä, että pienet arkiset ympäristöystävälliset teot ovat riittäviä.

Vastauksissa nousivat lisäksi vahvasti esille tiedotus, seuranta ja mittaaminen sekä kannustimet, kuten pöimitet vastaukset sen seuraavasti osoittavat:

”Ajankohtaiset yhteenvedot taloyhtiön veden- ja sähkönkulutuksesta, sijoittaminen tavoitetasoon ja verrattuna muihin vastaaviin taloyhtiöihin. Tiedottamalla, miten konkreettisesti voi asumisen hiilijalanjälkeä pienentää ja mitkä keinot ovat oikeasti tehokkaita.” (Vastaaaja 12)

”Motivoitunut isännöitsijä.” (Vastaaaja 144)

”Esittelemällä taloyhtiöille mahdollisia vaihtoehtoja ja malleja hiilijalanjäljen pienentämiseksi ja samalla kulujen pienentämiseksi pitkällä aikavälillä.” (Vastaaaja 271)

”Ainakin huomioimalla kaikessa tiedottamisessa, energiaratkaisuissa, remonteissa ym. hiilijalanjäljen.” (Vastaaaja 377)

”Koko toiminta on oltava kestävä. Hankinnat ja palvelut pitää olla kilpailutettu niin, että niissä otetaan hiilijalanjälki huomioon. Asukkaita (myös vuokralaisia) tulee ohjeistaa/tiedottaa säännöllisesti. Muuttuvaa toimintaympäristöä tulee seurata ja kehittämissuhteita tulisi tuoda esille. Vuokralainen ei isännöitsijästä kuule yleensä yhtään mitään.” (Vastaaaja 441)

”Keskustelemalla asukkaiden kanssa, eikä vain yksipuolisella määräämisellä ylhäältäpäin, käskemällä.” (Vastaaaja 597)

”Selkeä tiedottaminen ja asukkaiden opastaminen - usein monet eivät osaa tai kykene ottamaan asioista selvää ja tekemään tarvittavia toimia, vaikka tahtotila muuten löytyisi.” (Vastaaaja 647)

”Isännöinti voi tarjota hallitukselle ja yhtiökokoukselle vaihtoehtoja päätettäväksi. Myös benchmark muista yhtiöistä sekä tiedottaminen asukkaille tärkeää.” (Vastaaaja 980)

”Asiallinen tiedotus, selvät pelisäännöt, porkkana näkyväksi kaikille → rahnasäästö, kun kaikki tekevät jotain yhteiseksi hyväksi.” (Vastaaaja 985)

”Informaatiota yleisellä tasolla enemmän. Selkeitä laskelmia nimenomaan omaan asuintalon liittyen, esim. sähköä menee nyt..., jos odotetaan tähän...säästöä taloyhtiölle tulisi...” (Vastaaaja 1163)

”Asukkaiden omien valintojen vaikutuksia koko taloyhtiön kokonaisuuteen tulisi tuoda paremmin esille. Luoda edes ajattelemisen aihetta/huonoa omatuntoa, kun muuta ei oikein voida taloyhtiönä tehdä.” (Vastaaaja 1156)

Vastaukset tukevat Lundin (2017, 63) sekä Bratelin (2012, 14) näkemyksiä siitä, että seuranta ja mittaaminen sekä teknologia, älykkäät ratkaisut sekä digitaalisten palveluiden hyödyntäminen voivat edistää kuluttajakäyttäytymisen muutosta kestävämpään suuntaan, myös asumisen kontekstissa. Vastajaat kaipaavat myös totuudenmukaista ja konkreettista tietoa kulutustottumustensa ja niiden muuttamisen tueksi. Myös Vainio (2021, 207-208, 214) kirjoittaa ilmasto-
viestinnän tärkeyden puolesta, jolloin ilmastoviestinnän on perustuttava tutkittuun tietoon ja tuloksiin. Tällöin on tärkeää antaa viestittävästä aiheesta totuutta vastaava kuva. Samalla

viestinnän ei ole tarkoitus olla vain tiedon välittämistä, vaan myös vaikuttamista. Samaa näytävät haluavan myös monet kyselytutkimukseen vastanneet.

Myös Hyytiäinen (2021, 103) huomauttaa, että tutkittua tietoa tarvitaan erityisesti elämäntapoihin ja kulutustottumuksiin liittyvässä ympäristökeskusteluissa ja ympäristöjalanjäljen pienentämisen keinoista viestimisessä, mikä nousee esille myös tämän kyselytutkimuksen myötä. Heinilä (ym. 2011, 144-145) puolestaan näkee yhteisten viestintäkanavien lisäävän asukkaiden palvelun tasapuolisuutta ja arjen sujuvuutta, tarjoten asukkaille ajantasaisen tiedon samasta paikasta ja helposti saavuttaen. Tätä näyttävät kaipaavan myös monet kyselytutkimukseen vastanneet. Reppmann (ym. 2024, 6) muistuttaa kuluttajille suunnatun kestävyysviestinnän kohdalla kaksisuuntaisesta vuorovaikutuksesta, joka myös nousee esille avoimista vastauksista.

Osa vastaajista ei puolestaan näe isännöinnin potentiaalia asumisen hiilijalanjäljen laskemisen mahdollistajana:

”En halua, että isännöinti puuttuu asumiseen muuten kuin korkeintaan tiedonjakajana. Isännöinnin osaamistaso ympäristöstä ja ilmastonmuutoksesta on rajallinen, joten ylilyöntejä tapahtuu. Yhtiön hallitus ja yhtiökokous tekevät päätökset.” (Vastaja 197)

”En koe, että se on isännöinnin tehtävä.” (Vastaja 378)

”Ei isännöinnillä ole siihen mitään vaikutusta, on isompiakin juttuja, joita pyritään isännöinnin ja hallituksen kanssa ajamaan, aika vaikeeta on saada tuloksia, suurin osa taloyhtiössä on vuokralaisia, jotka ei välitä mistään.” (Vastaja 379)

Hasun (2017, 22) mukaan institutionaalisilla keinoilla kuitenkin voidaan myös pyrkiä ymmärtämään kuluttajien valinta- ja vaikutusmahdollisuuksia sekä vaikuttamaan asukkaiden valintakäyttäytymiseen, etenkin kun tavoitteena on vähentää ympäristövaikutuksia. Hasun lisäksi institutionaaliset seikat nostavat esille myös Valkonen ja Litmanen (2010, 163), Hiltunen (2017, 23), Juntto (2010, 60-61, 105), Black ja Cherrier (2010, 445), Bratel (2012, 12) sekä Olson (ym. 2024, 2). Myös yhteiskuntatieteilijä Elinor Ostromin (2014, 124) mukaan saavuttaakseen päästövähennyksiä, sitouttamista ja luottamusta kehitetään pienissä ja keskisuurissa yhteisöissä. Teoria siis antaa vahvan tuen sille, että asumisen kuluttajakäyttäytymiseen voidaan pyrkiä vaikuttamaan yhteisön eli isännöinnin ja taloyhtiön kautta, mutta osa vastaajista ei ole sitä mahdollisuutta oivaltanut.

Toisaalta osa vastaajista on myös tehnyt sen havainnon, ettei isännöintikään ole ollut aloitteellinen asumisen hiilijalanjäljen keskustelussa:

”Haluaisin jatkuvia toimenpiteitä asioiden parantamiseksi, mutta isännöinti on todella laiskaa.” (Vastaaaja 562)

”En ole saanut isännöitsijän suunnalta mitään informaatiota asiaan liittyen, joten voisi vaikka kertoa, miten nämä yhtiössä huomioidaan ja miten asiakkaat voisivat auttaa huomioinnissa.” (Vastaaaja 842)

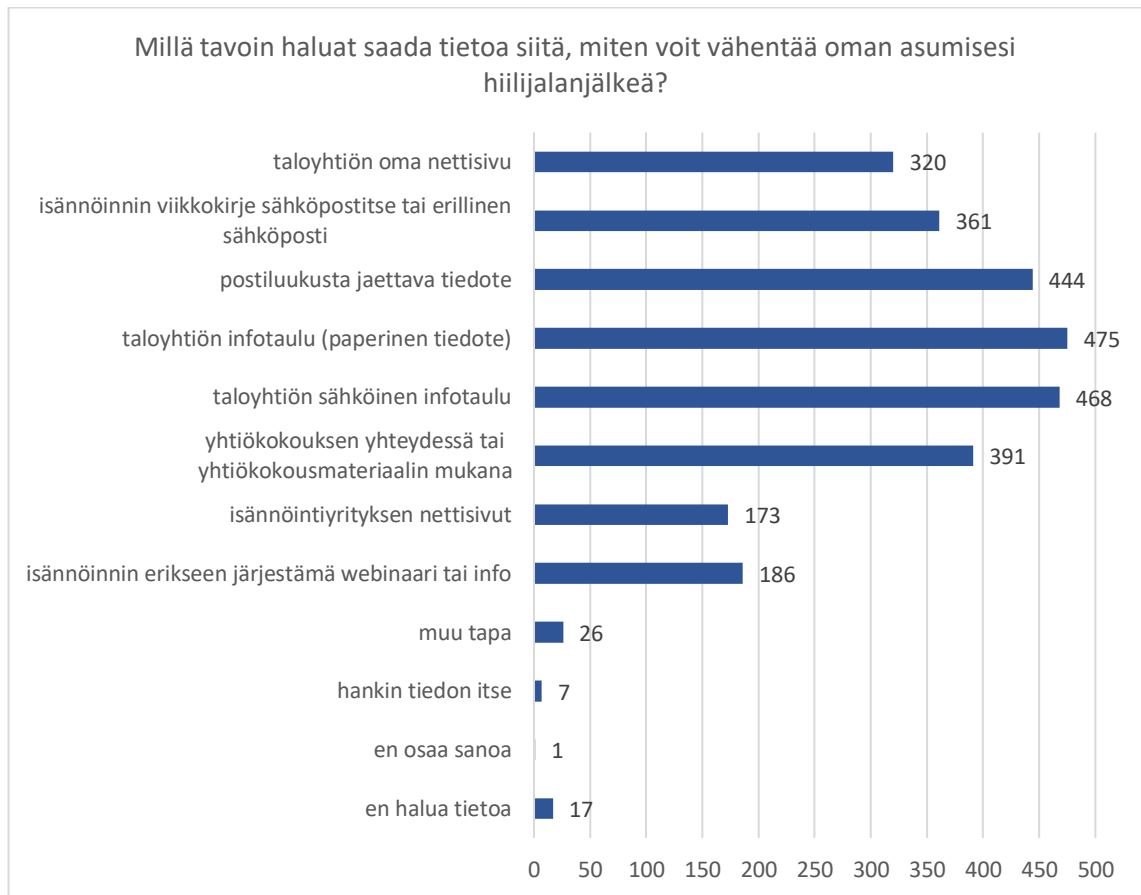
”En ole ainakaan huomannut isännöinnin puhuvan hiilijalanjäljestä. Meillä löytyy aulasta digi-infotaulu, jonne laitetaan muutakin infoa ja siitä voi katsoa vaikka päivän sään tai bussiaikataulun. Miksei voisi kertoa keinoja vähentää liikakulutusta.” (Vastaaaja 1145)

”Isännöinnin pitäisi ylipäänsä herätä tätä ajattelemaan.” (Vastaaaja 1184)

”Heidän tulisi olla aktiivisempia eikä lähettää vain jouluisin tiedotetta jätteidensä lajittelusta.” (Vastaaaja 1189)

Lee, Levy ja Yap (2015, 599) huomauttavat, että muutos kohti kestävästä kuluttajakäyttäytymisestä on tehokkainta, jos se tapahtuu sellaisten yhteisöjen kautta, jotka haluavat mahdollistaa kestävästä kulutusta. Isännöinti taloyhtiöiden tukena voi olla juuri tällainen yhteisö, mutta osa kyselytutkimuksen vastauksista osoittaa, että ainakin osa isännöintiyrityksistä tai yksittäisistä isännöitsijöistä ei ole tarttunut tähän mahdollisuuteen.

K31:lla selvitettiin, millä tavoin kerrostaloasukkaat toivovat saavansa tietoa siitä, miten voi vähentää omaa asumisen hiilijalanjälkeä (kuvio 52). Vastausvaihtoehtoina on kahdeksan valmiiksi annettua vaihtoehtoa sekä vaihtoehto ”muulla tavalla”, joka antaa vastaajalle mahdollisuuden tarkentaa vastaustaan. Vastaaaja sai valita yhden tai useamman itselleen sopivan vaihtoehdon. Hyväksytyjä vastauksia on 1175, jolloin 24 vastausta hylättiin vastaajan vastattua tyhjää tai kirjoitettuaan asiaan liittymätöntä sisältöä. Kolme eniten valintoja saanutta vaihtoehtoa ovat taloyhtiön infotaulu (paperinen tiedote) (475 vastausta eli 40,4 %), taloyhtiön sähköinen infotaulu (468 vastausta eli 39,8 %) sekä postiluukusta jaettava tiedote (444 vastausta eli 37,8 %). Valmiista vaihtoehdoista vähiten valintoja saivat isännöinnin järjestämä info tai webinaari (186 vastaajaa eli 15,8 %) sekä isännöintiyrityksen nettisivut (173 vastaajaa eli 14,7 %).

Kuvio 52: Kerrostaloasukkaiden toiveet isännöinnin tiedottamisesta (K31)

”Muulla tavalla” -vastauksia saatiin 64, jotka myös kvantifioitiin. Näistä 24 hylättiin yllä mainittujen syiden vuoksi ja jäljelle jääneet 40 vastausta luokiteltiin sopiviin vaihtoehtoihin ja sisältöjen perusteella muodostettiin ”muulla tavalla” -vaihtoehdon lisäksi ”hankin tiedon itse” (7 vastausta eli 0,6 %), ”en osaa sanoa” (1 vastaus eli 0,1 %) sekä ”en halua tietoa” (17 vastausta eli 1,4 %).

”Muulla tavalla” -vastauksissa nousivat esille mm. seuraavat huomiot:

”Keinot ovat yleisiä ja koskevat niin kaikkia kuin ainakin kaikkia samassa taloyhtytissä asuvia. Tiedon jakamisen ei tarvitsisi olla isännöinti- tai taloyhtiökoh- taista, vaan vielä laajemmalla tasolla.” (Vastaaaja 547)

”Tiedottamisen monikanavaisuutta tarvitaan - jos meinataan saada tietoa pe- rille.” Vastaaaja 750)

”Mahdollisia tiedotteita voisi jakaa myös asukkaille, ei vain osakkaille. Asunto- sijoittaja ei juuri hyödy siitä, että isännöitsijä lähettää konkreettisesti

asumiseen liittyvää postia vaan kokonaisvaltainen hyöty olisi suurempi, kun ohjeet yms. toimitettaisi asukkaalle.” (Vastaaaja 882)

Infotaulu ja postiluukusta jaettava tiedote ovat perinteisiä isännöinnin viestintäkanavia, jotka pitävät pintansa myös tässä tutkimuksessa. Vaikka avoimissa vastauksissa esille nostetaan myös muita vaihtoehtoja ja monikanavaisuutta, esimerkiksi mahdollinen somen hyödyntäminen ei ehdotuksissa käytännössä näy.

5.2 Puolistrukturoidut teemahaastattelut

Tässä tutkimuksessa haastatteluiden aineisto analysoidaan aineistolähtöistä sisällönanalyysia hyödyntämällä. Analyysissä hyödynnetään teemoittelua, jossa aineisto järjestetään systemaattisesti tutkimuskysymysten kannalta merkityksellisiin teemoihin. Teemoittelulla pyritään tunnistamaan haastateltavien näkemysten yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. On olennaista, että teemat muodostetaan aineiston perusteella eikä etukäteen, jotta ne kuvaavat aidosti haastattelujen sisältöä. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 108.) Tässä tutkimuksessa haastatteluihin valittiin tutkijan tuttavapiiristä viisi haastateltavaa eri talouksista ja erilaisilla sosiodemografisilla taustoilla; kaikki haastateltavat asuvat tutkimuksen kriteerin mukaisesti kerrostalossa; haastateltavien tarkemmat tiedot on esitetty luvussa 4.4.1 taulukossa 5. Haastatteluista neljä toteutettiin kasvotusten ja yksi tietokoneen välityksellä. Haastatteluiden alkuperäisdata ensin pelkistettiin, minkä jälkeen se ryhmiteltiin ja lopuksi abstrahoitettiin eli luotiin teemoja, jotka esitellään seuraavaksi.

5.2.1 Mahdollisuudet ja epäilykset

Haastattelujen alussa tunnustellaan sitä, miltä ylipäättään kuulostaa ajatus, että isännöintiyritys alkaa ohjata ja kannustaa kerrostaloasukkaita kestävämpään asumisen kulutukseen. Viidestä haastateltavasta kolme ilmaisee myönteisen suhtautumisen asiaan, mutta haastatteluista saatiin myös varautuneempia vastauksia. Esille nostetaan niin asukkaiden ohjaamisen ja ilmastonmuutostietoisuuden lisäämisen tärkeyttä, mutta samalla muistutetaan, että käytännön toteutuksella on myös merkitystä erilaisia asukkaita kohdatessa. Vastaukset kuvastavat hyvin erilaisia näkemyksiä, vaikka yhtään vastustavaa kommenttia ei tullutkaan. Näin ensimmäiseksi teemaksi muodostuu mahdollisuudet ja epäilykset liittyen isännöinnin rooliin asuminen kuluttamisen vähentämisen ohjaamisessa.

”Se kuulostaa ihan hyvältä. Hyvä, että sillä tavalla pystyy ohjaamaan asukkaita oikeaan suuntaan ja saamaan ihmiset tietoisiksi ilmastonmuutoksesta. Tämä on kyllä hyvä asia, mutta onko niillä (isännöinnillä) intressiä lähteä tähän?” [...] Pitää tuoda ekologisuutta esille, ja ympäristön arvoa. Että ihminen pärjää vähemmälläkin. Ylipäättään vois haastaa ihmisiä pohtimaan asunnon kooka ja turhista neliöistä luopumista.” (Haastateltava 1)

”Varmaan riippuu siitä, millä tavalla, ja myös tapa, millä tavalla asiakasta puhutellaan ja onko taloyhtiöllä itsellään fasiliteetit kunnossa ja ilman kohtuuntonta vaivaa asukkaat kykenisi toteuttamaan niitä (kulutuskäyttäytymisen muutoksia). Ihmisiä on niin erilaisia ja kantoja on kirjavia. Riippuu ihmisten taustoista, on mahdotonta sanoa, miten ihmiset suhtautuu tähän. En usko, että merkittävä osa ihmistä lähtee vapaaehtoisesti mukaan. Enemmänkin silloin, kun rakennetaan uutta ja panostetaan energiaratkaisuihin.” (Haastateltava 2)

”Mä en oikein seuraa näitä. Asolla on jo Kotikulma, jonne tulee tiedotteita, joita voi käydä lukemassa. Ei tule kovin usein, mutta ei saa tulla liikaa. Jos tulee paljon kaikkea ja koko ajan, ei niitä jaksa lukea ja sitten vain suoraan deletei.” (Haastateltava 3)

”No sehän on hyvä asia. Meille jo nyt tulee tällaisia asiakastiedotteita kerran tai kaksi vuodessa. On myös muistutettu, millaisissa tilanteissa täytyy tehdä vikailmoitus nopeasti, ja annettu myös esimerkkejä ja ohjeita. Niitä on ihan pieniä ja sitten aika tarkkoja myös. (Haastateltava 4)

”No sehän olisi hirmu hyvä idea!” (Haastateltava 5)

5.2.2 Monenkirjavat esteet

Vaikka haastatteluissa ei erikseen keskusteltu mahdollisista kulutuskäyttäytymisen muuttamisen esteistä, viidestä haastateltavasta neljä nosti esteet yhdeksi teemoista. Haastateltavat nostivat esille useita esteitä, jotka liittyvät mm. ikään, terveydentilaan, pinttyneisiin tapoihin tai halukkuuteen. Mahdollisten esteiden kirjo on hyvin laaja, toisin kuin seuraavassa luvussa esiteltävien kannustimien.

”Vain valveutuneet ihmiset on kiinnostuneita niistä (keinoista vähentää asumisen kulutusta) ja noudattaa niitä. Ja varakkaat. Suuremmissa keinoissa pitäisi asioista päättää yhtiökokouksessa. Ainakaan ikäihmiset ei varmaan kovin helpolla hyväksy pakkokeinoja kuten lämpötilan laskua.” (Haastateltava 1)

”Mutta täytyy huomioida erilaiset ihmiset tässä asiassa. Osa on vanhoja tai ei terveyden takia pysty sietämään kylmää. Ja myös, kun ulkona on kylmä ilmasto talvella, ihmiset saattaa hakea kompensatiota ulkona olevalle kylmyydelle ja lämpö ja esimerkiksi lämpimät suihkut on nautinto. [...] Totutut tavat ovat aika pinttyneitä ihmisissä. Ja kun ei ole tarkkaa dataa, niin on hankala sanoa. Ilmasto on suuri syy, joka vaikuttaa. Ja tuntuu, että se usein unohdetaan ja syyllistetään ihmisiä (asumisen) kulutuksesta. Joitakin se keskustelu voi jopa

ärsyttää. [...] Jos asiasta ei ole tarpeeksi tietoa, se voi olla yksi syy. Monessa kohtaa testataan ihmisten hiilijalanjälkeä, mutta se jää pinnalliselle tasolle ja se ei tule tälle asumisen tasolle.” (Haastateltava 2)

”No mähän en oikein ole huolissani ilmastonmuutoksesta. Ja oon muutenkin aika neutraalilla linjalla. En oikein seuraa veden tai sähkön kulutustakaan. [...] Ja varmaan riippuu, millaisia tyyppisiä talossa asuu. Sekin (asumisen kuluttamisen vähentäminen) riippuu, että minkä kokoinen taloyhtiö ja muut tällaiset tekijät. [...] Yleensä tiedetään, mitä pitäisi tehdä, mutta ei tehdä. Ei vain koeta tätä niin tärkeäksi. Se (ilmastonmuutos) ei niin konkretisoidu täällä Suomessa ehkä.” (Haastateltava 3)

”Voi tietenkin kehottaa ja neuvoa säästämään ja pienentämään veden kulu- tusta, mutta en tiedä, auttaako se. Jos jokainen toimii tottumuksiensa mu- kaan. [...] Mutta ei näitä juttuja aina tule ajatelleeksi, vaan usein toimii aika automaattisesti. [...] Jos jokainen asukas vaatii oman mielen mukaan muutok- sia (sisälämpötilaan), ei siitä tule mitään.” (Haastateltava 4)

Isännöintitoimijan omalla aktiivisuudella ja asukkaiden arjessa näkyvyydellä näyttää olevan myös merkitystä. Myös mahdollisen asukastoimen passiivisuudella voi olla vaikutusta siihen, ettei kestävyysvuoropuhelua isännöinnin ja taloyhtiön välillä saada aikaiseksi.

”Jotenkin meillä isännöinti on jäänyt aika etäiseksi. Ennen oli nimetyt isän- nöitsijät, mutta en tiedä edes, onko meillä nyt omaa isännöitsijää. Jossain määrin niillä varmaan voi olla vaikutusmahdollisuutta. Jos on paloa, niin siitä ajamaan asiaa. [...] Meillä on kyllä joku asukastoimi, mutta se ei ole kovin ak- tiivinen.” (Haastateltava 3)

Kuluttajat saattavat tarkastella asioita myös laajemmasta kuin ilmastonmuutos- ja kestävyys- näkökulmasta ja geo- sekä maailmanpoliittinen tilanne saattaa viedä huomiota ilmastonmuu- toksesta muihin asioihin. Tämä näkökulma ei noussut esille kyselytutkimuksessa ja haastatte- lututkimuksessakin vain yksi haastateltava nosti tämän aiheen esille, mutta nykyisessä maail- manpoliittisessa tilanteessa sitä ei voi sivuuttaa.

”Nyt maailmassa tapahtuu paljon, kuten Ukrainan sota. Voi olla, että ihmiset keskittyy enemmän näihin.” (Haastateltava 2)

Zavestoski (2002, 124) huomauttaa, että kun pohditaan kuluttamisen vähentämistä, kuluttajat mieluiten vähentävät kulutusta asioissa, jotka eivät jokapäiväisessä elämässä ole merkittä- vässä roolissa. Koska asumisen kulutukseen liittyy myös Maslowin tarvehierarkian mukaisten perustarpeiden tyydyttämistä, on hyvin mahdollista, että myös kerrostaloasukkaat

painottavat kulutuksen vähentämistä muihin kokonaisuuksiin kuin asumisen kulutuksen vähentämiseen. Tästä kirjoittavat myös Hiltunen (2017, 24), Ruuskanen ja Valkonen (2021, 209) sekä Hasu (2017, 55). Samoin he huomauttavat, että kuluttaminen tapahtuu myös henkilökohtaisten halujen ja mieltymysten perusteella, mikä näkyy myös haastattelujen vastauksista.

5.2.3 Alhaisemmat asumiskulut ja rahan säästyminen kannustimina

Kaikki haastateltavat yhtä lukuun ottamatta ottivat esille kannustimia ja korostivat nimenomaan rahallista hyötyä alhaisempien asumiskustannusten ja sitä kautta säästyvän rahan muodossa:

”[...] jonkinlainen porkkana. Voisi olla hyvitystä asumiskuluista ja joku palkitseminen, jos joku säästötavoite toteutuu. [...] Lyömällä faktoja pöytään, paljonko prosentteja ja euroja säästyy. [...] Varsinkin vanhat on tosi tarkkoja rahan kanssa, niin niitä voisi lähestyä rahaporkkanan kautta. [...] Ihminen voi käyttää säästyvää rahaa vaikka vapaa-aikaan tai kulttuuriin tai muihin itselle tärkeisiin asioihin. [...] Asumiskulujen aleneminen ja palkitseminen säästöistä olisi itselle paras kannustin. Tulisi vaikka ajantasainen tieto ”Hienoa, olet tässä kuussa kuluttanut vettä vähemmän kuin viime kuussa. Jatka samaan malliin.” Herättelisi asukasta asian suhteen.” (Haastateltava 1)

”Jos asumiskuluja saa tällä pienemmäksi, se on aina hyvä.” (Haastateltava 2)

”Täällä vesi kuuluu vuokraan. Minun kohdalla ei vaikuta siihen, että kuluttaisin enemmän. [...] Muualla se voi olla mahdollisuus ja hyvä asia. Täällä kun maksu on kiinteä ja kuuluu vuokraan, niin en ole ajatellut veden kohdalla (kannustimia), muta monen kohdalla muualla varmasti (kulutuksen mukainen laskutus) voisi vähentää veden kulutusta. [...] Se tietysti olisi hyvä, jos olisi vähemmän (asumisen) kuluja. Se on itselleen ja taloyhtiölle myös hyvä.” (Haastateltava 4)

”Oon ollut ihan tyytyväinen, kun ei ole ollut erillistä (vesilaskutusta). Jos vesilasku olisi kulutuksen mukaan, niin kyllä se kannustaisi säästämään vettä. [...] Sähkössä oon ajatellut sen verran, että en polttanut jouluvaloja niin paljon kuin yleensä ja oon huomannut, että sammuttelen valoja useammin kuin ennen. Ja oon pyrkinyt pesemään täysiä pyykkikoneita. Sen enempää en ole ajatellut asiaa. [...] Toi on hyvä, että rahaa säästyy, mutta en tiiä, huomasinko sitä. Ja ehkä sekin on tärkeä asia, että jos pystyy säästää ympäristöä.” (Haastateltava 5)

Tämä teema oli puolistrukturoitujen haastatteluiden aineistosta helpoin muodostaa, sillä haastateltavien näkemykset olivat hyvin samansuuntaisia. Rahallinen säästö nousee teemana selvästi esille, mutta sen taakse kätkeytyy myös tarve saada konkreettista tietoa asumisen kulutuksen vähentämisen konkreettisista vaikutuksista asumiskuluihin. Rahan säästön motivaatiotekijänä nostavat esille myös Black ja Cherrier (2010, 439, 442), jolloin haastatteluista tehtävät havainnot tukevat tätä havaintoa. Myös Hyytiäinen (2021, 103), Honkanen (2016, 125-126) sekä Id ja Laaksonen (2012, 54) muistuttavat, että yksilöille ja kotitalouksille voidaan viestiä mm. kannustimien avulla.

5.2.4 Viileys ei ole ongelma - pääosin

Satunnainen lämmityskauden aikana matalalta tuntuva (18-19 astetta) sisälämpötila on otettu yhdeksi teemaksi toimeksiantajan tarpeesta. Haastateltavista kukaan ei koe satunnaista viileältä tuntuva sisälämpötilaa ongelmana, mutta toistuvana ilmiönä se on epämiellyttävää, kuten haastateltava 5 paljastaa. Haastateltavat ovat kommentoineet lämpötila-asiaa seuraavasti:

”Ihan sopii, että on välillä viileämpää, sehän on vain pukeutumiskysymys. Ja tottumiskysymys. [...] Kyllä sen näkee omistakin kokemuksista, että esimerkiksi kylpylöissä ei ole enää niin lämmin kuin joskus ja urheiluhalleissa voi olla kylmä. Kotonakin pitäisi tottua viileämpään. Pitäisi tottua uuteen ajattelutapaan ja oppia luopumaan saavutetuista eduista. [...] Päätetään vaikka, että huoneenlämpö on tietty ja jos ei käy, muuttakoot maalle. Voisi olla jopa laakisääteinen juttu, että pitäisi taloyhtiössä säästää energiaa.” (Haastateltava 1)

”Kotona voi käyttää vaikka mattoja ja pukeutua lämpimämmin. [...] Makuuhuoneessa erittäin toivottavaa ja säädän itsekin sen (lämpötilan) matalammaksi.” (Haastateltava 2)

”Meillä ei ainakaan ole liian kylmä. Ei sitä kuitenkaan laskettaisi niin alhaiseksi, että se olis epäinhimillistä, että kai siinä jotkut määräykset sen suhteen on.” (Haastateltava 3)

”Ei se hyvältä tunnu, jos se (sisälämpötila) laskee niin alas (18-19 astetta), mutta harvemmin niin tapahtuu. Täällä lämpötila pysyy talvisin keskimäärin 20 asteen tuntumassa. Termostaateilla pystyy kuitenkin tarvittaessa itse pienentämään lämpöä. Makkarin puolella voi vääntää lämmöt pois vaikka ihan kokonaan. [...] Minusta huoltoyhtiö voisi säädellä sen perusteella, mitä seuranta näyttää. [...] Täällä on joskus ilmoitettu, että yhteisissä tiloissa patterit on liian kuumat, niin siellä lämpötilaa laskettiin, koska turha sitä on rappukäytävää lämmittää.” (Haastateltava 4)

”Meillä jäätyy jo nyt, kaksi talvea on saanut jäätyä. Asteita on joku 18,2 ja patterit on tosi haaleat.” (Haastateltava 5)

Haastatteluista ei kuitenkaan nouse esille samanlaista haluttomuutta hyväksyä satunnaiset matalalta tuntuvat sisälämpötilat kuin kyselytutkimuksesta. Tämä selittynee mm. sillä, että kyselytutkimuksessa on ollut huomattavasti isompi otos, jolloin pelkästään haastatteluihin osallistuneiden henkilöiden vastauksia ei voida yleistää koskemaan kaikkia kerrostaloasukkaita.

5.2.5 Näkemyksiä käytännön toteutuksesta ja kanavista

Kaikki haastateltavat pohtivat myös, mitä käytännössä isännöinnin toiminta kerrostaloasukkaiden asumisen kulutuksen muuttamisessa voisi olla - ja mitä haastateltavat eivät toivo sen olevan, sekä isännöinnin viestinnässä hyödynnettäviä kanavia:

”Lapsille ja nuorille pitää saada tietoa, koska aikuiset ei ole ainoita, jotka kuluttaa. Tietoiskut sellaisiin paikkoihin, että myös nuoret pakolla huomaa ne. Ehkä some voisi toimia tiedon välityksessä, isännöintikin voi jalkautua vaikka TikTokkiin ja jakaa tietoa myös nuorille. [...] Kulutuksen vähentämisen pitäisi kuitenkin lähteä asukkaasta itsestään ja ehkä enemmänkin sosiaalisesta paineesta. Normit pitäisi tulla ylempää eli ministeriötasolta ja isännöitsijä olisi vain toimeenpanelevassa roolissa.”

”Varmaan asiakaskirjeellä, perinteinen kirje esimerkiksi kaksi kertaa vuodessa. Se tavoittaa tasapuolisesti jokaisen asukkaan, ainakin taloyhtiössä, jossa on myös iäkkäitä henkilöitä. Jos on pakkotilanne ja energiaa pakko säästää, kannatan sitä, että tulee selkeitä rajoja. Ei ne pehmeät keinot välttämättä läheskään kaikkiin pure.” (Haastateltava 2)

”Riippuu, millaisia tyyppisiä talossa asuu, mutta jos saa yhteisrintaman, niin se on mahdollista. Sähköinen viestintä ois varmaan paras tapa, postiluukusta tiputettavat on aika last season. Asukastoimi voisi olla sellainen, jonka voi valjastaa näihin hommiin. [...] Mutta miksei sekä pehmeät että kovat keinot, mutta toki se on Ason vastuulla.” (Haastateltava 3)

”Periaatteessa tämä kirje on hyvä tapa. Jos jotain kiireistä on, ne voi tiedottaa erikseen ja ihan suullisestikin. Pienempiäkin tiedotteita voi tulla postiluukusta ja on toimiva tapa. Jos olisi sähköinen ilmoitustaulu, se olisi toimiva systeemi ja tiedotteita voisi tulla silloin useammin. Isommista asioista on kuitenkin hyvä ilmoittaa kirjallisesti. [...] Ja tietysti pitää itse seurata, että

asunnossa kaikki on kunnossa, ettei tule turhaa kulutusta. [...] Täällä myös huoltohommat pelaa ja nopeasti reagoidaan, se auttaa myös.” (Haastateltava 4)

”Infoaminen ja kirjeellä tapahtuva lähestyminen toimisi paremmin kuin pakko.” (Haastateltava 5)

Isännöinnin toivotaan hyödyntävän kestävyysviestinnässä monipuolisia kanavia, kuten sosiaalista mediaa etenkin nuorten tavoittamiseksi, ja perinteisiä asiakaskirjeitä, jotka tavoittavat kaikki asukkaat tasapuolisesti. Lisäksi sähköinen viestintä ja ilmoitustaulut koetaan tehokkain tiedonvälityskanavoiksi. Vastauksista käy ilmi myös asian laaja ja monipuolinen kokonaisuus, jonka keskiössä ovat erilaiset asumisen kuluttajat, ihmiset. Vastauksista näkyy myös tiedon tarve, johon asukas voi toimintansa perustaa, sillä ilman tiedon välitystä muutosta asumisen kuluttamisessa ei välttämättä tapahdu.

5.2.6 Haastatteluaineiston kvantifiointi

Haastatteluiden aineiston sisällönanalyysia jatkettiin vielä kvantifioimalla aineisto eli laske-
malla, miten usein tietyt teemat toistuvat haastatteluissa tai miten moni haastateltavista
mainitsi saman asian. Haastatteluaineiston kvantifioitu aineisto näkyy taulukosta 7.

Taulukko 7: Puolistrukturoitujen haastattelujen aineiston kvantifiointi

Teemat	Haastateltavat					
	H1	H2	H3	H4	H5	Yht.
isännöinnin mahdollisuudet	X	X		X	X	4
epäilykset isännöinnin mahdollisuuksia kohtaan	X	X	X			3
esteet kulutuksen muuttamiselle	X	X	X	X		4
rahan säästäminen ja alhaisemmat asumiskustannukset	X	X		X	X	4
satunnainen viileys ei ole ongelma	X	X	X	X		4
kirjallinen viestintä		X		X	X	3
muunlainen viestintä	X		X			2
Ukrainan sodan vaikutus halukkuuteen vähentää asumisen kulutusta		X				1

Tuomen ja Sarajärven (2009, 121) mukaan kvantifiointi voi tuoda laadullisen aineiston tulkitaan uusia näkökulmia, mutta aineistojen ollessa usein pieniä, kvantifiointi ei välttämättä tarjoa lisätietoa tai uusia näkökulmia. Tässä tutkimuksessa laadullisen tutkimusosuuden aineisto on pieni, mutta se tarjosi uuden ja hyvin ajankohtaisen näkökulman geo- ja

maailmanpoliittisen tilanteen mahdollisista vaikutuksista halukkuuteen muuttaa kulutuskäyttäytymistä kestävämpään suuntaan.

5.3 Yhteenveto tutkimustuloksista

Tässä kappaleessa esitellään tiivistetty yhteenveto kyselytutkimuksen sekä puolistrukturoitujen haastatteluiden tutkimusten tuloksia ja niiden perusteella tehtyjä analyyseja. Määrällisen tutkimusosuuden osalta otos on riittävä valtakunnallisen tutkimuksen näkökulmasta vastaajien ollessa yli 1000. Koska kyselytutkimuksen vastaajat valikoituivat satunnaisotannalla ja vastaajien sosiodemografisten tekijöiden monipuolisuuden perusteella voidaan päätellä, että otos on edustava ja se voidaan yleistää koskemaan koko populaatiota. Laadullisen tutkimusosuuden otos on suunnitellusti pieni eikä pelkästään sen perusteella ole tarkoitus tehdä koko populaatiota koskevia yleistyksiä, vaan tarkastella määrällisen ja laadullisen osuuden integraatiota. Laadullisen tutkimusosuuden tulokset voivat olla vahvistavia, jolloin ne ovat yhteneväisiä toistensa kanssa ja vahvistavat käsitystä ilmiöstä; laajentavat tulokset paljastavat ilmiön eri puolet ja ristiriitaiset tulokset puolestaan antavat tutkittavasta ilmiöstä epä johdonmukaisen tai epäselvän kuvan (Vilkkä 2024, 111). Taulukossa 8 on esitetty yhteenveto määrällisen ja laadullisen tutkimuksen tuloksista sekä tulosten vuoropuhelu ja integraatio haastattelun teemojen osalta. Taulukossa V=vahvistava, L=laajentava ja R=ristiriitainen.

Taulukko 8: Yhteenveto kyselytutkimuksen tuloksista, aineiston analyysistä ja tulosten integraatiosta määrällisen ja laadullisen aineiston välillä

Havainto	Analyysin tulos	Kysymys	V/L/R
Naiset ovat huolestuneempia ilmastonmuutoksesta ja ilmaston lämpenemisestä kuin miehet tai muunsukupuoliset	Sukupuoli vaikuttaa huolestuneisuustasoon ilmastonmuutoksesta ja ilmaston lämpenemisestä	K10	
Helsingissä ollaan huolestuneempia ilmastonmuutoksesta ja ilmaston lämpenemisestä kuin muualla pk-seudulla tai muualla Suomessa	Asuinpaikka vaikuttaa huolestuneisuustasoon ilmastonmuutoksesta ja ilmaston lämpenemisestä	K10	
Korkeakoulutetut ovat huolestuneempia ilmastonmuutoksesta ja ilmaston lämpenemisestä kuin muuta koulutustaustaa edustavat	Koulutustaso vaikuttaa huolestuneisuustasoon ilmastonmuutoksesta ja ilmaston lämpenemisestä	K10	
Suurin vastaajista kokee 20-22 asteen sisälämpötilan sopivaksi; vielä suurempi osuus kokee enintään 22 asteen sisälämpötilan sopivaksi	Suurin osa kerrostaloasukkaista kokee asumisterveysasetuksen mukaisen sisälämpötilan sopivaksi	K11	

Havainto	Analyysin tulos	Kysymys	V/L/R
<p>Suurin osa vastaajista ei tiedä sopivaa vedenkulutuksen määrää vuorokaudessa; muissa vastauksissa isoja heittoja</p> <p>Suurin osa vastaajista ei tiedä sopivaa sähkönkulutuksen määrää kuukaudessa</p>	<p>Kerrostaloasukkaat eivät ole tietoisia sopivaa vedenkulutuksen määrästä vuorokausitasolla</p> <p>Kerrostaloasukkaat eivät ole tietoisia sopivasta sähkönkulutuksen määrästä kuukausitasolla</p>	K12 + K13	
Vuokralla asuvien joukossa on eniten asumisen kuluttajia, jotka eivät seuraa vedenkulutustaan	Asumismuoto vaikuttaa vedenkulutuksen seurantaan	K14	
Antikuluttamisen kokonaisuus nousee sille vahvana teemana vedenkulutuksen, sähkönkulutuksen sekä kierrätyksen ja lajittelun lisäksi.	Antikuluttamisen osa-alueet kuuluvat kestävän asumisen kuluttajakäyttäytymiseen	K16	
Selvästi suurin osa vastaajista on valmis vähentämään niin veden- kuin energiankulutusta ympäristön hyväksi	Kerrostaloasukkailla on valmiutta vähentää veden- ja energiankulutusta ympäristön hyväksi	K18 + K19	
Ilmastonmuutoksesta ja ilmaston lämpenemisestä huolestuneet ovat muita valmiimpia hyväksymään satunnaiset matalalta tuntuvat sisälämpötilat (18-19 astetta)	Huolestuneisuustaso ilmastonmuutoksesta ja ilmaston lämpenemisestä vaikuttaa satunnaisten matalalta tuntuvien lämpötilojen hyväksymiseen	K20	
Asumisoikeusasunnoissa ollaan vähiten valmiita hyväksymään satunnaiset matalalta tuntuvat sisälämpötilat	Asumismuoto vaikuttaa satunnaisten matalalta tuntuvien lämpötilojen hyväksymiseen	K20	
Suurin osa hyväksyy satunnaiset matalalta tuntuvat sisälämpötilat	Suurin osa kerrostaloasukkaista ei koe satunnaisia matalalta tuntuvia sisälämpötiloja ongelmana	K20 + haastattelut	V
Helsingissä asuvat hyväksyvät muita enemmän, että ympäristön etu menee yksilön edun edelle	Asuinpaikka vaikuttaa valmiuteen asettaa ympäristön etu yksilön edun edelle	K21 + K22	
Asumisen kulutuksen vähentäminen on vaikeampaa nuorille kuin vanhemmille	Ikä vaikuttaa koettuun vaikeuteen vähentää asumisen kulutusta	K23	
Valtaosa vastaajista kokee motivaatiotasonsa sellaiseksi, että kuluttajakäyttäytymisen muutos kestävämpään suuntaan on mahdollista	Suurimmalla osalla kerrostaloasukkaista on valmius pitkäaikaiseen asumisen kuluttajakäyttäytymisen muuttamiseen	K25	

Havainto	Analyysin tulos	Kysymys	V/L/R
<p>Nuoremmat asumisen kuluttajat ovat motivoituneempia muuttamaan asumisen kulutusta, mikäli saavuttavat itselle tärkeitä asioita</p> <p>Vanhemmat asumisen kuluttajat kokevat kestävän asumisen kulutuksen heille luontevana tapana toimia</p>	Ikä vaikuttaa siihen, mikä on henkilön motivaatiotaso kuluttaa kestävästi asumisen kontekstissa	K25	
<p>Rahallisten kannustimien ja palkkioiden korostaminen luokittelee vastaajat ”pyrkimys saavuttaa” -voiman alle, mikä tekee vastaajista sittenkin vahingossa kestäviä kuluttajia, jolloin sekä kuluttajaidentiteetti että motivaatiotaso muuttuu siitä, millaiseksi kuluttaja sen itse kokee. Vastaukset osittain kumoavat K24:n tulokset.</p>	Kannustimet ja palkkiot, etenkin rahalliset, saattavat muuttaa kuluttajaidentiteettiä ja motivaatiotasoa	K24 + K26	
<p>Mahdollisuus omalta osalta hidastaa ilmastonmuutosta ja parantaa ympäristön tilaa sekä rahan säästyminen ja kannustavat kulutuskäyttäytymisen muutokseen eniten</p> <p>Alhaisemmat asumiskulut ja rahan säästyminen ovat paras kannustin</p> <p>Ympäristön säästäminen toimii myös kannustimena</p>	Taloudelliset säästöt ja ympäristön parantaminen ovat tehokkaimmat motivaattorit kulutuskäyttäytymisen muutokselle	K26 + haastattelut	V
<p>Nuoret aikuiset ja keski-ikää lähestyvät kokevat palkitsemisen olevan paras keino muuttaa asumisen kulutuskäyttäytymistä. Vanhemmat kerrostaloasukkaat kokevat parhaaksi keinoksi informoinnin. Nuoret aikuiset kokevat myös sosiaalisten normien olevan yksi toimiva keino.</p>	Ikä vaikuttaa siihen, mikä keino koetaan toimivimmaksi asumisen kuluttamisen muuttamisessa kestävämpään suuntaan	K28	
<p>Omistus- ja osaomistusasunnoissa asuvat hyväksyvät pakkokeinot enemmän kuin muiden asumismuotojen edustajat</p> <p>Asumisoikeusasunnoissa tiedotus koetaan toimivimmaksi asumisen kuluttamisen muuttamiskeinoksi muita asumismuotoja useammin</p>	Asumismuoto vaikuttaa toimivimmaksi koettuun asumisen kulutuksen vähentämisen keinoon	K28	
<p>Palkitseminen koetaan toimivimmaksi kannustimeksi sekä omistus- ja osaomistusasukkien, vuokraasukkien että asumisoikeusasukkien keskuudessa</p>	Palkitseminen kannustimena toimii kaikissa asumismuodoissa	K28 + haastattelut	V

Havainto	Analyysin tulos	Kysymys	V/L/R
<p>Helsingissä ollaan muuta pk-seutua ja muuta Suomea valmiimpia hyväksymään pakkokeinoja asumisen kulutuksen vähentämiseen</p> <p>Pk-seudulla koetaan Helsinkiä ja muuta Suomea enemmän tiedottamisen ja informaation jakamisen olevan toimivin keino</p> <p>Muulla Suomessa valitaan Helsinkiä ja muuta pk-seutua useammin toimivimmaksi keinoksi palkitseminen ja rankaiseminen</p>	Asuinpaikka vaikuttaa siihen, mikä asumisen kuluttamisen vähentämisen keino koetaan toimivimmaksi	K28	
Perinteinen tiedotus infotaululla (paperinen tai sähköinen) tai postiluukusta jaettuna on toivotuin tapa, mutta viestintää kaivataan myös somekanavia ja monikanavaisuutta hyödyntäen	Perinteinen tiedotus pitää pintansa, mutta monikanavaisuudessa ja somekanavissa on potentiaalia	K31	V/L
Geo- ja maailmanpoliittinen tilanne voi vaikuttaa halukkuuteen ja valmiuteen muuttaa asumisen kuluttajakäyttäytymistä	Ennakoimaton laajemman tason tilanne tai konflikti voi olla este kestäväälle kuluttajakäyttäytymiselle	haastattelut	L

Matalalta tuntuvien sisälämpötilojen osalta tulokset ovat toisiaan vahvistavia, samoin motivaatiotekijöitä ja kannustimia koskevat tulokset. Isännöinnin viestintäkanavien osalta vastaukset olivat osittain vahvistavia, mutta myös laajentavia, vastaajien kaivattua viestintää myös modernimpien kanavien kautta. Haastatteluista nousi esille myös näkemys siitä, että geo- ja maailmanpoliittinen tilanne voi viedä kuluttajien huomion muihin asioihin jättäen asumisen kuluttamisen vähentämisen toissijaiseksi. Tämä seikka ei ole noussut esille kyselytutkimuksen avoimissa vastauksissa, mutta on hyvin tärkeä havainto ajankohtaisuutensa vuoksi, joten laadullisen tutkimuksen tulos on juuri tämän kysymyksen ja tuloksen osalta määrällistä tutkimustulosta laajentava.

Kun tarkastellaan laadullisen tutkimusosuuden haastateltavien vastauksia, voidaan todeta, että esille nousevat mm. kaikki Idin ja Laaksosen (2012, 53) motivaatioperustaisen viitekehyyksen keinot käyttäytymisen muuttamisen esteen murtamiseksi. Näitä ovat informaatio, palkitseminen (tai rankaiseminen), sosiaalisen normin hyödyntäminen sekä pakottavat keinot. Kannustimien ja palkitsemisen merkitys koetaan vahvana. Isännöinnin osallistumisessa kerrostaloasumisen kulutuksen vähentämisen ja asumisen hiilijalanjäljen pienentämisen mahdollistajana nähdään paljon potentiaalia, mutta osa suhtautuu asiaan varautuneemmin.

6 Kehitysehdotukset toimeksiantajalle

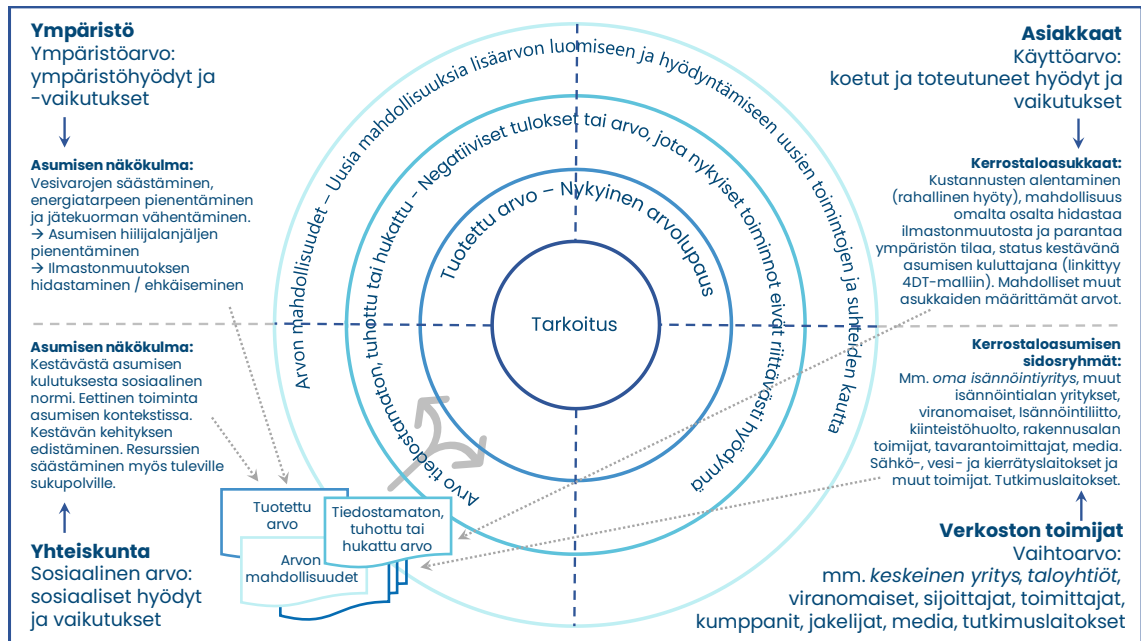
Huolimatta siitä, että asumiseen liittyvässä kulutuksessa on valtava päästövähennyspotentiaali, ilmastokeskusteluissa aihe ei ole saanut juurikaan huomiota. Myöskään edeltävän hallituksen toimenpidesuunnitelmassa asumiseen ei ole kiinnitetty riittävästi huomiota. Isännöinti-liitto kuitenkin näkee isännöinnillä olevan merkittävä rooli asumisen ilmastovaikutusten pienentämisessä. Isännöitsijöiden panos on myös välttämätön ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi ja tulevaisuudessa heidän vaikutuksensa on merkittävä koko Suomen kannalta. (Isännöinti-liitto 2020; Länsiluoto 2022.) Isännöintialalle on luotu vastuullisen isännöinnin työkirja, jonka painopiste on isännöintiyritysten omissa ESG-osa-alueissa (Rautio 2023), mutta varsinaiset kestäväen asumisen työkalut puuttuvat alalta edelleen. Isännöitsijä vastaa keskimäärin noin 20 taloyhtiöstä. Toimenpiteistä riippumatta isännöitsijällä on merkittävä mahdollisuus edistää asumisen hiilijalanjäljen pienentämistä. (Länsiluoto 2022.) Tässä luvussa esitellään tutkimusaineistoon ja sen analysointiin perustuvat ratkaisut ja kehitysehdotukset toimeksiantajalle ja koko alalle. Ratkaisut nojaavat vahvasti tutkimustuloksista nouseviin asukkaiden motivaatiokeinoihin ja toisaalta myös tarpeeseen vähentää asumisen kulutusta ja asumisen hiilijalanjälkeä.

6.1 Kestävästä asumisesta uutta arvoa asukkaille ja taloyhtiöille - arvojen tunnistaminen

Liiketoimintamallien innovointi on yksi ratkaisu kestävyystavoitteiden saavuttamiseksi. Cambridgen yliopistossa kehitetty arvon luomisen työkalu (Value Mapping Tool) on keino sisällyttää kestävyys yrityksen ja sen sidosryhmien ydinajatuksen. Se myös tehokkaasti lisää tietoisuutta liiketoiminnan ristiriitaisista arvoista ja negatiivisista vaikutuksista. Työkalu soveltuu kaikille organisaatioille. (Bocken, Short, Rana & Evans 2013, 494-495.) Työkalun keskeinen etu palvelu- ja prosessisuunnittelun ja laajemman systeemiajattelun kontekstissa on potentiaali huomioida paremmin mahdolliset tahattomat vaikutukset ulkoisiin sidosryhmiin, sekä vaihtoehtoiset ratkaisut, jotka mahdollistavat paremman tasapainon sidosryhmien etujen välillä. Se myös auttaa tunnistamaan uusia mahdollisuuksia, etenkin yhteiskunnallisten ja ympäristövaikutusten parantamiseksi. (Bocken, Rana & Short 2015, 77.)

Kuviossa 53 on esitetty Value Mapping Tool sovellettuna isännöintialan yrityksen kontekstiin. Työkalu on Bockenin (ym. 2013, 491) yksinkertaistettu malli perusteellisemmasta arvonluonnin työkalustaan. Työkalun avulla tunnistetaan kerrostaloasukkaiden asumisen kulutukseen liittyvä tuotettu arvo, tiedostamaton, tuhottu tai hukattu arvo sekä arvonluonnin mahdollisuudet. Bockenin (ym. 2013, 491-492) yksinkertaistettu työkalu sopii lyhyempään työpajatyökentelyyn, mutta ei välttämättä mahdollista niin syvällistä perehtymistä arvonmääritykseen. Työkaluvaihtoehdon valinta riippuukin käytettävissä olevasta ajasta ja halutusta analyysitasosta. Yksinkertaistettukin malli helpottaa isännöintiyrityksen arvonmäärittämisprosessia,

mikäli sitä tehdään tässä kontekstissa ensimmäistä kertaa. Prosessin tultua tutuksi, jatkossa voidaan ajatella työkalun perusteellisemmän version käyttöä, mikäli se nähdään tarpeelliseksi.

Kuvio 53: Yksinkertaistettu arvon luomisen työkalu integroituna isännöintiyrityksen kontekstiin (mukailten Bocken ym. 2013, 491, 497)

Työkaluun liittyvä, mieluiten kasvotusten tapahtuva työpajatyöskentely on tässä yhteydessä tarkoitus pitää isännöintiyrityksen, käytännössä hallinnollisen isännöitsijän, ja taloyhtiön kesken. Koska kaikkia kerrostaloasukkaita ei ole mahdollista osallistaa työpajatyöskentelyyn, sovitellaan ensin tarjoamaan mahdollisuutta asukkaiden kertoa näkemyksistään taloyhtiön hallitukselle tai asukastoimikunnalle, joka koko taloyhtiön puolesta nostaa esille ja käsittelee asiakokonaisuuksia työpajatyöskentelyssä. Vaihtoehtoisesti työpajan voi pitää webinaarityyppisenä, mikä mahdollistaa isomman asukasjoukon osallistamisen, mutta voi asettaa haasteita tilaisuuden strukturoinnille ja kaikkien osallistujien tasapuolisen kuulemiselle työpajatyöskentelyn aikana.

Yllä olevaan kuvioon on tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen sekä tutkimustulosten perusteella nostettu potentiaalisia tekijöitä, jotka arvonmäärityksessä voidaan kerrostaloasumisen kontekstissa huomioida. Tutkimustulosten perusteella mm. rahallinen hyöty säästyvän rahan ja alhaisempien asumiskustannusten muodossa ovat yksi olennainen asukkaiden nostama arvotekijä. Kunkin taloyhtiön todelliset arvotekijät määritellään työpajatyöskentelyssä.

6.2 Taloyhtiö- ja kotitalousprofiilit sekä toimenpideohjelma

Jotta erilaisille taloyhtiöille ja kotitalouksille voidaan tarjota mahdollisimman hyvin toimivia keinoja edistää kestävästä kulutuskäyttäytymistä ja vähentää asumiseen liittyvää kulutusta, tässä tutkimuksessa esitetään ratkaisuksi ns. liikennevalomallia. Tässä mallissa vihreä taso edustaa taloyhtiötä tai kotitaloutta, joka kuluttaa kohtuullisesti ja on halukas pienentämään asumisen kulutusta entisestään ja samalla edistää asumisen kulutuskäyttäytymistä kestävämpään suuntaan. Isännöinnin toimenpiteet tällöin ovat myönteinen tiedotus ja kaksisuuntaisen kommunikoinnin mahdollistaminen. Viestinnän painotus on asukkaiden kestävästä asumisen tietoisuuden lisäämisessä. Nämä toimenpiteet muodostavat myös minimitoimenpidepohjan kaikille kolmelle tasolle. Asumisen kulutuksen viestintä painottuu kestävästä asumisen ja asumisen kulutuksen tiedottamiseen ja vinkkien tarjoamiseen sekä vuosikellon ja kauden mukaiseen tiedotukseen, joka otetaan mukaan osaksi isännöinnin perustoimintaa.

Keltainen taso puolestaan keskittyy tiedotuksen ja kaksisuuntaisen kommunikoinnin lisäksi myös kannustimien esille tuomiseen, pyrkimyksenä saavuttaa kerrostaloasukkaat, jotka tahattomasti tai tietämättömyyden vuoksi kuluttavat enemmän kuin olisi tarpeen. Tiedon jakamisen, vuosikellon ja kauden mukaisen tiedotuksen sekä kaksisuuntaisen kommunikoinnin lisäksi asukkaille viestitään, mitä konkreettista hyötyä pienempi kulutus tuo myös itse kerrostaloasukkaille. Rahallinen hyöty on noussut luvussa 5 tutkimustulosten perusteella yhdeksi olennaisimmista motivaatiotekijöistä ja näin ollen on yksi asukkaille arvoa tuottavista asioista. Keltaisella tasolla kannustimet, joihin toimenpiteet nojaavat, voivat olla muitakin tekijöitä, jotka asukkaat ja taloyhtiö nostavat esille arvojen määrittelyssä, jonka prosessi on esitetty luvussa 6.1.

Punainen taso taas keskittyy tiedotuksen ja kaksisuuntaisen kommunikoinnin lisäksi sanktioihin ja pakottaviin keinoihin, pyrkimyksenä tavoittaa kerrostaloasukkaat, jotka tahallisesti tai välinpitämättömyyden takia kuluttavat asumisen kontekstissa enemmän ja joihin vihreän tai keltaisen tason toimenpiteet eivät pure. Taloyhtiö- ja asukasprofiilien mukainen kolmen tason toimenpideohjelma on esitetty tarkemmin liitteessä 3.

Viestinnässä ja kommunikoinnissa on huomioitava myös asukaskunnan kansainvälistyminen ja viestittävä tasapuolisesti myös vieraskielisille asukkaille; minimikielivaatimukseksi esitetään suomi, ruotsi ja englanti, mutta mahdollisuuksien mukaan voi olla hyödyllistä viestiä asukkaiden omalla äidinkielellään. Taloyhtiöiden ja kotitalouksien profiloinnissa on myös huomioitava, että kaikissa asumisen kuluttamisen osa-alueissa ei ole mahdollista kohdistaa toimenpiteitä tasapuolisesti, jolloin toimenpiteet lähdetään rakentamaan ensisijaisesti taloyhtiökohdaisesti. Mm. veden- ja sähkönkulutus ovat osa-alueita, joiden kulutuksessa taloyhtiön sisällä voi olla suurtakin vaihtelua ja joiden kulutus voi jatkua suurena toimenpiteistä huolimatta, jolloin voi olla tarvetta pakottaville keinoille.

Esimerkkejä:

Taloyhtiössä, jossa valtaosa kotitalouksista kuluttaa keskimääräistä huomattavasti enemmän vettä ja vain pieni osa kuluttaa vettä kohtuullisesti, päätetään vesiennakkomaksun nostamisesta.

Taloyhtiön huoneistojen sisälämpötila on 23 astetta. Reilu puolet kokee lämpötilan liian suureksi ja vajaa puolet kokee sen sopivaksi. Isännöinnin tukemana taloyhtiö yhdessä kiinteistöhuollon kanssa päättää laskea sisälämpötilaa 22 asteeseen.

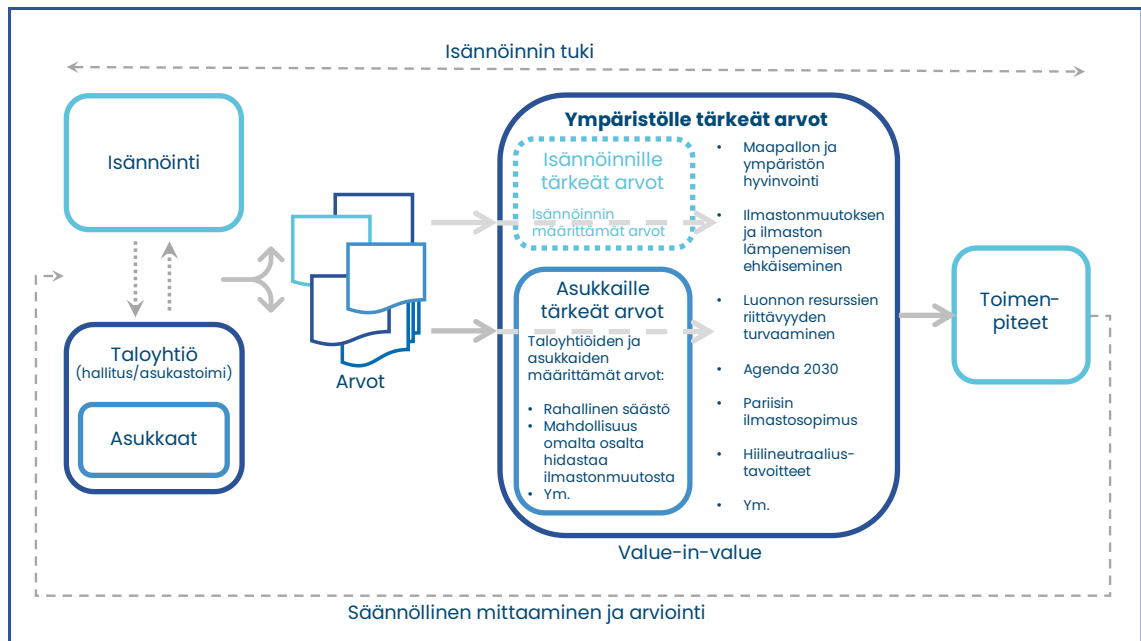
Koko pienkerrostalon asukkaat haluavat pitää nykyisen 24 asteen sisälämpötilan. Isännöinnin tukemana taloyhtiön hallitus yhdessä kiinteistöhuollon kanssa päättää laskea huoneistojen sisälämpötilaa 22 asteeseen, joka vastaa asumisterveysasetuksen suosituksia ja vähentää lämmityksen ympäristövaikutuksia.

Tällaisissa tilanteissa kulutusta ohjaavat päätökset voivat kohdistua myös kotitalouksiin, jotka jo kuluttavat kestävämmiin naapurikotalouksiin verrattuna. Tällöin isännöintiä suositellaan tekemään päätökset toimenpiteistä ympäristönäkökulmat etusijalla, kuitenkin unohtamatta asumisterveysasetuksen ym. vaatimuksia ja suosituksia.

Kyselytutkimuksen tulosten analysoinnissa ja luvussa 5.3 esitettyjen tulosten perusteella asumisen kulutuskäyttämisen kokonaisuuteen vaikuttavat kuluttajan ikä, sukupuoli, koulutustaso, asuinpaikka ja asumismuoto. Taloyhtiöiden ja kotitalouksien profiloinnissa suositellaan siis ottamaan huomioon myös kyseiset sosiodemografiset tekijät. Liitteessä 4 on esitetty taloyhtiöiden ja kotitalouksien profilointiin liittyvät havainnot, joille on tehty toimenpidesuosituksia. Näistä havainnoista ja toimenpidesuosituksista voidaan valita sopivat vaihtoehdot edellä mainittuun kolmen tason toimenpidemalliin, joka tukee niin isännöinnin viestintää kuin käytännön tason muutoksen mahdollistamista. Tarkat toimenpiteet määritellään taloyhtiökohteisesti ja siinä hyödynnetään isännöinnin ja kiinteistöhuollon ammattitaitoa sekä yhteistyötä taloyhtiön hallituksen kanssa.

6.3 Value-in-value -mallista apua asumisen kulutuskäyttämisen muutoksen edistämiseen

Koska arvonmäärittämistyökalu (Value Mapping Tool) painottuu arvonmäärittämiseen, se ei yksistään ole riittävä asumisen kulutuskäyttämisen muuttamiseen. Siksi arvonluomisen työkalun ja kolmen tason toimenpideohjelman pohjalta luotiin value-in-value -malli, joka on esitetty kuviossa 54.

Kuvio 54: Value-in-value -malli isännöinnille asukkaiden kulutuskäyttäytymisen muutoksen edistämiseen

Value-in-value -mallissa isännöintitoimija ja taloyhtiö määrittävät kyseiselle taloyhtiölle ja sen asukkaille tärkeät arvot Value Mapping Toolin avulla kuten luvussa 6.1 on esitetty. Näiden asukkaille tärkeiden arvojen avulla pyritään tuottamaan arvoa ympäristölle. Ympäristölle tärkeät arvot määritellään tutkimustiedon, ympäristöpolitiikan, Agenda 2030:n, Pariisin ilmastopöytäsohmuksen, hiilineutraaliustavoitteiden ym. pohjalta. Näin tuottamalla arvoa asukkaille tuotetaan arvoa myös ympäristölle. Asukkaille tärkeät arvot muodostavat ytimen ympäristölle tärkeiden arvojen mahdollistamiselle, jolloin asukkaalle tärkeä arvo on ikään kuin ympäristölle tärkeän arvon sisällä, mistä tulee mallin nimi value-in-value. Malli korostaa arvojen kerroksellisuutta, jossa asukkaalle tuotettu arvo ja ympäristölle luotu arvo kietoutuvat toisiinsa, muodostaen synergisen kokonaisuuden, joka ohjaa kulutuskäyttäytymistä kestäväään suuntaan. Englannin kielellä mallin nimi on täsmällinen ja tarkasti kuvaava. Suomenkielinen vastine voisi olla sisäkkäisten arvojen malli, välillisen arvon tai välittäjäarvon malli.

Luvussa 6.2 puolestaan on esitetty kolmen tason toimenpideohjelma, josta valitaan sopivimmat toimenpiteet taloyhtiön ja sen kotitalouksien nykyisen kulutuskäyttäytymisen sekä määritettyjen arvojen perusteella. Isännöinnin tuki on mukana koko prosessin ajan mm. tiedon viestinnän ja kommunikoinnin sekä käytäntöjen mahdollistajana. Toimenpiteiden toimivuutta seurataan säännöllisesti ja tarvittaessa palataan isännöinnin ja taloyhtiön väliseen arvonmäärittäykseskusteluun, jolloin tilanteen muututtua arvot ja sen jälkeen toimenpiteet voidaan määrittellä uudelleen. Tämä malli eroaa Porterin ja Kramerin (2011, 6) jaetun arvon mallista siten, että value-in-value -mallissa lähtökohtana ei ole tuottaa yritykselle lisää voittoa luomalla arvoa myös kerrostaloasukkaille, vaan se painottaa arvonluontia ympäristölle asumisen

kuluttajille tuottaman arvon välityksellä. Kommunikointia hyödynnetään mallissa niin arvonmääritysvaiheessa, toimenpidevaiheessa kuin arvioinnissa ja seurannassa sekä isännöinnin tarjoamassa tuessa pitkin prosessia, mikä tukee myös Luhmannin systeemiteorian väitettä, että ympäristösosiologiassa yhteiskunta hyödyntää kommunikaatiota.

Mallin käyttöä on mahdollista laajentaa tarkastelemaan myös isännöintiyritykselle tärkeitä arvoja, joiden avulla yritys esim. pyrkii saamaan kilpailuetua tuottamalla samalla arvoa ympäristölle. Tähänkään tilanteeseen Porterin ja Kramerin (2011, 6) jaetun arvon malli ei suoraan sovi, sillä ympäristöä ei tässä yhteydessä voida ajatella perinteisenä asiakkaana. Tämä osa-alue jää isännöintitoimijan päätettäväksi eikä sisällön vuoksi suoraan kuulu tämän tutkimukseen, siksi isännöinti on omien arvojen osalta merkitty kuviossa 54 katkoviivalla.

7 Johtopäätökset ja pohdinta

Tutkijan lähtökohtana tutkimukselle oli tehdä se alalle ja yritykselle, joka ei ole omaa alaa eikä ole tutkijan oma työnantaja. Tällä pyrittiin avartamaan omia näkemyksiä ja samalla analysoimaan ja luomaan ratkaisuja mahdollisimman objektiivisesta näkökulmasta. Tutkimuksen teoreettinen tausta sekä tutkimusaineisto osoittavat, että isännöintialan potentiaalia kestävän asumisen edistäjänä ei ole hyödynnetty. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, millä tavoin isännöinti pystyy edistämään kerrostaloasukkaiden kulutuskäyttäytymisen muutosta kestävämpään suuntaan. Tarkoituksena puolestaan oli löytää konkreettisia keinoja, joiden avulla isännöinti voi olla mukana muuttamassa asumisen kulutusta kestävämmäksi ja samalla edistää ympäristöystävällisiä käytäntöjä sekä pienentää asumisen ympäristövaikutuksia, hyödyttäen niin asukkaita kuin yhteiskuntaa. Tämä tutkimus selvitti kattavasti, mitkä asumisen osa-alueet vaikuttavat ympäristöön ja ilmastonmuutoksen etenemiseen eniten vastaten myös ensimmäiseen tutkimuskysymykseen ja tarjoaa perusteellisen näkemyksen siitä, miten isännöintialan toimijat voivat edistää kerrostaloasukkaiden kulutuskäyttäytymisen muutosta kestävämpään suuntaan huomioiden seikat, jotka kannustavat ja motivoivat, mutta tarvittaessa myös pakottavat asukkaita käyttäytymisen muutokseen, vastaten samalla kolmeen muuhun tutkimuskysymykseen. Kehitetty ratkaisu puolestaan tarjoaa konkreettisia työkaluja koko isännöintialalle ja luo arvoa niin kerrostaloasukkaille kuin ympäristölle ja yhteiskunnalle.

7.1 Tietoperustan ja tulosten vuoropuhelu

Tutkimuksen johtopäätöksiä ja metapäätelmiä voidaan rakentaa yhdistämällä monimenetelmällisen tutkimusotteen tarjoamia erilaisia näkökulmia ja ajattelutapoja tutkittavasta ilmiöstä. Tämä lähestymistapa mahdollistaa kokonaisvaltaisemman ja syvällisemmän ymmärryksen verrattuna siihen, että tutkimus perustuisi vain yhteen näkökulmaan. Päätelmien

muodostaminen perustuu erilaisten aineistoista nousevien "kuvioiden" väliseen vuoropuheluun. (Åkerblad & Seppänen-Järvelä 2024, 183.)

Tutkimus osoittaa, että osalla sosiodemografisista tekijöistä on yhteys asumisen kuluttamiseen, mikä käy ilmi sekä teoriaperustasta että tutkimustuloksista. Tutkimustulokset syventävät sosiodemografisten tekijöiden vaikutusta erityisesti kerrostaloasumisen yhteydessä ja antavat isännöintitoimijalle mahdollisuuden suunnitella kestävästä kuluttamisesta edistämistoimia kohdennetummin. Edistämällä kerrostaloasukkaiden kestävästä asumisen kulutuskäyttäytymistä etenkin kannustimien ja positiivisen vaikuttamisen avulla, isännöintialan toimijat voivat sisällyttää ympäristöystävällisen toiminnan strategioihin, jolloin asumisen kuluttajien tarpeisiin vastataan ja samalla vähennetään ympäristöön kohdistuvia vaikutuksia, kuten Akenji ja Chen (2016, vii) ehdottavat. Myös motivaation merkitys korostuu kestävien tapojen omaksumisessa, jolloin yksilön on hyväksyttävä ne järkevinä toimintatapoina ja käsitettävä niiden välttämättömyys (Id & Laaksonen 2012, 46). Tässä yhteydessä korostuu mm. oikeanlainen ja täsmällinen, tutkittuun tietoon ja dataan perustuva viestintä. Koska oman edun tavoittelu ja huolestuneisuus ympäristöstä eivät erikseen riitä kuluttajakäyttäytymisen muutokseen, tutkimuksesta nousee esille tarve myös isännöintitoimijan osalta korostaa ja hyödyntää näitä tekijöitä kulutuskäyttäytymisen muutoksen edistämiseksi. Vainion (2021, 219-220) mukaan ilmastotyössä on tärkeää, että yksilöt luottavat toisiinsa. Tieto siitä, että muutkin tekevät ilmaston hyväksi töitä, vahvistaa luottamusta ihmisten välillä. Tässä on siis potentiaalia kokonaisina taloyhtiöinä sitoutua kestävämpään asumisen kuluttamiseen, jossa isännöintiyritys on merkittävässä roolissa, sillä tutkimustulokset osoittavat, että kerrostaloasukkaat ovat selvästi myös valmiita vähentämään mm. veden- ja energiankulutustaan ympäristön hyväksi.

Tutkimus tuloksineen nostaa esille myös kulutuksen vähentämisen, joka liittyy mm. antikulttuurin malliin. Black ja Cherrierin (2010, 441-443) mukaan kestävästä kulutuskäyttäytymisestä saavuttamiseksi antikulttuurin täytyykin sisällyttää osaksi jokapäiväistä elämää ympäristöinvestointien sijaan. Siksi myös asumisen kuluttamisessa nimenomaan kulutustottumusten muuttaminen kestävään suuntaan on tärkeä keino ja isännöinti on siinä olennaisessa osassa. Asuminen kuuluu kuitenkin perustarpeisiin ja Zavestoski (2002, 124) onkin todennut, että kuluttajat vähentävät kulutustaan mieluiten sellaisissa asioissa, jotka eivät ole merkittäviä jokapäiväisessä elämässä. Tämä voi tehdä asumisen kuluttamisen vähentämisestä haastavaa ja toisaalta se myös perustelee pakottavien keinojen tarpeellisuutta, mikä myös huomioitiin tämän tutkimuksen ratkaisuehdotuksissa.

Ratkaisuvaihtoehtoja pohdittaessa kerrostaloasukkaiden arvojen määrittelyssä päästään läheisesti tekemisiin Junton (2010, 66-67) mainitsemaan elämäntapakulttuureihin ja arvoperustoihin, jotka alkavat muodostua jo lapsuuden aikana ja kulkeutuu mukana aikuisikään asti. Black ja Cherrier (2010, 442, 448-500) myös korostavat kestävien arvojen ja käytäntöjen merkitystä, kun pyritään edistämään kestävästä kuluttajakäyttäytymistä. Viestinnässä kuitenkin on

tärkeä muistaa, että kuluttajia ei pyritä muuttamaan ihmisinä, vaan pyrkimysten täytyy painottua arvojen ja käytäntöjen mahdollisuuksiin integroitua osaksi identiteettiä (Black & Cherrier 2010, 443-444; 448-450). Siksi on tärkeää ottaa asumisen kuluttajat mukaan arvonmäärittäyksen keskusteluun, joka luo motivaatiopohjan myös kulutuskäyttäytymisen muutokselle ja samalla luo arvoa ympäristölle ja koko maapallolle. Uudenlaisella ajattelu- ja toimintatavalla taloyhtiöt voivat yhdessä isännöintiyriyten kanssa olla merkittävässä roolissa vähentämässä suurimpien ilmastopäästöjen aiheuttajien vaikutuksia ympäristöön ja määrittellä uudestaan kestävästä asumisen normit.

Tutkimustulosten ja tietoperustan välinen vuoropuhelu otettiin vahvasti huomioon tarkemmissa toimenpidesuosituksissa, jotka on esitelty liitteessä 4. Toimenpidesuositukset perustuvat tutkimustuloksiin ja ratkaisuihin on saatu tukea teoreettisesta viitekehyksestä, jolloin tietoperusta ja kehittämisprojektin ratkaisu nivoutuvat tiukasti yhteen.

7.2 Tutkimuksen työelämälähtöisyys ja tulosten siirrettävyys

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli löytää isännöintiyriykselle keinot, joilla se voi asukaslähtöisesti ja motivaatiotekijät huomioiden edistää kerrostaloasukkaiden asumisen kulutuskäyttäytymisen muutosta kestäväan suuntaan. Kattavan teoreettisen pohjan sekä perusteellisen tutkimusaineiston pohjalta luotiin value-in-value -malli, joka perustuu taloyhtiöiden ja asukkaiden yhdessä isännöinnin kanssa määrittämiin arvotekijöihin, jotka luomalla arvoa taloyhtiöille ja asukkaille luovat samalla arvoa myös ympäristölle. Lisäksi luotiin kolmen tason kestävästä asumisen toimenpideohjelma, joka huomioi erilaiset asumisen kuluttajat ja taloyhtiöt. Kehitetty malli on tulevaisuussuuntautunut ja sen avulla pyritään tuomaan muutosta koko isännöintialaan korostamalla asumisen kestävästä kuluttamisen tärkeyttä asumisen ympäristövaikutusten vähentämisen kautta. Kehitysehdotukset muuttavat tapaa ajatella ja lähestyä asumisen kulutusta ja samalla luovat uudenlaisen toimintamallin isännöinnin ja taloyhtiöiden tulevaisuuden yhteistyölle.

Tutkimuksen yhteistyö toimeksiantajan kanssa alkoi yhteisellä palaverilla, jossa kartoitettiin tutkimuksen mahdollisia aihevaihtoehtoja ja isännöintialan sekä toimeksiantajan tarpeita. Toimeksiantajaa pidettiin ajan tasalla tutkimusprosessin joka vaiheessa ja ennen aineistonkeruuvaihetta toimeksiantajan kanssa käytiin läpi teoriapohjan soveltuvuus tutkimukseen sekä aineistonkeruumenetelmien sisältö ja rakenne, jota viimeisteltiin toimeksiantajan palautteen perusteella. Tutkimustulokset ja niiden perusteella nousseet kehitysehdotukset esiteltiin toimeksiantajalle ja lisäksi taloyhtiön hallituksen puheenjohtajalle. Yhteistyö toimeksiantajan kanssa oli niin tiivistä ja vuorovaikutteista kuin toimeksiantajan resurssit ovat sallineet.

Tutkimuksen kehittämisprosessi hyödynsi vahvasti teoriapohjaa, joka loi lähtökohdat aineistonkeruulle ja tutkimusmenetelmien sisällölle. Kyselytutkimuksessa hyödynnettiin vahvasti motivaatiotasoihin sekä kuluttajakäyttäytymisen muuttamisen mallien teoreettista taustaa.

Tutkimustuloksia peilattiin myös teoriapohjan synteisiin. Monimenetelmällinen tutkimustapa sekä triangulaatio yhdessä menetelmien ja aineiston integraation sekä laadullisen aineiston kvantifioinnin kanssa luovat kattavan kuvan tutkittavasta ilmiöstä ja rakentavat vahvan pohjan kehittämistyölle. Tutkimusaineiston ristiintaulukointi toi analyysiin luotettavuutta ja ulottuvuuksia, joihin ilman sitä ei pelkällä graafisella tarkastelulla olisi ollut mahdollista päästä. Puolistrukturoidut haastattelut puolestaan laajensivat ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä. Tutkimusaineiston ja sen analysoinnissa hyödynnetty dokumentaatio jäseni tutkimuksen kulkua ja toi selkeyttä monimutkaisen ilmiön tulosten tulkintaan. Varsinaisen kehittämisosuuden dokumentaatio puolestaan avasi ja tarkensi kehittämistyön tuloksia ja niiden soveltamista käytännön liike-elämään sekä isännöinnin ja taloyhtiöiden väliseen yhteistyöhön.

Tutkimuksessa vahvasti hyödynnettiin olemassa olevia malleja, joita ovat kuluttajakäyttäytymisen muuttamisen 4DT-malli, antikuluttamisen malli sekä motivaatioperustainen malli. Arvonmäärityksessä hyödynnettiin Cambridgen Value Mapping Toolia ja isännöinnin kolmen tason toimenpideohjelman tarkemmassa toimenpidekuvauksessa käytettiin avuksi motivaatioperustaisen mallin keinoja. Koska koko prosessia kattavaa mallia ei ole saatavilla, luotiin value-in-value -malli. Se huomioi koko prosessin aina taloyhtiöille ja asukkaille tärkeiden arvojen määrittelystä arvonluontiin ja konkreettisiin toimenpiteisiin. Malli huomioi myös seurannan, mittaamisen ja mahdollisen uudelleenmäärittelyn tarpeen. Mallin yhteyteen kehitettiin myös kolmitasoinen toimenpideohjelma, joka liikennevalojen eli toimenpiteiden kriittisyyden mukaan määrittää taloyhtiökohtaisesti ja mahdollisuuksien mukaan myös kotitalouskohtaisesti eri tason toimenpiteet. Isännöintiyrityksissä value-in-value -malli on tarkoitettu käytettäväksi yhdessä kolmen tason toimenpideohjelman kanssa ja toimintamalli on hyödynnettävissä heti kaikissa isännöintialan yrityksissä. Tutkimuksen tulokset ja niiden pohjalta luotu malli antavat isännöintialalle uuden tavan toimia myös ympäristön hyväksi.

Tutkimus kehitysehdotuksineen esiteltiin toimeksiantajalla työskentelevälle hallinnolliselle isännöitsijälle. Toimeksiantaja näkee kehitetyssä mallissa ja toimenpideohjelmassa paljon potentiaalia, sillä isännöintialalla ei tällä hetkellä ole selvästi strukturoitua toimintamallia asumisen kuluttamisen vähentämiseen eikä asumisen kulutuksen vähentämisen edistäminen varsinaisesti kuulu isännöinnin toiminnan vuosikelloon ja osaksi prosesseja. Toimeksiantajan mukaan taloyhtiöiden hallitukset ottavat hyvin vastaan myös tämäntyyppisiä kehitysehdotuksia, mutta isännöinti saattaa olla hyvin varovainen uusien toimintamallien esittämisessä ja toisaalta haasteita voi liittyä myös osakkaiden ja asukkaiden osallistamiseen. Lisäksi toimeksiantaja näkee tiedottamiseen kohdistuvia haasteita, jotka liittyvät mm. tiedotuskanaviin ja viestinnän optimaaliseen määrään. Koska kehitetyssä ratkaisussa taloyhtiöt ovat merkittävässä osassa, kehitysehdotukset esiteltiin myös toimeksiantajan asiakkaana olevan helsinkiläisen taloyhtiön hallituksen puheenjohtajalle. Hän näkee mallin hyvin varteenotettavana ja sen vaikutukset positiivisena asiana myös laajemmasta näkökulmasta, jolloin kestävästi toimiva taloyhtiö saa imagoetua muihin taloyhtiöihin nähden, erityisesti mikäli isännöinnin tuella se

pystyy tekemään enemmän ilmastotekoja kuin laki vaatii. Vahvasti tiedotukseen ja positiiviseen viestintään painottuva toimenpideohjelma on puheenjohtajan mielestä hyvä lähtökohta lähteä muuttamaan asumisen kulutuskäyttäytymistä asukkaiden tietoisuutta lisäämällä.

Tutkimuksen myötä kehitetty ratkaisu on siirrettävissä myös varsinaisen tutkimuskohteen ulkopuolelle, sillä value-in-value -mallia voidaan käyttää myös muiden alojen toimijoilla, jotka haluavat tuottaa arvoa ympäristölle tuottamalla arvoa asiakkailleen tai yhteistyökumppaneilleen. Tällöin yritys tai muu toimija määrittää arvot yhteistyössä asiakkaiden kanssa ja toimenpideohjelma luodaan kyseiselle alalle sopivaksi huomioiden toimenpidetasojen erityispiirteet (vihreä = ympäristötietoisuuden lisääminen ja kaksisuuntainen kommunikointi; keltainen = edellisen lisäksi myös kannustavat keinot; punainen = ensin mainitun lisäksi myös pakottavat keinot).

7.3 Tutkimusetiikka, luotettavuuden arviointi ja aineistonhallinta

Hyvässä tutkimuksessa noudatetaan aina hyvää tieteellistä käytäntöä ideointivaiheesta koko tutkimuksen läpi tiedottamiseen asti. Se tarkoittaa sitä, että tutkimuksen kysymystenasettelussa ja tavoitteissa, aineiston keruussa ja käsittelyssä, tulosten esittämisessä ja aineiston säilytyksessä ei loukata tutkimuksen kohderyhmää, tiedeyhteisöä eikä myöskään hyvää tieteellistä tapaa. (Vilka 2007, 90; Vilka 2015, 41-42.) Suomessa tutkijoiden täytyy noudattaa myös ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettisiä periaatteita ja tarvittaessa haettava lausuntoa ihmistieteiden eettiseltä toimikunnalta (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, 6). Tämän tutkimuksen alussa Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettisistä periaatteista ja ihmistieteiden eettisestä ennakkoarvioinnista Suomessa käytiin tarkasti läpi, jotta tutkimuksen toteuttaminen voitiin varmistaa myös eettisestä näkökulmasta. Tutkimuksen aihe ei edellyttänyt eettistä ennakkoarviointia, koska se ei sisällä ihmistieteiden eettisen ennakkoarvioinnin edellyttämiä asetelmia, jotka liittyvät mm. poikkeaminen tietoon pohjautuvan suostumuksen periaatteesta, fyysisen koskemattomuuteen puuttamiseen, tutkimus ei kohdistu alle 15-vuotiaisiin eikä esitä poikkeuksellisen vahvoja ärsykeitä, aiheuta tutkimuksen kohteena oleville tai heidän läheisilleen arjen rajat ylittävää haittaa tai aiheuta turvallisuusuhkaa (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, 16).

Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu muiden töiden arvostaminen. Tutkimuksessa tämä merkitsee mm. tutkimuksen ulkopuolisten lähteiden asiallista hyödyntämistä ja asianmukaisien lähdeviittausten käyttöä, mikä lisää myös tutkimuksen luotettavuutta (Vilka 2007, 165). Laadukkaassa tutkimuksessa on muistettava myös tutkimuksen objektiivisuus läpi tutkimusprosessin. Tavoitteena on mahdollisimman objektiivinen tutkimus, joka koostuu puolueettomasta tutkimusprosessista ja puolueettomista tutkimustuloksista. (Vilka 2007, 16.) Tässä tutkimuksessa hyödynnetyssä aineistossa panostettiin siihen, että lähteet ovat laadukkaat ja

niihin viitattiin asianmukaisesti. Tutkimusaineisto puolestaan analysoitiin mahdollisimman objektiivisesti hyödyntäen parhaiten soveltuvia analysointimenetelmiä.

Tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa voidaan puhua tutkimuksen pätevydestä (validiteetti) ja tutkimuksen luotettavuudesta (reliabiliteetti). Tutkimuksen pätevyydellä tarkoitetaan valitun mittarin tai tutkimusmenetelmän kykyä mitata tutkimuksessa mitattavaksi tarkoitettua kohdetta. Tutkimuksen luotettavuudella tarkoitetaan tutkimuksen tulosten tarkkuutta. Tutkimuksen pätevyys ja luotettavuus yhdessä muodostavat tutkimuksen kokonaisluotettavuuden. (Vilka 2015, 193-194; Vehkalahti 2008, 41.) Laadukkaassa monimenetelmällisessä tutkimuksessa määrällistä ja laadullista aineistoa kerätään ja analysoidaan täsmällisesti vastaten tutkimuskysymyksiin. Perusteellisesti tehdyssä monimenetelmällisessä tutkimuksessa myös tavoitteellisesti integroidaan kahdessa eri muodossa olevaa aineistoa ja niiden tuloksia. Tutkimuksen menetelmät kuvataan tutkimusasetelmassa, joka määrittelee tutkimuksen toteuttamisen periaatteet ja asettaa sen teoreettiseen viitekehykseen. Näiden periaatteiden avulla pyritään tunnistamaan laadukkaan monimenetelmällisen tutkimuksen ydinelementit, joita ovat laadukkaat tutkimuskysymykset, täsmällinen määrällisen ja laadullisen aineiston keruu ja analyysit sekä kattava integraatio eli menetelmien ja aineistojen välinen vuorovaikutus. (Åkerblad & Seppänen-Järvelä 2024, 208-209.) Samalla voidaan puhua triangulaatiosta, joka on keino lisätä tutkimuksen luotettavuutta. Tällöin samalle tutkimustulokselle pyritään saamaan vahvistusta eri näkökulmasta katsottuna. (Kananen 2011, 124-125.) Tässä tutkimuksessa tutkimusmenetelmät valittiin tarkkaa harkintaa käyttäen, ne selostettiin ja avattiin perusteellisesti. Tutkimuksessa hyödynnettiin kattavasti myös triangulaatiota, integraatiota sekä laadullisen aineiston kvantifiointia lisäämään tutkimuksen kokonaisluotettavuutta. Tarkkaan valitut ja kuvailut analysointimenetelmät mahdollistivat tutkimuksen objektiivisuuden, lisäsivät tutkimustulosten analysoinnin läpinäkyvyyttä ja paransivat tulosten luotettavuutta sekä vähensivät mahdollisia tutkijasta johtuvia virheellisiä tulkintoja.

Vilkan (2021, 187) mukaan mitä suurempi tutkimuksen otos on, sitä luotettavammasta otoksesta saadaan myös tutkimuksen tulokset. Tällöin suurempi otos sisältää enemmän perusjoukon ominaisuuksia ja myös yhden havaintoyksikön antamalla, mahdollisesti puutteellisilla tiedoilla tai vastamatta jättämisellä on pienempi merkittävyys. Luotettavuuden näkökulmasta monimutkaisemat menetelmät, kuten ristiintaulukointi ja korrelaation laskeminen, vaativat myös suurta otoskokoja. (Vilka 2021, 187-188.) Tämän tutkimuksen määrällisen tutkimusosuuden otoskoko oli riittävä myös valtakunnallisesta näkökulmasta. Kuitenkaan ei voida olla huomioimatta sitä, että kyselyyn ovat voineet vastata etupäässä henkilöt, joille kestävyysasiat ja etenkin kestävä asuminen näkökulmat ovat tärkeitä. Henkilöt, joita ei kestävä asuminen kiinnosta, ovat saattaneet lähtökohtaisesti sivuuttaa kyselyn. Koska kysely toteutettiin verkossa, se ei todennäköisesti tavoittanut asuminen kuluttajia, jotka eivät käytä tietokonetta tai älypuhelinia.

Kyselytutkimuksessa sosiodemografisista tekijöistä naisten ja aikuistalouksien osuus oli muihin sukupuoliin, ja talouden muotoon nähden selvästi korostunut. Tällöin miesten ja muunsukupuolisten sekä lapsiperheiden näkemykset ovat pienemmässä roolissa. Otoksen osalta huomioitavaa on myös se, että mikäli tutkimukseen liittyvää kyselyä olisi levitetty nimenomaan toimeksiantajan ja isännöintialan viestintäkanavia hyödyntäen, se olisi todennäköisesti lisännyt tutkimuksen luotettavuutta vastaajien silmissä. Toimeksiantajan oman asiakasrekisterin hyödyntäminen olisi tehnyt tutkimuksesta enemmän kohdennetun, mutta toisaalta toimeksiantajan maantieteellisen toimintaympäristön vuoksi tutkimustuloksia ei voitaisi yleistää koskemaan koko Suomen kerrostaloasukkaita.

Kyselytutkimuksen saatekirjeessä puolestaan taustoitettiin kyselyn tarkoitusta ja vastausten hyödyntämisestä ja sitä muokattiin kuhunkin jakelukanavaan sopivaksi pienillä muutoksilla. Haastattelusuuteen osallistuneille kerrottiin suullisesti tutkimuksen tarkoituksesta ja vastausten hyödyntämisestä. Kyselytutkimukseen sekä haastatteluihin osallistuminen oli vapaaehtoista. Kyselytutkimukseen vastaaminen sekä haastattelun antaminen tulkittiin suostumukseksi osallistua tutkimuksen kyseiseen osuuteen. Kyselyn ja haastattelujen yhteydessä ei kerätty vastaajien nimi- tai yhteystietoja. Haastateltavien nimet ovat tutkijan tiedossa, mutta tutkimuksessa vastaajat anonymisoitiin. Kyselytutkimuksen avoimet vastaukset numeroitiin kokonaisvastaajamäärän mukaisesti, millä pyrittiin lisäämään tutkimuksen avoimuutta ja toisaalta myös tuomaan esille useamman eri vastaajan näkemyksiä. Myös haastateltavien kohdalla käytetään numerointia samoista syistä.

Tutkimusaineistoa säilytetään Laurea-ammattikorkeakoulun pilvipalvelussa salasanalla suojattuna, varmuuskopio tutkimusaineistosta säilytetään henkilökohtaisella tietokoneella salasanalla suojattuna. Vain tutkijalla itsellään on pääsy aineistoon. Kyselytutkimuksen sekä haastattelujen aineisto tuhotaan puolen vuoden kuluessa tutkimuksen julkaisemisesta.

7.4 Jatkotutkimusaiheet

Tämä tutkimus tarjoaa useita jatkotutkimusaiheita. Kyselytutkimusta jaettiin hyödyntämällä asumiseen liittyviä Facebook-ryhmiä, LinkedIniä sekä jakamalla kyselyä opiskeluyhteisössä sekä kahdessa työyhteisössä. Tutkimukseen osallistuneista suurin osa oli naisia, samoin aikuistalouksia osallistuivat tutkimukseen lapsiperheitä selvästi enemmän. Myös haastatteluihin naiset lähtivät mukaan miehiä helpommin. Yhtenä jatkotutkimusaiheena voikin olla sukupuolten välinen ero asumisen kulutustottumuksissa ja suhtautumisessa ilmastonmuutokseen, tai perheen perustamisen vaikutukset asumisen kuluttamiseen. Helsingin ja muiden alueiden ero suhtautumisessa ilmastonmuutoksen vakavuuteen sekä valmiuteen asettaa tarvittaessa ympäristö oman edun edelle tarjoaa myös potentiaalisen aiheen tutkia tarkempia syitä suhtautumiselle. Mikäli taas halutaan selvittää tietyn isännöintitoimijan kerrostaloasukkaiden asumisen kulutustottumuksia, tutkimus voidaan toteuttaa kohdennetusti ja asiakasrekisteriä

hyödyntämällä. Tulevaisuudessa tällaiset tutkimukset, joita voidaan toteuttaa eri isännöintiyrityksissä säännöllisesti, ja joiden tulokset ovat tietoturva-asiat huomioiden avoimia, voivat tuoda esiin isännöintiyritysten onnistumisia kestävän asumisen kulutuskäyttäytymisen edistämisenä kilpailijoihin verrattuna.

Tutkimustulokset osoittavat myös kannustimien ja palkkioiden merkitystä asumisen kuluttamisen vähennyspyrkimyksissä jopa siinä määrin, että identiteetiltään itsensä sisäisen motivaation ja henkilökohtaisen identiteetin kuluttajaksi kokevat nostavat esille nimenomaan rahalliset kannustimet. Yksi jatkotutkimuksen aihealue voi olla erilaisten kannustimien vaikutukset koettuun ja kuluttajakäyttäytymisen perusteella näkyvään identiteettiin ja niiden välisiin eroavaisuuksiin.

Myös kehitysratkaisuna toteutetun value-in-value -mallin ja toimenpideohjelman myötä jatkokutkimusaihe voi liittyä isännöinnin viestintään taloyhtiöiden suuntaan, jolloin viestinnälliset näkökulmat tutkitaan ja suunnitellaan kokonaisvaltaisesti. Tämä on myös toimeksiantajan esille nostama haaste, jossa viestinnän laatua, määrää ja kanavaa voi olla vaikea optimoida. Esimerkiksi harkinnan todennäköisyyden teoria tarjoaa mahdollisuuden suunnitella isännöinnin suunnalta tulevan viestinnän niin, että kuluttajakäyttäytymisen muutoksen ohjaus viestinnän ja informaation osalta toteutuu mahdollisimman hyvin. Esimerkiksi suostuttelun soveltamista asumisen kuluttajakäyttäytymisen muutokseen edistämiseen voidaan tarkastella enemmän, kun pohditaan taloyhtiölle ja sen asukkaille sopivien kannustimien luomista. Asumiseen liittyvä kuluttaminen on kuitenkin kokonaisuudessaan merkittävä vaikuttaja ympäristön ja ilmaston näkökulmasta ja kerrostalossa asuvissa on suuri potentiaalinen voima muuttaa asumisen ilmastovaikutuksia. Isännöinnillä on tässä tärkeä rooli ohjata taloyhtiöitä kohti kestävästä asumisesta. Tulevaisuuden isännöinti on nimenomaan kestävä isännöintiä.

Lähteet

Abdullah Abbas Amer, E. A., Meyad, E. M. A., Meyad, A. M. & Mohsin, A. K. M. 2024. The impact of natural resources on environmental degradation: a review of ecological footprint and CO₂ emissions as indicators. *Frontiers in Environmental Science*, 05 March 2024, 1-14. Viitattu 16.11.2024. <https://www.frontiersin.org/journals/environmental-science/articles/10.3389/fenvs.2024.1368125/full>

Ahteensivu, M. 2020. Ilmastovikuttelu ja tieteellinen epävarmuus. Teoksessa Kyllönen, S. & Oksanen, M. *Ilmastonmuutos ja filosofia*. Helsinki: Gaudeamus, 27-45.

Akenji, L. 2014. Consumer scapegoatism and limits to green consumerism. *Journal of Cleaner Production*, Vol 63, 13-23. Viitattu 13.9.2024. <https://www.sciencedirect.com/neli.laurea.fi/science/article/pii/S0959652613003405?via%3Dihub>

Akenji, L. & Chen, H. 2016. A framework for shaping sustainable lifestyles. Determinants and strategies. UNEP. Viitattu 8.8.2024. https://www.oneplanetnetwork.org/sites/default/files/a_framework_for_shaping_sustainable_lifestyles_determinants_and_strategies_0.pdf

Ala-Kotila, P., Vainio, T. & Vesanen, T. 2018. Huoneistokohtaiseen mittaukseen perustuva vedenlaskutus. Asiakasraportti. VTT. Viitattu 4.6.2024. <https://tem.fi/documents/1410877/2897650/Huoneistokohtaiseen+mittaukseen+perustuva+vedenlaskutus/86afe319-8078-1156-afe3-9b2e8465c1a6/Huoneistokohtaiseen+mittaukseen+perustuva+vedenlaskutus.pdf>

Alkkiomäki, T. 2019. Tavallisen ihmisen vastuulliset valinnat. *VOX cordis* 2/2019, 8-13. Viitattu 23.11.2024. https://issuu.com/universityofvaasa/docs/vox_cordis_2_2019

Amanatidis, G. & Petit, A. 2024. Faktatietoja Euroopan unionista: Ilmastonmuutoksen torjuminen. Euroopan parlamentti 4/2024. Viitattu 22.11.2024. <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/fi/sheet/72/ilmastonmuutoksen-torjuminen>

Asianajotoimisto Kuhanen, Asikainen & Kanerva 2024. Kysy taloyhtiöstä: Voiko hallitus päättää sisälämpötilan laskemisesta? Viitattu 5.12.2024. <https://www.kak-laki.fi/voiko-hallitus-paattaa-sisalampotilan-laskemisesta/>

Barlow, M. 2007. Veden varassa. Globaali kamppailu oikeudesta veteen. Suom. Olli-Pekka Haavisto. Helsinki: Like.

Bhalla, S. & Kansal, P. 2025. Do we need harsh punishment? The effect of coercive power in collaborative consumption services. *Journal of Services Marketing* 39/2 (2025), 112-137. Viitattu 12.2.2025. <https://www-emerald-com.nelli.laurea.fi/insight/content/doi/10.1108/jsm-02-2024-0093/full/pdf?title=do-we-need-harsh-punishment-the-effect-of-coercive-power-in-collaborative-consumption-services>

Black, I.R. & Cherrier, H. 2010. Anti-consumption as part of living a sustainable lifestyle: daily practices, contextual motivations and subjective values. *Journal of Consumer Behaviour*, Vol. 9 No. 6, 437-453. Viitattu 11.8.2024. https://www.researchgate.net/publication/48381222_Anti-Consumption_as_Part_of_Living_a_Sustainable_Lifestyle_Daily_Practices_Contextual_Motivations_and_Subjective_Values

Bocken, N., Short, S., Rana, P. & Evans, S. 2013. A value mapping tool for sustainable business modelling. *Corporate Governance*, Vol. 13, No. 5, 482-497. Viitattu 27.1.2025. <https://www-emerald-com.nelli.laurea.fi/insight/content/doi/10.1108/cg-06-2013-0078/full/pdf?title=a-value-mapping-tool-for-sustainable-business-modelling>

Bocken, N., Rana, P. & Short, S. 2015. Value mapping for sustainable business thinking. *Journal of Industrial and Production Engineering*, Vol. 32, No. 1, 67-81. Viitattu 27.1.2025. <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/21681015.2014.1000399?needAccess=true>

Bratel, Y. 2012. Sustainable lifestyles - An experiment in living well. Northern European examples of sustainable planning. Degree project. KTH, Royal Institute of Technology. Viitattu 11.8.2024. <https://kth.diva-portal.org/smash/get/diva2:552251/FULLTEXT01.pdf>

Bucher, A. 2020. *Engaged: Designing for Behavior Change*. New York: Rosenfeld.

Climate Change 2021. The Physical Science Basis. Summary for Policymakers, Technical Summary, Frequently Asked Questions and Glossary. Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC). Viitattu 26.8.2024. https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg1/downloads/report/IPCC_AR6_WGI_SummaryVolume.pdf

Dufva, M. & Rekola, S. 2023. Megatrendit 2023. Sitran selvityksiä 224, tammikuu 2023. Viitattu 16.11.2024. https://www.sitra.fi/wp/wp-content/uploads/2023/01/sitra_megatrendit-2023_ymmarrysta-yllatysten-aikaan.pdf

El Hedhli, K. & Zourrig, H. 2023. Dual routes or a one-way to persuasion? The elaboration likelihood model versus the unimodel. *Journal of Marketing Communications* Vol. 29, No. 5, 433-454. Viitattu 13.2.2025. <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/13527266.2022.2034033?needAccess=true>

Eranti, V. & Faehle, M. 2022. Osallistumisähkystä tekemisen demokratiaan - kaupungit ja aktiivinen ympäristökansalaisuus. Teoksessa Laakso, S. & Aro, R. (toim.) *Planeetan kokoinen. Askelia kestävämpään politiikkaan*. Helsinki: Gaudeamus, 175-194.

Euroopan parlamentti 2018. Ilmastonmuutoksen vaikutukset Euroopassa. Viitattu 22.11.2024. <https://www.europarl.europa.eu/topics/fi/article/20180905STO11945/ilmastonmuutoksen-vaikutukset-euroopassa>

Fingrid 2024. Sähkötuotannon ja -kulutuksen CO₂-päästöarviot. Viitattu 20.11.2024. <https://www.fingrid.fi/sahkomarkkinainformaatio/co2>

Fortum 2024. Sähkönkulutus kotona. Viitattu 25.11.2024. <https://www.fortum.fi/kotiasiak-kaille/sahkoa-kotiin/sahkosopimukset/opas/sahkonkulutus-kotona>

Garnelo-Gomez, I. 2017. "I Live Sustainably": Exploring sustainable narratives through the lens of identity expression and motivational drives. Doctoral dissertation. Henley Business School. Viitattu 1.9.2024. https://centaur.reading.ac.uk/74414/1/21821191_Garnelo-Gomez_thesis.pdf

Garnelo-Gomez, I., Money, K. & Littlewood, D. 2022. From holistically to accidentally sustainable: a study of motivations and identity expression in sustainable living. *European Journal of Marketing*, Vol. 56, Iss. 12, 3272-3312. Viitattu 12.8.2024. <https://www.proquest.com/central/docview/2741311519/4A00859F0D9048B7PQ/5?accountid=12003&sourcetype=Scholarly%20Journals>

Gates, B. 2021. *Kuinka välttää ilmastokatastrofi. Nykyiset ratkaisut ja läpimurrot, joita vielä tarvitsemme*. Suom. Jouni Avelin Helsinki: WSOY.

Global Resources Outlook 2024. Bend the trend. Pathways to a liveable planet as resource use spikes. Viitattu 19.11.2024. <https://www.unep.org/resources/Global-Resource-Outlook-2024>

Habib, R., White, K., Hardisty, D. J. & Zhao, J. 2021. Shifting consumer behavior to address climate change. *Current Opinion in Psychology* 42/2021, 108-113. Viitattu 24.11.2024. <https://www.sciencedirect-com.nelli.laurea.fi/science/article/pii/S2352250X21000543?via%3Dihub>

Harvia 2024. Sähkösaunan energiankulutus - Tyypillinen perhesauna lämpenee 2 eurolla. Viitattu 20.11.2024. <https://www.harvia.com/fi/ideat-ja-trendit/vastuullisuus/sahkosauunan-energiankulutus-tyypillinen-perhesauna-lampenee-2-eurolla/>

Hasu, E. 2017. Asumisen valinnat ja päätöksenteko paljastettuina. Aalto-yliopiston julkaisusarja. Doctoral dissertations 43/2017. Helsinki: Aalto ARTS Books. Viitattu 28.7.2024. <https://aaltodoc.aalto.fi/server/api/core/bitstreams/a38dea84-3e10-4a7c-908e-f70ab7e59a59/content>

Haverinen-Shaughnessy, U. 2016. Meneekö sinun asunnossasi helleraja rikki talvellakin? Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 15.11.2026. Viitattu 5.12.2024. <https://blogi.thl.fi/meneeko-sinun-asunnossasi-helleraja-rikki-talvellakin/>

Heinilä, V., Lilja, H., Saarikivi, R., Huvila, S. & Moritz, M. 2011. Kestävän asumisen työkalupakki vuokrayhtiölle. Ohjelmatyö, tarkistuslistat, hyvät käytännöt. Helsinki: Libris.

Helsingin seudun ympäristöpalvelut (HSY) 2024. Jättemäärät ja kierrätysaste. Viitattu 7.9.2024. <https://www.hsy.fi/ymparistotieto/kiertotalous/seudun-jatemaarat-ja-kierratysaste/>

Hengityslitto 2024. Huoneilman lämpötila. Viitattu 5.12.2024. <https://www.hengityslitto.fi/kodin-sisailma-ja-kunnossapito/sisailman-laatu/sisailman-olosuhteet/huoneilman-lampotila/>

Hiltunen, E. 2019. Tulossa huomenna. Miten megatrendit muokkaavat tulevaisuuttamme. Jyväskylä: Docendo.

Hiltunen, E. 2017. Mitä tulevaisuuden asiakas haluaa. Trendit ja ilmiöt. Jyväskylä: Docendo.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2011. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Hirvasnoro, K. 2021. Aalto-yliopiston tutkimus ilmastokriisistä: Suomen havumetsät voivat kadota vuoteen 2100 mennessä. *Kansan uutiset* 17.5.2021. Viitattu 21.11.2024. <https://www.ku.fi/artikkeli/4508038-aalto-yliopiston-tutkimus-ilmastokriisista-suomen-havumetsat-voivat-kadota-vuoteen-2100-mennessa>

Honkanen, H. 2016. Vaikuttamisen psykologia. Mielen muuttamisen tiede ja taito. *Influ Era* -julkaisut. Helsinki: Arena-Innovation.

Hormio, S. 2020. Yksilön vastuu yhteisöjen jäsenenä. Teoksessa Kyllönen, S. & Oksanen, M. (toim.) *Ilmastonmuutos ja filosofia*. Helsinki: Gaudeamus, 104-125.

Huttunen, R., Kuuva, P., Kinnunen, M., Lemström, B. & Hirvonen, P. 2022. Hiilineutraali Suomi 2035 - kansallinen ilmasto- ja energiastrategia. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2022:53. Viitattu 21.11.2024. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164321/TEM_2022_53.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Hyytiäinen, K. 2021. Vesiensuojelu osana kestävyysmuutosta. Teoksessa Heikkilä, M., Kulmala, M., Bäck, J., Sihvonen, P., Hyytiäinen, K., Helenius, J., Heiskanen, E., Pohjakallio, M., Nygren, A., Primmer, E., Vainio, A. & Hukkinen, J. I. *Kuinka maailma pelastetaan? Kohti kestävämpää tulevaisuutta*. Helsinki: Gaudeamus, 90-107.

Id, V. & Laaksonen, P. 2012. Tavoitteena ympäristöystävällisemmät rutiinit: Motiiviperustaisen viitekehysten rakentaminen. *Kulutustutkimus.Nyt*, 1/2012, 42-59. Viitattu 11.9.2024. http://www.kulutustutkimus.net/nyt/wp-content/uploads/2012/05/Id_Laaksonen_KTS_1_2012.pdf

Ikäheimo, T. M. & Antikainen, R. 2020. Vanhus ja helle - suojaudu, viilennä, nesteytä. *Lääkärilehti* 24-33/2929, 1510-1514. Viitattu 5.12.2024. <https://www.laakarilehti.fi/tieteessa/katsausartikkeli/vanhus-ja-helle-ndash-suojaudu-viilenna-nesteyta/?pub-lic=91f413de270081967518b7d7b0f86a8d>

Ilmastoviisas asuminen 2017. Helsingin seudun asuntoraportti 2017. HSY. Viitattu 6.9.2024. https://www.hsy.fi/globalassets/ilmanlaatu-ja-ilmasto/tiedostot/ilmastoviisas-asuminen_net_100.pdf

Isännöintiliitto 2020. Isännöinnillä keskeinen rooli asumisen ilmastovaikutusten vähentämisessä. Isännöintiliitto 6.2.2020. Viitattu 7.10.2024. <https://www.isannointiliitto.fi/isannoinnilla-keskeinen-rooli-asumisen-ilmastovaikutusten-vahentamisessa/>

Isännöintiliitto 2024a. Lämmitys näyttelee isointa roolia energiansäästössä. Isännöintiliitto 9.10.2024. Viitattu 24.11.2024. <https://www.isannointiliitto.fi/medialle/lammitys-nayttelee-isointa-roolia-energiansaastossa/>

Isännöintiliitto 2024b. Oma vedenkulutus ja tuhti vesilasku voivat yllättää asukkaan. Isännöintiliitto 5.12.2024. Viitattu 5.12.2024. <https://www.isannointiliitto.fi/medialle/oma-vedenkulutus-ja-tuhti-vesilasku-voivat-yllattaa-asukkaan/>

Juntto, A. (toim.) 2010. Asumisen unelmat ja arki. *Suomalainen asuminen muutoksessa*. Helsinki: Gaudeamus.

Kaaronen, R. & Pulkka, A. 2022. Ilmastolakoista ilmastovaaleihin - ympäristökansalaisuuden uudet muodot. Teoksessa Laakso, S. & Aro, R. (toim.) *Planeetan kokoinen*. Askelia kestävämpään politiikkaan. Helsinki: Gaudeamus, 195-214.

Kananen, J. 2011. *Kvantti: Kvantitatiivisen opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas*. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Karvonen, J. 2016. Asuntojen sisälämpötilan terveysvaikutukset puhuttavat. *Kiinteistölehti* 23.11.2016. Viitattu 1.12.2024. <https://www.kiinteistolehti.fi/asuntojen-sisalampotilan-terveysvaikutukset-puhuttavat>

Kempainen, T., Uusitalo, O. & Kuoppamäki, S.-M. 2017. Asumisnormit vai yksilölliset haaveet? Asumistoiveet eri elämänvaiheissa. Teoksessa Uusitalo, O. (toim.) *Kulutustutkimus.Nyt*. Kulutustutkimuksen seuran julkaisu 11(1) /2017. Viitattu 1.9.2024. http://www.kulutustutkimus.net/wp-content/uploads/2017/08/Kulutustutkimus.nyt_1_2017.pdf

Keski-Petäjä, M. 2019. Tilastoja naisista, miehistä ja heteropareista? - Miksi moninaisuus jää virallisissa tilastoissa usein piiloon. *Tilastokeskus* 26.6.2019. Viitattu 31.12.2024. <https://stat.fi/tietotrendit/blogit/2019/tilastoja-naisista-miehista-ja-heteropareista-miksi-moninaisuus-jaa-virallisissa-tilastoissa-usein-piiloon>

Kiinteistölehti 2022. Asuminen vaikuttaa suomalaisten hiilijalanjälkeen enemmän kuin ruoka. *Kiinteistölehti* 1.4.2022. Viitattu 4.12.2024. <https://www.kiinteistolehti.fi/asuminen-vaikuttaa-suomalaisten-hiilijalanjalkeen-enemman-kuin-ruoka>

Kitchen, P. J., Kerr, G., Schultz, D. E., McColl, R. & Pals, H. 2014. The elaboration likelihood model: review, critique and research agenda. *European Journal of Marketing* Vol. 48, Iss. 11/12, 2033-2050. Viitattu 15.2.2025. <https://www.proquest.com/docview/2085636352?parentSessionId=7prk85zRG1DiJAEtLn1R4JlPgxGCxGPI4W4JvTRtE%3D&accountid=12003&sourceType=Scholarly%20Journals>

Korkala, T. 2018. *Lämmitys: hoito ja huolto*. Helsinki: Kiinteistöalan Kustannus.

Korkman, S. 2017. Ei ole taloutta ilman luontoa. Teoksessa Ahola, S. (toim.) *Kirjava käsikirja kestävään kehitykseen*. Helsinki: Tammi, 93-112.

Kotila, L. & Hyry, J. 2023. Ilmastobarometri 2023: Enemmistö suomalaisista näkee ilmastoratkaisut mahdollisuutena parantaa kilpailukykyä ja hyvinvointia. Valtioneuvoston tiedote 27.2.2023. Viitattu 17.11.2024. <https://valtioneuvosto.fi/-/1410903/ilmastobarometri-2023-enemmisto-suomalaisista-nakee-ilmastoratkaisut-mahdollisuutena-parantaa-kilpailukyky-ja-hyvinvointia>

Kotler, P. & Armstrong, G. 2021. *Principles of marketing*. Eighteenth Global Edition. Lontoo: Pearson Education Limited.

Kuluttajaliitto 2024. Vastuullinen kuluttaminen: Energiansäästö. Viitattu 21.11.2024. <https://www.kuluttajaliitto.fi/materiaalit/vastuullinen-kuluttaminen-energiansaasto/>

Kyllönen, S. 2020. Reilu vastuunjako ja ilmastoetiikka sukupolvien välillä. Teoksessa Kyllönen, S. & Oksanen, M. (toim.) *Ilmastonmuutos ja filosofia*. Helsinki: Gaudeamus, 126-150.

Kälviäinen, M. 2020. *Palvelumuotoilulla käyttäjälähtöistä ympäristövastuullisuutta*. LAB-ammattikorkeakoulun julkaisusarja, osa 4. Viitattu 1.9.2024. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/345227/LAB_2020_04.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Laakso, S. & Aro, R. 2022. Lopuksi: Pohdintoja tulevaisuuteen. Teoksessa Laakso, S. & Aro, R. (toim.) *Planeetan kokoinen. Askelia kestävämpään politiikkaan*. Helsinki: Gaudeamus, 251-267.

Laitinen, T. 2019. Ilmastonmuutos - tieteellistä taustaa. Teoksessa Hamilo, M. & Grönroos, S. (toim.) *Ympäristörealistin käsikirja*. Helsinki: Suomen Perusta, 21-35.

Lee, C. K. C., Levy, D. S. & Yap, C. S. F. 2015. How does the theory of consumption values contribute to place identity and sustainable consumption? *International Journal of Consumer Studies*. Nov. 2015, vol 39, issue 6, 597-607. Viitattu 6.9.2024. <https://web-p-ebSCOhost-com.nelli.laurea.fi/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=1&sid=f1fe0ce8-9d9a-4f2e-be88-197ed5c42c40%40redis>

Lehmuskoski, S. 2019. Tarkenisitko 18 asteessa? - Nyt selvitetään suomalaisten asuntojen sisälämpötiloja. *Rakennuslehti* 4.1.2019. Viitattu 5.12.2024. <https://www.rakennuslehti.fi/2019/01/tarkenisitko-18-asteessa-nyt-selvitetaan-suomalaisten-asuntojen-sisalampotiloja/>

Lettenmeier, M., Akenji, L., Toivio, V., Koide, R. & Amellina, A. 2019. 1,5 asteen elämäntavat. Miten voimme pienentää hiilijalanjälkemme ilmastotavoitteiden mukaiseksi? Sitran selviäksiä 148, toukokuu 2019. Viitattu 3.9.2024. <https://www.sitra.fi/app/uploads/2019/05/1o5-asteen-elamantavat.pdf>

Limnell, J., Hiltunen, E. & Dufva, M. 2022. *Suomen tulevaisuudet. Suuret kysymykset ja vastaukset*. Helsinki: WSOY.

Living Planet Report 2020. WWF. Viitattu 18.11.2024.

https://wwf.fi/app/uploads/1/1/4/z99zz5imr2hmjaszg08n4i/lpr20_full-report_spreads_embargo-10-09-20.pdf

Locke, E. A. 2023. What is motivation? Teoksessa Bong, M., Reeve, J. & Kim, S. (toim.) Motivation Science. Controversies and Insights. New York: Oxford University Press.

Lund, P. 2017. Energiaa koko maapallolle - ilman päästöjä. Teoksessa Ahola, S. (toim.) Kirjava käsikirja kestävään kehitykseen. Helsinki: Tammi, 57-74.

Lynch, A. J., DiSanto, A., Olden, J. D., Chu, C., Paukert, C. P., Gundermann, D., Lang, M., Zhang, R. & Krabbenhoft, T. J. 2023. Climate impacts to inland fishes: Shifting research topics over time. PLOS Climate. December 29, 2023, 1-17. Viitattu 15.11.2024. <https://journals.plos.org/climate/article?id=10.1371/journal.pclm.0000326>

LämpöYkkönen 2023. Miten Suomesta tuli lämpöpumppujen suurvalta Euroopassa? Viitattu 30.8.2024. <https://lampoykkonen.fi/lampomedia/artikkelit/miten-suomesta-tuli-lampopumppujen-suurvalta-euroopassa/>

Länsiluoto, L. 2022. Isännöitsijä on paljon vartijana energia-asioissa. Isännöintiilitto 27.4.2022. Viitattu 24.2.2025. <https://www.isannointiliitto.fi/blog/isannoitsija-on-paljon-vartijana-energia-asioissa/>

Mesimäki, M. 2006. Ympäristövastuullisen kaupunkilaisen elämäntapavalinnat. Teoksessa Massa, I. & Ahonen, S. (toim.) Arkielämän ympäristöpolitiikka. Helsinki: Gaudeamus, 87-103.

Metelinen, S. 2019. Elämänmuutoksen empijät. Suomalainen on valmis ilmastotoimiin, kunhan naapurikin on. EVA-analyysi 73. Viitattu 5.9.2024. https://www.eva.fi/wp-content/uploads/2019/06/eva_analyysi_no_73-5.pdf

Miettinen, L. & Haanperä, O. 2024. Sitran lausunto valtioneuvoston ilmastovuosikertomuksesta 2024. Sitra 12.12.2024. Viitattu 12.12.2024. <https://www.sitra.fi/artikkelit/sitran-lausunto-valtioneuvoston-ilmastovuosikertomuksesta-2024/>

Moberg, K. R., Aall, C., Dorner, F., Reimerson, E., Ceron, J.-P., Sköld, B., Sovacool, B. K. & Piana, V. 2019. Mobility, food and housing: responsibility, individual consumption and demand-side policies in European deep decarbonisation pathways. Energy Efficiency 12, 497-519. Viitattu 6.8.2024. <https://www.proquest.com/central/docview/2061228984/3982D7B6024E49A2PQ/1?accountid=12003&sourcetype=Scholarly%20Journals>

Motiva 2024a. Energian loppukäyttö: Kotitaloudet. Viitattu 1.9.2024. https://www.motiva.fi/ratkaisut/energiankaytto_suomessa/energian_loppukaytto/kotitaloudet#:~:text=Vuonna%202020%20kotitalouksien%20energian%20loppuk%C3%A4ytt%C3%B6,valaistuksen%20ja%20s%C3%A4hk%C3%B6laitteiden%20osuus%2014%20%25

Motiva 2024b. Vedenkulutus. Viitattu 14.8.2024. https://www.motiva.fi/koti_ja_asuminen/energiatehokas_arki/vedenkulutus

Myllyntaus, T. 1991. Ympäristöhistorian näkökulma. Ympäristö suomalaisessa historian tutkimuksessa. Teoksessa Massa, I. & Sairinen, R. (toim.) Ympäristökysymys. Ympäristöuhkien haaste yhteiskunnalle. Helsinki: Gaudeamus, 93-114.

Mänty, A. & Toivonen, L. Asumisen muutoksen tuulet: energian omatuotanto ja ilmastomyönteisempi arki kiinnostavat. Sitra 11.10.2017. Viitattu 18.11.2024. <https://www.sitra.fi/artikkelit/asumisen-muutoksen-tuulet-energian-omatuotanto-ja-ilmastomyonteisempi-arki-kiinnostavat/>

- Nagelkerken, I., Allan, B. J. M., Booth, D. J., Donelson, J. M., Edgar, G. J., Ravasi, T., Rummer, J. L., Vergés, A. & Mellin, C. 2023. The effects of climate change on the ecology of fishes. *PLOS Climate*. August 7, 2023, 1-28. Viitattu 15.11.2024. <https://journals.plos.org/climate/article?id=10.1371/journal.pclm.0000258>
- Nauges, C. & Wheeler, S. A. 2017. The Complex Relationship Between Households' Climate Change Concerns and Their Water and Energy Mitigation Behaviour. *Ecological Economics* Vol. 141, November 2017, 87-94. Viitattu 11.2.2025. <https://www.sciencedirect-com.nelli.lau-rea.fi/science/article/pii/S092180091631552X>
- Nummenmaa, L. 2009. Käyttäytymistieteiden tilastolliset menetelmät. 2. painos. Helsinki: Tammi.
- Nummenmaa, L., Holopainen, M. & Pulkkinen, P. 2016. Tilastollisten menetelmien perusteet. 1.-2. painos. Helsinki: Sanoma Pro.
- Närhi, J. & Salmenperä, H. 2024. Jätteet ja kierrätys. *Kiertotalous-Suomi*. Viitattu 4.10.2024. <https://kiertotaloussuomi.fi/tieto/jatteet-ja-kierratys/>
- Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2015. Kehittämistyön menetelmät: Uudenlaista osaa- mista liiketoimintaan. 3.-4. painos. Helsinki: Sanoma Pro.
- Oksanen, M. 2012. Ympäristöetiikan perusteet: luonne, historia ja käsitteet. Helsinki: Gaudeamus.
- Olson, S., Szafraniec, M., Heinonen, J. & Árnadóttir, Á. 2024. Concerned about Climate Change and Ready to Take Action? An Analysis of the Pro-Climate Actions Individuals Are Motivated to Take to Lower Their Carbon Footprints. *Sustainability* Vol. 16, Iss. 16, 1-29. Viitattu 31.8.2024. <https://www.proquest.com/central/docview/3098215110/16FB5FD5BF234344PQ/53?accountid=12003&sourcetype=Scholarly%20Journals>
- Ostrom, E. 2014. A Polycentric Approach for Coping with Climate Change. *Annals of Economics and Finance* Vol. 15, Iss. 1, 97-134. Viitattu 3.12.2024. <https://www.proquest.com/docview/2227399855?parentSessionId=DhK8XAY45BLsfUv2uPIkSKuSYclYo7WkLbrfPmwjsvA%3D&accountid=12003&sourcetype=Scholarly%20Journals>
- Pajunen, N. & Toivonen, L. 2022. Ilmasto- ja energiakriisien ratkaiseminen vaatii puhdasta energiaa - riittävätkö raaka-aineet? *Sitra* 18.10.2022. Viitattu 16.11.2024. <https://www.sitra.fi/artikkelit/ilmasto-ja-energiakriisien-ratkaiseminen-vaatii-puhdasta-energiaa-riittavatko-raaka-aineet/>
- Parker, S. Y., Parchment, K. F. & Gordon-Strachan, G. M. 2023. The burden of water insecurity: a review of the challenges to water resource management and connected health risks associated with water stress in small island developing states. *Journal of Water & Climate Change*, Vol. 14, Iss. 12, 4404-4423. Viitattu 16.11.2024. <https://iwaponline.com/jwcc/article/14/12/4404/98608/The-burden-of-water-insecurity-a-review-of-the>
- Pentikäinen, J. Hyvän markkinat. Kuinka tavalliset ihmiset muuttavat maailman. Helsinki: Kirjapaja.
- Pirkkamaa, J. 2017. Kasvun tekijät ja energia organisesta jätteestä. *Biolaitosyhdistys*. Viitattu 19.11.2024. https://biokierto.fi/wp-content/uploads/2019/06/Kasvun_tekijat_ja_energia_organisista_jatteista.pdf

- Pirtonen, H. 2023. Yhdyskuntajätteen kierrätysaste romahti - Suomi ei kulje mukana muun Euroopan kehityksessä. Tilastokeskus. Viitattu 7.9.2024. <https://stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2023/yhdyskuntajätteen-kierratysaste-romahti-suomi-ei-kulje-mukana-muun-euroopan-kehityksessa>
- Porter, M. E. & Kramer, M. R. 2011. Creating Shared Value. How to reinvent capitalism - and unleash a wave of innovation and growth. Harvard Business Review, January-February 2011, 1-17. Viitattu 31.1.2025. <https://www.communitylivingbc.ca/wp-content/uploads/2018/05/Creating-Shared-Value.pdf>
- Primmer, E. 2021. Parempaa ympäristöpolitiikkaa. Teoksessa Heikkilä, M., Kulmala, M., Bäck, J., Sihvonen, P., Hyytiäinen, K., Helenius, J., Heiskanen, E., Pohjakallio, M., Nygren, A., Primmer, E., Vainio, A. & Hukkinen, J. I. Kuinka maailma pelastetaan? Kohti kestävämpää tulevaisuutta. Helsinki: Gaudeamus, 188-205.
- Puusa, A. 2020. Laadullisen tutkimuksen aineiston hankintamenetelmiä. Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus.
- Puusa, A. & Juuti, P. 2020. Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet. Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus.
- Rautio, M. 2023. Isännöinnille uusi työkirja vastuullisuuden kehittämiseen. Isännöintiliitto 13.3.2023. Viitattu 24.2.2025. <https://www.isannointiliitto.fi/isannoinnille-uusi-tyokirja-vasuullisuuden-kehittamiseen/>
- Reppmann, M., Harms, S., Edinger-Schons, L. M. & Foegen, J. N. 2024. Activating the sustainable consumer: The role of customer involvement in corporate sustainability. Journal of the Academy of Marketing Science, July 2024, 1-31. Viitattu 21.11.2024. https://www.researchgate.net/publication/382471395_Activating_the_sustainable_consumerThe_role_of_customer_involvement_in_corporate_sustainability
- Retta 2024. Vinkkejä energiansäästöön. Viitattu 21.11.2024. <https://retta.fi/isannointi/energiansaastovinkit/>
- Rinkinen, J. 2022. Sopivan lämmin koti ja arkisen energiakäytön politiikka. Teoksessa Laakso, S. & Aro, R. (toim.). Planeetan kokoinen. Askelia kestävämpään politiikkaan. Helsinki: Gaudeamus, 121-135.
- Rohweder, L. 2017. Monimuotoinen luonto on kestävä kehityksen perusedellytys. Teoksessa Ahola, S. (toim.) Kirjava käsikirja kestäväan kehitykseen. Helsinki: Tammi, 19-39.
- Ronkainen, M. 2024. Lähes puolet asuntokunnista asui kerrostalossa vuonna 2023. Tilastokeskus, asunnot ja asuinolot 2023, 8.5.2024. Viitattu 23.11.2024. <https://stat.fi/julkaisu/clm6anqytjtmj0buh5dc1qupk>
- Rubin, A. & Lehtonen, M. 2024. Tieteellinen tieto ja tiedonintressit. TOPI - tulevaisuudentutkimuksen oppimateriaali. Tulevaisuuden tutkimuskeskus. Turun kauppakorkeakoulu. Turun yliopisto. Viitattu 22.9.2024. <https://tulevaisuus.fi/filosofiset-perusteet/tieteellinen-tieto-ja-tiedonintressit/>
- Ruuskanen, E. & Valkonen, J. 2021. Suomalaisen kulutuksen suuri siirtymä. Teoksessa Ruuskanen, E., Schönach, P. & Väyrynen, K. (toim.) Suomen ympäristöhistoria 1700-luvulta nykyaikaan. Tampere: Vastapaino, 295-332.
- Räsänen, T., Schönach, P. & Kaarkoski, M. 2021. Ympäristötietoisuuden ja ympäristön politiikan institutionalisoituminen. Teoksessa Ruuskanen, E., Schönach, P. & Väyrynen, K. (toim.) Suomen ympäristöhistoria 1700-luvulta nykyaikaan. Tampere: Vastapaino, 411-447.

- Saavalainen, H. 2022. ”Vesipula on suurin riski ihmiskunnan kannalta”, sanoo Maailman ilmatieteen järjestön Petteri Taalas. Helsingin Sanomat. Viitattu 4.6.2024. https://www.hs.fi/ko-timaa/art_2000008641907.html
- Salehi, M. 2022. Global water shortage and potable water safety; Today’s concern and tomorrow’s crisis. Environment International 158 (2022) 106936, 1-7. Viitattu 16.11.2024. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0160412021005614>
- Salo, M. & Nissinen, A. 2017. Consumption choices to decrease personal carbon footprints of Finns. Reports of the Finnish Environment Institute 30 / 2017. Viitattu 2.9.2024. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/fc06264c-2920-4665-b6a4-ce91d04ab207/content>
- Salonen, O. 2019. Suomalaiset ovat huolissaan ilmastonmuutoksesta ja valmiita tekemään arjessaan valintoja sen perusteella. Taloustutkimus 12.3.2019. Viitattu 17.11.2024. <https://www.hjk.fi/wp-content/uploads/2019/09/loiste-tutkimustulokset.pdf>
- Salonen, A. O., Siirilä, J. & Valtonen, M. 2018. Sustainable Living in Finland: Combating Climate Change in Everyday Life. Sustainability, Vol. 10, Iss. 1 (2018), 1-16. Viitattu 21.11.2024. <https://www.mdpi.com/2071-1050/10/1/104>
- Sand, M. 2018. Vettä ei tarvitse kuluttaa vain siksi, että sitä on paljon. Sitra. Viitattu 4.10.2024. <https://www.sitra.fi/blogit/vetta-ei-tarvitse-kuluttaa-vain-siksi-etta-sita-paljon/>
- Saramäki, R. 2020. 250 ilmastotekoa, jolla pelastat maailman. Helsinki: Otava.
- Siljander, R., Cederlöf, M. & Skoglund, K. 2023. Ilmastovuosikertomus 2023, tiivistelmä. Ympäristöministeriö. Viitattu 18.11.2024. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165065/YM-ilmastovuosikertomus-2023-tiivistelma.pdf?sequence=7>
- Sironen, T. Kuluttajakäyttäytyminen ja ympäristöystävällisyys. Miten kuluttajia voidaan ohjata kuluttamaan ympäristöystävällisemmin? Taloustieteen kandidaatintutkielma. Turun yliopisto, kauppakorkeakoulu. Turku. Viitattu 16.11.2024. https://www.utu-pub.fi/bitstream/handle/10024/177345/Kandidaatintutkielma_Sironen_Telma.pdf?sequence=1
- SKH-Isännöinti 2024a. Tapamme toimia. Viitattu 4.10.2024. <https://www.skh.fi/tapamme-toimia/#>
- SKH-Isännöinti 2024b. Tavoitteet korkealla. Viitattu 4.10.2024. <https://www.skh.fi/visio-ja-strategia/>
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisistä olosuhteista sekä ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista 2015. Finlex 545/2015. Viitattu 1.12.2024. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150545>
- Statista 2025. Primary energy consumption worldwide from 2000 to 2023. Statista Research Department, Jan 31, 2025. Viitattu 11.2.2025. <https://www.statista.com/statistics/265598/consumption-of-primary-energy-worldwide/>
- Suomen luonnonsuojeluliitto 2024. Kestävä asuminen. Viitattu 1.9.2024. <https://www.sll.fi/mita-me-teemme/kestava-elamantapa/tee-kestavia-valintoja/kestava-asuminen/>
- Suomen ympäristökeskus 2022. Kotitalouksien jätteen kierrätys tehostunut monilla Suomen kuntaseuduilla. Viitattu 7.9.2024. [https://www.syke.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Kotitalouksien_jatteen_kierratys_tehostu\(64470\)](https://www.syke.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Kotitalouksien_jatteen_kierratys_tehostu(64470))

Szmigin, I. & Piacentini, M. 2022. Consumer Behaviour. Third Edition. New York: Oxford University Press.

Sojamo, S., Keskinen, M. & Kummu, M. 2017. Kestävästi vettä ja ruokaa kaikille. Teoksessa Ahola, S. (toim.) Kirjava käsikirja kestävään kehitykseen. Helsinki: Tammi, 115-136.

Suomen Kaasuyhdistys 2020. Metaanipäästöt. Viitattu 19.11.2024. <https://www.kaasuyhdistys.fi/wp-content/uploads/2020/09/Metaanipaastot-executive-summary-merged.pdf>

Supapo, K. R. M., Lozano, L., Tabañag, I. D. F. & Querikiol, E. M. 2022. Untangling the impact of socio-demographic factors on energy consumption: Why is energy access difficult to achieve in off-grid island communities? Energy for Sustainable Development, Vol. 70, October 2022, 32-44. Viitattu 4.12.2024. <https://www.sciencedirect.com/neli.laurea.fi/science/article/pii/S0973082622001041?via%3Dihub>

Talotekninen teollisuus ja kauppa TALTEKA 2021. Huoneistokohtainen vedenmittaus kerrostaloissa. Viitattu 4.10.2024. <https://talotekniikkainfo.fi/ratkaisut-etusivu/huoneistokohtainen-vedenmittaus-kerrostaloissa>

The Decision Lab 2024. The COM-B Model for Behavior Change: What is a Framework. Viitattu 7.9.2024. <https://thedecisionlab.com/reference-guide/organizational-behavior/the-com-b-model-for-behavior-change>

Tiainen, J. 2000. Villa 2000: tulevaisuuden asuminen. Helsinki: Rakennustieto.

Tian, P., Zhong, H., Chen, X., Feng, K., Sun, L., Zhang, N., Shao, X., Liu, Y. & Hubacek, K. 2024. Keeping the global consumption within the planetary boundaries. Nature 13 November 2024, 1-21. Viitattu 16.11.2024. <https://www.nature.com/articles/s41586-024-08154-w>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Turkkila, M. 2019. Lapsi, joka komensi paavia - järki ja tunteet ilmastokeskustelussa. Teoksessa Hamilo, M. & Grönroos, S. (toim.) Ympäristörealistin käsikirja. Helsinki: Suomen Perusta, 121-137.

Turku Energia 2024. Kodin, veden ja saunan lämmityksen energiankulutus. Viitattu 19.11.2024. <https://www.turkuenergia.fi/kotitaloudet/energiansaastovinkit/kodin-veden-ja-saunan-lammityksen-energiankulutus>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisu 3/2019. Viitattu 7.1.2025. https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf

UNEP 2024. Why Sustainable lifestyles matter. UN Environment Programme. Viitattu 22.11.2024. <https://www.unep.org/explore-topics/resource-efficiency/what-we-do/sustainable-lifestyles/why-sustainable-lifestyles>

Uusitalo, L. 1991. Oma etu vai yhteinen hyvä? Ympäristötietoisuuden ja toiminnan ristiriita. Teoksessa Massa, I. & Sairinen, R. (toim.) Ympäristökysymys. Ympäristöuhkien haaste yhteiskunnalle. Helsinki: Gaudeamus, 24-48.

Vaasan sähkö 2020. Energianeuvonta: Sähkönkulutus kerrostalossa - mistä se koostuu. Viitattu 27.12.2024. <https://www.vaasansahko.fi/energianeuvonta/sahkonkulutus-kerrostalossa-mista-se-koostuu/>

- Vaasan yliopisto 2022. Tavallisen ihmisen vastuulliset valinnat - miten elää niin, että planeetta kestää kulutuksemme tulevaisuudessakin? Yhteiskunta 21.6.2022. Viitattu 23.11.2024. <https://www.uwasa.fi/fi/uutishuone/uutiset/tavallisen-ihmisen-vastuulliset-valinnat-miten-elaa-niin-etta-planeetta-kestaa>
- Vainio, A. 2021. Miten viestintä voi auttaa ilmastokriisin ratkaisemisessa? Teoksessa Heikkilä, M., Kulmala, M., Bäck, J., Sihvonen, P., Hyytiäinen, K., Helenius, J., Heiskanen, E., Pohjakallio, M., Nygren, A., Primmer, E., Vainio, A. & Hukkinen, J. I. Kuinka maailma pelastetaan? Kohti kestävämpää tulevaisuutta. Helsinki: Gaudeamus, 206-222.
- Valkonen, J. & Litmanen, T. 2010. Ympäristö, talous ja kulutus. Teoksessa Valkonen, J. (toim.) Ympäristösosiologia. Helsinki: WSOYpro, 143-166.
- Valkonen, J., Pyyhtinen, O., Lehtonen, T.-K., Kinnunen, V. & Huilaja, H. 2019. Tervetuloa jäteyhteiskuntaan! Aineellisen ylijäämän kanssa eläminen. Tampere: Vastapaino.
- Valtioneuvosto 2023. Tutkimus: Kotitalouksien hiilijalanjäljen pienentäminen puoleen on mahdollista. Valtioneuvosto 22.8.2023. Viitattu 27.11.2024. <https://valtioneuvosto.fi/-/tutkimus-kotalouksien-hiilijalanjaljen-pienentaminen-puoleen-on-mahdollista>
- Valtioneuvosto 2020. Huoneistokohtainen vesilaskutus todellisen kulutuksen mukaan - vanhoihin taloyhtiöihin etäluettavat vesimittarit putkiremontin yhteydessä. Työ- ja elinkeinoministeriö 12.11.2020. Viitattu 31.12.2024. <https://valtioneuvosto.fi/-/1410877/huoneistokohtainen-vesilaskutus-todellisen-kulutuksen-mukaan-vanhoihin-taloyhtioihin-etaluettavat-vesimittarit-putkiremontin-yhteydessa>
- Valtioneuvoston periaatepäätös kiertotalouden strategisesta ohjelmasta 2021. Ympäristöministeriö. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 4.10.2024. <https://ym.fi/documents/1410903/42733297/Valtioneuvoston+periaatep%C3%A4%C3%A4t%C3%B6s+8.4.2021+kier-totalouden+strategisesta+ohjelmasta.pdf/ae1e0d0-802f-b272-e424-50c9cd1c5f5e/Valtioneuvoston+periaatep%C3%A4%C3%A4t%C3%B6s+8.4.2021+kiertotalouden+strategisesta+ohjelmasta.pdf?t=1617783970488>
- Vattenfall 2024. Kodin sähkönkulutus. Viitattu 25.11.2024. <https://www.vattenfall.fi/energi-aneuvonta/sahkonkulutus/>
- Vehkalahti, K. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Tammi.
- Vilkka, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Vilkka, H. 2021. Näin onnistut opinnäytetyössä. Ratkaisut tutkimuksen umpikujiin. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Vilkka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Tammi.
- Vilkka, H. & Mankki, V. 2024. Johdatus monimenetelmätutkimukseen. Jyväskylä: Santalahti.
- Virta, J. & Pylsy, P. 2011. Taloyhtiön energiakirja. Helsinki: Kiinteistöalan kustannus.
- Väyrynen, K. 2021. Suomalaisen ympäristöajattelun suuntaviivoja valistuksen ajalta 2000-luvulle. Teoksessa Ruuskanen, E., Schönach, P. & Väyrynen, K. (toim.) Suomen ympäristöhistoria 1700-luvulta nykyaikaan. Tampere: Vastapaino, 377-409.
- White, K., Hardisty, D. J. & Habib, R. 2019. The Elusive Green Consumer: People say they want sustainable products, but they don't tend to buy them. Here's how to change that. Harvard Business Review Jul/Aug2017, Vol. 97, Iss. 4, 124-133. Viitattu 4.12.2024. <https://research-ebSCO-com.nelli.laurea.fi/c/4kfiy3/search/details/itp5d7ozxb?db=bsh&limiters=None&q=the%20elusive%20green%20consumer>

Wiederhold, M. & Martinez, L. F. 2018. Ethical consumer behaviour in Germany: The attitude-behaviour gap in the green apparel industry. *International Journal of Consumer Studies* 2018-07, Vol.42 (4), 419-429. Viitattu 18.11.2024. <https://web-p-ebsohost-com.nelli.lau-rea.fi/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=181cd213-4bf2-464c-a982-7afe91a550ec%40redis>

Wiedmann, T. & Minx, J. 2007. A Definition of "Carbon Footprint". Research & Consulting 07-01. Viitattu 3.9.2024. https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/45307863/ISA-UK_Report_07-01_carbon_footprint-libre.pdf?1462274117=&response-content-disposition=inline%3B+file-name%3DA_definition_of_carbon_footprint.pdf&Expires=1725381728&Signature=duhy1YLFM99qjHHPFCGKDs4KNKM2GHYxkrfhHsrDhDiGFh01ejXD36PTcewrwt8yHdM-InUui-vLp8hJXFFY3Ud5jXkdGGxoGiDty5hZz2n5qwKamzajleTptHMIBmPcvqeqLpmXssmaeN-04kZnokD9W6E-6uw-ojFmQ5Jo47v-DSW8AGutVNUqZ37YiWzYGpOl4tVPiCmvSsyU1jPUx-Obt5J6PsVWTF220Oce8cFUF8It2hefcXoWpQ8vJwyYf-CUe-mZGMZHLBas3kLfoQ7L4Jt7qRqPsj1tFPeewo-unOdxpNHKs0HI1YUKUA8DdxDLGCpQwEhhUXnJuRyNzdRA_&Key-Pair-Id=APKAJLOHF5GGSLRBV4ZA

Wilson-Powell, G. 2023. 365 Ways to Save the Planet: A day-by-day guide to sustainable living. London: Dorling Kindersley Publishing.

WWF 2020. Metsät muuttuvat ilmastonmuutoksen myötä - metsätuhot lisääntyvät, kuuset vähenevät ja eläinlajit vaihtuvat. Verkkouutinen 31.1.2020. Viitattu 22.11.2024. <https://wwf.fi/uutiset/2020/01/metsat-muuttuvat-ilmastonmuutoksen-myota-metsatuhot-lisaantyyvat-kuuset-vahenevat-ja-elainlajit-vaihtuvat/>

Ylönen, M. & Litmanen, T. 2010. Sosiologisia lähestymistapoja yhteiskunnan ympäristösuhteen. Teoksessa Valkonen, J. (toim.) *Ympäristösosiologia*. Helsinki: WSOYpro, 51-82.

Ylönen, M. 2010. Tieto, tiede ja asiantuntijuus. Teoksessa Valkonen, J. (toim.) *Ympäristösosiologia*. Helsinki: WSOYpro, 83-100.

Ymparisto.fi 2024. Ilmastonmuutos vaatii nopeaa toimintaa. Viitattu 18.11.2024. <https://www.ymparisto.fi/fi/ilmasto-muutoksessa/ilmastonmuutos-vaatii-nopeaa-toimintaa>

Ympäristöministeriö 2019. Ilmastobarometri 2019: Suomalaiset haluavat ilmastokriisin ratkaisut politiikan ytimeen. Ympäristöministeriön tiedote 18.3.2019. Viitattu 19.9.2024. <https://ym.fi/-/ilmastobarometri-2019-suomalaiset-haluavat-ilmastokriisin-ratkaisut-politiikan-ytimeen>

Ympäristöministeriö 2024a. Kiertotalouden strateginen ohjelma. Viitattu 4.10.2024. <https://ym.fi/kiertotalousohjelma>

Ympäristöministeriö 2024b. Kiertotalouden green deal valmistuu ja kutsuu edelläkävijät kiertotaloustoimiin. Viitattu 4.10.2024. <https://www.emaileri.fi/g/l/368037/77139735/2502594/9731/2812/4>

Zavestoski, S. 2002. Guest editorial: Anticonsumption Attitudes. *Psychology & Marketing*, 19 (2), 121-126. Viitattu 7.9.2024. https://www.academia.edu/7459637/Guest_editorial_Anti-consumption_attitudes

Åkerblad, L. & Seppänen-Järvelä, R. 2024. Monimenetelmällinen tutkimus. Opas suunnittelemaan ja toteuttamiseen. Helsinki: Gaudeamus.

Copilotia on käytetty englanninkielisen tiivistelmän kieliasun tarkistamiseen ja sujuvoittamiseen sekä tutkimuksen yksittäisten lauseiden kieliasun parantamiseen

Kuviot

Kuvio 1: Asumiseen liittyvä kulutus osana talouden ja luonnon vuorovaikutusta (mukaillen Korkman 2017, 98).....	14
Kuvio 2: Asumisen hiilijalanjälki Suomessa (%): 2 500 kg CO ₂ e/hlö/v (mukaillen ym. 2019, 36)	15
Kuvio 3: Kotitalouksien energian loppukäytön jakauma 2022 (mukaillen Motiva 2024a)	15
Kuvio 4: Käyttäytymisen motivaation tasot (mukaillen Bucher 2020, 12)	28
Kuvio 5: Antikuluttamisen osa-alueet (mukaillen Black & Cherrier 2010, 437; Zavestoski 2002, 121-126)	34
Kuvio 6: Tietoperustan synteesi isännöinnin kontekstissa	41
Kuvio 7: Tutkimuksen teoreettinen kokonaisviitekehys.....	41
Kuvio 8: Vaiheittain selittävä tutkimusasetelma (Vilka & Mankki 2024, 80)	44
Kuvio 9: Kyselytutkimuksen vastaajien sukupuolijakauma (K1), n=1199.....	55
Kuvio 10: Kyselytutkimuksen vastaajien ikäjakauma (K2), n=1199	55
Kuvio 11: Kyselytutkimuksen vastaajien koulutustaso (K3), n=1199.....	55
Kuvio 12: Kyselytutkimuksen vastaajien talouden yhteenlasketut bruttotulot (K4), n=1199 ..	56
Kuvio 13: Kyselytutkimuksen vastaajien asuinpaikka (K5), n=1199	56
Kuvio 14: Kyselytutkimuksen vastaajien asumismuoto (K6), n=1199	57
Kuvio 15: Kyselytutkimuksen vastaajien talouden tyyppi (K7), n=1199	57
Kuvio 16: Kyselytutkimuksen vastaajien talouden asukasmäärä (K8), n=1199.....	57
Kuvio 17: Kyselytutkimuksen vastaajien asunnon koko (K9), n=1199.....	58
Kuvio 18: Kyselytutkimuksen vastaajien huolestuneisuus ilmaston lämpenemisestä ja ilmastonmuutoksesta (K10), n=1199.....	58
Kuvio 19: Ristiintaulukointi ja Khiin neliö -testi sukupuolen ja huolestuneisuustason välillä..	59
Kuvio 20: Ristiintaulukointi ja Khiin neliö -testi asuinpaikan ja huolestuneisuustason välillä .	59
Kuvio 21: Kerrostaloasukkaiden mielestä sopiva asuinhuoneiston sisälämpötila (K11), n=118960	
Kuvio 22: Sopiva vedenkulutus per henkilö vuorokaudessa (K12), n=1183.....	61
Kuvio 23: Sopiva sähkönkulutus per henkilö kuukaudessa (K13), n=1183	62
Kuvio 24: Oman kulutuksen seuranta (vesi ja sähkö) (K14 ja K15), n=1199	62
Kuvio 25: Ristiintaulukointi ja Khiin neliö -testi asumismuodon ja vedenkulutuksen seurannan välillä.....	63
Kuvio 26: Ristiintaulukointi ja Khiin neliö -testi asumismuodon ja sähkönkulutuksen seurannan välillä.....	64
Kuvio 27: Avoimen kysymyksen vastauksissa korostuneet pääteemat (K16a), n=1147	65
Kuvio 28: Avoimen kysymyksen muut teemat tarkemmin avattuna (K16b).....	66
Kuvio 29: Toimet asumisen hiilijalanjäljen pienentämiseksi (K17), n=1198.....	70
Kuvio 30: Valmius kulutuksen vähentämiseen (vesi ja energia) (K18 ja K19), n=1199	71
Kuvio 31: Valmius hyväksyä satunnaisia matalia sisälämpötiloja (K20), n=1199.....	71

Kuvio 32: Ristiintaulukointi ja Khiin neliö -testi huolestuneisuustason ja matalalta tuntuvien sisälämpötilojen hyväksymisen välillä.....	72
Kuvio 33: Ristiintaulukointi ja Khiin neliö -testi asumismuodon ja matalalta tuntuvien sisälämpötilojen hyväksymisen välillä.....	73
Kuvio 34: Oman hyödyn ja ympäristön hyödyn punnitseminen (K21 ja K22), n=1199.....	74
Kuvio 35: Ristiintaulukointi ja Khiin neliö -testi asuinpaikan ja tarvittaessa ympäristön etusijalle asettamisen välillä	75
Kuvio 36: Asumiseen liittyvän kulutuksen vähentämisen vaikeus (K23), n=1199	76
Kuvio 37: Ristiintaulukointi ja Khiin neliö -testi iän ja asumisen kuluttamisen vähentämisen valmiuden välillä.....	76
Kuvio 38: Motivaatiot elää kestävästi 4DT:n vaihtoehtojen mukaan (K24), n=1199	77
Kuvio 39: Motivaatiotaso pienentää omaa asumisen hiilijalanjälkeä (K25), n=1199	78
Kuvio 40: Kerrostaloasukkaiden käyttäytymisen motivaation tasot ylätasolla (K25), n=1199..	79
Kuvio 41: Ristiintaulukointi ja Khiin neliö -testi iän ja asumisen hiilijalanjäljen pienentämisen motivaatiotason välillä.....	79
Kuvio 42: Ristiintaulukointi ja Khiin neliö -testi huolestuneisuustason ja asumisen hiilijalanjäljen pienentämisen motivaatiotason välillä	80
Kuvio 43: Asumisen hiilijalanjäljen pienentämisen motivaatiotekijät (K26), n=1196	81
Kuvio 44: Asumisen hiilijalanjäljen pienentämisen esteet (K27), n=1199	83
Kuvio 45: Tehokkain keino kannustaa kerrostaloasukkaita muuttamaan asumisen kulutuskäyttäytymistä ja pienentää asumisen hiilijalanjälkeä motivaatioperustaisen viitekehyksen mukaan (K28), n=1199.....	85
Kuvio 46: Ristiintaulukointi ja Khiin neliö -testi iän ja asumisen hiilijalanjäljen pienentämisen keinojen välillä	87
Kuvio 47: Ristiintaulukointi ja Khiin neliö -testi asumismuodon ja keinojen välillä	88
Kuvio 48: Ristiintaulukointi ja Khiin neliö -testi asuinpaikan ja keinojen välillä.....	89
Kuvio 49: Ristiintaulukointi ja Khiin neliö -testi ympäristön hyödyn hyväksymisen ja valitun keinon välillä	90
Kuvio 50: Arvio tämänhetkisestä isännöinnin kestävästä asumisen tuesta (K29), n=1199	91
Kuvio 51: Kerrostaloasukkaiden toiveet isännöinnin tuen tavoista (K30), n=1065	92
Kuvio 52: Kerrostaloasukkaiden toiveet isännöinnin tiedottamisesta (K31).....	96
Kuvio 53: Yksinkertaistettu arvon luomisen työkalu integroituna isännöintiyrityksen kontekstiin (mukaillen Bocken ym. 2013, 491, 497).....	109
Kuvio 54: Value-in-value -malli isännöinnille asukkaiden kulutuskäyttäytymisen muutoksen edistämiseen.....	112

Taulukot

Taulukko 1: Suihkun, kylvyn ja saunan CO ₂ -päästöt (mukaillen Turku Energia 2024; mukaillen Harvia 2024; mukaillen Fingrid 2024)	15
Taulukko 2: Motivaatiot elää kestävästi neljän ajavan voiman avulla kuvattuna (mukaillen Garnelo-Gomez 2017, 313; Garnelo-Gomez, Money & Littlewood 2022, 3277, 3289)	37
Taulukko 3: Rutinoituneen käyttäytymisen muuttaminen ympäristöystävälliseksi (Id & Laaksonen 2012, 53).....	38
Taulukko 4: Kyselytutkimuksen kysymysten linkittyminen tietoperustaan	46
Taulukko 5: Haastateltavien taustatiedot	51
Taulukko 6: Vastaaajien motivaatiot elää kestävästi neljän ajavan voiman avulla kuvattuna 4DT-malliin perustuen	78
Taulukko 7: Puolistrukturoitujen haastattelujen aineiston kvantifiointi	103
Taulukko 8: Yhteenveto kyselytutkimuksen tuloksista, aineiston analyysistä ja tulosten integraatiosta määrällisen ja laadullisen aineiston välillä	104

Liitteet

Liite 1: Kyselytutkimuksen saatekirje	137
Liite 2: Puolistrukturoidun teemahaastattelun sisältö	138
Liite 3: Taloyhtiö- ja asukasprofiilit sekä kolmen tason toimenpideohjelma	139
Liite 4: Tarkemmat havainnot ja toimenpidesuositukset taloyhtiöiden ja kotitalouksien profiloinnin avuksi	140

Liite 1: Kyselytutkimuksen saatekirje

Hei!

Olen Kristiina Pellia ja opiskelen ylempää korkeakoulututkintoa Laurea-ammattikorkeakoulussa kestävän kasvun ja yhteiskuntavastuun johtamisen koulutusohjelmassa. YAMK-opinnäytetyössäni tutkin isännöinnin keinoja edistää asumisen kulutuskäyttäytymisen muutosta kestävämpään suuntaan. Keinoja etsitään asukaslähtöisesti, asukkaiden motivaatiotekijät huomioiden.

Kysely on suunnattu kerrostaloasukkaille ja siihen vastaaminen vie noin 8 minuuttia. Kaikki vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja täysin anonyymisti. Kyselyssä ei kerätä yhteystietoja.

Jokainen vastaus on tärkeä ja tutkimuksen luotettavuuden sekä kattavuuden kannalta toivon, että mahdollisimman moni vastaa kyselyyn. Vastausaikaa on 23.12.2024 asti.

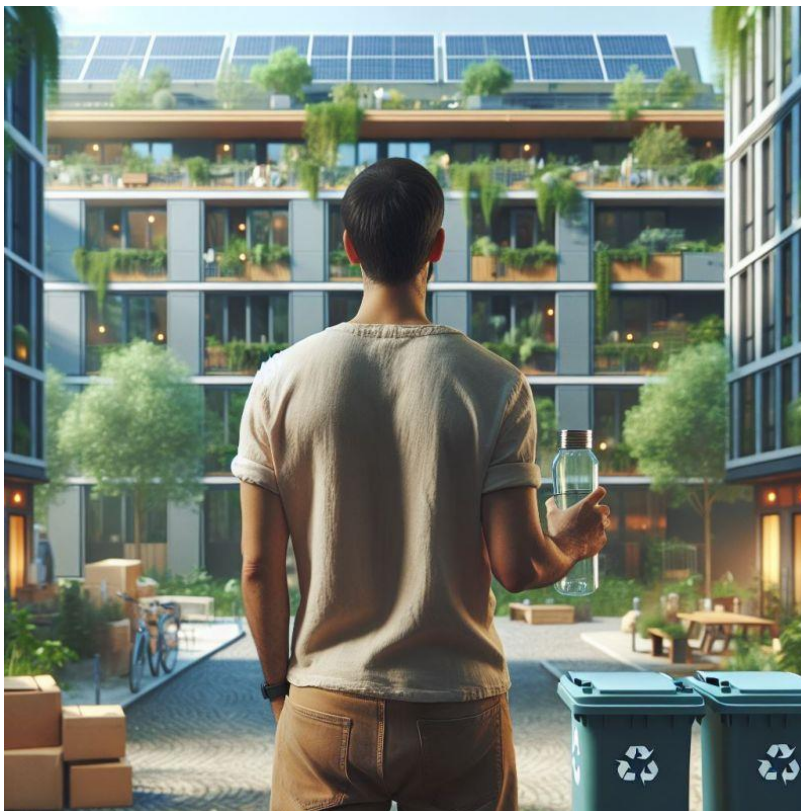
Pääset osallistumaan kyselyyn seuraavasta linkistä: https://forms.office.com/Pages/ResponsePage.aspx?id=1-m58GaNfKucHGSHxHligLdf5kTm3jJNg_uwn1jQp61UOUVIRDhHU1xN0IzUkiFOVdPWVhOR1pHNS4u

Iso kiitos kyselyyn vastanneille jo etukäteen ja rentouttavaa loppuvuotta.

Ystävällisin terveisin

Kristiina Pellia

kristiina.pellia@student.laurea.fi

Liite 2: Puolistrukturoidun teemahaastattelun sisältö

Esimerkkikysymykset:

Isännöinti asumisen hiilijalanjäljen pienentämisen roolissa

Onko taloyhtiösi isännöinti viestinyt asukkailla asumiseen liittyvästä kulutuksesta ja jos on, niin millä tavoin?

Miltä tuntuu ajatus siitä, että taloyhtiön isännöinti pyrkii auttamaan asukkaita pienentämään asumisen kulutusta ja hiilijalanjälkeä?

Miten se mielestäsi voisi tapahtua?

Asumisen kulutuskäyttäytymisen muutoksen motivaatiotekijät

Mitkä asiat motivoivat sinua pienentämään asumisen kulutusta ja asumisen hiilijalanjälkeä?

Millä tavoin asumisen kulutukseen vähentämiseen voitaisiin kannustaa?

Satunnaiset viileältä tuntuvat sisälämpötilat lämmityskauden aikana

Tiedätkö, mikä on asuntosi sisälämpötila keskimäärin lämmityskauden aikana?

Miten suhtaudut siihen, että lämmityskaudella asunnon sisälämpötila saattaa ajoittain olla 18-19 astetta?

Isännöinnin keinot vaikuttaa asumisen hiilijalanjäljen pienentämiseen

Millä tavoin isännöinti voi tukea asumisen kuluttamisen vähentämistä ja asumisen hiilijalanjäljen pienentämistä?

Millaisia keinoja isännöinti voisi käyttää asumisen kuluttamisen vähentämisen ja asumisen hiilijalanjäljen pienentämisen mahdollistamiseen ja tukemiseen?

Liite 3: Taloyhtiö- ja asukasprofiilit sekä kolmen tason toimenpideohjelma

	Toimenpide ylätasolla	Taloyhtiön tai kotitalou- den kulutusprofiili	Esimerkit konkreettisista toimenpiteistä
	Myönteinen tiedotus; kaksisuuntainen kommunikointi; tietoisuuden lisääminen	Kulutus on kohtuullista; taloyhtiö halukas pienentämään asumisen kulutusta	Vuosikellon/kauden mukainen tiedotus Tietoiskut ja vinkit, päämääränä asukkaiden tietoisuuden lisääminen Avoin ja kaksisuuntainen keskustelu
	Tietoisuuden lisääminen ja kaksisuuntainen kommunikointi yhdessä kannustimien kanssa	Tahatonta tai tietämättömyyteen perustuvaa (liika)kulutusta yhdellä tai useammalla osa-alueella, esim.: ”Tahattomasti läträävät” ”Tahattomasti liikaa lämmitävät” ”Tahattomasti himosaunoajat” ”Tahattomasti kierrätyshaluttomat” Green gap -kuluttajat	 + Nostetaan esille kehityskohteet (esim. vedenkulutus) ja taloyhtiön/talouden mitattuun tietoon perustuvat kannustimet ja palkkiot. ”Taloyhtiönne/taloutenne kuluttaa keskimääräistä enemmän vettä. Tiesittekö, että puolittamalla suihkutteluajan säästätte noin XX euroa kuukausitasolla?” ”Mikäli onnistumme pudottamaan taloyhtiön lämmityskustannuksia XXXX eurolla, jätämme yhden hoitovastikkeen perimättä.” ”Veden- ja energiankulutuksen vähentäminen pitää vuokrankorotukset maltillisina.”
	Tietoisuuden lisääminen ja kaksisuuntainen kommunikointi yhdessä sanktioiden ja pakottavien keinojen kanssa	Tahallista tai välinpitämättömyyden (liika)kulutusta yhdellä tai useammalla osa-alueella, esim.: ”Tietoisesti vedellä läträävät” ”Tietoisesti liikaa lämmitävät” ”Tietoisesti himosaunoajat” ”Tietoisesti kierrätyshaluttomat” Green gap -kuluttajat, joihin kannustimet eivät ole toimineet Vapaamatkustajat	 + Nostetaan myös esille kehityskohteet (esim. vedenkulutus) ja taloyhtiön/talouden mitattuun tietoon perustuvat sanktiot ja pakottavat keinot. Vedenpaineen alentaminen. Lämpötilan laskeminen yhdellä asteella koko taloyhtiön tasolla. ”Taloyhtiönne kuluttaa keskimääräistä enemmän vettä. Korotamme vesienakkomaksua XX euroon kuukaudessa.” ”Taloyhtiöstä poistetaan toistuvasti lajittelema- tonta tai väärään paikkaan jätettyä jätettä. Huomioimme tämän korottavana tekijänä hoitovastikkeita määriteltäessä.” ”Taloyhtiön huoneistojen sisälämpötila on korkea asumisterveysasetukseen nähden ja kaukolämpökustannukset ovat muihin taloyhtiöihin verrattuna korkeat. Joudumme perimään yhden ylimääräisen hoitovastikkeen.”

Liite 4: Asumisen kuluttamisen havainnot ja toimenpidesuosituksat taloyhtiöiden ja kotitalouksien profiloinnin avuksi

Havainto	Toimenpidesuositus	Tietoperustan tuki (opinnäytetyön sivu ja alkuperäinen lähde)
Naiset ovat huolestuneempia ilmastonmuutoksesta ja ilmaston lämpenemisestä kuin miehet tai muunsukupuoliset	Viestinnän sisällön suunnittelu huomioiden sukupuolitekijät	s. 22 (Vainio 2021, 207-208, 214) s. 24 (UNEP 2024; Akenji & Chen 2016, vii) s. 25 (Supapo ym. 2022, 34) s. 30 (Juntto 2010, 105; Olson ym. 2024, 11)
Helsingissä ollaan huolestuneempia ilmastonmuutoksesta ja ilmaston lämpenemisestä kuin muualla pk-seudulla tai muualla Suomessa	Viestinnän ja kestävyystiedon jakamisen painotus erityisesti pk-seutuun ja muuhun Suomeen	s. 22 (Vainio 2021, 207-208, 214) s. 24 (UNEP 2024; Akenji & Chen 2016, vii) s. 25 (Supapo ym. 2022, 34)
Korkeakoulutetut ovat huolestuneempia ilmastonmuutoksesta ja ilmaston lämpenemisestä kuin muuta koulutustaustaa edustavat	Tilastokeskuksen ym. virallisia tilastoja tuottavan tahon tietojen hyödyntäminen ja kestävyysviestinnän kohdentaminen etenkin matalamman koulutustason asuinalueen taloyhtiöille	s. 22 (Vainio 2021, 207-208, 214) s. 24 (UNEP 2024; Akenji & Chen 2016, vii) s. 25 (Supapo ym. 2022, 34)
Suurin osa kokee 20-22 asteen sisälämpötilat sopivaksi; vielä suurempi osuus kokee enintään 22 asteen sisälämpötilan sopivaksi	Asumisterveysasetuksen mukaisesta suosituspötilasta tiedottaminen Asumisterveysasetuksen mukaisesta sisälämpötilasta normi kaikkien kerrostalojen kohdalla Sisälämpötilan alentamisen vaikutukset taloyhtiön energiankulutukseen ja sitä kautta vastikkeisiin ja vuokriin saatetaan asukkaiden tietoisuuteen (koskee erityisesti asumisterveysasetuksen suosituksen ylittäviä taloyhtiöitä)	s. 16 (Valkonen & Litmanen 2010, 164) s. 18 (Korkala 2018, 18; Hengitysliitto 2024) s. 19 (Kuluttajaliitto 2024; Retta 2024; Lehmuskoski 2019) s. 20 (Heinilä ym. 2011, 132-133) s. 39 (Id & Laaksonen 2012, 54)

Havainto	Toimenpidesuositus	Tietoperustan tuki (opinnäytetyön sivu ja alkuperäinen lähde)
<p>Suurin osa vastaajista ei tiedä sopivaa vedenkulutuksen määrää vuorokaudessa; muissa vastauksissa isoja heittoja</p> <p>Suurin osa vastaajista ei tiedä sopivaa sähkönkulutuksen määrää kuukaudessa</p>	<p>Tietoisuuden lisääminen viestinnän avulla</p> <p>Tapojen ja rutiinien rikkominen ensisijaisesti tietoisuutta lisäämällä</p> <p>Kohtuullisen ja tavoitekulutuksen määrän esille tuominen. Kulutuksen vähentämisen vaikutusten esittäminen konkreettisen tiedon (esim. mittaustulokset, hintatiedot ym.) avulla. Rahallisten kannustumien hyödyntäminen.</p>	<p>s. 16 (Valkonen & Litmanen 2010, 164)</p> <p>s. 17 (Isännöintiliitto 2024b)</p> <p>s. 19 (Talotekninen teollisuus ja kauppa 2021)</p> <p>s. 21 (Lee, Levy & Yap 2015, 597)</p> <p>s. 22 (Vainio 2021, 207-208, 214; Ylönen 2010, 88)</p> <p>s. 24 (White, Hardisty & Habib 2019, 129; UNEP 2024; Akenji & Chen 2016, vii)</p>
<p>Vuokralla asuvien joukossa on eniten asumisen kuluttajia, jotka eivät seuraa vedenkulutustaan</p>	<p>Vedenkulutukseen painottuva viestintä</p> <p>Mikäli vedenkulutus sisältyy vuokraan, matalamman vedenkulutuksen mahdollisesti hillitsevän vuokravaikutuksen korostaminen</p>	<p>s. 16 (Sojamo, Keskinen & Kummu 2017, 116-117; Hiltunen 2019, 75, 148)</p> <p>s. 25 (Supapo ym. 2022, 34)</p>
<p>Antikuluttamisen kokonaisuus nousee esille vahvana teemana vedenkulutuksen, sähkönkulutuksen sekä kierrätyksen ja lajittelun lisäksi</p>	<p>Antikuluttamisen osa-alueiden esille tuominen isännöinnin viestinnässä</p> <p>Turhien huoltopyyntöjen vähentäminen sekä huoneistosta ja yhteisistä tiloista huolehtimisen merkityksen korostaminen, ensisijaisesti kestävän asumisen tietoisuuden lisäämisellä</p> <p>Antikuluttamisen vaikutusten asumiskuluihin saattaminen asukkaiden tietoon</p>	<p>s. 18 (Salo & Nissinen 2017, 19)</p> <p>s. 20 (Salo & Nissinen 2017, 19; Pirttonen 2023; ympäristöministeriö 2024)</p> <p>s. 34 (Moberg ym. 2019, 499; Bratel 2012, 15; Rinkinen 2022, 134; Lettenmeier ym. 2019, 48, 66; Zaveskoski 2002, 121-126; Black & Cherrier 2010, 437)</p>

Havainto	Toimenpidesuositus	Tietoperustan tuki (opinnäytetyön sivu ja alkuperäinen lähde)
<p>Selvästi suurin osa on valmis vähentämään niin veden- kuin energiankulutusta ympäristön hyväksi</p> <p>Valtaosa kokee motivaatiotasonsa sellaiseksi, että kuluttajakäyttäytymisen muutos kestävämpään suuntaan on mahdollista</p>	<p>Valmiuden ja motivaation hyödyntäminen sekä isännöinnin viestinnässä että konkreettisissa toimenpiteissä yhdessä kiinteistöhuollon kanssa</p> <p>Yhteistyö kiinteistöhuollon kanssa parhaiden käytänteiden varmistamiseksi</p>	<p>s. 21 (Ilmastoviisas asuminen 2017, 21)</p> <p>s. 24-25 (Bratel 2012, 16)</p> <p>s. 25 (El Hedhli & Zourrig 2023, 435-436; Kitchen ym. 2014, 2033; Akenji & Chen 2016, vii)</p> <p>s. 27 (Olson ym. 2024, 2; Garnelo-Gomez, Money & Littlewood 2022, 3276; Id & Laaksonen 2012, 46; Locke 2023, 15)</p> <p>s. 27-28 (Olson ym. 2024, 8, 11)</p> <p>s. 28 (Bucher 2020, 12-13)</p> <p>s. 28-29 (Honkanen 2016, 125-126)</p> <p>s. 33 (Metelinen 2019, 5)</p>
<p>Ilmastonmuutoksesta ja ilmaston lämpenemisestä huolestuneet ovat muita valmiimpia hyväksymään satunnaiset matalalta tuntuvat sisälämpötilat (18-19 astetta)</p>	<p>Viestinnän avulla sellaisten asukkaiden tavoittaminen, jotka eivät ole huolissaan ilmastonmuutoksesta ja ilmaston lämpenemisestä ja/tai jotka eivät hyväksy satunnaisia matalampia lämpötiloja</p> <p>Asumisterveysasetuksen ja suositusten mukaisten sisälämpötilojen esille tuominen</p> <p>Mahdollisuuksien mukaan liian korkeiden sisälämpötilojen terveysvaikutuksista kertominen</p> <p>Matalampien sisälämpötilojen säästävistä vaikutuksista taloyhtiön lämmityskuluihin ja niiden vaikutuksesta hoitovastikkeisiin, käyttövastikkeisiin ja vuokriin kertominen</p>	<p>s. 21 (Kuluttajaliitto 2024; Retta 2024; Lehmuskoski 2019)</p> <p>s. 20 (Heinilä ym. 2011, 132-133)</p> <p>s. 22 (Ylönen 2010, 88)</p> <p>s. 24 (UNEP 2024; Akenji & Chen 2016, vii)</p>

Havainto	Toimenpidesuositus	Tietoperustan tuki (opinnäytetyön sivu ja alkuperäinen lähde)
<p>Asumisoikeusasunnoissa ollaan vähiten valmiita hyväksymään satunnaiset matalalta tuntuvat sisälämpötilat</p> <p>Kaikista kerrostaloasukkaista suurin osa hyväksyy satunnaiset matalalta tuntuvat sisälämpötilat</p>	<p>Viestinnän painotus asumisoikeuskohteisiin</p> <p>Asumisterveysasetuksen ja suositusten mukaisten sisälämpötilojen korostaminen</p> <p>Liian korkeiden sisälämpötilojen mahdollisista negatiivisista terveysvaikutuksista kertominen</p> <p>Matalampien sisälämpötilojen säästävistä vaikutuksista taloyhtiön lämmityskuluihin ja niiden vaikutuksesta käyttövastikkeisiin kertominen</p> <p>Satunnaisten matalalta tuntuvien sisälämpötilojen hyväksyminen kaikille asumismuodoille</p>	<p>s. 22 (Vainio 2021, 207-208, 214)</p> <p>s. 24 (UNEP 2024; Akenji & Chen 2016, vii)</p> <p>s. 25 (Supapo ym. 2022, 34)</p> <p>s. 28-29 (Honkanen 2016, 125-126)</p>
<p>Helsingissä asuvat hyväksyvät muita enemmän, että ympäristön etu menee yksilön edun edelle</p>	<p>Asumisen kestävyysviestinnän painotus muualla pk-seudulle sekä muualla Suomeen</p> <p>Helsingissä ympäristön edun etusijalle asettamisen hyödyntäminen ja asumisen kulutustottumusten muuttamisen hyötyjen korostaminen</p> <p>Positiivisen kulutuskäyttäytymisen vahvistaminen</p>	<p>s. 22 (Vainio 2021, 207-208, 214)</p> <p>s. 24 (UNEP 2024; Akenji & Chen 2016, vii)</p> <p>s. 25 (Supapo ym. 2022, 34)</p> <p>s. 28-29 (Honkanen 2016, 125-126)</p>
<p>Asumisen kulutuksen vähentäminen on vaikeampaa nuorille kuin vanhemmille</p>	<p>Tutkittuun tietoon ja seurantaan perustuva viestintä ja tietoisuuden lisääminen taloyhtiöissä, joissa asuu paljon nuoria aikuisia</p>	<p>s. 22 (Vainio 2021, 207-208, 214)</p> <p>s. 24 (UNEP 2024; Akenji & Chen 2016, vii)</p> <p>s. 25 (Supapo ym. 2022, 34)</p> <p>s. 28-29 (Honkanen 2016, 125-126)</p>

Havainto	Toimenpidesuositus	Tietoperustan tuki (opinnäytetyön sivu ja alkuperäinen lähde)
<p>Mahdollisuus omalta osalta hidastaa ilmastonmuutosta ja parantaa ympäristön tilaa sekä rahan säästyminen ja kannustavat kulutuskäyttämisen muutokseen eniten</p> <p>Alhaisemmat asumiskulut ja rahan säästyminen ovat paras kannustin</p> <p>Ympäristön säästäminen toimii myös kannustimena</p>	<p>Asumisen kulutustottumusten muuttamisen ympäristöhyötyjen korostaminen</p> <p>Esille nostettujen kannustimien painottaminen isännöinnin viestinnässä taloyhtiön suuntaan</p> <p>Rahallisten kannustimien kohdalla konkreettisia esimerkkejä kulutuksen vähentämisen vaikutuksista mitatun datan pohjalta</p> <p>Kiinteistöhuollon osaamisen hyödyntäminen</p>	<p>s. 20-21 (Nauges & Wheeler 2017, 91-92)</p> <p>s. 28 (Honkanen 2016, 125-126)</p> <p>s. 36 (Garnelo-Gomez, Money & Littlewood 2022, 3277)</p>
<p>Nuoremmat asumisen kuluttajat ovat motivoituneempia muuttamaan asumisen kulutusta, mikäli saavuttavat itselle tärkeitä asioita</p>	<p>Asukkaille tärkeiden asioiden (motivaatiotekijöiden ja kannustimien) selvittäminen</p> <p>Näiden asukkaiden näkemysten huomioiminen arvoja määriteltäessä esim. Value Mapping Tool -prosessissa</p>	<p>s. 20-21 (Nauges & Wheeler 2017, 91-92)</p> <p>s. 25 (Supapo ym. 2022, 34)</p> <p>s. 28 (Honkanen 2016, 125-126)</p> <p>s. 36 (Garnelo-Gomez, Money & Littlewood 2022, 3277)</p>
<p>Vanhemmat asumisen kuluttajat kokevat kestävänsä asumisen kulutuksen heille luontevana tapana toimia</p>	<p>Tietoisuuden lisääminen ja viestintä, joka tukee kestävästä kulutuskäyttäytymistä ja vahvistaa sitä</p> <p>Pelkän kierrätyksen ja lajittelun sekä pienten arkisten tekojen riittämättömyydestä positiivisesti kertominen</p> <p>Korostaminen, että kestävänsä asumiseen kuuluu myös mm. kestävä veden ja energian käyttö</p>	<p>s. 19 (Saramäki 2020, 83)</p> <p>s. 22 (Vainio 2021, 207-208, 214)</p> <p>s. 24 (UNEP 2024; Akenji & Chen 2016, vii)</p> <p>s. 25 (Supapo ym. 2022, 34)</p>

Havainto	Toimenpidesuositus	Tietoperustan tuki (opinnäytetyön sivu ja alkuperäinen lähde)
<p>Nuoremmat aikuiset kokevat palkitsemisen olevan paras keino muuttaa asumisen kulutuskäyttäytymistä</p> <p>Nuoret aikuiset kokevat myös sosiaalisten normien olevan yksi toimiva keino</p> <p>Vanhemmat kerrostaloasukkaat kokevat parhaaksi keinoksi informoinnin</p>	<p>Viestinnässä kannustimien ja niiden vaikutusten mm. asumiskuluihin esille tuominen</p> <p>Viestinnässä kestäviin elämäntapoihin ja kestävään kulutukseen liittyvien sosiaalisten normien hyödyntäminen</p> <p>Viestinnässä kestäväan asumisen kulutusikäyttäytymisen korostaminen ja kestävien käyttäytymismallien vahvistaminen</p>	<p>s. 20-21 (Nauges & Wheeler 2017, 91-92)</p> <p>s. 22 (Vainio 2021, 207-208, 214)</p> <p>s. 24 (UNEP 2024; Akenji & Chen 2016, vii)</p> <p>s. 25 (Supapo ym. 2022, 34)</p> <p>s. 26 (Juntto 2010, 66-67)</p> <p>s. 28 (Hormio 2020, 118, 120-122; Honkanen 2016, 125-126)</p> <p>s. 30 (Akenji ja Chen 2016, 12)</p> <p>s. 36 (Garnelo-Gomez, Money & Littlewood 2022, 3277)</p> <p>s. 39 (Id & Laaksonen 2012, 54)</p>
<p>Omistus- ja osaomistusasunnoissa asuvat hyväksyvät pakkokeinot enemmän kuin muiden asumismuotojen edustajat</p> <p>Asumisoikeusasunnoissa tiedotus koetaan toimivimmaksi asumisen kuluttamisen muuttamiskeinoksi muita asumismuotoja useammin</p>	<p>Viestinnässä etenkin vuokra- ja asumisoikeusasukkaille vihreän ja keltaisen tason taloyhtiö- ja kuluttajaprofiilin toimenpiteiden korostaminen mahdollisuutena vaikuttaa ennen pakottavien keinojen käyttöönottoa</p>	<p>s. 22 (Vainio 2021, 207-208, 214)</p> <p>s. 24 (UNEP 2024; Akenji & Chen 2016, vii)</p> <p>s. 25 (Supapo ym. 2022, 34)</p> <p>s. 32 (Primmer 2021, 194-197)</p>

Havainto	Toimenpidesuositus	Tietoperustan tuki (opinnäytetyön sivu ja alkuperäinen lähde)
<p>Palkitseminen koetaan toimivimmaksi kannustimeksi sekä omistus- ja osaomistus-asujien, vuokra-asujien että asumisoikeusasujien keskuudessa</p>	<p>Viestinnässä kannustimien ja niiden vaikutusten asumiskuluihin esille nostaminen</p> <p>Kannustimien toteuttaminen myös käytännössä</p> <p>Mitatun datan hyödyntäminen yhteistyössä kiinteistöhuollon kanssa</p>	<p>s. 20-21 (Nauges & Wheeler 2017, 91-92)</p> <p>s. 21 (Ilmastoviisas asuminen 2017, 21)</p> <p>s. 22 (Vainio 2021, 207-208, 214)</p> <p>s. 24 (UNEP 2024; Akenji & Chen 2016, vii)</p> <p>s. 26 (Juntto 2010, 66-67; Kotler & Armstrong 2021, 160; Kemppainen, Uusitalo & Kuoppamäki 2017, 36)</p> <p>s. 28 (Ostrom 2014, 124)</p>
<p>Helsingissä ollaan muuta pk-seutua ja muuta Suomea valmiimpia hyväksymään pakkokeinoja asumisen kuluksen vähentämiseen</p> <p>Muulla pk-seudulla koetaan Helsinkiä ja muuta Suomea enemmän tiedottamisen ja informaation jakamisen olevan toimivin keino</p> <p>Muulla Suomessa valitaan Helsinkiä ja muuta pk-seutua useammin toimivimmaksi keinoksi palkitseminen ja rankaiseminen</p>	<p>Tietoisuuden lisääminen on avainasemassa</p> <p>Viestinnässä vihreän ja keltaisen taloyhtiö- ja kuluttajaprofiilin toimenpiteiden mahdollisuuksien korostaminen ennen pakottavien keinojen käyttöönottoa etenkin muualla pk-seudulla sekä muualla Suomessa</p> <p>Kattava kestävän asumisen informaation jakaminen koko Suomen tasolla, painotus voi olla muussa pk-seudussa</p> <p>Viestinnässä tuodaan esille palkitsemisen ja rankaisun keinot etenkin muualla Suomessa. Palkitsemisen ja sanktioiden toteutus myös käytännössä.</p> <p>Palkitsemisen ja rankaisemisen kohdalla konkreettisen ja mitatun datan hyödyntäminen</p>	<p>s. 22 (Vainio 2021, 207-208, 214)</p> <p>s. 24 (UNEP 2024; Akenji & Chen 2016, vii)</p> <p>s. 25 (Supapo ym. 2022, 34)</p>

Havainto	Toimenpidesuositus	Tietoperustan tuki (opinnäytetyön sivu ja alkuperäinen lähde)
<p>Perinteinen tiedotus info- taululla (paperinen tai sähköinen) tai postiluukusta jaettuna on toivotuin tapa, mutta viestintää kaivataan myös somekanavia ja monikanavaisuutta hyödyntäen</p>	<p>Kestävä asuminen pakolliseksi aiheeksi yhtiökokouksen yhteydessä, jolloin kullekin taloyhtiölle määritellään myös pääasialliset viestintäkanavat</p> <p>Perinteisten viestintäkanavien lisäksi somen ym. monikanavaisuuden hyödyntäminen</p> <p>Myös nuorempien asumisen kuluttajien tavoittaminen</p> <p>Viikkokirjeen uudistaminen lukijaystävällisemmäksi ja informatiivisemmäksi</p>	<p>s. 21 (Lee, Levy & Yap 2015, 597; Heinilä ym. 2011, 144-145; Bratel 2012, 14; Lund 2017, 63)</p> <p>s. 22 (Vainio 2021, 219-220; Hyttiäinen 2021, 103; Reppmann ym. 2024, 6)</p> <p>s. 28 (Hormio 2020, 118, 120-122)</p>
<p>Geo- ja maailmanpoliittinen tilanne vaikuttaa halukkuuteen ja valmiuteen muuttaa asumisen kuluttajakäyttäytymistä</p>	<p>Koska myös sodat kiihdyttävät ilmastonmuutosta, viestinnän ja tutkitun tiedon avulla kestävän kulutuskäyttäytymisen merkityksen esille tuominen</p> <p>Sen seikan korostaminen, että sodista ja muista kriisitilanteista huolimatta jokaisen, jolla on olosuhteiden puolesta siihen mahdollisuus, panos on tärkeä</p>	<p>s. 22 (Vainio 2021, 207-208, 214)</p> <p>s. 24 (Mesimäki 2006, 89)</p>